ZBUCZYN, 2025

Gminny Program Rewitalizacji
dla Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030

Opracowanie:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

www.deltapartner.org.pl

DELTA PARTNER
STOWARZYSZENIE WSPIERANIA
INICJATYW GOSPODARCZYCH

Spis treści

Wprowadzenie 5

1. Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu 7

2. Podstawa prawna 9

3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi 10
3.4 GPR jako strategia IIT (inny instrument terytorialny) 13

4. Diagnoza obszaru zdegradowanego 16
4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego 16
4.1.1 Wyróżnione obszary porównawcze 17
4.1.2 Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego 20
4.2 Wnioski z diagnozy delimitacyjnej 22
4.2.1. Etap I. delimitacji - obliczenie syntetycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej 23
4.2.2 Etap II. Wyodrębnienie negatywnych zjawisk w sferze pozaspołecznej 27

5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji 29
5.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego 29
5.2. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji 30
5.3 Metoda wyodrębnienia obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego 33

6. Szczegółowa diagnoza podobszarów rewitalizacji 35
6.1 Metodyka prac oraz źródła informacji 35
6.2 Charakterystyka Gminy Zbuczyn w kontekście rewitalizacji 36
6.1 Analiza szczegółowa podobszarów rewitalizacji 42
6.1.2 Sfera społeczna 43
6.1.1 Analiza potencjałów podobszaru rewitalizacji Gminy Zbuczyn 79
6.4 Podobszary rewitalizacji – tereny zalewowe 82
6.5 Problemy społeczne i pozaspołeczne obszaru rewitalizacji – podsumowanie 83

7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji 86

8. Cele i kierunki działań w procesie rewitalizacji 89

9. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne 93
9.1 Karty podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 95
9.2 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne 137

10. Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów 140
10.1 Efekt synergii programu rewitalizacji 140

11. Komplementarność i mechanizmy integrowania 142
11.1 Komplementarność przestrzenna 142
11.2 Komplementarność problemowa 145
11.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna 146
11.4 Komplementarność międzyokresowa 147
11.5 Komplementarność źródeł finansowania 148
11.6 Podsumowanie komplementarności 149

11.7 Mechanizmy integracji ... 152
11.8 Dostępność ... 154

12. Indykatywne ramy finansowe ... 156

13. Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji ... 160

14. System monitoringu i ewaluacji ... 164
14.1 Monitoring gminnego programu rewitalizacji ... 164
14.2 Ocena stopnia przemian na obszarze rewitalizacji ... 164
14.3 Ocena realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych ... 165
14.4 Ewaluacja GPR ... 166
14.4 Aktualizacja GPR ... 168
14.5 Harmonogram realizacji ... 169
14.6 Koszty zarządzania ... 170
14.7 Wskaźniki realizacji ... 170

15. Uspołecznienie dokumentu i proces partycypacji społecznej ... 171
15.1 Uspołecznienie opracowania GPR ... 171
15.2 Uspołecznienie wdrażania GPR ... 177
15.3 Procedura opiniowania GPR ... 178

16. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko ... 180

17. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach ... 182

18. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego ... 183
18.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji ... 183
18.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego ... 183

Spis grafik ... 184

Spis tabel ... 184

Spis rysunek ... 186

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji ... 186

Wprowadzenie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2030 (zwany dalej GPR) jest dokumentem operacyjnym, który z jednej strony wyznacza cele i kierunki rozwoju w perspektywie długookresowej, z drugiej umożliwia realizację kompleksowych, zintegrowanych i skoncentrowanych obszarowo przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Działania podejmowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dotyczą przede wszystkim lokalnej społeczności, gospodarki, ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju. Wpisują się w całościowy rozwój gminy nakierowany na poprawę jakości życia mieszkańców w perspektywie 2030 roku.

Opracowanie zostało wykonane z uwzględnieniem reguł ustalonych w *Regulaminie prowadzenia wykazu gminnych programów rewitalizacji województwa mazowieckiego,* przyjętych Uchwałą Zarządu Województwa Mazowieckiego nr 438/23 z dnia 21 marca 2023 r.

Aby dochować zgodności przedmiotowego opracowania z regulacjami prawnymi przy tworzeniu dokumentu kierowano się zapisami:

- Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278),
- Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572,1907, 1940),
- Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 (dokument opracowany przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej).

Ponadto Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2024 - 2030 został opracowany zgodnie z metodyką zaproponowaną w następujących publikacjach:

- Ekspertyza pt. „Ocena realizacji gminnego programu rewitalizacji. Praktyczny podręcznik dla samorządów lokalnych". Ekspertyza współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 - 2020 w ramach projektu Regiony Rewitalizacji, Warszawa, 2022 r.,
- W. Jarczewski (red.), Delimitacja *krok po kroku*, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju Departament Polityki Przestrzennej i Gospodarki Nieruchomościami, Warszawa 2017 r.,
- A. Jadach-Sepioło (red.), *Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych*, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju Departament Polityki Przestrzennej i Gospodarki Nieruchomościami, Warszawa 2018 r.,
- A. Jadach-Sepioło, K. Spadło, A. Kułaczkowska (red.), *Monitorowanie procesów rozwoju na poziomie wewnątrzmiejskim*, Warszawa 2020 r. Publikacja ta powstała w ramach projektu *Monitoring rozwoju lokalnego na poziomie miejskim i wewnątrzmiejskim*, realizowanego przez Związek Miast Polskich oraz Instytut Rozwoju Miast i Regionów w ramach umowy dotacji z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej),

- Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, *Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2016 r.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy procesu rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Ponadto ustawa w art. 3 ust. 1 wskazuje, że przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości Gminy Zbuczyn, stanowią jej zadania własne.

Bardzo istotny jest również fakt, że proces rewitalizacji wiąże się nieodłącznie z tym, że zadaniem własnym gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty (art. 7 ust. 1 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym). Z tego względu każde zadanie realizowane przez Gminę Zbuczyn, a ujęte w GPR obligatoryjnie dotyczy zbiorowych potrzeb mieszkańców i to właśnie zbiorowe potrzeby mieszkańców stają się podstawą dla działań zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji.

Proces przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 poprzedzony został podjęciem Uchwały nr IX/47/2024 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 29 października 2024 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zbuczyn (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego poz. 10888). Następnie przystąpiono do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Prawomocnym potwierdzeniem rozpoczęcia tego etapu prac nad dokumentem było podjęcie Uchwały nr X/56/2024 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 26 listopada 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2030.

1. Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu

Poniższe pojęcia należą do terminologii związanej z rewitalizacją i pochodzą z Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

REWITALIZACJA stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

INTERESARIUSZAMI REWITALIZACJI, zwanymi dalej „interesariuszami", są w szczególności:

1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji (podobszarów rewitalizacji) oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 Ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 28);
2) mieszkańcy Gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze Gminy działalność gospodarczą;
4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze Gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5) jednostki samorządu terytorialnego, ich jednostki organizacyjne, oraz organy doradcze i konsultacyjne gminy;
6) organy władzy publicznej;
7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

OBSZAR ZDEGRADOWANY to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411.), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, który można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

OBSZAR REWITALIZACJI to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji (tj. społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni Gminy i zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

PROCEDURA SPORZĄDZENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI składa się z następujących etapów:

- podjęcie Uchwały o przystąpieniu do sporządzania GPR,
- ogłoszenie informacji o podjęciu Uchwały o przystąpieniu do sporządzania GPR,
- sporządzenie projektu GPR,
- przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu GPR,

- wystąpienie o zaopiniowanie projektu GPR przez podmioty wskazane w ustawie m.in.: zarząd powiatu, państwowy wojewódzki inspektor sanitarny, gminna komisja urbanistyczno-architektoniczna, minister właściwy do spraw zdrowia,
- wystąpienie o odstąpienie od przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ),
- wprowadzenie zmian do projektu GPR wynikających z konsultacji społecznych i uzyskanych opinii,
- przedstawienie odpowiednim komisjom oraz Radzie Gminy do uchwalenia projektu GPR.

Warto podkreślić, że opracowanie przez jednostkę samorządu terytorialnego gminnego programu rewitalizacji ma niezwykle istotne znaczenie nie tylko ze względu na wymiar lokalny, ale także w kontekście perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2021-2027, bowiem na etapie ubiegania się o unijne dofinansowanie instytucje ogłaszające nabór będą weryfikowały, czy składany projekt rewitalizacyjny wynika z obowiązującego GPR, a także czy GPR ujęty jest na liście pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji.

2. Podstawa prawna

Kluczowym dokumentem, na podstawie którego opracowano Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2030 jest Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Innymi, również ważnymi aktami prawnymi regulującymi proces rewitalizacji są:

- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320),
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1145, 1222, 1717, 1881),
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2024 r. poz. 1026, 1089, z 2025 r. poz. 39),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725),
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, 1907),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, 1881, 1940),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, 1907, 1940),
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1151, 1824),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572, 1907, 1940.).

Dodatkowo dokument został sporządzony zgodnie z wymogami zawartymi w *Umowie Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na 2021-2027*, przyjętej dnia 30.06.2022 r., Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U z 2022 poz. 1079, z 2024 r. poz. 1717) oraz opublikowanymi przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej *Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*.

3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Spójność Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 z dokumentami strategicznymi gminy (poziom lokalny) przedstawiona została w tabeli poniżej. Zgodność wykazana została na poziomie celów strategicznych i operacyjnych w skali lokalnej. Komplementarność założeń GPR z dokumentami strategicznymi na poziomie gminnym (lokalnym) przyczyni się do wzajemnego oddziaływania na osiągnięcie celów wskazanych w dokumentach, co w zamyśle powinno przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców Gminy, a zwłaszcza na wyodrębnionych podobszarach rewitalizacji.

Tabela 1 Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym Gminy Zbuczyn

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym
Strategia Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2034

Strategia została przyjęta Uchwałą nr XV/115/2025 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 26.03.2025 r. Planowany rozwój gminy Zbuczyn w zakresie rewitalizacji w perspektywie 2030 roku będzie realizowany w trzech wymiarach: społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym (w tym środowiskowym).
Określone w GPR cele strategiczne (oparte o trzy filary: społeczeństwo, infrastruktura oraz środowisko naturalne) wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi są spójne z następującymi celami strategicznymi oraz operacyjnymi wskazanymi w Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn:
• CEL STRATEGICZNY 1. Zwiększenie konkurencyjności Gminy Zbuczyn poprzez dynamiczny rozwój sektora rolnego oraz sektorów towarzyszących.
  • CEL OPERACYJNY 1.1. Stworzenie właściwych warunków higienicznych dla produkcji wyrobów spożywczych (przetwórstwo płodów rolnych i produktów zwierzęcych).
  • CEL OPERACYJNY 1.3. Zapewnienie przedsiębiorcom dostępu do usług towarzyszących wspierających prowadzoną przez nich działalność.
  • CEL OPERACYJNY 1.6. Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego Gminy Zbuczyn.
• CEL STRATEGICZNY 2. Poprawa dobrostanu mieszkańców Gminy Zbuczyn.
  • CEL OPERACYJNY 2.1. Poprawa dostępności i standardów usług społecznych.
  • CEL OPERACYJNY 2.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
  • CEL OPERACYJNY 2.4. Kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród mieszkańców i propagowanie aktywnego stylu życia.
  • CEL OPERACYJNY 2.6. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa.
  • CEL OPERACYJNY 2.7. Ochrona środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu.
• CEL STRATEGICZNY 3. Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej Gminy Zbuczyn oraz świadome kształtowanie ładu przestrzennego.

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym
• CEL OPERACYJNY 3.1. Opracowanie, aktualizacja i wdrażanie dokumentów planistycznych. • CEL OPERACYJNY 3.3. Rozwój terenów zielonych i rekreacyjnych. W ramach tego celu wyznaczono kierunek działań nr 3.3.2, pt. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych i nadawanie im funkcji rekreacyjnych lub innych funkcji społecznie użytecznych. W jego ramach Gmina podejmie działania mające na celu rewitalizację obszarów zdegradowanych, nadając im – o ile to będzie możliwe – funkcje rekreacyjne lub inne funkcje istotne dla mieszkańców, w tym z przeznaczeniem na miejsca spotkań i wspólne spędzanie wolnego czasu przez lokalne społeczności. • CEL OPERACYJNY 3.4. Poprawa infrastruktury technicznej i komunalnej. • CEL STRATEGICZNY 4. Pozycjonowanie gminy Zbuczyn jako lidera innowacji w szeroko rozumianej działalności rolnej. • CEL OPERACYJNY 4.3. Wsparcie dla „zielonej” energii. Realizacja ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji przedsięwzięć przyczyni się nie tylko do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego, ale także przełoży się na osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych wskazanych w projekcie Strategii Rozwoju Gminy. Jednocześnie należy podkreślić, że w ramach celu operacyjnego 3.1 wyodrębniono kierunek działania z nr. 3.1.3, który zakłada opracowanie i wdrożenie Gminnego Programu Rewitalizacji. Gmina opracuje i wdroży Gminny Program Rewitalizacji, który będzie obejmował działania mające na celu odnowę i rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich, poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze. Rewitalizacja będzie polegała również na wdrażaniu polityki dostępności, likwidowaniu barier architektonicznych oraz poprawy estetyki przestrzeni publicznych. Prowadzenie kompleksowej polityki rewitalizacyjnej to kluczowe narzędzie w zakresie nadawania oczekiwanej jakości przestrzeniom publicznym oraz wzmocnienia efektywności wykorzystania zasobu gminnego, w odniesieniu do posiadanych budynków użyteczności publicznej.
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zbuczyn
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbuczyn (tekst jednolity) zostało przyjęte Uchwałą Nr XXXVII/327/2014 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 13 marca 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zbuczyn. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zbuczyn ustalono, że ze względu na rolniczy charakter gminy Zbuczyn, do głównych funkcji tej gminy należy zaliczyć: • działania zmierzające do dalszego rozwoju rolnictwa, w szczególności do jego restrukturyzacji i przystosowania do przeprowadzanych w kraju reform ustrojowych; • rozwój funkcji usługowo-administracyjnych, w szczególności związanych z obsługą rolnictwa, oświatą i kulturą, ochroną zdrowia, opieką społeczną i innymi; • rozwój infrastruktury wynikający z przebiegu na obszarze gminy głównych krajowych tras komunikacyjnych, istniejących i planowanych (autostrada A-2, szybka kolej); • ochrona środowiska naturalnego, rozwój turystyki i rekreacji; • stwarzanie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego; • tworzenie nowych miejsc pracy. Zapisane w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Zbuczyn cele i zadania respektują zapisy Studium w odniesieniu do wyznaczonej w Studium długofalowej polityki społecznej i gospodarczej na obszarze gminy, która opiera się na kilku następujących podstawowych założeniach. • Zachowanie rolniczego charakteru gminy na znacznych jej obszarach. • Rozwój infrastruktury obsługi ruchu tranzytowego, w szczególności drogowego. • Stwarzanie warunków do wzrostu zamożności ludności gminy; umiejętne włączenie się w politykę państwa zmierzającą do integracji z Unią Europejską.

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym
• Podejmowanie starań w zwiększeniu celowych środków państwowych i unijnych celem dostosowania poziomu dochodów samorządu gminy. • Przystępowanie i aktywny udział w związkach gmin i stowarzyszeniach samorządowych. • Stwarzanie możliwości dalszego rozwoju gminy poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej i technicznej, poprawę warunków mieszkaniowych, rozwój działalności wytwórczej i usługowej dotyczącej głównie obsługi ludności i rolnictwa, stwarzanie ekonomicznych warunków do przyciągania kapitału z zewnątrz. • Zachowanie zasobów i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego. • Rozwój infrastruktury na obszarach kwalifikujących się do rozwoju rekreacji i turystyki. Wyznaczone w ramach GPR cele rozwojowe dla podobszarów rewitalizacji uwzględniają powyższe założenia i cele oraz uwarunkowania obszaru gminy w szczególności wynikające z warunków i ograniczeń środowiska przyrodniczego, stanu infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, istniejącego przeznaczenia i zagospodarowania terenów.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2035 (projekt)
Gmina Zbuczyn nie posiada aktualnego dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Trwają intensywne prace w zakresie opracowania i przyjęcia Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2035. W związku z tym poniżej przedstawiono zgodność GPR z projektem Strategii. Planowany rozwój gminy Zbuczyn w zakresie rewitalizacji w perspektywie 2030 roku będzie realizowany również w wymiarze społecznym, a konkretnie w zakresie wzmacniania integracji międzypokoleniowej, poprawy jakości życia mieszkańców poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, aktywizacji seniorów oraz młodzieży, a także promowania tradycji ludowych i zdrowego stylu życia poprzez różnorodne działania edukacyjne, kulturalne oraz zdrowotne. Określone w GPR cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi są spójne z następującymi celami strategicznymi oraz operacyjnymi wskazanymi w projekcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych: • Cel strategiczny nr 1: Sprawny i zintegrowany system wspierania rodziny. • Cel strategiczny nr 2: Stworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością. • Cel strategiczny nr 3: Promocja zdrowego stylu życia i profilaktyka rozwiązywania problemów uzależnień. • Cel strategiczny nr 5: Aktywizacja społeczno-zawodowa osób pozostających bez pracy. • Cel strategiczny nr 6: Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem. • Cel strategiczny nr 8: Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbuczyn zakłada zrównoważony rozwój podobszarów rewitalizacji, ukierunkowany na rozwój społeczny, wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, reintegrację społeczną, poprawę bezpieczeństwa oraz aktywizację społeczną. Realizacja założeń Gminnego Programu Rewitalizacji przyczyni się do osiągnięcia założeń wskazanych zarówno w Strategii, zapewniając wzmocnienie efektywności w zakresie przeciwdziałania występującym problemom społecznym w gminie.
Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce 2030+ (Sustainable Urban Mobility Plan – SUMP)
Strategia przyjęta Uchwałą nr LXXIII/665/2023 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 29 listopada 2023 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030. Planowana w Gminie Zbuczyn rewitalizacja oparta o rozwój społeczny, przestrzenny, środowiskowy oraz infrastrukturalny jest zgodna z następującymi celami strategicznymi:

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym
• Cel strategiczny 1. Poprawa warunków życia mieszkańców oraz wspieranie potencjału społecznego MOF Miasta Siedlce. – Cel szczegółowy: Edukacja ukierunkowana na potrzeby mieszkańców i rynku pracy. – Cel szczegółowy: Usługi społeczne odpowiadające potrzebom mieszkańców MOF. – Cel szczegółowy: Inkluzywne społeczeństwo. • Cel strategiczny 2. Zwiększenie spójności i atrakcyjności przestrzeni Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego z zachowaniem wysokiej jakości środowiska. – Cel szczegółowy: Wysoka jakość środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu. – Cel szczegółowy: Spójna polityka przestrzenna. – Cel szczegółowy: Zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych. • Cel strategiczny 3. Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce jako ośrodek konkurencyjnej, nowoczesnej i zielonej gospodarki. – Cel szczegółowy: Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy. Strategia zakłada wspieranie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych na podstawie programów rewitalizacji ukierunkowanych na przekształcenie obszarów zdegradowanych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym).

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzona powyżej analiza wykazała dużą zgodność celów Gminnego Programu Rewitalizacji z przyjętymi już dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Pokazuje to, że planowana rewitalizacja jest zgodna z założeniami rozwojowymi i stanowi jej uzupełnienie albo wzbogacenie. Należy jednak podkreślić, że zadania zapisane w GPR (społeczne i pozaspołeczne) koncertują się na rozwiązaniu konkretnych problemów, dotyczących grup mieszkańców, zamieszkujących podobszary rewitalizacji. Realizacja tych zamierzeń będzie pełnić rolę wzmacniającą dla zamierzeń strategicznych zapisanych w tych dokumentach oraz będzie dodatkowym bodźcem dla rozwoju gminy w ujęciu całościowym dla społeczności lokalnej Gminy Zbuczyn.

3.4 GPR jako strategia IIT (inny instrument terytorialny)

Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 daje możliwość pełnienia przez GPR funkcji strategii IIT (Innego Instrumentu Terytorialnego) w zakresie zaplanowanych dla GPR działań finansowanych ze środków polityki spójności[1]. Poniżej przedstawiono schemat powiązań między GPR, a strategią IIT, stanowiącą szczególne narzędzie umożliwiające pozyskiwanie środków z Funduszy Europejskich.

Grafika 1 Powiązanie GPR i strategii IIT

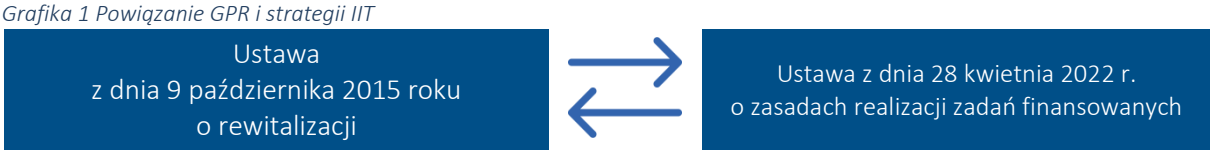

[1] Por. https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027

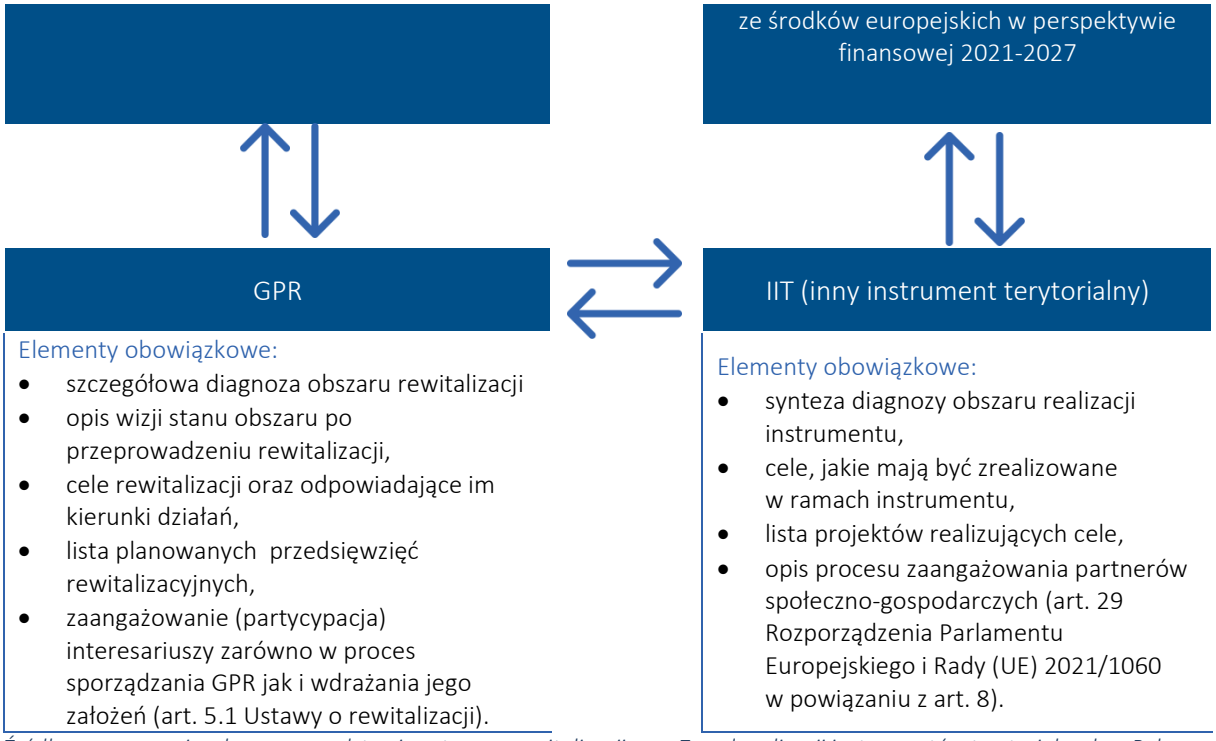

Źródło: opracowanie własne. na podstawie ustawy o rewitalizacji oraz Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

Zgodnie z zaleceniem Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027), Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 może stanowić strategię IIT, ponieważ w dokumencie uwzględniono obowiązkowe elementy strategii IIT. Przedstawia je poniższa tabela.

Tabela 2 Elementy obowiązkowe strategii IIT w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030

Rozdział GPR	Element obowiązkowy strategii IIT
Synteza diagnozy. Diagnoza szczegółowa	synteza diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych
Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	lista projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami
Cele rewitalizacji	cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu

Źródło: opracowanie własne. na podstawie Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

Obowiązkowy element Strategii IIT, jakim jest opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych (...) koresponduje z obligatoryjnymi przepisami ustawy o rewitalizacji, dotyczącymi uspołecznienia procesu tworzenia i wdrażania gminnego programu rewitalizacji. Ustawa o rewitalizacji definiuje katalog interesariuszy rewitalizacji, wskazuje obligatoryjne formy zaangażowania społeczności lokalnej w proces tworzenia i wdrażania GPR, a także określa katalog podmiotów uprawnionych

do tworzenia komitetu rewitalizacji oraz udziału w procesie opiniowania GPR (w szczególności art. 5.1 - partycypacja społeczna, 6.1 - konsultacje społeczne, 7.1 - komitet rewitalizacji w powiązaniu z artykułem 2.2 - interesariusze rewitalizacji i artykułem 17.1 - proces opiniowania)[2].

W zakresie procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oprócz standardowych technik partycypacyjnych (konsultacji społecznych, spotkań warsztatowych, zbierania uwag w postaci papierowej, ustnej i elektronicznej)[3] przeprowadzono również procedurę opiniowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2030. Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji projekt dokumentu skierowano do następujących podmiotów:

- zarządu właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarządu właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewody – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwych organów wojskowych, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta powiatowego Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- właściwej gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Krajowego Zasobu Nieruchomości, o którym mowa w Ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2024 r. poz. 1026, 1089, z 2025 r. poz. 39) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości.

W przypadku ubiegania się o możliwość realizacji inwestycji ze środków programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, niezbędnym elementem jest proces opiniowania GPR przez właściwą Instytucję Zarządzającą.

Zgodnie z art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji oraz Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisów

[2] Ustawa o rewitalizacji https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2021 0000485/T/D20210485L.pdf
[3] Szczegóły dotyczące prowadzonych działań partycypacyjnych zostały opisane w rozdziale 15.

finansowych dla tych funduszy oraz dla Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej, zapewniono możliwość włączenia w proces przygotowania GPR następujących partnerów:

- władze lokalne,
- instytucje publiczne,
- partnerów społecznych i gospodarczych,
- podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie.

Wskazane podmioty miały 14 dni na wyrażenie swojej opinii, z uwzględnieniem zasady milczącej zgody. Raport z procesu opiniowania zostanie opublikowany na stronie www.zbuczyn.eu oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

4. Diagnoza obszaru zdegradowanego

4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego

Szczegółowa diagnoza podobszarów rewitalizacji, zawierająca analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na tym obszarze jest jednym z kluczowych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji. Diagnoza przeprowadzona na potrzeby niniejszego opracowania podzielona została na cztery etapy, które zaprezentowane zostały na poniższej grafice.

Grafika 2 Logika definiowania i klasyfikacji problemowej dla rewitalizacji w Gminie Zbuczyn

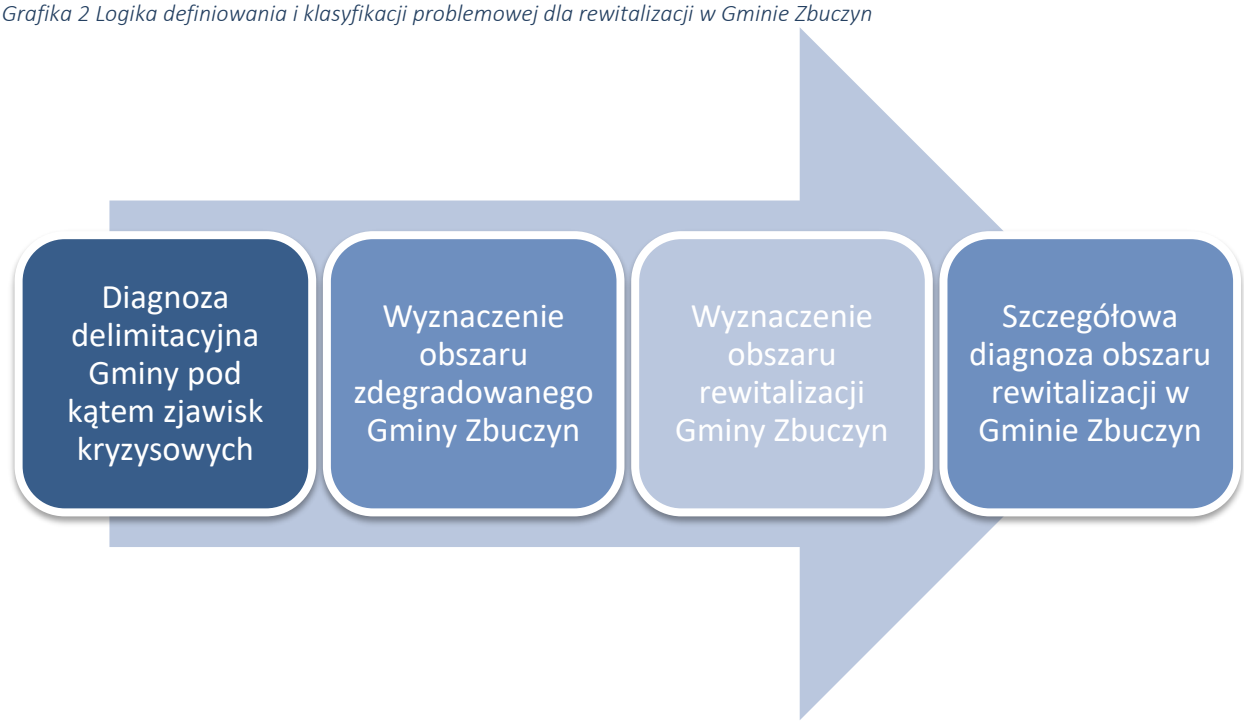

Źródło: opracowanie własne.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 to lokalny dokument operacyjny, wyznaczający obszar rewitalizacji na podstawie szczegółowych wskaźników społeczno-gospodarczych.

Delimitacja obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego opierała się na mierzalnych zmiennych dotyczących m.in. demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa, pomocy społecznej, rynku pracy, gospodarki, środowiska, przestrzeni i infrastruktury.

4.1.1 Wyróżnione obszary porównawcze

Pierwszy etap prac delimitacyjnych polegał na przeprowadzeniu analizy danych zastanych. Metoda ta opiera się na zgromadzeniu rzetelnych i przydatnych materiałów oraz danych statystycznych, które zostają w późniejszych etapach poddane analizie. Po wyselekcjonowaniu kluczowych informacji przeprowadzona została właściwa analiza, obejmująca w głównej mierze dokumenty i źródła danych zidentyfikowanych i uznanych za istotne dla procesu badawczego. W trakcie opracowywania i tworzenia niniejszego dokumentu zastosowano dwa podejścia, które bazowały na analizie danych zastanych, tj. statystyczne i przestrzenne. W ujęciu statystycznym dane zostały zgromadzone, a następnie poddane analizie i przetworzone na potrzeby niniejszego opracowania. W ujęciu przestrzennym posłużono się danymi, które zostały odniesione do przyjętych obszarów porównawczych.

Analiza miała na celu identyfikację obszarów dotkniętych negatywnymi zjawiskami, aby skutecznie przeciwdziałać kryzysowi i realizować zaplanowane działania rozwojowe.

Delimitacja przeprowadzona w ramach opracowywania niniejszego dokumentu obejmowała następujące etapy:

1. Podział obszaru gminy na jednostki statystyczne. W tym celu posłużono się funkcjonującym już podziałem na jednostki pomocnicze (sołectwa). W związku z dużą liczbą sołectw (46), na potrzeby opracowania dokonano ich powiązania terytorialnego w celu zgrupowania w mniejszą liczbę obszarów. Ostatecznie wyodrębniono 9 obszarów porównawczych. Przy tym procesie wzięto pod uwagę położenie i granice sołectw (podział administracyjny), strukturę osadniczą oraz uwarunkowania przestrzenne. Pogrupowanie jednostek pomocniczych (sołectw) w większe jednostki porównawcze uwzględniało konieczność zachowania spójności obszaru porównawczego pod względem społecznym i przestrzennym.
2. Wybór kryteriów (zmiennych) delimitacji,
3. Przeprowadzenie szczegółowej analizy wskaźnikowej w zakresie problemów społecznych w wyodrębnionych obszarach (badanie ilościowe). W jej wyniku wyodrębniono obszary o szczególnym nasileniu problemów społecznych. Na podstawie pozyskanych danych dokonano normalizacji danych zastanych (standaryzacji), a następnie opracowano syntetyczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej oraz dokonano rozróżnienia w zakresie wskaźników pozaspołecznych.
4. Przeprowadzenie analizy obszarów porównawczych pod kątem występowania problemów w sferze pozaspołecznej. Analizę czynników gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-

funkcjonalnych i technicznych przeprowadzono poprzez przedstawienie poszczególnych czynników w ujęciu ilościowym lub jakościowym. Uzyskane wyniki stanowiły podstawę do wyłonienia obszaru, który zostanie poddany rewitalizacji.

5. Wyodrębnienie obszarów porównawczych, które cechują się najwyższym stopniem zdegradowania w wymiarze społecznym i pozaspołecznym.
6. Wyodrębnienie obszaru rewitalizacji – obszaru o szczególnym nasileniu problemów społecznych i pozaspołecznych, mający duże znaczenie dla rozwoju całej gminy, przy uwzględnieniu ustawowych wskaźników obligatoryjnych dotyczących powierzchni (maksymalnie 20% powierzchni gminy) oraz ludności (maksymalnie 30% wszystkich mieszkańców zamieszkujących gminę).

Do przeprowadzenia niniejszej diagnozy delimitacyjnej posłużono się podziałem gminy na jednostki porównawcze, uwzględniając jej wiejski charakter. Podstawą przeprowadzenia analiz stał się układ jednostek pomocniczych – sołectw. W związku z dużą liczbą sołectw, na potrzeby opracowania dokonano ich powiązania terytorialnego w celu zgrupowania w mniejszą liczbę obszarów. Przy tym procesie wzięto pod uwagę położenie i granice sołectw (podział administracyjny), strukturę osadniczą oraz uwarunkowania przestrzenne. W rezultacie wyszczególniono 9 obszarów porównawczych, które zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 3 Podział wiejskich obszarów porównawczych w Gminie Zbuczyn

Obszar porównawczy	Nazwa sołectwa
I	Borki-Wyrki, Chromna, Lipiny, Ługi – Rętki, Ługi Wielkie, Zdany
II	Bzów, Choja, Cielemęc, Czuryły, Lucynów, Olędy, Rzążew, Tarcze
III	Zbuczyn
IV	Borki-Kosy, Grodzisk, Jasionka, Łęcznowola, Rówce
V	Dziewule, Januszówka, Smolanka
VI	Karcze, Tchórzew, Tchórzew - Plewki
VII	Kwasy, Pogonów, Stary Krzesk, Wólka Kamienna, Zawady
VIII	Izdebki – Błażeje, Izdebki – Kosny, Izdebki – Kośmidry, Izdebki – Wąsy, Modrzew, Sobicze
IX	Grochówka, Krzesk - Królowa Niwa, Krzesk – Majątek, Maciejowice, Tęczki, Wesółka

Źródło: opracowanie własne.

Kolejnym etapem było przeprowadzenie analizy porównawczej w obrębie wyłonionych obszarów, co umożliwiło wskazanie obszaru znajdującego się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, a także odnotowano współwystępowanie niepożądanych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej

lub technicznej. Na podstawie zebranych danych i ich analizy wyznaczono obszary, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk. W diagnozie uwzględniono przede wszystkim zmienne z zakresu sfery społecznej, a w następnej kolejności zmienne ze sfery pozaspołecznej, tj. ze sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej.

Podział gminy na obszary porównawcze z uwzględnieniem powierzchni oraz liczby mieszkańców przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 Zestawienie obszarów porównawczych (ewidencyjnych) w ramach programu rewitalizacji

Obszary porównawcze	Powierzchnia [ha]	Udział powierzchni	Ludność [os]	Udział ludności
1	2 058,0	9,8%	1061	10,5%
2	3 003,2	14,2%	1124	11,1%
3	1 752,0	8,3%	2019	20,0%
4	2 382,4	11,3%	1221	12,1%
5	2 118,4	10,1%	1243	12,3%
6	1 529,0	7,3%	625	6,2%
7	1 873,3	8,9%	664	6,6%
8	2 510,0	11,9%	662	6,5%
9	3 849,7	18,3%	1495	14,8%
Gmina ogółem	21 076,0	100,00%	10114	100,00%

Źródło: opracowanie własne.

Poniższa grafika prezentuje podział gminy Zbuczyn na obszary porównawcze.

Rysunek 1 Podział gminy Zbuczyn na jednostki porównawcze

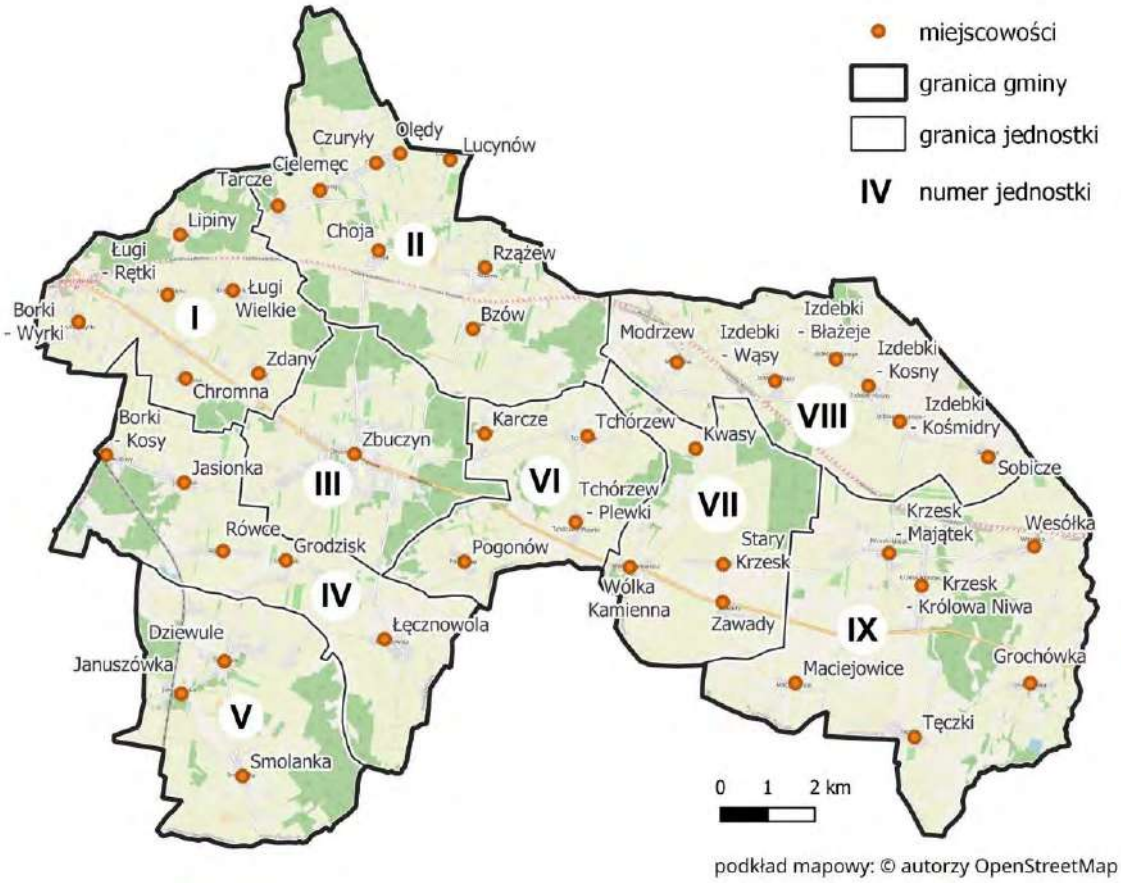

Źródło: opracowanie własne

4.1.2 Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego

Dla prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych obszarów konieczny był wybór odpowiednich zmiennych, które w sposób istotny je różnicują. Ze względu na charakter gminy i występujące w nim zjawiska społeczne, jak również gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne, konieczne było zbadanie szeregu zmiennych i wypracowanie katalogu umożliwiającego analizę na każdym poziomie wskazanym w ustawie o rewitalizacji. Przyjęcie takiej metodologii pracy pozwoliło na pokazanie problemów, barier rozwojowych, stanów kryzysowych występujących w gminie, w różnych sferach, na najbardziej szczegółowym poziomie. Poniżej w formie zestawienia tabelarycznego przedstawiono opracowany katalog 22 zmiennych. Do każdego wybranego wskaźnika dołączono jego opis metodologiczny oraz podano źródło danych.

Tabela 5 Kryteria delimitacji w aspekcie społecznym

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
Sfera społeczna	Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik określający poziom kapitału ludzkiego. Zmienna zestandaryzowana prezentowana w formie przeliczeniowej, pokazującej różnicę pomiędzy liczbą urodzeń, a liczbą zgonów na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik określa przyrost / ubytek ludności jednostki administracyjnej na skutek migracji przypadający na 1 000 jej mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Obciążenie demograficzne	Wskaźnik opisujący sytuację demograficzną. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Zmienna prezentowana w formie średniej przeliczeniowej pokazującej liczbę osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Wskaźnik określający odsetek osób zarejestrowanych jako bezrobotne w liczbie ludności w wieku zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet to 18-59 lat. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Liczba klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący popyt na usługi ośrodka pomocy społecznej na danym obszarze oraz obrazujący stan lokalnej społeczności w zakresie liczby klientów pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik prezentujący skalę pomocy społecznej udzielanej w formie świadczeń pieniężnych. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej liczby świadczeń pieniężnych na 1 000 mieszkańców.

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
		Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik prezentujący skalę pomocy społecznej udzielanej w formie świadczeń niepieniężnych. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej liczby świadczeń niepieniężnych na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Liczba rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze pod względem dokonywania przemocy. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę rodzin zagrożonych występowaniem przemocy w rodzinie w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę przestępstw na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom aktywności społecznej mieszkańców poszczególnych obszarów gminy. Wskaźnik prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych organizacji społecznych do liczby ludności. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
Sfera gospodarcza	Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych obszarach, prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych działalności gospodarczych do liczby ludności. Źródło danych: CEIDG.
	Różnica pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący tendencje związane z rozwojem przedsiębiorczości. Wyrażany przez różnicę w liczbie nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: CEIDG.
Sfera środowiskowa	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Wskaźnik prezentujący liczbę budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym w stosunku do ogólnej liczby budynków. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Średnie roczne stężenie pyłu zawieszonego PM2,5	Wskaźnik obrazujący obszary z największymi potrzebami środowiskowymi w zakresie poprawy jakości powietrza. Zmienna skategoryzowana na podstawie średniego rocznego stężenia PM2,5 [µg_m³]. Źródło danych: https://powietrze.gios.gov.pl.
Sfera funkcjonalno-przestrzenna	Dostępność usług publicznych	Wskaźnik obrazujący poziom dostępności instytucji świadczących usługi społeczne (instytucji kultury, bibliotek, aptek, banków, urzędów). Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej określającej liczbę instytucji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
	Dostępność terenów rekreacyjnych	Wskaźnik prezentujący dostęp do przestrzeni publicznych o funkcjach rekreacyjnych na poszczególnych obszarach, prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej liczbą terenów rekreacyjnych w przeliczeniu na 1 km^2 powierzchni jednostki porównawczej. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Dostępność komunikacyjna	Wskaźnik obrazujący poziom dostępności komunikacyjnej wyrażanej przez liczbę przystanków komunikacji zbiorowej na terenie danego obszaru porównawczego w stosunku do wszystkich przystanków na terenie gminy. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem	Wskaźnik obrazuje udział terenów z nawierzchnią ziemną, zapewniającą naturalną wegetację. Wskaźnik zaprezentowany w formie udziału (odsetka) w stosunku do ogólnej powierzchni jednostki. Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie BDOT (Baza danych obiektów topograficznych).
Sfera techniczna	Liczba zabytków i pomników przyrody na km^2	Wskaźnik obrazujący zagęszczenie obiektów zabytkowych i pomników przyrody na poszczególnych obszarach. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Wskaźnik skupiający się na ocenie potrzeb związanych z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej określającej liczbę budynków wymagających termomodernizacji w stosunku do ogólnej liczby budynków w gminie. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.
	Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	Wskaźnik skupiający się na ocenie potrzeb związanych z dostępnością obiektów użyteczności publicznej. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej określającej liczbę budynków wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami w stosunku do ogólnej liczby budynków w gminie. Źródło danych: Urząd Gminy Zbuczyn.

Źródło: opracowanie własne.

4.2 Wnioski z diagnozy delimitacyjnej

Przeprowadzona analiza porównawcza (delimitacyjna) dla gminy Zbuczyn umożliwiła dokładne zidentyfikowanie obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym z powodu szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk. Finalnie na tej podstawie wyznaczono podobszary zdegradowane i w następnym kroku podobszary rewitalizacji.

Wyodrębnienie podobszarów zdegradowanych zostało przeprowadzone w dwóch następujących etapach:

- **Etap I. Obliczenie syntetycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej**. Syntetyczny wskaźnik degradacji został opracowany przy zastosowaniu metody Perkala, umożliwiającej porównanie poziomu rozwoju wyodrębnionych jednostek porównawczych w oparciu o mierzalne (porównywane) wskaźniki. W tym celu w pierwszej kolejności każdy z 11 elementów (zmiennych) przedstawiono liczbowo (uzyskując tzw. mierniki), a następnie dla każdego z nich obliczono odchylenie standardowe, które określa jak szeroko wartości danej wielkości (na przykład przyrostu naturalnego, liczby zdarzeń drogowych, liczby bezrobotnych) są rozrzucone wokół jej średniej. W zależności od wartości tego odchylenia dany czynnik był kwalifikowany jako mniej lub bardziej korzystny. Im wyższa liczbowo wartość miernika (większe odchylenie) w stosunku do średniej, tym zjawisko kryzysowe występuje w większym nasileniu.
- **Etap II. Wyodrębnienie negatywnych zjawisk w sferze pozaspołecznej**. W tym celu w pierwszej kolejności dokonano zestawienia każdego z 15 czynników (zmiennych) w sposób liczbowy lub opisowy (uzyskując tzw. mierniki). Następnie dokonano podziału w zależności od tego jak dany czynnik kształtuje się w odniesieniu dla średniej identyfikowanej w skali gminy. Każdorazowo, gdy czynnik odbiegał od średniej został kwalifikowany jako potencjalnie negatywne zjawisko.

4.2.1. Etap I. delimitacji - obliczenie syntetycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej

Poniżej w tabeli zaprezentowano poziom syntetycznego wskaźnika degradacji dla zjawisk (czynników) zakwalifikowanych w diagnozie jako społeczne. Wartość syntetyczna tego wskaźnika jest najmniej korzystna dla następujących jednostek porównawczych: obszar VIII (5,4), obszar IX (4,9), obszar V (4,2) oraz obszar VII (3,4). Powyższe wskazuje na konieczność przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych w tych jednostkach, ukierunkowanych na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych oraz zapobieganie ich dalszemu występowaniu.

Tabela 6 Syntetyczny wskaźnik degradacji w zakresie czynników społecznych dla jednostek porównawczych w Gminie Zbuczyn

Jednostka porównawcza	Syntetyczny wskaźnik degradacji
Obszar I	2,0
Obszar II	-3,4
Obszar III	-2,9
Obszar IV	-1,2
Obszar V	4,2
Obszar VI	-7,6
Obszar VII	3,4
Obszar VIII	5,4
Obszar IX	4,9

Źródło: opracowanie własne.

Posiłkując się syntetycznym wskaźnikiem degradacji wyodrębniono obszary gminy znajdujące się w stanie kryzysowym, z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Wyodrębnienia tego dokonano na podstawie analizy 11 czynników społecznych w obrębie demografii, bezpieczeństwa, problemów społecznych (wykluczenia społecznego) oraz aktywności obywatelskiej. Na poniższej grafice zaprezentowano syntetyczny wskaźnik degradacji w dziedzinie społecznej w podziale na jednostki porównawcze.

Grafika 3 Syntetyczny wskaźnik degradacji w Gminie Zbuczyn

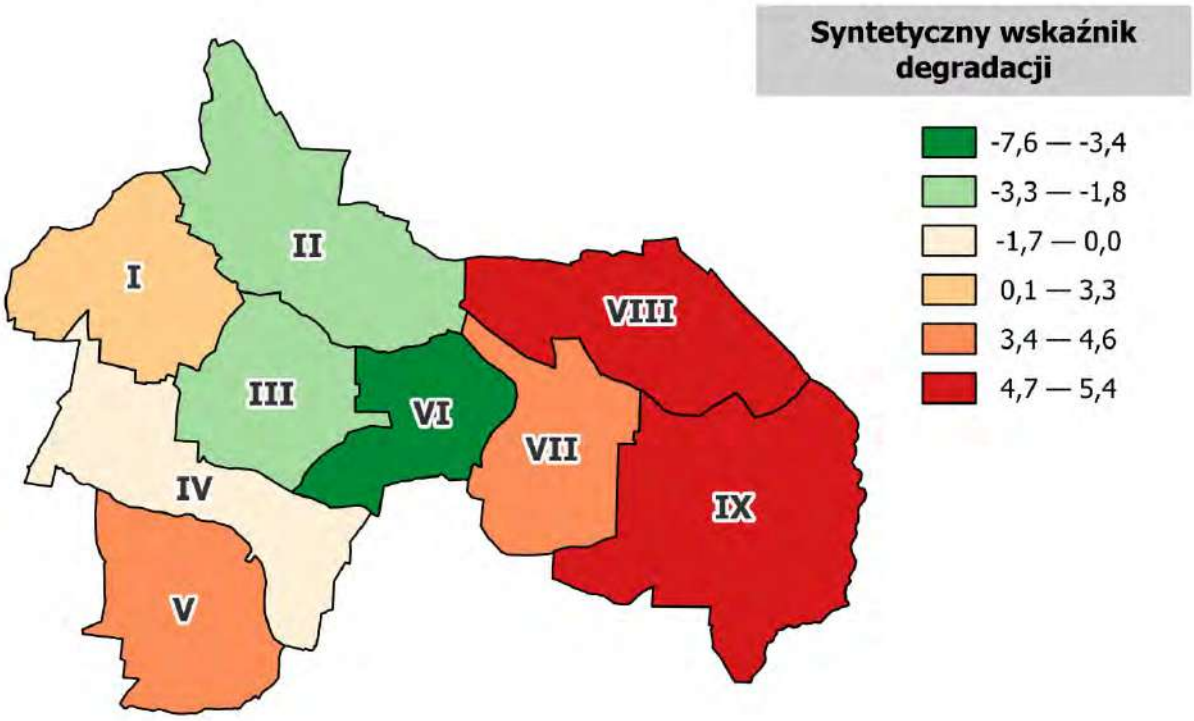

Źródło: opracowanie własne.

Poniżej w tabelach zaprezentowano w ujęciu szczegółowym wyniki diagnozy delimitacyjnej, dokonującej porównania czynników decydujących o jakości życia w sferze społecznej. Zaprezentowano również zestawienie wartości zestandaryzowanych, które były podstawą do wyodrębnienia syntetycznego wskaźnika degradacji dla poszczególnych jednostek porównawczych.

Tabela 7 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości wskaźników (cz. I)

Lp.	Jednostka porównawcza	Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	Obciążenie demograficzne	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ogółem na 1 000 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych na 1 000 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych na 1 000 mieszkańców	Liczba rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie na 1 000 mieszkańców	Ogólna liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców
1	Obszar I	-4,71	-32,05	61,2%	11,31	4,71	1,8%	34,87	7,54	29,22	5,66	7,54
2	Obszar II	5,34	4,45	56,8%	15,12	8,01	2,4%	11,57	2,67	8,90	6,23	6,23
3	Obszar III	1,49	-7,92	57,9%	13,37	4,46	2,1%	16,84	7,92	8,92	4,95	6,44
4	Obszar IV	-15,56	-13,10	61,1%	11,47	7,37	1,8%	14,74	4,10	10,65	3,28	4,10
5	Obszar V	-4,83	-38,62	57,5%	18,50	11,26	2,9%	22,53	8,05	15,29	3,22	4,02
6	Obszar VI	16,00	1,60	61,5%	8,00	4,80	1,3%	16,00	1,60	14,40	1,60	4,80
7	Obszar VII	-10,54	-3,01	64,8%	12,05	9,04	2,0%	28,61	4,52	27,11	6,02	4,52
8	Obszar VIII	-9,06	63,44	68,9%	21,15	13,60	3,6%	30,21	3,02	27,19	1,51	6,04
9	Obszar IX	-34,78	2,01	58,9%	12,04	7,36	1,9%	34,78	6,02	28,76	6,69	7,54
GMINA		-7,5	-6,4	59,9%	13,6	2,2%	22,8%	5,6	17,7	12,3	4,6	5,8

Źródło danych: opracowanie własne

Tabela 8 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna –wartości wskaźników (cz. II)

Jednostka porównawcza	Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	Obciążenie demograficzne	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ogółem na 1 000 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych na 1 000 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych na 1 000 mieszkańców	Liczba rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie na 1 000 mieszkańców	Ogólna liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	WSKAŹNIK SYNTETYCZNY
Obszar I	0,20	0,93	0,01	-0,60	-0,58	1,53	1,02	1,32	-0,99	0,83	-1,62	2,0
Obszar II	-0,80	-0,25	-1,09	0,29	0,18	-1,22	-0,88	-1,01	0,80	1,13	-0,60	-3,4
Obszar III	-0,42	0,15	-0,82	-0,12	-0,18	-0,60	1,17	-1,01	-0,74	0,47	-0,76	-2,9
Obszar IV	1,28	0,32	-0,03	-0,57	-0,55	-0,85	-0,32	-0,81	-0,30	-0,41	1,07	-1,2
Obszar V	0,21	1,14	-0,90	1,09	0,95	0,07	1,21	-0,28	0,00	-0,44	1,12	4,2
Obszar VI	-1,86	-0,15	0,07	-1,38	-1,33	-0,70	-1,29	-0,38	0,21	-1,28	0,52	-7,6
Obszar VII	0,78	0,00	0,87	-0,43	-0,36	0,79	-0,16	1,08	-0,93	1,02	0,74	3,4
Obszar VIII	0,63	-2,15	1,89	1,71	1,87	0,98	-0,74	1,09	1,96	-1,33	-0,45	5,4
Obszar IX	3,19	-0,17	-0,57	-0,43	-0,46	1,52	0,43	1,27	0,25	1,37	-1,48	4,9

Źródło danych: opracowanie własne

4.2.2 Etap II. Wyodrębnienie negatywnych zjawisk w sferze pozaspołecznej

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji dany obszar można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim kryzysu w co najmniej dwóch sferach jednocześnie (społecznej i pozaspołecznej), przy czym występowanie kryzysu w sferze społecznej jest konieczne, aby uznać dany obszar za zdegradowany. W ramach etapu I delimitacji wykazano, że najwyższe natężenie problemów społecznych w Gminie Zbuczyn występuje w pięciu jednostkach porównawczych: obszar I, obszar V, obszar VII, obszar VIII, oraz obszar IX.

Jednakże, aby wyodrębnić obszar jako zdegradowany, analizie należy poddać pozostałe czynniki, tzw. pozaspołeczne, które determinują poziom jakości życia w gminie Zbuczyn. Do czynników pozaspołecznych zakwalifikowano te z dziedziny gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W tym celu przeprowadzono dokładną analizę 11 elementów (zmiennych), bazując na danych pozyskanych z instytucji szczebla gminnego, powiatowego oraz rządowego.

Szczegółowe zestawienie porównania tych danych przedstawione jest w tabelach poniżej. Metodologicznie rzecz ujmując, dla każdego z tych czynników przyjęto kryterium oceny uzależnione od jego odniesienia względem średniej. Przekroczenie średniej jest traktowane jako występowanie negatywnego zjawiska rozwojowego dla danego podobszaru. Do analizy przyjęto jedynie obszary porównawcze, na których zidentyfikowano największe natężenie problemów społecznych. Jednocześnie każdy z tych obszarów zanotował co najmniej jeden z problemów ze sfery pozaspołecznej, co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 9 Liczba czynników pozaspołecznych dla jednostek porównawczych w gminie Zbuczyn

Jednostka porównawcza	Syntetyczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej	Liczba zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych w sferze pozaspołecznej
I	0,2	5/11
V	4,2	6/11
VII	3,4	8/11
VIII	5,4	3/11
IX	4,9	4/11

Źródło: opracowanie własne.

Szczegółowe zestawienie czynników rozwojowych sfery pozaspołecznej przedstawione zostało w dwóch poniższych tabelach.

Tabela 10 Podsumowanie analizy obszarów - sfera pozaspołeczna

Obszar	Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	Różnica pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na 1 000	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Średnie roczne stężenie pyłu zawieszonego PM2,5	Dostępność usług publicznych	Dostępność terenów rekreacyjnych	Dostępność komunikacyjna	Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem	Liczba zabytków i pomników przyrody na km²	Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
Obszar I	50,0	-3,8	5,9%	13,8	3,8	0,1	19,0%	93,3%	1,3	25,0%	50,0%
Obszar II	22,2	0,9	0,3%	12,8	7,1	0,1	13,1%	95,6%	0,9	50,0%	100,0%
Obszar III	76,8	-0,5	13,1%	13,5	6,9	0,3	9,5%	89,7%	0,9	42,9%	57,1%
Obszar IV	38,5	-0,8	3,5%	12,8	4,1	0,2	3,6%	95,3%	1,0	-	-
Obszar V	26,5	-3,2	8,4%	12,6	6,4	0,1	2,4%	94,4%	0,2	0,0%	25,0%
Obszar VI	32,0	0,0	2,5%	12,8	3,2	0,2	9,5%	95,4%	1,2	0,0%	66,7%
Obszar VII	27,1	-4,5	22,1%	12,8	4,5	0,1	11,9%	96,0%	0,9	0,0%	66,7%
Obszar VIII	54,4	0,0	0,0%	12,5	3,0	0,1	14,3%	96,0%	0,8	25,0%	25,0%
Obszar IX	30,1	-2,7	7,7%	12,8	8,0	0,2	16,7%	95,5%	2,5	33,3%	33,3%
Gmina	42,7	-1,6	7,6%	12,7	5,7	0,2	10,4%	94,8%	1,2	28,6%	52,4%

Źródło danych: opracowanie własne

5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

5.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Rewitalizacja jest procesem, który poprzez kompleksowe działania (społeczne i pozaspołeczne) ma na celu wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego. Dodatkowo rewitalizacja zakłada wykorzystanie potencjałów oraz wewnętrznych (specyficznych) uwarunkowań, którymi charakteryzuje się jednostka wskazana do podjęcia działań naprawczych. Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego następuje poprzez realizację zintegrowanych działań na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni oraz gospodarki. Aby można było realizować zaplanowane działania, istotne jest właściwe zdefiniowanie obszaru zdegradowanego, a później obszaru rewitalizacji, czemu posłużyła szczegółowa diagnoza delimitacyjna (wraz z analizą porównawczą wskaźników) w każdej ze sfer ważnych z punktu widzenia jakości życia mieszkańców.

Na podstawie przeprowadzonej analizy, dla gminy Zbuczyn jako obszar zdegradowany, w którym koncentrują się negatywne zjawiska zarówno społeczne, jak i gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne, wyznaczono teren, w obręb którego wchodzą następujące podobszary: I, V, VII, VIII oraz IX. W gminie Zbuczyn obszar zdegradowany składa się z 5 podobszarów. Łączna powierzchnia obszaru zdegradowanego w Gminie Zbuczyn wynosi 12 409,4 ha (58,88% powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez 5 125 osób (50,67% mieszkańców gminy).

Tabela 11 Podobszary zdegradowane – powierzchnia i ludność

Obszar zdegradowany	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni gminy	Ludność [os]	Udział w ludności gminy
I	2058,0	9,8%	1061	10,5%
V	2118,4	10,1%	1243	12,3%
VII	1873,3	8,9%	664	6,6%
VIII	2510,0	11,9%	662	6,5%
IX	3849,7	18,3%	1495	14,8%
OZ SUMA	**12 409,4**	**58,88%**	**5 125**	**50,67%**

Źródło: opracowanie własne.

Grafika 4 Mapa poglądowa podobszarów zdegradowanych w gminie Zbuczyn

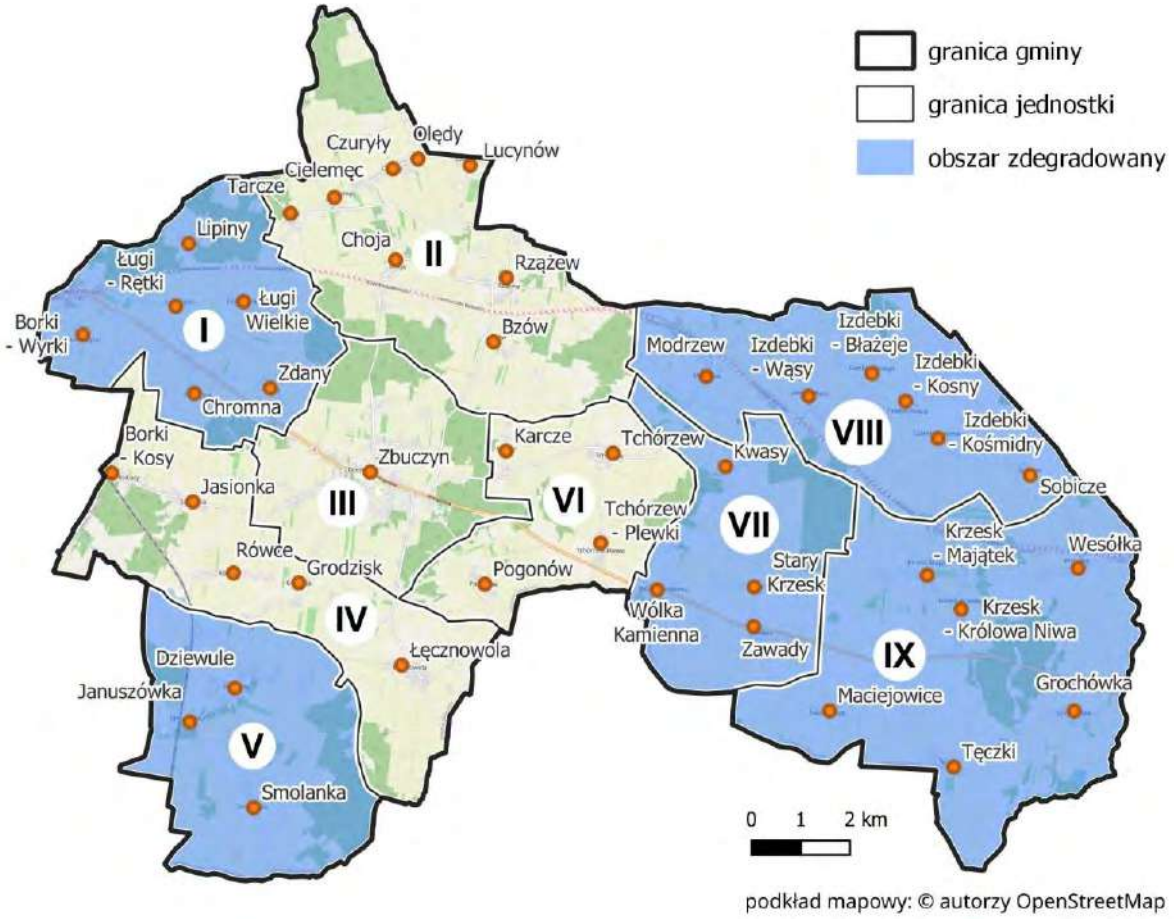

Źródło: opracowanie własne

5.2. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 10 pkt. 1. Ustawy o rewitalizacji ***obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk****, o których mowa art. 9 ust.1,* ***na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji****.* Dodatkowo zgodnie z art. 10 pkt. 2 *obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.*

Grafika 5 Warunki konieczne do wyznaczenia obszaru do rewitalizacji

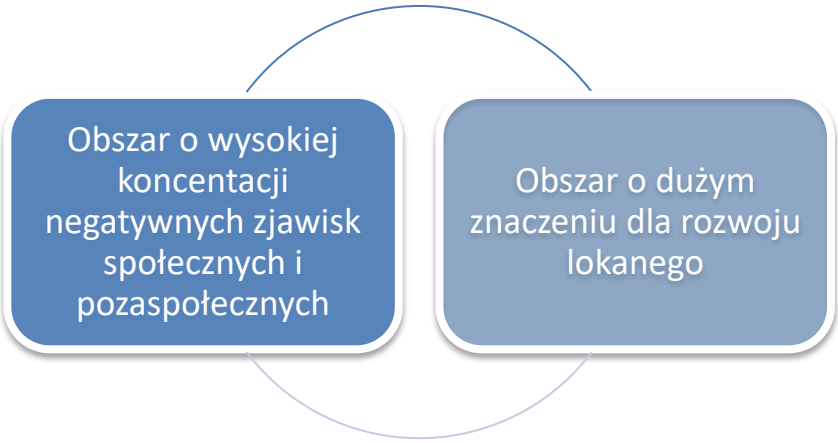

Źródło: opracowanie własne.

Na wyznaczenie obszaru rewitalizacji w zawężonym kształcie wpłynęła przede wszystkim silna koncentracja negatywnych zjawisk oraz istotne znaczenie tego obszaru dla rozwoju lokalnego. Dodatkowo uwzględniono ocenę potencjału do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych oraz aktualny stan zagospodarowania terenu, który może mieć wpływ na realizację planowanych przedsięwzięć.

Z obszaru zdegradowanego wydzielono 16 podobszarów, na których obserwuje się szczególne natężenie problemów społecznych oraz współwystępujących z nimi problemów w sferze gospodarczej, technicznej środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. Podobszary te składają się na **obszar rewitalizacji**. Koncentracja zabudowy i usług w tym obszarach przekłada się na fakt największej siły oddziaływania na pozostałe części gminy. Ponadto, wyznaczony obszar charakteryzuje się wysokim potencjałem dla lokalizacji przedsięwzięć sprzyjających wzmacnianiu integracji społecznej. Działają tu, np. organizacje pozarządowe, które mogą być partnerami w prowadzeniu działań rewitalizacyjnych. Wskazane potencjały obszaru rewitalizacji dają znaczne możliwości oddziaływania na pozostałe części obszaru zdegradowanego, w związku z czym obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Grafika 6 Mapa poglądowa podobszarów rewitalizacji w gminie Zbuczyn

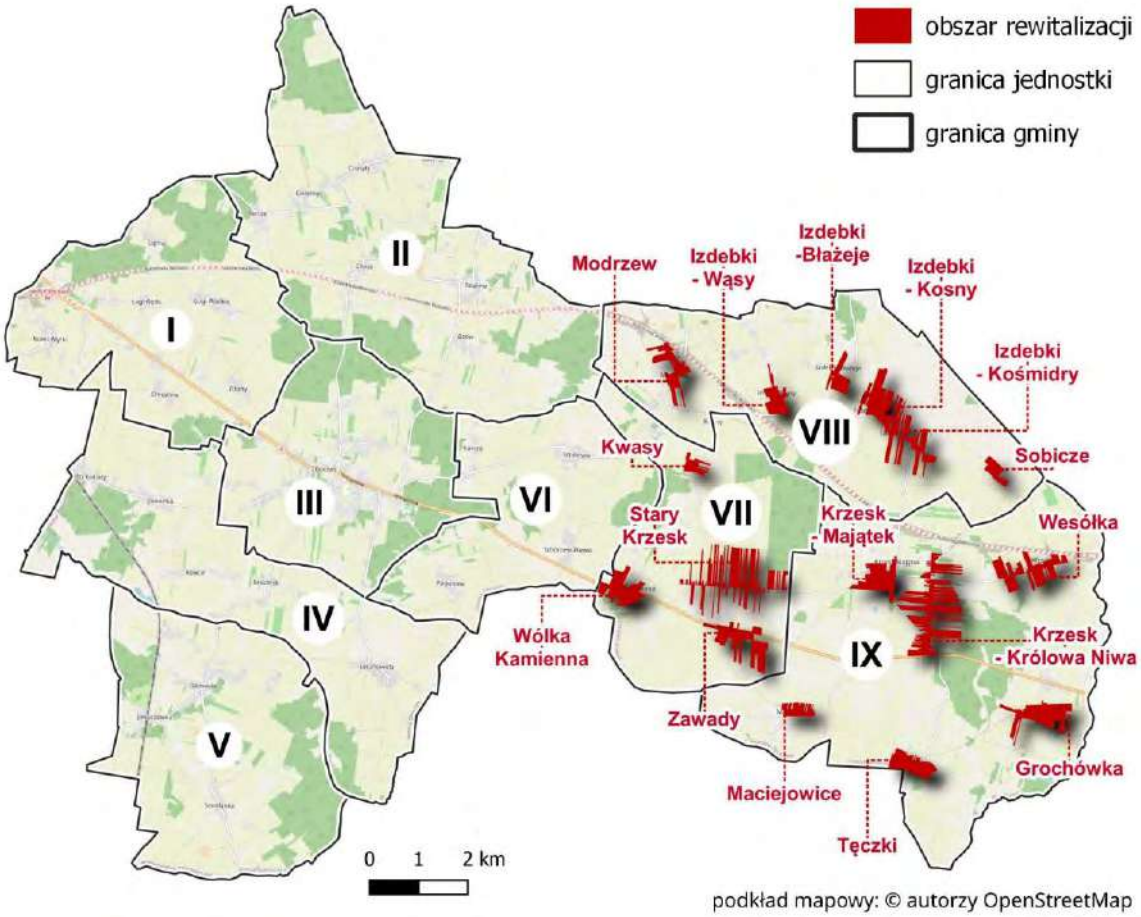

Źródło: opracowanie własne.

Obszar zdegradowany w gminie Zbuczyn składa się z 5 podobszarów, które zajmują łącznie powierzchnię 12 409,4 ha, co stanowi 58,88% ogólnej powierzchni gminy. Według danych za 2023 r. zamieszkuje je 6 125 osób (50,67% ludności gminy).

Obszar rewitalizacji składa się natomiast 16 podobszarów, które zajmują łącznie powierzchnię 661,5 ha, co stanowi 3,14% ogólnej powierzchni gminy. Według danych za 2023 r. zamieszkuje je 2 127 osób (21,03% ludności gminy). Oznacza to, że wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia wymagania zawarte w ustawie o rewitalizacji odnośnie do powierzchni oraz liczby ludności obszaru).

Tabela 12 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych dla obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji		Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni gminy	Ludność [os]	Udział w ludności gminy
1	Grochówka	46,4	0,22%	183	1,81%
2	Izdebki - Błażeje	18,5	0,09%	35	0,35%
3	Izdebki - Kosny	39,7	0,19%	87	0,86%
4	Izdebki - Kośmidry	53,0	0,25%	110	1,09%

5	Izdebki - Wąsy	23,1	0,11%	89	0,88%
6	Krzesk - Królowa Niwa	107,9	0,51%	475	4,70%
7	Krzesk - Majątek	38,3	0,18%	67	0,66%
8	Kwasy	11,8	0,06%	54	0,53%
9	Maciejowice	15,5	0,07%	79	0,78%
10	Modrzew	32,7	0,16%	93	0,92%
11	Sobicze	12,9	0,06%	69	0,68%
12	Stary Krzesk	94,1	0,45%	240	2,37%
13	Tęczki	31,0	0,15%	188	1,86%
14	Wesółka	50,0	0,24%	145	1,43%
15	Wólka Kamienna	38,1	0,18%	84	0,83%
16	Zawady	48,2	0,23%	129	1,28%
OR SUMA		**661,5**	**3,14%**	**2 127**	**21,03%**

Źródło: opracowanie własne.

5.3 Metoda wyodrębnienia obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego

W ramach prac nad delimitacją wyznaczono obszar rewitalizacji złożony z szesnastu podobszarów. Kierowano się przy tym zapisami art. 10 ust. 1. ustawy o rewitalizacji, który wskazuje, że obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Analiza delimitacyjna wykazała funkcjonowanie szesnastu ośrodków o szczególnym nasileniu problemów społecznych oraz tych natury środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Ostatecznym kryterium wyboru obszaru rewitalizacji był fakt, aby obszar przeznaczony do rewitalizacji był obszarem zamieszkałym, a jego znaczenie dla rozwoju miało charakter kluczowy, z punktu widzenia funkcjonowania społeczności lokalnej. Obszar przeznaczony do rewitalizacji, został wybrany ze względu na fakt, że jest jednostką zaludnioną, w pewien sposób autonomiczną (odrębną), posiadającą ukształtowaną własną specyfikę.

Kluczowy był również czynnik związany ze specyfiką wynikając z układu przestrzennego Zbuczyna. Gmina podzielona jest na 43 miejscowości. Z reguły jednej miejscowości odpowiada jedno sołectwo,

z wyjątkiem wsi Zbuczyn podzielonej na trzy sołectwa i wsi Borki-Wyrki podzielonej na dwa sołectwa. Do rewitalizacji wybrano obszary, które mogą przyczynić się w największym stopniu do uzyskania efektu synergii, czyli pozytywnego wpływu na resztę gminy. Ważnym czynnikiem była również konsolidacja problemów oraz przeszkód rozwojowych. Wybrane podobszary rewitalizacji są z jednej strony najważniejsze z punktu widzenia przyszłego rozwoju gminy, jak i generują największą liczbę problemów rozwojowych w sferze społecznej i pozaspołecznej.

Grafika 7 Delimitacja w gminie Zbuczyn– schemat wyłonienia obszaru rewitalizacji

Podobszary zdegradowane	Podobszary rewitalizacji
I	Borki-Wyrki, Chromna, Lipiny, Ługi – Rętki, Ługi Wielkie, Zdany.
V	Dziewule, Januszówka, Smolanka.
VII	Kwasy, Pogonów, Stary Krzesk, Wólka Kamienna, Zawady.
VIII	Izdebki – Błażeje, Izdebki – Kosny, Izdebki – Kośmidry, Izdebki – Wąsy, Modrzew, Sobicze.
IX	Grochówka, Krzesk - Królowa Niwa, Krzesk – Majątek, Maciejowice, Tęczki, Wesółka

Źródło: opracowanie własne.

6. Szczegółowa diagnoza podobszarów rewitalizacji

6.1 Metodyka prac oraz źródła informacji

Posiłkując się zapisami Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, a dokładnie art. 15 ust. 1, gminny program rewitalizacji zawiera szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, obejmującą analizę negatywnych zjawisk oraz jego potencjałów. Zadaniem diagnozy pogłębionej jest precyzyjne i szczegółowe zbadanie przyczyn negatywnych zjawisk występujących na wybranych podobszarach rewitalizacji, ich lokalizacji i istniejących między nimi powiązaniami, głównie w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej). Oprócz dogłębnego zbadania negatywnych zjawisk (i ich źródeł), przeanalizowano lokalne potencjały, występujące na wyodrębnionych podobszarach rewitalizacji, które można wykorzystać, aby zminimalizować lub zlikwidować zdiagnozowane, negatywne zjawiska.

Grafika 8 Schemat logiczny szczegółowej analizy podobszarów rewitalizacji GPR Zbuczyn

Źródło: opracowanie własne.

Przy opracowaniu analizy pogłębionej podobszarów rewitalizacji wykorzystano następujące źródła informacji:

1. Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zbuczyn (tzw. diagnoza delimitacyjna).
2. Otwarte spotkania z mieszkańcami w ramach prowadzonych konsultacji projektu uchwały Rady Gminy Zbuczyn w sprawie wyznaczenia podobszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji, które odbyły się dnia 12 września 2024 roku w sołectwie Krzesk – Królowa Niwa oraz Stary Krzesk.
3. Wyniki analizy badania ankietowego on-line (sondażowego).
4. Otwarty nabór projektów rewitalizacyjnych, który zakończył się 20 grudnia 2024 roku. Celem naboru było utworzenie listy podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Projekty można było składać w formie papierowej w Urzędzie Gminy Zbuczyn, za pośrednictwem strony internetowej lub poprzez formularz elektroniczny.

5. Wywiady pogłębione z przedstawicielami Urzędu Gminy w Zbuczynie i jego jednostek organizacyjnych.
6. Spacer studyjny po podobszarach rewitalizacji przeprowadzony w dniu 12 września 2024 r., zrealizowany przez wykonawcę wraz z przedstawicielem Urzędu Gminy Zbuczyn, połączony z wizytacją miejsc o szczególnym znaczeniu dla planowanego procesu rewitalizacji.
7. Dokumenty, opracowania strategiczne Gminy Zbuczyn, opracowania statystyczne, prasa lokalna, rozmowy z mieszkańcami wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.

Obszary gminy, które wskazano w procesie delimitacji jako zdegradowane, w obrębie których wyznaczono podobszary rewitalizacji, to jednostki zachowujące swoją własną specyfikę i charakter. Ze względu na uwarunkowania natury administracyjnej oraz funkcjonalnej (łatwy dojazd oraz funkcjonujące obiekty użyteczności publicznej) stanowią jednostki w których może być prowadzony proces rewitalizacji. Poniżej przeprowadzona została analiza pogłębiona dla wszystkich podobszarów rewitalizacji w gminie Zbuczyn. Opracowanie uwzględnia zdiagnozowane problemy rozwojowe, wraz z pogłębioną diagnozą dotyczącą przyczyn ich powstawania.

6.2 Charakterystyka Gminy Zbuczyn w kontekście rewitalizacji

Gmina Zbuczyn jest gminą wiejską położoną we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie siedleckim. Sąsiaduje bezpośrednio z województwem lubelskim, granicząc z powiatami łukowskim i bialskim, a od granicy z województwem podlaskim dzieli ją około 60 km. Gmina leży w centralnym punkcie trójkąta wyznaczanego przez trzy duże miasta – Warszawę (110 km), Lublin (120 km) i Białystok (160 km). W niewielkiej odległości znajdują się także miasta powiatowe: Siedlce (15 km), Łuków (20 km), Łosice (34 km) i Biała Podlaska (51 km). Zbuczyn to największa gmina powiatu siedleckiego, zajmująca powierzchnię 211 km², co stanowi 13,16% jego obszaru.

Położenie gminy, w tym bliskość granicy polsko-białoruskiej, stanowi jej dodatkowy atut - do przejścia granicznego w Terespolu jest około 86 km, a do Kukuryk 89 km. Gmina obejmuje 43 miejscowości, z których każda zazwyczaj stanowi osobne sołectwo. Wyjątkiem są Zbuczyn (podzielone na trzy sołectwa) oraz Borki-Wyrki (podzielone na dwa sołectwa).

Podając za danymi Głównego Urzędu Statystycznego liczba mieszkańców Gminy Zbuczyn na koniec 2023 roku wyniosła 9 796 osób. Analizując dane demograficzne za lata 2015 – 2023 liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się o 296 osób (z 10 092 do 9 796). Liczba ludności gminy maleje powoli, ale systematycznie. Przyczynę spadku liczby mieszkańców należy upatrywać zarówno w kontekście migracji, jak i ujemnego przyrostu naturalnego.

Tabela 13 Dane o liczbie ludności dla Gminy Zbuczyn w latach 2015 – 2023

2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
10 092	10 121	10 087	10 074	10 106	9 847	9 812	9 823	9 796
Saldo migracji (wewnętrznych i zagranicznych)								
0	3	-30	-38	-18	-27	4	-4	-23
Przyrost naturalny								
41	40	15	23	21	-15	-29	-6	-6

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Struktura wiekowa mieszkańców Zbuczyna ulega zmianom, co ma istotne znaczenie dla polityki społecznej gminy. W 2023 roku odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 22,7%, podczas gdy w 2015 roku wynosił 21,5%. Jednocześnie obserwuje się spadek udziału osób w wieku produkcyjnym – z 60,6% w 2015 roku do 57,8% w 2023 roku. W tym samym okresie wzrósł odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (z 17,9% do 19,5%). Zmieniająca się struktura demograficzna wpływa na rosnące zapotrzebowanie na wsparcie dla osób starszych, chorych oraz z niepełnosprawnościami. Wiele z tych osób nie może otrzymać odpowiedniej pomocy w miejscu zamieszkania, choć jednocześnie nie wymagają one jeszcze opieki instytucjonalnej, takiej jak dom pomocy społecznej czy zakład opiekuńczo-leczniczy. W związku z tym istotne staje się poszukiwanie alternatywnych form wsparcia dostosowanych do ich potrzeb.

Tabela 14 Udział ludności Gminy Zbuczyn w poszczególnych grupach wiekowych

2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
w wieku przedprodukcyjnym [%]								
21,5	21,4	21,5	21,4	21,5	22,4	22,7	22,9	22,7
w wieku produkcyjnym [%]								
60,6	60,4	60,2	60,1	60,0	58,7	58,3	57,9	57,8
w wieku poprodukcyjnym [%]								
17,9	18,2	18,2	18,5	18,6	18,9	19,1	19,2	19,5

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych)

Gmina Zbuczyn jest gminą rolniczą. Z tego względu wyróżnia ją relatywnie niski wskaźnik przedsiębiorczości (podmioty wpisane do rejestru na 1 000 mieszkańców). W 2023 r. wskaźnik ten dla gminy wyniósł 82,3, i był niższy od wskaźnika dla powiatu siedleckiego (87,1). Jednocześnie był zdecydowanie niższy od tego na poziomie województwa mazowieckiego (183,1) oraz wskaźnika na poziomie krajowym (136,8). Łącznie na terenie gminy na koniec 2023 roku zarejestrowanych było 806 przedsiębiorstw. W ich strukturze dominują mikro przedsiębiorstwa. Stanowią one blisko 97% wszystkich podmiotów gospodarczych. Na uwagę zasługuje fakt, że 3 podmioty gospodarcze to firmy zatrudniające ponad 50 osób. Gmina Zbuczyn jest wiodącym ośrodkiem skupiającym przedsiębiorców

działających w Sekcji H PKD, obejmującej transport i gospodarkę magazynową. Gminę wyróżnia duża koncentracja przedsiębiorstw prowadzących działalność z zakresu handlu pojazdami i maszynami rolniczymi. Z kolei gospodarstwa rolne zapewniają miejsca pracy dla przeszło 35% mieszkańców gminy.

Tabela 15 Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2023 roku

Jednostka	Wskaźnik przedsiębiorczości
Gmina Zbuczyn	82,3
Powiat siedlecki	87,1
Województwo mazowieckie	183,5
Polska	136,8

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

W tabeli poniżej przedstawiono poziom wydatków majątkowych inwestycyjnych ponoszonych przez Gminę Zbuczyn w latach 2015 – 2023. W tym okresie gminny budżet przeznaczany na inwestycje majątkowe wykazywał znaczne wahania, oscylując od 2,3 mln zł w 2016 roku do 16,1 mln zł w 2023 roku. Najwyższy udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach ogółem, wynoszący 23% odnotowano w 2023 roku. W przeliczeniu na jednego mieszkańca, poziom wydatków inwestycyjnych wynosił od 225,32 zł w 2016 roku do 1 647,21 zł w 2023 roku. Gmina Zbuczyn stale potrzebuje środków na wydatki na inwestycje, gdyż one w największym stopniu przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców.

Tabela 16 Wydatki majątkowe inwestycyjne Gminy Zbuczyn w latach 2015 - 2023

Rok	Wydatki ogółem [tys. zł]	Wydatki majątkowe inwestycyjne [tys. zł]	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem [%]	Wydatki majątkowe inwestycyjne przypadające na jednego mieszkańca
2015	36 604,0	7 110,3	19,4	707,00
2016	40 830,0	2 279,5	5,6	225,32
2017	45 914,9	4 650,1	10,1	460,18
2018	52 050,8	8 576,8	16,5	848,77
2019	55 720,2	3 927,8	7,0	390,75
2020	58 427,1	7 930,0	13,6	800,52
2021	60 327,4	7 348,7	12,2	747,43
2022	74 009,0	10 945,3	14,8	1 116,30
2023	70 215,1	16 126,2	23,0	1 647,21

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

Użytki rolne w Gminie Zbuczyn (tj. tereny wykorzystywane do produkcji roślinnej, ogrodniczej czy zwierzęcej) zajmują ponad 60% powierzchni. Ponadto występuje kilkanaście niewielkich powierzchniowo kompleksów leśnych (największe w okolicy Zbuczyna liczą po 400 – 440 ha) oraz duża

liczba zadrzewień i kęp drzew. Gmina jest atrakcyjna z punktu widzenia osiedleńczego. Dynamicznie rozwija się budownictwo jednorodzinne. W latach 2015 – 2023 oddano do użytkowania 230 mieszkań indywidulanych.

Zbuczyn korzysta z bezpośredniego dostępu do infrastruktury kolejowej poprzez przebiegającą linię kolejową nr 2, łączącą Warszawę Zachodnią z Terespolem. Centralną osią komunikacyjną Gminy Zbuczyn jest droga krajowa nr 2. Kolejnym istotnym krokiem w rozwoju infrastruktury Gminy Zbuczyn jest kontynuacja budowy autostrady A2, która łączy zachodnią granicę Polski w Świecku z granicą białoruską w Kukurykach. Trasa A2 przebiega przez główne polskie aglomeracje, takie jak Poznań, Łódź i Warszawa, co znacząco wpłynie na komunikacyjne powiązania gminy. Dodatkowym impulsem rozwoju Gminy Zbuczyn jest budowana międzynarodowa trasa drogowa Via Carpatia. Choć droga nie będzie bezpośrednio przecinać Gminy Zbuczyn, jej bliskie położenie (w szczególności skrzyżowanie z autostradą A2 na węźle Łukowisko) zapewni gminie lepsze skomunikowanie z głównymi szlakami transportowymi, co może wpłynąć pozytywnie na rozwój gospodarczy gminy, głównie w branży logistycznej.

Gmina Zbuczyn, będąc częścią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) Siedlce, współpracuje z sąsiednimi gminami, takimi jak Siedlce, Kotuń, Mokobody i Wiśniew, co stwarza istotne szanse rozwojowe. Obszar ten integruje funkcjonalnie jednostki samorządowe z miastem powiatowym, szczególnie w kontekście komunikacyjnym. W ramach przyjętej Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla MOF Siedlce, planowane działania obejmują poprawę dostępności komunikacyjnej Gminy Zbuczyn poprzez rozbudowę infrastruktury rowerowej, budowę parkingów buforowych, modernizację dróg oraz wzmocnienie transportu kolejowego. Dzięki tym inwestycjom Zbuczyn zyska lepsze połączenia z miastem Siedlce, co zwiększy jej atrakcyjność dla mieszkańców, inwestorów i turystów, otwierając nowe możliwości gospodarcze i społeczne.

Gmina Zbuczyn wyróżnia się aktywnie funkcjonującymi instytucjami kultury, które mają istotne znaczenie w życiu lokalnej społeczności. Kluczowym ośrodkiem działań kulturalnych jest Gminny Ośrodek Kultury (GOK) w Zbuczynie, który współpracuje z miejscowymi stowarzyszeniami i organizacjami, wspierając oddolne inicjatywy oraz promując twórczość lokalnych artystów. Ważną rolę odgrywa również Gminna Biblioteka Publiczna, która oprócz udostępniania książek, organizuje spotkania autorskie, warsztaty i zajęcia edukacyjne, aktywnie uczestnicząc w akcjach wspierających czytelnictwo. Ważnym elementem kulturalnego krajobrazu są także świetlice wiejskie, które pełnią kluczową funkcję w integracji lokalnej społeczności oraz promowaniu aktywności kulturalnej na terenach wiejskich. Stanowią one istotne miejsca spotkań i działań artystycznych, umożliwiając mieszkańcom w każdym wieku udział w różnorodnych formach działalności kulturalnej. Regularnie organizowane warsztaty i spotkania w świetlicach sprzyjają rozwojowi talentów, umiejętności oraz wzmacniają więzi społeczne.

Rysunek 2 Wyzwania gminy Zbuczyn w kontekście rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Dziedzictwo kulturowe Gminy Zbuczyn obejmuje zarówno cenne obiekty materialne, jak i bogate dziedzictwo niematerialne. Zabytki materialne gminy to głównie budownictwo sakralne, zespoły dworsko-parkowe oraz zlokalizowane w różnych miejscowościach gminy wiejskie budownictwo drewniane. Do najcenniejszych zabytków należą zespół dworsko-pałacowy oraz zespół sakralny w Krzesku Majątku, zespół sakralny w Zbuczynie oraz wiatrak w Krzesku Królowa Niwa. Ważnym elementem dziedzictwa są także obiekty wymienione w Gminnej Ewidencji Zabytków, obejmującej 182 pomniki historii, w tym kapliczki, krzyże, figury, a także budynki mieszkalne, sakralne i dworskie. Warto również wspomnieć o grodzisku wczesnośredniowiecznym w Krzesku Królowa Niwa oraz gorzelni w Krzesku Majątku, gdzie znajduje się odrestaurowany spichlerz z 1766 roku i wiatrak.

Dziedzictwo niematerialne Gminy Zbuczyn jest również bardzo bogate. Tradycje, takie jak dożynki, jarmarki czy lokalne święta, są stale pielęgnowane przez mieszkańców. Muzyka ludowa, taniec, pieśni i rękodzieło stanowią ważny element lokalnej tożsamości, a festiwale i warsztaty organizowane przez GOK pomagają w ich zachowaniu. Również kuchnia regionalna, z tradycyjnymi przepisami przekazywanymi z pokolenia na pokolenie, jest istotnym elementem niematerialnego dziedzictwa gminy.

Gmina Zbuczyn prowadzi działania w zakresie pomocy społecznej poprzez Centrum Usług Społecznych (CUS), który jest kluczową instytucją wspierającą mieszkańców w trudnych sytuacjach życiowych. W tym obszarze działalności funkcjonują również Środowiskowy Dom Samopomocy typu „A” i „B” w Tchórzewie oraz Dzienny Dom „Senior+” w Zbuczynie.

Na terenie Gminy Zbuczyn prowadzi działalność 28 stowarzyszeń, o różnych specjalizacjach. Istotną rolę odgrywają stowarzyszenia kulturalno-oświatowe oraz organizacje charytatywne i sportowe. Tylko jedno z nich, Regionalne Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Kornel", ma status organizacji pożytku publicznego.

Koła gospodyń wiejskich to specyficzna forma zrzeszenia, która wspiera rozwój przedsiębiorczości na wsi i poprawę sytuacji kobiet. W 2023 roku w gminie funkcjonowało 21 takich kół, przyczyniając się stałego wzmacniania kapitału społecznego. Rada Gminy Zbuczyn corocznie przyjmuje program współpracy z organizacjami pozarządowymi, którego celem jest kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego, poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie sektora NGO w gminie. W 2023 roku ogłoszono trzy konkursy na realizację zadań publicznych, na które złożono 12 ofert, i podpisano 11 umów na łączną kwotę 264 130,60 zł. W porównaniu do 2022 roku, w którym zawarto 9 umów o wartości 178 000 zł.

Gmina Zbuczyn, ze względu na swoje położenie i specyfikę gospodarczą, posiada znaczący potencjał rozwojowy. Korzystne uwarunkowania geograficzne oraz aktywność mieszkańców i lokalnych organizacji stwarzają dogodne warunki dla podejmowania działań rewitalizacyjnych. Niemniej jednak, wyzwania związane z infrastrukturą i demografią wymagają kompleksowych działań, które mogą wspierać zrównoważony rozwój gminy.

Tabela 17 Mocne i słabe strony gminy w odniesieniu do procesu rewitalizacji

Atuty gminy w kontekście rewitalizacji	Słabe strony gminy w kontekście rewitalizacji
• Duża powierzchnia sprzyjająca inwestycjom i rolnictwu. • Korzystne położenie geograficzne na styku trzech województw. • Dobre skomunikowanie drogowe (A2, E30, Via Carpatia) i kolejowe (E20), z dojazdem do lotniska Okęcie. • Stabilna demografia z dużą populacją. • Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców. • Aktywny sektor rolniczy i rozwijające się pozarolnicze sektory gospodarki. • Brak bezrobocia. • Dobry stan środowiska i brak zagrożeń naturalnych. • Bogata oferta kulturalna i sportowa. • Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego. • Efektywnie funkcjonujące usługi społeczne. • Wysoki poziom edukacji dzięki inwestycjom w infrastrukturę. • Silny kapitał społeczny i zaangażowanie obywatelskie. • Stabilna sytuacja finansowa gminy.	• Rozległość obszaru gminy, powodująca wysokie koszty i trudności w rozwoju infrastruktury sieciowej i drogowej oraz utrudniony dostęp do usług publicznych. • Autostrada A2 (E30), która przecina Gminę, utrudniając komunikację między północną a południową jej częścią oraz budowę nowej infrastruktury. • Brak odpowiedniej infrastruktury dla transportu niezmechanizowanego, zwłaszcza dróg rowerowych. • Niepokojące trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, migracje). • Duże dysproporcje w rozmieszczeniu ludności utrudniają rozwój infrastruktury i usług społecznych. • Mała liczba dużych przedsiębiorstw o znaczącym potencjale. • Niska dywersyfikacja lokalnej gospodarki, skupiająca się na trzech głównych branżach. • Brak przemysłu i usług high-tech, opieranie się na prostych technologiach. • Niski potencjał turystyczny, wynikający z przeciętnych warunków naturalnych

	i mało atrakcyjnych obiektów kulturowych. • Uzależnienie od nieodnawialnych źródeł energii. • Niewystarczające skanalizowanie. • Niski stopień pokrycia planami zagospodarowania przestrzennego.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025 2034 (projekt)

Mocne strony Gminy Zbuczyn, takie jak dobre skomunikowanie, aktywność gospodarcza i stabilność społeczna, stwarzają solidne podstawy do realizacji projektów rewitalizacyjnych. Jednak istniejące wyzwania, takie jak niewystarczająca infrastruktura drogowa, zmiany demograficzne oraz ograniczenia w zakresie turystyki i planowania przestrzennego, będą wymagały strategicznych działań i inwestycji, aby w pełni wykorzystać potencjał gminy.

Tabela 18 Rekomendacje rozwojowe gminy Zbuczyn w perspektywie 2034 roku

Obszar gospodarczy
• Wsparcie rolnictwa. Programy modernizacji gospodarstw, szkolenia w zakresie nowoczesnych technologii. • Rozwój przetwórstwa spożywczego. Zachęty inwestycyjne, promocja lokalnych produktów. • Dywersyfikacja działalności firm. Stymulacja nowych usług, wsparcie start-upów. • Infrastruktura przedsiębiorczości. Modernizacja dróg, tworzenie stref ekonomicznych. • Wsparcie MŚP. Ułatwienia w dostępie do finansowania, organizacja targów i spotkań. • Promocja turystyki. Rozwój agroturystyki, infrastruktura turystyczna. • Współpraca z sąsiadami. Wspólne projekty gospodarcze i promocyjne. • Edukacja. Kursy zawodowe dostosowane do lokalnego rynku pracy.
Obszar społeczny
• Lokalny system usług społecznych. Centrum usług integrujących pomoc społeczną. • Dostęp do usług zdrowotnych. Zwiększenie punktów opieki i programów profilaktycznych. • Wsparcie dla rodzin. Rozwój infrastruktury przedszkolnej, programy dla rodzin wielodzietnych. • Integracja społeczna. Wydarzenia kulturalne, wsparcie NGO. • Dostępność mieszkań. Programy budownictwa dla młodych rodzin. • Usługi cyfrowe. e-administracja i edukacja technologiczna. • Wsparcie seniorów. Rozwój infrastruktury opieki i programów zdrowotnych. • Bezpieczeństwo publiczne. Patrole policyjne i monitoring.
Obszar przestrzenny
• Planowanie przestrzenne. Zrównoważony rozwój i ochrona terenów zielonych. • Rewitalizacja terenów. Modernizacja obszarów zdegradowanych. • Ochrona środowiska. Programy ekologiczne, promowanie transportu przyjaznego środowisku. • Infrastruktura komunikacyjna. Modernizacja dróg i transportu publicznego. • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych. Tworzenie parków i terenów rekreacyjnych. • Infrastruktura wodno-kanalizacyjna. Rozbudowa sieci i systemów oczyszczania. • Odnawialne źródła energii. Wsparcie dla OZE. • Zachowanie dziedzictwa kulturowego. Ochrona i rewitalizacja zabytków. • Efektywne zarządzanie przestrzenią. Monitoring i współpraca w planowaniu. • Rozwój infrastruktury technicznej. Inwestycje w nowoczesne rozwiązania zarządzania odpadami.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025 2034 (projekt)

6.1 Analiza szczegółowa podobszarów rewitalizacji

Poniżej zaprezentowano analizę pogłębioną podobszarów rewitalizacji podzieloną na sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną.

6.1.2 Sfera społeczna

Demografia

Podobszary rewitalizacji w Gminie Zbuczyn zamieszkuje łącznie 10 114 mieszkańców. Najludniejszym podobszarem jest Krzesk - Królowa Niwa, który liczy 475 mieszkańców. Z kolei Izdebki - Błażeje liczą jedynie 35 osób. Dokładna analiza danych demograficznych, w aspekcie przyrostu naturalnego, salda migracji oraz obciążenia demograficznego[4] wykazała występowanie negatywnych czynników rozwojowych w aspekcie demograficznym. W każdym (prócz Wesółki), występuje co najmniej jeden problem wynikający z sytuacji ludnościowej.

W skali Gminy Zbuczyn wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców jest ujemny i wynosi -7,51. W tym aspekcie 11 z 16 podobszarów rewitalizacji zanotowało wskaźnik niższy od średniej. Jest to Wólka Kamienna, Maciejowice, Izdebki - Wąsy, Tęczki, Krzesk- Majątek, Izdebki- Błażeje, Kwasy, Modrzew, Grochówka, Krzesk - Królowa Niwa oraz Zawady. Niski przyrost naturalny wiąże się ściśle ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa oraz migracjami młodych mieszkańców poza gminę. Jednocześnie może wynikać z barier związanych z rynkiem pracy, możliwościami w zakresie własnego mieszkania czy podjęciem dalszej edukacji.

W odniesieniu do migracji Gmina Zbuczyn od 2017 roku (z wyjątkiem w 2021 r.) notuje ujemne saldo migracji. W 2023 roku saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniosło -6,43[5]. Mimo, że zjawisko migracji nie przebiega w sposób dynamiczny (w latach 2018-2023 bilans migracji wyniósł minus 134 osoby), to aż 7 z 16 podobszarów rewitalizacji zanotowało w tym aspekcie wskaźnik powyżej średniej gminnej. Są to Kwasy, Izdebki - Błażeje, Zawady, Sobicze, Izdebki - Kośmidry, Maciejowice i Grochówka.

Na podobszarach rewitalizacji zauważalny jest proces starzenia się społeczeństwa. Jest on obrazowany wskaźnikiem obciążenia demograficznego, czyli stosunkiem liczby dzieci (0-14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób w wieku 15-64 lata. Wskaźnik ten w skali gminy Zbuczyn wynosi 59,9%. W 12 na 16 podobszarów rewitalizacji jest on wyższy niż średnia gminna. Dotyczy to następujących podobszarów rewitalizacji: Grochówka, Izdebki - Kosny, Izdebki - Wąsy, Krzesk - Królowa Niwa, Krzesk - Majątek, Kwasy, Maciejowice, Modrzew, Sobicze, Stary Krzesk, Tęczki oraz Wólka Kamienna.

Tabela 19 Wskaźnik dotyczące sytuacji demograficznej na podobszarach rewitalizacji Gminy Zbuczyn

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	Obciążenie demograficzne
1	Grochówka	-38,25	-7,10	61,2%

[4] Podając za definicją Głównego Urzędu Statystycznego, jest to stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjny (18 do 59 dla kobiet i 64 lat dla mężczyzn).
[5] Saldo migracji liczone za lata 2018-2023.

2	Izdebki - Błażeje	-85,71	-57,14	41,7%
3	Izdebki - Kosny	57,47	287,36	90,9%
4	Izdebki - Kośmidry	45,45	-18,18	53,4%
5	Izdebki - Wąsy	-112,36	8,99	91,7%
6	Krzesk - Królowa Niwa	-29,47	1,68	65,2%
7	Krzesk - Majątek	-89,55	7,46	61,4%
8	Kwasy	-74,07	-105,56	67,6%
9	Maciejowice	-126,58	-17,72	64,0%
10	Modrzew	-64,52	88,17	74,5%
11	Sobicze	43,48	-14,49	60,9%
12	Stary Krzesk	25,00	33,33	66,0%
13	Tęczki	-90,43	15,96	63,5%
14	Wesółka	20,69	13,79	39,4%
15	Wólka Kamienna	-130,95	8,33	85,1%
16	Zawady	-15,50	-16,28	59,0%
Gmina Zbuczyn		-7,51	-6,43	59,9%

Źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do poszczególnych podobszarów rewitalizacji, sytuacja demograficzna przedstawia się następująco:

- **Grochówka**. Ujemny przyrost naturalny (-38,25) i saldo migracji (-7,10). Następuje spadek liczby ludności zarówno z powodu niskiej liczby urodzeń, jak i emigracji. Obciążenie demograficzne wynosi 61,20% i jest wyższe od średniej gminnej, wynoszącej 59,9%.
- **Izdebki - Błażeje.** Bardzo niski przyrost naturalny (-85,71) i ujemne saldo migracji (-57,14). Jednocześnie notuje się niskie obciążenie demograficzne (41,70% przy średniej 59,90%).
- **Izdebki - Kosny.** Wysoki przyrost naturalnym (57,47) i dodatnie saldem migracji (287,36). Podobszar cechuje bardzo dobra sytuacja demograficzna. Jednocześnie wskaźnik obciążenia demograficzne jest wysoki i wynosi 90,9%. Jest to związane z wysokim odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym.
- **Izdebki - Kośmidry**. Dodatni przyrost naturalny (45,45) wskazuje na przewagę urodzeń nad zgonami, jednak ujemne saldo migracji (-18,18) oznacza występujący odpływ ludności. Obciążenie demograficzne na tym podobszarze wynosi 53,4%.
- **Izdebki - Wąsy**: Bardzo niski przyrost naturalny (-112,36) i dodatnie saldo migracji (8,99) wskazują na napływ nowych mieszkańców pomimo problemów demograficznych. Na podobszarze występuje wysokie obciążenie demograficzne (91,70%).

- **Krzesk - Królowa Niwa**. Ujemny przyrost naturalny (-29,47) jest równoważony przez dodatnie saldo migracji (1,68). Obciążenie demograficzne wynosi 65,20%.
- **Krzesk - Majątek**. Bardzo niski przyrost naturalny (-89,55) i dodatnie saldo migracji (7,46) wskazują na napływ nowych mieszkańców, mimo niskiej liczby urodzeń. Obciążenie demograficzne wynosi 61,40%.
- **Kwasy**. Niekorzystne wskaźniki demograficzne, zarówno jeśli chodzi o przyrost naturalny (-74,07), jak i saldo migracji (-105,56). Obciążenie demograficzne (67,60%) jest również stosunkowo wysokie.
- **Maciejowice**. Bardzo niski przyrost naturalny (-126,58) i ujemne saldo migracji (-17,72) oznaczają spadek liczby mieszkańców. Obciążenie demograficzne wynosi 64,00%.
- **Modrzew**. Ujemny przyrost naturalny (-64,52) jest kompensowany przez wysokie dodatnie saldo migracji (88,17). Obciążenie demograficzne wynosi 74,50%, co oznacza większy udział osób w wieku nieprodukcyjnym.
- **Sobicze**. Dodatni przyrost naturalny (43,48) wskazuje na przewagę urodzeń nad zgonami, jednak saldo migracji jest ujemne (-14,49). Obciążenie demograficzne wynosi 60,9%.
- **Stary Krzesk**. Dodatni przyrost naturalny (25,00) i dodatnie saldo migracji (33,33), wskazują na pozytywny rozwój demograficzny. Obciążenie demograficzne wynosi 66,0%.
- **Tęczki**. Ujemny przyrost naturalny (-90,43) i dodatnie saldo migracji (15,96) sugerują, że napływ ludności częściowo równoważy niski poziom urodzeń. Obciążenie demograficzne wynosi 63,5%.
- **Wesółka.** Dodatni przyrost naturalny (20,69) i dodatnie saldo migracji (13,79) wskazują na pozytywną sytuację demograficzną. Niskie obciążenie demograficzne (39,40%).
- **Wólka Kamienna**. Bardzo niski przyrost naturalny (-130,95) i jednocześnie dodatnie saldo migracji (8,33) wskazują na trudną sytuację demograficzną, mimo napływu nowych mieszkańców. Obciążenie demograficzne wynosi 85,1%.
- **Zawady**. Ujemny przyrost naturalny (-15,50) i saldo migracji (-16,28) wskazują na spadek liczby mieszkańców. Obciążenie demograficzne wynosi 59%.

Poszczególne podobszary rewitalizacji zmagają się z różnymi wyzwaniami demograficznymi. W niektórych z nich, takich jak Izdebki - Kosny czy Sobicze, obserwuje się dodatnie tendencje w przyroście naturalnym, podczas gdy inne, jak Maciejowice czy Wólka Kamienna, mają poważne problemy demograficzne z dużym spadkiem liczby ludności. Wykazana wyżej sytuacja demograficzna na podobszarach rewitalizacji wymaga podjęcia działań z zakresu aktywizacji, przede wszystkim osób w wieku poprodukcyjnym, których liczba systematycznie rośnie. Potrzebne są zabiegi, których celem będzie przyciągnięcie nowych mieszkańców, zwłaszcza osób młodych, którzy będą mieli perspektywę zamieszkania oraz znalezienia atrakcyjnej pracy w Gminie Zbuczyn.

Rynek pracy

Problemy społeczne, zwłaszcza bezrobocie i brak miejsc pracy, mogą przyczyniać się do migracji mieszkańców do większych miast lub za granicę. Wskaźnik liczby osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców wynosi 13,64. W 11 na 16 podobszarów rewitalizacji wskaźnik ten jest wyższy od średniej gminnej. Mimo, że w skali całej gminy, bezrobocie nie jest poważnym problemem społecznym, to na niektórych podobszarach występuje bardzo duża koncentracja tego problemu. Dotyczy to zwłaszcza podobszaru Modrzew, Maciejowice, Kwasy oraz Izdebki - Kośmidry. Natomiast w czterech podobszarach nie zanotowano żadnej osoby bezrobotnej. Dotyczy to podobszarów: Izdebki - Wąsy, Tęczki, Wesółka oraz Zawady.

Podejmując kwestię długotrwałego bezrobocia to statystyki w tym zakresie wykazują, że problem ten dotyczy również części obszaru rewitalizacji. Wysoki wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców odnotowano w 12 na 16 podobszarach. Najwyższy jest na podobszarze Sobicze, Izdebki - Błażeje, Maciejowice, Wólka Kamienna oraz Modrzew. Wysoki wskaźnik liczby osób bezrobotnych, w tym osób pozostających powyżej 12 miesięcy bez pracy, negatywnie wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą gminy, a osoby te zagrożone są marginalizacją i wykluczeniem, a także ubóstwem. Kluczowe jest zatem podejmowanie działań mających na celu aktywizację i reintegrację zawodową mieszkańców, w szczególności osób długotrwale pozostających bez pracy.

Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym na podobszarach rewitalizacji waha się od 0,0 do 7,3%, przy średniej dla Zbuczyna, wynoszącej 2,2%. W 12 z 16 podobszarów wskaźnik ten jest wyższy od średniej gminnej. Bardzo ważną okolicznością w kontekście intensywności bezrobocia jest fakt, że podobszary rewitalizacji zamieszkuje aż 30,1% ogółu osób bezrobotnych w Gminie. Podejmowane w ramach programu rewitalizacji działania powinny podejmować również kwestię aktywizacji gospodarczej mieszkańców, skierowane na pobudzenie rozwoju mikro, małych i średnich firm.

Tabela 20 Wskaźniki dotyczące bezrobocia na podobszarach rewitalizacji Gminy Zbuczyn

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Wskaźnik liczby osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym
1	Grochówka	21,86	16,39	3,4%
2	Izdebki - Błażeje	28,57	28,57	4,2%
3	Izdebki - Kosny	11,49	11,49	2,3%
4	Izdebki - Kośmidry	36,36	9,09	5,5%
5	Izdebki - Wąsy	0,00	0,00	0,0%
6	Krzesk - Królowa Niwa	18,95	8,42	3,1%

7	Krzesk - Majątek	14,93	14,93	2,3%
8	Kwasy	37,04	18,52	5,9%
9	Maciejowice	37,97	25,32	6,0%
10	Modrzew	43,01	21,51	7,3%
11	Sobicze	28,99	28,99	4,3%
12	Stary Krzesk	16,67	12,50	2,5%
13	Tęczki	0,00	0,00	0,0%
14	Wesółka	0,00	0,00	0,0%
15	Wólka Kamienna	23,81	23,81	4,3%
16	Zawady	0,00	0,00	0,0%
Razem podobszary rewitalizacji		14,12	8,32	2,26%
Wskaźnik dla Gminy Zbuczyn		13,64	7,42	2,2%

Źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do poszczególnych podobszarów rewitalizacji, sytuacja w zakresie rynku pracy przedstawia się następująco:

- **Grochówkę** charakteryzuje umiarkowany wskaźnik liczby bezrobotnych na 1 000 mieszkańców wynoszący 21,86 z czego większość stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosi 3,4%.
- **Izdebki - Błażeje** charakteryzują się wyższym wskaźnikiem liczby osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców (28,57 przy średniej 13,64), a liczba osób długotrwale bezrobotnych jest równie wysoka. Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym to 4,2%, co wskazuje na większe wyzwania związane z problemem bezrobocia wśród mieszkańców.
- **Izdebki - Kosny** mają stosunkowo niski wskaźnik liczby bezrobotnych na 1 000 mieszkańców, wynoszący 11,49. Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosi 2,3%.
- **Izdebki - Kośmidry** odnotowują wyższy wskaźnik osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców (36,36 przy średniej 13,64). Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosi 5,5%, co wskazuje na znaczne trudności mieszkańców na rynku pracy.
- **Izdebki - Wąsy** to podobszar, na którym nie odnotowano bezrobocia. Zarówno wskaźnik bezrobocia, jak i długotrwałego bezrobocia wynosi 0,0 co świadczy o braku problemów związanych z rynkiem pracy.
- **Krzesk - Królowa Niwa** ma wskaźnik osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców wynosi 18,95 a wskaźnik długotrwałego bezrobotnych wynosi 8,42 (przy średniej 7,42). Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym to 3,1%, co wskazuje na umiarkowane problemy na rynku pracy.

- **Krzesk - Majątek** odnotowuje wskaźnik bezrobotnych na 1000 mieszkańców na poziomie 14,93. Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym to 2,30%, co wskazuje na względnie stabilną sytuację na rynku pracy.
- **Kwasy** charakteryzują się wysokim wskaźnikiem bezrobocia na 1 000 mieszkańców (37,04), a długotrwale bezrobotni stanowią znaczną część bezrobotnych. Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosi 5,90%, co świadczy o poważnych problemach mieszkańców na rynku pracy.
- **Maciejowice** mają jeden z najwyższych wskaźników bezrobocia (37,97 przy średniej 13,64), a długotrwale bezrobotni stanowią dużą grupę osób pozostających bez pracy. Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosi 6,0%, co wskazuje na występujące poważne trudności na rynku pracy.
- **Modrzew** odnotowuje najwyższy wskaźnik liczby bezrobotnych na 1000 mieszkańców (43,01 przy średniej 13,64), a także wysoki wskaźnik długotrwałego bezrobocia (21,51 przy średniej 7,42). Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym to 7,3%, co świadczy o znaczących wyzwaniach na rynku pracy.
- **Sobicze** mają wskaźnik liczby bezrobotnych na 1 000 mieszkańców wynoszący 28,99 a długotrwale bezrobotnych jest tyle samo. Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosi 4,3%.
- **Stary Krzesk** odnotowuje wskaźnik bezrobocia wynoszący 16,67. Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosi 2,5%, co wskazuje na względnie stabilną sytuację.
- **Tęczki** to podobszar, gdzie nie odnotowano bezrobocia ani długotrwałego bezrobocia, co wskazuje na brak problemów związanych z rynkiem pracy.
- **Wesółka**, podobnie jak Tęczki, nie odnotowuje bezrobocia ani długotrwałego bezrobocia, co świadczy o stabilnej sytuacji na rynku pracy.
- **Wólka Kamienna** ma wskaźnik bezrobocia wynoszący 23,81. Wszyscy bezrobotni zarejestrowani w Urzędzie Pracy mają status osób długotrwale bezrobotnych. Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosi 4,3%.
- **Zawady**, podobnie jak Izdebki - Wąsy i Tęczki, nie odnotowują bezrobocia ani długotrwałego bezrobocia, co świadczy o braku problemów z zatrudnieniem.

Sytuacja związana z rynkiem pracy w analizowanych podobszarach rewitalizacji jest zróżnicowana. W kilku z nich, takich jak Izdebki - Wąsy, Tęczki, Wesółka i Zawady bezrobocie w ogóle nie występuje, co świadczy o dobrej sytuacji gospodarczej i pełnym zatrudnieniu. Z drugiej strony, podobszary takie jak Modrzew, Maciejowice, Kwasy i Izdebki - Kośmidry borykają się z wysokim poziomem bezrobocia, w tym długotrwałego, co może świadczyć o trudnych warunkach społeczno - gospodarczych. Istnieje potrzeba

wsparcia tych obszarów poprzez programy aktywizacji zawodowej, szczególnie w przypadku osób długotrwale bezrobotnych, które stanowią znaczną część bezrobotnych w wielu podobszarach.

Pomoc społeczna.

Występujący na podobszarach rewitalizacji problem związany z rynkiem pracy ma również przełożenie na zapotrzebowanie na wsparcie z pomocy społecznej. Łącznie na podobszarach rewitalizacji 79 osób korzysta z pomocy społecznej, co stanowi aż 34,2% ogółu wszystkich beneficjentów pomocy w skali gminy. Wskaźnik liczby klientów pomocy społecznej korzystających ze świadczeń w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w skali całej gminy wynosi 22,84. Na 11 spośród 16 podobszarów wskaźnik ten jest wyższy od średniej wykazanej na poziomie gminy. Najwięcej osób korzystających ze wsparcia w przeliczeni na liczbę mieszkańców występuje na podobszarze Izdebki - Kosny, Grochówka, Izdebki - Kośmidry, Kwasy oraz Stary Krzesk. Pozostałe to Krzesk - Królowa Niwa, Krzesk - Majątek, Sobicze, Tęczki, Wesółka oraz Wólka Kamienna. Jedynym podobszarem, na którym żadna osoba nie korzysta z pomocy społecznej są Izdebki – Błażeje.

Sytuacja ta wymaga pilnej interwencji w zakresie dedykowanych programów, czy projektów skierowanych na aktywizację społeczno - zawodową tej grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Oczekiwana jest również większa aktywność w zakresie budowania partnerstw pomiędzy sektorem publicznym, a organizacjami pozarządowymi w celu budowania odpowiedniej oferty działań aktywizacyjnych i pomocowych.

Tabela 21. Wskaźniki dotyczące udzielanej pomocy społecznej dla podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ogółem na 1 000 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych na 1 000 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych na 1 000 mieszkańców
1	Grochówka	65,57	16,39	60,11
2	Izdebki - Błażeje	0,00	0,00	0,00
3	Izdebki - Kosny	91,95	11,49	80,46
4	Izdebki - Kośmidry	63,64	0,00	63,64
5	Izdebki - Wąsy	0,00	0,00	0,00
6	Krzesk - Królowa Niwa	35,79	8,42	27,37
7	Krzesk - Majątek	44,78	14,93	29,85
8	Kwasy	55,56	0,00	55,56
9	Maciejowice	12,66	0,00	12,66
10	Modrzew	21,51	10,75	10,75
11	Sobicze	28,99	0,00	28,99

12	Stary Krzesk	50,00	4,17	50,00
13	Tęczki	31,91	5,32	26,60
14	Wesółka	27,59	6,90	27,59
15	Wólka Kamienna	23,81	11,90	11,90
16	Zawady	7,75	7,75	7,75
Razem podobszary rewitalizacji		**24,86**	**5,06**	**20,21**
Wskaźnik dla Gminy Zbuczyn		22,84	5,64	17,70

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do poszczególnych podobszarów rewitalizacji, sytuacja w obszarze pomocy społecznej przedstawia się następująco:

- **Grochówka** charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców, wynoszącym 65,57 (średnia wynosi 22,84). Świadczy to o znacznym zapotrzebowaniu na pomoc w tym obszarze, zwłaszcza w formie świadczeń niepieniężnych.
- **Izdebki - Błażeje** charakteryzuje zerowy wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej, zarówno ogółem, jak i w kategoriach świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych. Wskazuje to jednoznacznie na brak zapotrzebowania na tego rodzaju wsparcie w tym podobszarze.
- **Izdebki - Kosny** cechują się najwyższym wskaźnikiem liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców na poziomie 91,95 (średnia wynosi 22,84). Jest to podobszar o największym zapotrzebowaniu na pomoc społeczną, szczególnie w formie niepieniężnej.
- **Izdebki – Kośmidry** charakteryzuje fakt, że nikt nie korzysta ze świadczeń pieniężnych, natomiast wskaźnik osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych na 1 000 mieszkańców wynosi 63,64.
- **Izdebki - Wąsy** nie wykazują żadnych osób korzystających z pomocy społecznej, co wskazuje na brak zapotrzebowania na wsparcie socjalne w tym podobszarze.
- **Krzesk - Królowa Niwa** charakteryzuje się wskaźnikiem osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców wynoszącym 35,79. Jednocześnie wskaźnik korzystających z pomocy pieniężnej na 1 000 mieszkańców wynosi 8,42 (przy średniej gminnej 5,64) a korzystających ze świadczeń niepieniężnych to 27,37 (średnia dla gminy 17,7).
- **Krzesk - Majątek** odnotowuje wysoki wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców, wynoszący 44,78 osób (średnia dla gminy wynosi 22,84). Notuje się wyższe od średniej zarówno w zakresie świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych. W Krzesk - Majątku liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych na 1 000 mieszkańców wynosi

14,93, podczas gdy średnia dla gminy to 5,64. Wskaźnik korzystających ze świadczeń niepieniężnych również przewyższa średnią gminną i wynosi 29,85 wobec 17,70 dla całej gminy.

- **Kwasy** odnotowują bardzo wysoki wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców, wynoszący 55,56 osób (średnia dla gminy wynosi 22,84). Warto dodać, że w Kwasach żadna osoba nie korzystała ze świadczeń pieniężnych.
- **Maciejowice** odnotowują stosunkowo niski wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców, wynoszący 12,66 osób (średnia dla gminy wynosi 22,84). Wskaźnik ten jest niższy zarówno w zakresie świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych. W Maciejowicach nie odnotowano osób korzystających ze świadczeń pieniężnych (wskaźnik wynosi 0,00), natomiast liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych na 1 000 mieszkańców wynosi 12,66, co jest zgodne z ogólnym trendem w gminie w zakresie pomocy niepieniężnej.
- **Modrzew** odnotowuje wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców wynoszący 21,51 osób (średnia dla gminy wynosi 22,84). Wskaźnik ten jest nieco niższy od średniej gminnej, jednakże liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych jest równa – wynosi po 10,75 na 1 000 mieszkańców. W porównaniu do średnich wartości dla gminy (5,64 dla świadczeń pieniężnych i 17,70 dla świadczeń niepieniężnych), Modrzew wykazuje zrównoważony podział pomiędzy oba rodzaje świadczeń.
- **Sobicze** odnotowują wskaźnik 28,99 osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców (średnia gminy wynosi 22,84). Wskaźnik ten dotyczy jedynie świadczeń niepieniężnych, ponieważ liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych wynosi 0,00).
- **Stary Krzesk** odnotowuje wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców w wysokości 50,0 (średnia gminy wynosi 22,84). Wskaźnik ten jest głównie związany ze świadczeniami niepieniężnymi (50,00), a liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych wynosi 4,17.
- **Tęczki** odnotowują wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców w wysokości 31,91 (średnia gminy wynosi 22,84). Wskaźnik ten obejmuje zarówno świadczenia pieniężne (5,32), jak i niepieniężne (26,60), które są wyższe niż średnia dla gminy.
- **Wesółka** odnotowuje wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców na poziomie 27,59 (średnia gminy wynosi 22,84). Wskaźnik ten dotyczy głównie świadczeń niepieniężnych (27,59), a liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych wynosi 6,90.
- **Wólka Kamienna** odnotowuje wskaźnik 23,81 osób korzystających z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców (średnia gminy wynosi 22,84). Wskaźnik ten jest podzielony równomiernie między świadczenia pieniężne (11,90) i niepieniężne (11,90).

- **Zawady** charakteryzują się najniższym wskaźnikiem wśród analizowanych podobszarów – 7,75 osób na 1 000 mieszkańców korzysta z pomocy społecznej, przy czym wszystkie osoby potrzebujące korzystają zarówno ze świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych, co wskazuje na minimalne, ale wyraźne zapotrzebowanie na pomoc.

Na podstawie analizy danych dotyczących korzystania z pomocy społecznej w poszczególnych podobszarach rewitalizacji można zauważyć znaczne zróżnicowanie w zapotrzebowaniu na wsparcie. Największe problemy generujące konieczność korzystania z pomocy społecznej występują w podobszarach Izdebki - Kosny, Izdebki - Kośmidry oraz Grochówka. W wielu innych podobszarach, takich jak Krzesk - Królowa Niwa, Kwasy czy Stary Krzesk, zapotrzebowanie również jest wysokie, jednak wsparcie koncentruje się na formach niepieniężnych. Z kolei w takich obszarach jak Izdebki - Błażeje czy Izdebki - Wąsy, wskaźniki są zerowe, co przekłada się na brak potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Ogólnie rzecz biorąc, największe wyzwania dotyczące pomocy społecznej pojawiają się w podobszarach o wyższym wskaźniku korzystania z pomocy niepieniężnej, co może wymagać szczególnej uwagi w planowaniu działań rewitalizacyjnych i polityki społecznej.

Bezpieczeństwo

Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania jest jednym z ważniejszych czynników decydujących o odczuwalnej jakości życia. Może ono być związane z jednej strony z sytuacją domową (w gospodarstwach domowych), jak również z przestrzenią publiczną (otoczeniem).

Przemoc w rodzinie to każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniedbanie, które zagrażają życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka tej samej rodziny bądź poważnie szkodzą jego (jej) osobowości. W gminie Zbuczyn wskaźnik liczby rodzin doznających przemocy domowej na 1 000 mieszkańców wynosi 12,26. Na 7 spośród 16 podobszarów rewitalizacji wskaźnik ten jest wyższy od średniej. Dotyczy to następujących podobszarów: Izdebki - Kosny, Izdebki-Kośmidry, Krzesk - Majątek, Krzesk - Majątek, Kwasy, Sobicze, Tęczki oraz Wesółka. Łącznie na podobszarach rewitalizacji aż 39 rodzin jest zagrożonych przemocą domową. W 2023 roku na podobszarach rewitalizacji zanotowano łącznie 33 interwencji Policji z powodu przemocy domowej. W miejscach ogniskowania się tego problemu należy podjąć działania zarówno profilaktyczne, jak i osłonowe, a w ramach projektów rewitalizacyjnych powinny znaleźć się również specjalne, dedykowane programy przeciwdziałające przemocy.

Bazując na danych Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach zawartych w *Informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komisariatu Policji w Mordach Komendy Miejskiej Policji w* Siedlcach *za 2023*, obserwuje się bardzo korzystny, spadkowy trend liczby czynów niedozwolonych popełnianych na terenie Gminy Zbuczyn. Mimo tego, identyfikuje się obszary, na których stale ogniskują się problemy związane z bezpieczeństwem. W 2023 roku na podobszarach

rewitalizacji dokonano 14 przestępstw. Analizując dane w zakresie popełnianych przestępstw w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców, to sytuacja jest najmniej korzystna na podobszarze Wólka Kamienna, Kwasy, Grochówka, Krzesk - Majątek, Tęczki, Izdebki - Kośmidry oraz Zawady.

W 2023 roku na podobszarach rewitalizacji zanotowano łącznie 35 interwencji Policji. Statystycznie co czwarta interwencja Policji w Gminie Zbuczyn przeprowadzona była na podobszarach rewitalizacji. Najwyższy wskaźnik liczby interwencji Policji na 1 000 mieszkańców zanotowano na podobszarze Sobicze, Wólka Kamienna oraz Krzesk - Królowa Niwa. Łącznie na 9 podobszarach wskaźnik ten był wyższy od średniej gminnej wynoszącej 13,35. Na 6 podobszarach nie zanotowano żadnej interwencji.

Tabela 22 Wskaźniki dotyczące bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Wskaźnik liczby rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik liczby przestępstw na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik liczby interwencji policji na 1 000 mieszkańców
1	Grochówka	5,46	16,39	0,00
2	Izdebki - Błażeje	0,00	0,00	0,00
3	Izdebki - Kosny	80,46	0,00	11,49
4	Izdebki - Kośmidry	63,64	9,09	0,00
5	Izdebki - Wąsy	0,00	0,00	22,47
6	Krzesk - Królowa Niwa	6,32	6,32	25,26
7	Krzesk - Majątek	74,63	14,93	0,00
8	Kwasy	37,04	18,52	18,52
9	Maciejowice	0,00	0,00	0,00
10	Modrzew	10,75	0,00	21,51
11	Sobicze	28,99	0,00	57,97
12	Stary Krzesk	0,00	0,00	16,67
13	Tęczki	26,60	10,64	15,96
14	Wesółka	27,59	0,00	13,79
15	Wólka Kamienna	11,90	23,81	47,62
16	Zawady	7,75	7,75	0,00
Razem obszar rewitalizacji		14,87	4,68	13,72
Wskaźnik dla Gminy Zbuczyn		12,26	4,65	13,35

Źródło: opracowanie własne.

Sytuacja w obszarze bezpieczeństwa oraz charakterystyczne tendencje w poszczególnych podobszarach rewitalizacji przedstawiają się następująco:

1. **Grochówka** wyróżnia się relatywnie wysokim wskaźnikiem przestępczości (16,39 przestępstw na 1 000 mieszkańców) oraz umiarkowanym zagrożeniem przemocą w rodzinie (5,46). Na podobszarze nie odnotowano żadnych interwencji policji.
2. **Izdebki - Błażeje** jest podobszarem, w którym nie zarejestrowano żadnych przypadków przestępczości, przemocy w rodzinie, ani interwencji policji, co wskazuje na stabilną sytuację społeczną w kontekście bezpieczeństwa.
3. **Izdebki - Kosny** stanowi poważny problem społeczny, ponieważ odnotowano tu wysoki wskaźnik rodzin zagrożonych przemocą (80,46), choć nie zgłoszono żadnych przestępstw. Policja interweniowała 11,49 razy na 1 000 mieszkańców (związane jest to z przypadkami przemocy domowej).
4. **Izdebki - Kośmidry** również cechuje się wysokim zagrożeniem przemocą (63,64), przy umiarkowanym wskaźniku przestępstw (9,09). Mimo tego nie odnotowano interwencji policji.
5. **Izdebki - Wąsy** charakteryzuje brak przypadków przemocy i przestępstw, jednak liczba interwencji policji na 1 000 mieszkańców wynosi 22,47. Interwencje te dotyczyły mogły dotyczyć innych problemów, np. porządku publicznego.
6. **Krzesk - Królowa Niwa** to podobszar o umiarkowanych wskaźnikach zagrożeń - 6,32 dla przemocy w rodzinie i przestępczości, ale liczba interwencji policji (25,26) wskazuje na aktywną obecność służb, co może sugerować większą potrzebę prewencji lub reagowania na zgłoszenia.
7. **Krzesk - Majątek** zmaga się z poważnymi problemami społecznymi - wskaźnik rodzin zagrożonych przemocą wynosi aż 74,63, przy wskaźniku przestępczości 14,93.
8. **Kwasy** to obszar, gdzie wskaźnik zagrożenia przemocą wynosi 37,04, a liczba przestępstw i interwencji policji to po 18,52 na 1 000 mieszkańców. Te wskaźniki sugerują istotne wyzwania w zakresie bezpieczeństwa publicznego.
9. **Maciejowice** wyróżniają się całkowitym brakiem przemocy, przestępczości i interwencji policji, co wskazuje na bardzo stabilną sytuację społeczną w sferze bezpieczeństwa.
10. **Modrzew** cechuje się niskim wskaźnikiem przemocy w rodzinie (10,75) oraz brakiem przestępstw, ale liczba interwencji policji na 1000 mieszkańców (21,51). Mimo braku oficjalnych zgłoszeń, dochodzi do sytuacji wymagających interwencji służb.
11. **Sobicze** to podobszar z wyraźnym problemem – wysoki wskaźnik zagrożenia przemocą (28,99) oraz bardzo wysoka liczba interwencji policji na 1 000 mieszkańców (57,97).
12. **Stary Krzesk** nie odnotował przypadków przemocy czy przestępczości, ale wskaźnik liczby interwencji policji na 1000 mieszkańców wynosi 16,67.

13. **Tęczki** cechują się umiarkowanym wskaźnikiem zagrożeniem przemocą w rodzinie (26,60) oraz wskaźnikiem przestępczości (10,64). Liczba interwencji policji na 1 000 mieszkańców wynosi 15,96 i jest również stosunkowo wysoka.
14. **Wesółka** odnotowuje wysoki wskaźnik zagrożenie przemocą na poziomie 27,59, przy braku przestępstw, ale wskaźnik liczby interwencji policji na 1000 mieszkańców wynosi 13,79, co wskazuje na potrzebę realizacji działań prewencyjnych.
15. **Wólka Kamienna** to kolejny podobszar z wyraźnymi problemami społecznymi w sferze bezpieczeństwa. Wskaźnik liczby rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie na 1 000 mieszkańców wynosi 11,90, przestępczości 23,81, a interwencji policji aż 47,62.
16. **Zawady** odnotowały niskie wskaźniki zagrożenia przemocą (7,75) i przestępczości (7,75), przy braku interwencji policji, co wskazuje na stosunkowo spokojną sytuację społeczną.

Poniżej w tabeli przedstawione zostało zestawienie wskaźników charakteryzujących sytuację społeczną na poszczególnych podobszarach rewitalizacji. W każdym z 16 podobszarów rewitalizacji zdiagnozowano co najmniej jeden problem na płaszczyźnie społecznej.

Tabela 23. Zestawienie wskaźników dotyczących sytuacji społecznej na podobszarach rewitalizacji

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Demografia			Rynek pracy			Pomoc społeczna			Bezpieczeństwo		
		Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	Obciążenie demograficzne	Wskaźnik liczby osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ogółem na 1 000 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych na 1 000 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik liczby rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik liczby przestępstw na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik liczby interwencji policji na 1 000 mieszkańców
1	Grochówka	-38,25	-7,10	61,2%	21,86	16,39	3,4%	65,57	16,39	60,11	5,46	16,39	0,00
2	Izdebki - Błażeje	-85,71	-57,14	41,7%	28,57	28,57	4,2%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	Izdebki - Kosny	57,47	287,36	90,9%	11,49	11,49	2,3%	91,95	11,49	80,46	80,46	0,00	11,49
4	Izdebki - Kośmidry	45,45	-18,18	53,4%	36,36	9,09	5,5%	63,64	0,00	63,64	63,64	9,09	0,00
5	Izdebki - Wąsy	-112,36	8,99	91,7%	0,00	0,00	0,0%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	22,47
6	Krzesk - Królowa Niwa	-29,47	1,68	65,2%	18,95	8,42	3,1%	35,79	8,42	27,37	6,32	6,32	25,26
7	Krzesk - Majątek	-89,55	7,46	61,4%	14,93	14,93	2,3%	44,78	14,93	29,85	74,63	14,93	0,00
8	Kwasy	-74,07	-105,56	67,6%	37,04	18,52	5,9%	55,56	0,00	55,56	37,04	18,52	18,52
9	Maciejowice	-126,58	-17,72	64,0%	37,97	25,32	6,0%	12,66	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	Modrzew	-64,52	88,17	74,5%	43,01	21,51	7,3%	21,51	10,75	10,75	10,75	0,00	21,51
11	Sobicze	43,48	-14,49	60,9%	28,99	28,99	4,3%	28,99	0,00	28,99	28,99	0,00	57,97
12	Stary Krzesk	25,00	33,33	66,0%	16,67	12,50	2,5%	50,00	4,17	50,00	0,00	0,00	16,67
13	Tęczki	-90,43	15,96	63,5%	0,00	0,00	0,0%	31,91	5,32	26,60	26,60	10,64	15,96
14	Wesółka	20,69	13,79	39,4%	0,00	0,00	0,0%	27,59	6,90	27,59	27,59	0,00	13,79
15	Wólka Kamienna	-130,95	8,33	85,1%	23,81	23,81	4,3%	23,81	11,90	11,90	11,90	23,81	47,62
16	Zawady	-15,50	-16,28	59,0%	0,00	0,00	0,0%	7,75	7,75	7,75	7,75	7,75	0,00
OR	Razem OR	**-8,99**	**-3,99**	**62,1%**	**14,12**	**8,32**	**2,26%**	**24,86**	**5,06**	**20,21**	**14,87**	**4,68**	**13,72**
	Gmina Zbuczyn	**-7,51**	**-6,43**	**59,9%**	**13,64**	**7,42**	**2,2%**	**22,84**	**5,64**	**17,70**	**12,26**	**4,65**	**13,35**

Źródło: opracowanie własne

Sfera pozaspołeczna

Aktywność społeczna i ekonomiczna mieszkańców

Na wyodrębnionych podobszarach rewitalizacji łącznie prowadzi działalność 16 organizacji pozarządowych. Są to stowarzyszenia, fundacje, kluby sportowe oraz Ochotnicze Straże Pożarne (OSP). W skali gminy blisko co trzecia z nich prowadzi działalność właśnie na terenach przeznaczonych do rewitalizacji. Najwięcej organizacji działa w miejscowościach Krzesk - Królowa Niwa, Tęczki oraz Izdebki. Każdy z tych obszarów posiada kilka różnych organizacji, które aktywnie angażują się w życie społeczne, kulturalne i sportowe. Wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców w gminie wynosi 5,83. Na podobszarach Izdebki - Kosny, Krzesk - Królowa Niwa, Krzesk - Majątek, Modrzew i Tęczki jest on wyższy od średniej gminnej. W 9 podobszarach nie ma siedziby żadna organizacja pozarządowa co stanowi czynnik niekorzystny, choć nie kluczowy, dla możliwości zaangażowania się w sprawy lokalne.

Tabela 24 Wskaźniki dotyczące aktywności społecznej i ekonomicznej na podobszarach rewitalizacji

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Liczba organizacji pozarządowych	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców
1	Grochówka	1	5,46
2	Izdebki - Błażeje	0	0,00
3	Izdebki - Kosny	2	22,99
4	Izdebki - Kośmidry	0	0,00
5	Izdebki - Wąsy	0	0,00
6	Krzesk - Królowa Niwa	4	8,42
7	Krzesk - Majątek	2	29,85
8	Kwasy	0	0,00
9	Maciejowice	0	0,00
10	Modrzew	2	21,51
11	Sobicze	0	0,00
12	Stary Krzesk	2	8,33
13	Tęczki	3	15,96
14	Wesółka	0	0,00
15	Wólka Kamienna	0	0,00
16	Zawady	0	0,00
Gmina Zbuczyn		16	5,83

Źródło: opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę profil organizacji pozarządowych prowadzących działalność na podobszarach rewitalizacji wyróżnić możemy:

- **Stowarzyszenia kulturalno - oświatowe i lokalne**. Organizacje takie jak, Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Kosem" (Izdebki - Kosny), Stowarzyszenie Przyjaciół Krzeska (Krzesk-Majątek) oraz Stowarzyszenie Ośrodek Kultury i Aktywności Lokalnej w Krzesku (Krzesk - Królowa Niwa). Organizacje te mają na celu integrację lokalnych społeczności oraz promowanie edukacji, kultury i aktywności lokalnej. Ponadto przedmiotem ich działalności jest rozwój społeczno-kulturalny oraz edukacja mieszkańców.
- **Fundacje**. Fundacja Instytut ART w Krzesku - Królowa Niwa, która zajmuje się działalnością na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
- **Organizacje sportowe**. KS Niwa Tęczki oraz ULKS Niwa (Krzesk Królowa - Niwa) to kluby sportowe, które działają na rzecz rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży.
- **Ochotnicze Straże Pożarne (OSP).** Są jednymi z najbardziej aktywnych grup działających na rzecz lokalnych społeczności. Mają siedziby w miejscowościach takich jak Modrzew, Grochówka, Krzesk - Królowa Niwa (formalnie zlokalizowana jest poza podobszarem rewitalizacji) oraz Tęczki. OSP odgrywają kluczową rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa, organizując akcje przeciwpożarowe oraz angażując się w działania ratunkowe i prewencyjne. Ponadto organizują liczne wydarzenia o charakterze kulturalnym czy społecznym.
- **Koła Gospodyń Wiejskich (KGW)**. Na podobszarach rewitalizacji prowadzi działalność kilka Kół Gospodyń Wiejskich, które mają istotny wpływ na integrację i aktywizację lokalnych społeczności. Przykładami są KGW „Przy Dworku" w Krzesk-Majątek, KGW w Modrzewiu, Rejwach w Starym Krzesku oraz KGW Sami Swoi w Tęczkach. Organizacje te zajmują się promocją tradycji kulinarnych i społecznych, a także organizują różnorodne wydarzenia lokalne, które przyczyniają się do podtrzymywania dziedzictwa kulturowego regionu. Ich działalność nie tylko wzmacnia więzi społeczne, ale także sprzyja rozwojowi gospodarczemu i turystycznemu obszaru. Dzięki zaangażowaniu w organizację warsztatów, festynów i inicjatyw społecznych KGW będą istotnym elementem wspierającym proces rewitalizacji, pobudzając aktywność mieszkańców, integrując różne grupy społeczne oraz wzbogacając ofertę kulturalną i rekreacyjną regionu.
- **Szkoła niepubliczna**. W Izdebkach - Kosny funkcjonuje Niepubliczna Szkoła Podstawowa prowadzona przez organizację pozarządową, co stanowi rzadko spotykany model w skali regionu. Placówka ta pełni kluczową rolę edukacyjną dla lokalnej społeczności, szczególnie w zakresie wczesnej edukacji, zapewniając dzieciom dostęp do wysokiej jakości kształcenia w bliskim, znanym środowisku. Jej działalność nie tylko wspiera rozwój młodego pokolenia, ale także wzmacnia więzi społeczne i podtrzymuje lokalną tożsamość. Dzięki swojemu unikalnemu

charakterowi szkoła ta będzie istotnym elementem procesu rewitalizacji, łącząc edukację z zaangażowaniem społeczności i budowaniem trwałych fundamentów rozwoju region.

W kontekście działalności społecznej na uwagę zasługuje również działalność Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Krzesku. Miejscowości należące do parafii to: Krzesk Majątek, Krzesk- Królowa Niwa, Stary Krzesk, Izdebki- Błażeje , Grochówka, Izdebki- Kosny, Izdebki- Kośmidry, Łuby, Maciejowice, Sobicze, Tęczki, Izdebki- Wąsy, Wesółka, Zawady. Parafia prowadzi aktywną działalność społeczną. Funkcjonują przy niej liczne grupy nieformalne: Rada duszpasterska, Legion Maryi, Chór parafialny, Kółko różańcowe oraz parafialny Zespół Caritas.

Na podobszarach rewitalizacji łącznie zarejestrowanych jest 63 podmiotów gospodarczych. Stanowi to 14,6% ogólnej liczby zarejestrowanych firm na terenie Gminy Zbuczyn. Największa ich liczba odnotowana została na podobszarze Krzesk Królowa - Niwa (19) oraz Izdebki Wąsy (10).

Wskaźnik przedsiębiorczości na podobszarach rewitalizacji, przedstawiany jako relacja liczby podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców wynosi 29,62 i jest dużo niższy od wskaźnika na poziomie gminy, który wynosi 42,71. O niekorzystanej sytuacji podobszarów rewitalizacji świadczy fakt, że na jedynie trzech - Izdebki Wąsy, Sobicze oraz Zawady wskaźnik ten jest wyższy niż średnia dla gminy. Niska liczba podmiotów gospodarczych przekłada się na niższą liczbę oferowanych miejsc pracy, co wpływa negatywnie na postrzeganą przez mieszkańców jakość życia (dobre miejsca pracy w miejscu zamieszkania).

Tabela 25 Wskaźniki dotyczące aktywności ekonomicznej na podobszarach rewitalizacji

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Liczba podmiotów gospodarczych	Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców
1	Grochówka	0	0,00
2	Izdebki - Błażeje	1	28,57
3	Izdebki - Kosny	1	11,49
4	Izdebki - Kośmidry	3	27,27
5	Izdebki - Wąsy	10	112,36
6	Krzesk - Królowa Niwa	19	40,00
7	Krzesk - Majątek	2	29,85
8	Kwasy	1	18,52
9	Maciejowice	0	0,00
10	Modrzew	3	32,26
11	Sobicze	4	57,97
12	Stary Krzesk	6	25,00
13	Tęczki	3	15,96

14	Wesółka	4	27,59
15	Wólka Kamienna	0	0,00
16	Zawady	6	46,51
Razem OR		63	29,62
Razem dla Gminy Zbuczyn		432	42,71

Źródło: opracowanie własne.

W ramach programu rewitalizacji występuje konieczność podejmowania kompleksowych działań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości i aktywności społecznej, ze szczególnym naciskiem na angażowanie osób młodych, które stanowią kluczowy potencjał dla przyszłości regionu. Działania te powinny obejmować zarówno wsparcie w zakresie edukacji i szkoleń zawodowych, jak i tworzenie warunków sprzyjających zakładaniu i rozwojowi lokalnych inicjatyw gospodarczych. Jednocześnie, aby skutecznie przeciwdziałać niekorzystnym tendencjom na rynku pracy, niezbędne jest skoncentrowanie działań inwestycyjnych na podnoszeniu jakości i dostępności infrastruktury społecznej, w tym przestrzeni sprzyjających integracji, edukacji oraz działalności gospodarczej. Kluczowe znaczenie będą miały modernizacja obiektów użyteczności publicznej, tworzenie nowych miejsc spotkań i aktywizacji mieszkańców oraz rozwój usług wspierających przedsiębiorczość, co przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności regionu zarówno dla obecnych, jak i przyszłych pokoleń.

Przeprowadzona na potrzeby rewitalizacja diagnoza wykazała również występowanie obszarów o występowaniu problemów środowiskowych. W skali gminy Zbuczyn, średnie roczne stężenie PM2.5 (pył zawieszony) wynosi 12,7 µg/m^3. Spośród 16 wyodrębnionych podobszarów rewitalizacji, w 9 zanotowano podwyższony odczyt w zakresie stężenia pyłu zawieszonego. Dotyczy to następujących podobszarów: Izdebki Wąsy, Krzesk - Królowa Niwa, Krzesk – Majątek, Maciejowice, Sobicze, Stary Krzesk, Tęczki, Wólka Kamienna oraz Zawady. Wskazane wyniki pomiarów wskazują na konieczność podjęcia działań mających na celu poprawę jakości powietrza w najbardziej zagrożonych podobszarach. W ramach procesu rewitalizacji kluczowe będzie wdrażanie rozwiązań ograniczających emisję zanieczyszczeń, takich jak modernizacja systemów grzewczych, wspieranie odnawialnych źródeł energii oraz działania edukacyjne promujące proekologiczne postawy wśród mieszkańców. Poprawa stanu środowiska nie tylko wpłynie pozytywnie na jakość życia mieszkańców, ale również zwiększy atrakcyjność gminy jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Włączenie aspektów ekologicznych w proces rewitalizacji przyczyni się do zrównoważonego rozwoju regionu, podnosząc jego konkurencyjność oraz tworząc zdrowsze i bardziej przyjazne otoczenie dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Tabela 26. Analiza środowiskowa podobszarów rewitalizacji w zakresie stężenia pyłu zawieszonego PM2.5

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Średnie roczne stężenie pyłu zawieszonego PM2.5

1	Grochówka	12,3
2	Izdebki - Błażeje	12,5
3	Izdebki - Kosny	12,3
4	Izdebki - Kośmidry	12,6
5	Izdebki - Wąsy	12,9
6	Krzesk - Królowa Niwa	13,2
7	Krzesk - Majątek	13,1
8	Kwasy	12,4
9	Maciejowice	13,0
10	Modrzew	12,5
11	Sobicze	12,8
12	Stary Krzesk	13,0
13	Tęczki	13,0
14	Wesółka	12,6
15	Wólka Kamienna	13,1
16	Zawady	13,1
Średnia dla OR		12,8
Wskaźnik dla Gminy Zbuczyn		12,7

Źródło: opracowanie własne.

Wdychanie powietrza o wysokim stężeniu PM2.5 może prowadzić do różnych problemów zdrowotnych, takich jak choroby układu oddechowego, zaostrzenia astmy, zapalenia płuc czy chorób serca. W tym kontekście konieczne jest stałe monitorowanie udziału takich gospodarstw oraz promowanie alternatywnych, ekologicznych źródeł ciepła, które mogą być bardziej przyjazne dla środowiska i zdrowia mieszkańców. Dotyczy to zarówno obiektów indywidualnych, jak i publicznych. Jednocześnie ważna jest kontynuacja działań polegających na termomodernizacji obiektów publicznych i prywatnych. Ma to bardzo duże znaczenie zwłaszcza w kontekście konieczności tworzenia ekologicznych miejsc do prowadzenia działań aktywizacyjnych, animacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych, będących miejscem skupienia dla społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji. Na wszystkich podobszarach rewitalizacji znajdują się obiekty użyteczności publicznej, które wymagają działań z zakresu termomodernizacji.

Wskaźnik udziału powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni informuje nas o tym jaki odsetek powierzchni to teren umożliwiający naturalną wegetację. W skali gminy powierzchnie biologicznie czynne stanowią 94,8% całości. Każdy z wyodrębnionych podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn posiada mniejszy odsetek powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do średniej

gminnej. Waha się on od 30,7% na podobszarze Sobicze do 80,5% w Izdebkach - Kośmidry. Powierzchnie biologicznie czynne poprawiają warunki środowiskowe, sprzyjają zdrowiu psychicznemu i fizycznemu, oraz zwiększają estetykę i funkcjonalność przestrzeni mieszkalnej, co podnosi ogólną jakość życia mieszkańców. Jest to czynnik, mający negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców.

Tabela 27 Powierzchnia i udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem dla podobszarów rewitalizacji

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Powierzchnia biologicznie czynna	Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem
1	Grochówka	292 433	63,0%
2	Izdebki - Błażeje	138 362	74,6%
3	Izdebki - Kosny	292 697	73,7%
4	Izdebki - Kośmidry	426 541	80,5%
5	Izdebki - Wąsy	124 105	53,6%
6	Krzesk - Królowa Niwa	751 243	69,6%
7	Krzesk - Majątek	296 524	77,3%
8	Kwasy	64 752	54,8%
9	Maciejowice	49 416	31,9%
10	Modrzew	221 227	67,6%
11	Sobicze	39 691	30,7%
12	Stary Krzesk	754 259	80,1%
13	Tęczki	122 029	39,4%
14	Wesółka	346 442	69,3%
15	Wólka Kamienna	272 249	71,4%
16	Zawady	332 971	69,1%
Wskaźnik dla Gminy Zbuczyn		-	94,8%

Źródło: opracowanie własne.

Powierzchnie biologicznie czynne poprawiają warunki środowiskowe, zwiększają estetykę i funkcjonalność przestrzeni mieszkalnej, co podnosi ogólną jakość życia mieszkańców. Jest to czynnik, mający negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji. Wszystkie podobszary rewitalizacji wymagają działań prowadzących do zwiększenia powierzchni zagospodarowanych terenów rekreacyjnych. Ma to o tyle duże znaczenie, gdyż obszar gminy przeznaczony do rewitalizacji nie posiada znaczącego bogactwa przyrodniczego. Jedynie na podobszarze Krzesk Majątek zarejestrowanych jest 61 pomników przyrody. Są to elementy założenia parkowego w ramach zabytkowego zespołu dworsko-pałacowego w Krzesku - Majątek. Na wyróżnienie zasługują resztki parkowych alei lipowych i grabowych. Wiele spośród drzew parkowych (jesiony wyniosłe, klony pospolite, wiązy szypułkowe, lipy drobnolistne), to pomniki przyrody. Stare okazy drzew są w otoczeniu

obiektów sakralnych. Wokół kościoła jest wiele lip i kasztanowców, a za starą plebanią króluje potężny jesion - pomnik przyrody[6].

Tabela 28 Zabytki, pomniki przyrody, oraz tereny rekreacyjne dla podobszarów rewitalizacji

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Liczba zabytków w Gminnej Ewidencji Zabytków	Liczba pomników przyrody	Liczba terenów rekreacyjnych (boiska sportowe, place zabaw)
1	Grochówka	8	0	2
2	Izdebki - Błażeje	0	0	0
3	Izdebki - Kosny	1	0	2
4	Izdebki - Kośmidry	10	0	0
5	Izdebki - Wąsy	5	0	0
6	Krzesk - Królowa Niwa	1	0	2
7	Krzesk - Majątek	11	61	2
8	Kwasy	4	0	0
9	Maciejowice	2	0	1
10	Modrzew	0	0	1
11	Sobicze	3	0	0
12	Stary Krzesk	2	0	0
13	Tęczki	3	0	0
14	Wesółka	1	0	0
15	Wólka Kamienna	3	0	1
16	Zawady	4	0	0
Razem		58	61	11

Źródło: opracowanie własne.

Na wszystkich podobszarach rewitalizacji znajduje się łącznie 11 terenów rekreacyjnych, do których należą boiska oraz place zabaw, będące ważnymi punktami rekreacyjnymi i społecznymi dla mieszkańców. Przeprowadzona inwentaryzacja tych obiektów wykazała znaczne potrzeby inwestycyjne, szczególnie w zakresie poprawy ich funkcjonalności, estetyki oraz dostępności. W obliczu rosnącej potrzeby aktywnego wypoczynku i integracji społecznej na świeżym powietrzu, rewitalizacja tych terenów staje się kluczowym elementem rozwoju gminy.

Warto podkreślić, że gmina Zbuczyn jest uboga w obszary zalesione, co jeszcze bardziej zwiększa znaczenie dostępnych terenów rekreacyjnych. Brakuje także zagospodarowanych przestrzeni zielonych, które mogłyby służyć mieszkańcom jako miejsca relaksu, spotkań, czy aktywności sportowych. Dlatego

[6] Plan Odnowy Miejscowości Krzesk Majątek na lata 2009-2015 (załącznik do uchwały Nr XXIII/183/09 Rady Gminy Zbuczyn).

rewitalizacja tych terenów nie tylko poprawi komfort życia, ale także stworzy dodatkowe możliwości dla aktywnego spędzania czasu, co sprzyja budowaniu więzi społecznych i wspiera zdrowy styl życia. W planach rewitalizacji uwzględnia się nie tylko modernizację infrastruktury, ale również poszerzenie oferty rekreacyjnej, tak aby tereny te stały się bardziej atrakcyjne dla mieszkańców w różnym wieku - od dzieci, poprzez młodzież, aż po osoby starsze. Dbałość o estetykę i funkcjonalność przestrzeni rekreacyjnych wpływa również na ogólny wizerunek gminy, przyciągając potencjalnych inwestorów i wspierając rozwój turystyki.

Tabela 29 Budynki mieszkalne w strefie zagrożenia hałasem drogowym dla podobszarów rewitalizacji

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Liczba budynków mieszkalnych	Budynki mieszkalne w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym
1	Grochówka	68	0	0,0%
2	Izdebki - Błażeje	10	0	0,0%
3	Izdebki - Kosny	34	0	0,0%
4	Izdebki - Kośmidry	28	0	0,0%
5	Izdebki - Wąsy	34	0	0,0%
6	Krzesk - Królowa Niwa	162	14	8,6%
7	Krzesk - Majątek	20	0	0,0%
8	Kwasy	18	0	0,0%
9	Maciejowice	32	0	0,0%
10	Modrzew	24	0	0,0%
11	Sobicze	22	0	0,0%
12	Stary Krzesk	84	0	0,0%
13	Tęczki	58	0	0,0%
14	Wesółka	48	0	0,0%
15	Wólka Kamienna	35	25	71,4%
16	Zawady	53	24	45,3%
Wskaźnik dla Gminy Zbuczyn		3 428	260	7,6%

Źródło: opracowanie własne.

Powyższe dane dotyczące udziału budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym wskazują na znaczące różnice między podobszarami rewitalizacji pod względem narażenia mieszkańców na hałas generowany przez infrastrukturę transportową. Jedynie na trzech podobszarach rewitalizacji - Wólka Kamienna, Zawady oraz Krzesk - Królowa Niwa występują budynki położone w strefie zagrożenia hałasem. Jest to ściśle związane z przebiegającą przez gminę Zbuczyn drogi krajowej E30 z Siedlec do Międzyrzecza Podlaskiego. Oznacza to, że mieszkańcy tych

podobszarów są bardziej narażeni na negatywne skutki zdrowotne związane z hałasem, takie jak stres, problemy ze snem czy nawet uszkodzenia słuchu.

Tabela 30 Budynki mieszkalne w strefie zagrożenia hałasem drogowym dla podobszarów rewitalizacji

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Liczba obiektów użyteczności publicznej ogółem	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych (lub dostosowanych częściowo) do osób ze szczególnymi potrzebami
1	Grochówka	2	0	1
2	Izdebki - Błażeje	1	1	0
3	Izdebki - Kosny	0	0	0
4	Izdebki - Kośmidry	2	0	1
5	Izdebki - Wąsy	0	0	0
6	Krzesk - Królowa Niwa	1	0	0
7	Krzesk - Majątek	2	1	1
8	Kwasy	0	0	0
9	Maciejowice	1	0	1
10	Modrzew	1	0	1
11	Sobicze	1	0	1
12	Stary Krzesk	0	0	0
13	Tęczki	1	0	0
14	Wesółka	1	1	0
15	Wólka Kamienna	1	0	1
16	Zawady	1	0	1
Łącznie OR		15	3	8
Wskaźnik dla Gminy Zbuczyn		42	12	20

Źródło: opracowanie własne.

Rewitalizacja w gminie Zbuczyn stanowi istotny element wspierania lokalnego rozwoju oraz poprawy jakości życia mieszkańców. W ramach diagnozy delimitacyjnej dokonano analizy pięciu kluczowych obszarów wpływających na sytuację społeczno-gospodarczą oraz środowiskową tych terenów, tj. aktywność społeczna, przedsiębiorczość, problemy środowiskowe, powierzchnie biologicznie czynne i zagrożenie hałasem. Analiza tych elementów ukazuje zarówno mocne strony, jak i obszary wymagające wsparcia i interwencji, co jest fundamentem dla skutecznych działań rewitalizacyjnych w przyszłości.

1. **Aktywność społeczna.** Na podobszarach rewitalizacji gminy Zbuczyn działa 16 organizacji pozarządowych, co stanowi ważny element życia społecznego. Najbardziej aktywne

są miejscowości Krzesk-Królowa Niwa, Tęczki oraz Izdebki, gdzie funkcjonują różne organizacje (stowarzyszenia, OSP, kluby sportowe, Koła Gospodyń Wiejskich). W 9 podobszarach nie zarejestrowano żadnych organizacji, co wskazuje na potrzebę wsparcia rozwoju aktywności społecznej w tych rejonach.

2. **Przedsiębiorczość**. Na podobszarach rewitalizacji mają siedzibę 63 podmioty gospodarcze (14,6% ogółu firm w gminie). Obszar rewitalizacji cechuje niższy wskaźnik przedsiębiorczości (29,62 firm na 1 000 mieszkańców) w porównaniu do całej gminy (42,71). Słabsza aktywność gospodarcza może negatywnie wpływać na poziom zatrudnienia i tym samym jakość życia mieszkańców.
3. **Problemy środowiskowe**. Wysokie stężenie pyłu zawieszonego PM2.5 na wielu podobszarach rewitalizacji (szczególnie Krzesk - Królowa Niwa i Tęczki) stanowi zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. Konieczne jest wdrożenie działań na rzecz poprawy jakości powietrza, w tym promowanie ekologicznych źródeł ciepła oraz termomodernizacja budynków.
4. **Powierzchnie biologicznie czynne**. Wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej na obszarach rewitalizacji jest niższy niż średnia dla gminy (94,8%). W niektórych podobszarach jest to poniżej 50%, co negatywnie wpływa na warunki środowiskowe i zdrowie mieszkańców.
5. **Zagrożenie hałasem**. Tylko 7,6% budynków mieszkalnych w gminie znajduje się w strefie zagrożenia hałasem drogowym lub kolejowym, ale niektóre podobszary (Wólka Kamienna, Zawady, Krzesk-Królowa Niwa) są bardziej narażone.

Każdy z tych aspektów wymaga uwagi i skoordynowanych działań, aby rewitalizacja mogła skutecznie przyczynić się do poprawy warunków życia w gminie.

Tabela 31 Bilans sytuacji problemowej w sferze pozaspołecznej dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Synteza sytuacji problemowej
1	Grochówka	Organizacje pozarządowe: siedzibę ma jedna organizacja, co daje wskaźnik 5,46 na 1 000 mieszkańców, znacznie poniżej średniej gminnej. Przedsiębiorczość: brak zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, co również odbiega od gminnej średniej. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 12,3 µg/m³, czyli poniżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 63% powierzchni stanowi tereny biologicznie czynne, wartość zbliżona do średniej gminnej. Rekreacja: istnieją dwa tereny rekreacyjne. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
2	Izdebki - Błażeje	Organizacje pozarządowe: brak siedziby organizacji pozarządowych. Przedsiębiorczość: wskaźnik przedsiębiorczości wynosi 28,57 na 1 000 mieszkańców, co jest bliskie średniej dla gminy. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 12,5 µg/m³, nieznacznie poniżej gminnej średniej. Powierzchnie biologicznie czynne: 74,6% powierzchni jest biologicznie czynne,

		co jest wartością powyżej średniej gminnej. Rekreacja: brak terenów rekreacyjnych. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
3	Izdebki - Kosny	Organizacje pozarządowe: siedziba 2 organizacji, wskaźnik wynosi 22,99 na 1 000 mieszkańców, powyżej średniej gminnej. Przedsiębiorczość: wskaźnik 11,49 na 1 000 mieszkańców, co wskazuje na niższy poziom przedsiębiorczości. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 12,3 µg/m³, poniżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 73,7%, wartość powyżej średniej gminnej. Rekreacja: dwa tereny rekreacyjne. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
4	Izdebki - Kośmidry	Organizacje pozarządowe: brak siedziby organizacji. Przedsiębiorczość: wskaźnik przedsiębiorczości wynosi 27,27 na 1 000 mieszkańców, blisko średniej gminnej. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 12,6 µg/m³, nieco powyżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 80,5% powierzchni, co jest wynikiem wyższym od średniej gminnej. Rekreacja: brak terenów rekreacyjnych. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
5	Izdebki - Wąsy	Organizacje pozarządowe: brak organizacji. Przedsiębiorczość: wskaźnik przedsiębiorczości 112,36 na 1 000 mieszkańców, co jest zdecydowanie najwyższą wartością wśród wszystkich podobszarów. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 12,9 µg/m³, nieco powyżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 53,6%, wartość znacznie poniżej średniej. Rekreacja: brak terenów rekreacyjnych. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
6	Krzesk - Królowa Niwa	Organizacje pozarządowe: siedziba 4 organizacji, wskaźnik wynosi 8,42 na 1 000 mieszkańców, poniżej średniej gminnej. Przedsiębiorczość: wskaźnik 40,00 na 1 000 mieszkańców, co jest jednym z wyższych wyników. Środowisko: najwyższe stężenie PM2.5 – 13,2 µg/m³, powyżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 69,6%, blisko średniej. Rekreacja: dwa tereny rekreacyjne. Zagrożenie hałasem: 8,6% budynków w strefie zagrożenia hałasem.
7	Krzesk - Majątek	Organizacje pozarządowe: siedziba 2 organizacji, wskaźnik wynosi 29,85 na 1 000 mieszkańców, powyżej średniej gminnej. Przedsiębiorczość: dwa zarejestrowane podmioty gospodarcze, blisko średniej wartości dla obszarów rewitalizacji. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 13,1 µg/m³, powyżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 77,3%, wyższe niż średnia. Rekreacja: dwa tereny rekreacyjne. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
8	Kwasy	Organizacje pozarządowe: brak organizacji pozarządowych. Przedsiębiorczość: jedno zarejestrowane przedsiębiorstwo, co daje niski wskaźnik aktywności gospodarczej. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 12,4 µg/m³, nieco poniżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 54,8% powierzchni jest biologicznie czynne,

		co jest niższe niż średnia dla gminy. Rekreacja: brak terenów rekreacyjnych, co ogranicza możliwości wypoczynku mieszkańców. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
9	Maciejowice	Organizacje pozarządowe: brak siedziby organizacji pozarządowych. Przedsiębiorczość: brak zarejestrowanych przedsiębiorstw, co oznacza brak lokalnych miejsc pracy. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 13,0 µg/m³, powyżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 31,9% powierzchni biologicznie czynne, jedna z najniższych wartości w gminie, co negatywnie wpływa na środowisko. Rekreacja: jeden teren rekreacyjny, co zapewnia podstawową infrastrukturę wypoczynkową. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
10	Modrzew	Organizacje pozarządowe: siedziba 2 organizacji, wskaźnik wynosi 21,51 na 1 000 mieszkańców, co jest powyżej średniej gminnej. Przedsiębiorczość: trzy zarejestrowane przedsiębiorstwa, co wskazuje na umiarkowaną aktywność gospodarczą. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 12,5 µg/m³, poniżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 67,6% powierzchni biologicznie czynnych, blisko średniej gminnej. Rekreacja: jeden teren rekreacyjny, co daje podstawowe możliwości wypoczynku. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
11	Sobicze	Organizacje pozarządowe: brak siedziby organizacji pozarządowej, co świadczy o niskiej aktywności społecznej. Przedsiębiorczość: wskaźnik przedsiębiorczości wynosi 57,97 na 1 000 mieszkańców, powyżej średniej gminnej. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 12,8 µg/m³, powyżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 30,7% powierzchni biologicznie czynnych, co jest jednym z najniższych wskaźników w gminie. Rekreacja: brak terenów rekreacyjnych, co ogranicza możliwości rekreacji. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
12	Stary Krzesk	Organizacje pozarządowe: siedziba 2 organizacji, wskaźnik wynosi 8,33 na 1 000 mieszkańców, poniżej średniej gminnej. Przedsiębiorczość: 6 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, wskaźnik 25,00 na 1 000 mieszkańców, poniżej średniej gminnej. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 13,0 µg/m³, powyżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 60,3% powierzchni biologicznie czynnych, co jest poniżej średniej gminnej. Rekreacja: jeden teren rekreacyjny, co zapewnia minimalne możliwości wypoczynku. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
13	Tęczki	Organizacje pozarządowe: najwięcej organizacji (7) spośród wszystkich podobszarów, wskaźnik wynosi 48,95 na 1 000 mieszkańców, co znacząco przewyższa średnią gminną. Przedsiębiorczość: 3 zarejestrowane przedsiębiorstwa, wskaźnik 14,49 na 1 000 mieszkańców, co jest poniżej średniej gminnej. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 12,8 µg/m³, powyżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 64,2% powierzchni biologicznie czynnych, blisko średniej. Rekreacja: brak terenów rekreacyjnych, co wpływa na ograniczone możliwości

		spędzania czasu wolnego. Zagrożenie hałasem: brak budynków w strefie zagrożenia hałasem.
14	Wesółka	Organizacje pozarządowe: brak siedziby organizacji. Przedsiębiorczość: zarejestrowano jedno przedsiębiorstwo, co wskazuje na niską aktywność gospodarczą. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 13,1 µg/m³, powyżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 39,2% powierzchni biologicznie czynnych, co jest wartością znacznie poniżej średniej gminnej. Rekreacja: brak terenów rekreacyjnych, co ogranicza możliwości wypoczynku. Zagrożenie hałasem: 23,3% budynków znajduje się w strefie zagrożenia hałasem, co jest jednym z wyższych wyników w gminie.
15	Wólka Kamienna	Organizacje pozarządowe: brak siedziby organizacji. Przedsiębiorczość: dwa zarejestrowane przedsiębiorstwa, wskaźnik zbliżony do średniej. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 12,9 µg/m³, nieznacznie powyżej średniej gminnej. Powierzchnie biologicznie czynne: 29,7% powierzchni biologicznie czynnych, jedna z najniższych wartości w gminie. Rekreacja: jeden teren rekreacyjny, co zapewnia minimalne możliwości spędzania czasu wolnego. Zagrożenie hałasem: 25% budynków w strefie zagrożenia hałasem, co jest najwyższą wartością w gminie.
16	Zawady	Organizacje pozarządowe: brak siedziby organizacji. Przedsiębiorczość: zarejestrowano jedno przedsiębiorstwo, co przekłada się na niską aktywność gospodarczą, znacznie poniżej średniej gminnej. Środowisko: stężenie PM2.5 wynosi 13,1 µg/m³, co jest wyższym wynikiem niż średnia gminna, wskazując na pogorszone warunki środowiskowe. Powierzchnie biologicznie czynne: 39,2% powierzchni biologicznie czynnych, co stanowi wartość znacznie niższą niż średnia dla gminy. Rekreacja: brak terenów rekreacyjnych, co ogranicza możliwości wypoczynku dla mieszkańców. Zagrożenie hałasem: 23,3% budynków znajduje się w strefie zagrożenia hałasem, co jest jednym z najwyższych wskaźników w gminie.

Źródło: opracowanie własne

Poniżej w tabeli przedstawione zostało zestawienie wskaźników charakteryzujących podobszary rewitalizacji z punktu widzenia czynników pozaspołecznych. W każdym z 16 podobszarów rewitalizacji zdiagnozowano co najmniej jeden problem na płaszczyźnie pozaspołecznej.

Tabela 32. Zestawienie wskaźników dotyczących sytuacji pozaspołecznej na podobszarach rewitalizacji

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	Średnie roczne stężenie pyłu zawieszonego PM2.5	Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem	Liczba zabytków w Gminnej Ewidencji Zabytków	Liczba pomników przyrody	Liczba terenów rekreacyjnych (boiska sportowe, place zabaw)	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Liczba obiektów użyteczności publicznej ogółem	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Liczba obiektów użyteczności publicznej dostosowanych (lub dostosowanych częściowo) do osób ze szczególnymi potrzebami
1	Grochówka	5,46	0,00	12,3	63,0%	8	0	2	0,0%	2	0	1
2	Izdebki - Błażeje	0,00	28,57	12,5	74,6%	0	0	0	0,0%	1	1	0
3	Izdebki - Kosny	22,99	11,49	12,3	73,7%	1	0	2	0,0%	0	0	0
4	Izdebki - Kośmidry	0,00	27,27	12,6	80,5%	10	0	0	0,0%	2	0	1
5	Izdebki - Wąsy	0,00	112,36	12,9	53,6%	5	0	0	0,0%	0	0	0
6	Krzesk - Królowa Niwa	8,42	40,00	13,2	69,6%	1	0	2	8,6%	1	0	0
7	Krzesk - Majątek	29,85	29,85	13,1	77,3%	11	61	2	0,0%	2	1	1
8	Kwasy	0,00	18,52	12,4	54,8%	4	0	0	0,0%	0	0	0
9	Maciejowice	0,00	0,00	13,0	31,9%	2	0	1	0,0%	1	0	1
10	Modrzew	21,51	32,26	12,5	67,6%	0	0	1	0,0%	1	0	1
11	Sobicze	0,00	57,97	12,8	30,7%	3	0	0	0,0%	1	0	1
12	Stary Krzesk	8,33	25,00	13,0	80,1%	2	0	0	0,0%	0	0	0
13	Tęczki	15,96	15,96	13,0	39,4%	3	0	0	0,0%	1	0	0
14	Wesółka	0,00	27,59	12,6	69,3%	1	0	0	0,0%	1	1	0
15	Wólka Kamienna	0,00	0,00	13,1	71,4%	3	0	1	71,4%	1	0	1
16	Zawady	0,00	46,51	13,1	69,1%	4	0	0	45,3%	1	0	1
Gmina Zbuczyn		5,83	42,71	12,7	94,8%	58	61	11	7,6%	15	3	8

Źródło: opracowanie własne

W procesie rewitalizacji obszarów gminy Zbuczyn kluczowe jest nie tylko zdiagnozowanie problemów, ale również opracowanie konkretnych rekomendacji, które umożliwią poprawę warunków życia mieszkańców. Przedstawione zalecenia mają na celu wsparcie różnych sfer życia społeczno-gospodarczego oraz środowiskowego, co finalnie przyczyni się do zrównoważonego rozwoju lokalnego. W związku z tym zaproponowano działania, mające na celu zwiększenie aktywności społecznej, rozwój przedsiębiorczości, poprawę jakości powietrza, zwiększenie terenów zielonych oraz redukcję hałasu w najbardziej zagrożonych obszarach. Każda z tych rekomendacji jest odpowiedzią na zidentyfikowane wyzwania i stanowi krok w stronę bardziej efektywnej i zrównoważonej rewitalizacji.

W ramach planowanego procesu rewitalizacji rekomenduje się następujące propozycje rozwojowe:

1. **Wsparcie organizacji pozarządowych**. Konieczne jest wsparcie organizacji pozarządowych, aby zwiększyć zaangażowanie społeczne i poprawić jakość życia mieszkańców. Można promować tworzenie nowych stowarzyszeń i zachęcać do współpracy z istniejącymi organizacjami.
2. **Rozwój przedsiębiorczości**. Warto skoncentrować działania rozwojowe na wspieraniu lokalnej przedsiębiorczości (zwłaszcza na bazie lokalnych zasobów) szczególnie w obszarach o niskim wskaźniku działalności gospodarczej. Może to obejmować inwestycje w infrastrukturę, wsparcie dla małych firm i inicjatywy promujące lokalny rynek pracy.
3. **Poprawa jakości powietrza**. Z uwagi na wysokie stężenie pyłu zawieszonego, należy kontynuować działania związane z promowaniem ekologicznych źródeł energii oraz termomodernizacją budynków publicznych i prywatnych, aby zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza.
4. **Zwiększenie powierzchni biologicznie czynnych**. Należy zwiększyć tereny zielone i rekreacyjne na podobszarach rewitalizacji, zwłaszcza tam, gdzie odsetek powierzchni biologicznie czynnej jest niski. Może to poprawić warunki środowiskowe oraz jakość życia mieszkańców.
5. **Redukcja hałasu**. W obszarach najbardziej narażonych na hałas (Wólka Kamienna, Zawady, Krzesk-Królowa Niwa) warto wdrożyć działania mające na celu jego redukcję, np. poprzez budowę ekranów dźwiękochłonnych lub ograniczenie ruchu drogowego w niektórych strefach.

W strukturze gospodarczej gminy Zbuczyn dominuje rolnictwo. Atutem miejsca jest funkcjonowanie jednostki naukowej specjalizującej się w produkcji rolniczej. Na podobszarze rewitalizacji Zawady prowadzi działalność Rolnicza Stacja Doświadczalna im. prof. Feliksa Ceglarka Uniwersytetu w Siedlcach. Stacja została utworzona w 1978 r. Powstała na bazie terenów Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Zawadach, Technikum Terenów Zieleni i Spółdzielni Kółek Rolniczych w Mordach oraz Państwowego Gospodarstwa Rybackiego w Siedlcach. Obecnie Rolnicza Stacja Doświadczalna zajmuje powierzchnię 210,7 ha, w tym ponad 175 ha gruntów ornych; 25,5 łąk trwałych; 5,22 ha siedlisk. Prowadzone są w niej doświadczenia polowe w ramach zadań badawczych realizowanych przez poszczególne zespoły

badawcze pracowników Wydziału Nauk Rolniczych Uniwersytetu w Siedlcach oraz projekty badawcze na zlecenie firm zewnętrznych. Infrastrukturę stanowią budynki gospodarcze powstałe na przełomie XIX i XX wieku (ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków) oraz powstałe w czasach funkcjonowania Państwowego Gospodarstwa Rolnego. Wszystkie wymagają znacznych nakładów finansowych na ich modernizację i rewitalizację. Przyjętą do programu rewitalizacji koncepcją jest utworzenie obiektu konferencyjno - wystawienniczego, który byłby jednostką specjalizującą się w popularyzowaniu i wymiany wiedzy w zakresie produkcji i przetwórstwa rolnego. Idealnym partnerem samorządu Gminy Zbuczyn do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych z tego zakresu byłaby jednostka badawczo - naukowa czy szkoła wyższa.

Rysunek 3 Obiekt Rolniczej Stacji Doświadczalnej w Zawadach

Źródło: opracowanie własne

Uniwersytet w Siedlcach to uczelnia publiczna powołana w 1969 roku. Uczelnia jest ważnym ośrodkiem naukowym, artystycznym i kulturotwórczym oraz liderem edukacji w regionie. Uniwersytet kształci studentów na studiach I i II stopnia oraz jednolitych magisterskich w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Uczelnia oferuje naukę na niemal 40 kierunkach studiów, realizowanych na pięciu wydziałach: Nauk Rolniczych, Nauk Humanistycznych, Nauk Medycznych i Nauk o Zdrowiu, Nauk Społecznych oraz Nauk Ścisłych i Przyrodniczych. Istotnym elementem działalności Uniwersytetu są badania naukowe i współpraca z jednostkami naukowymi w kraju i za granicą. Uczelnia prowadzi prace

rozwojowe i badania naukowe ukierunkowane na rozwój nauki, gospodarki i kultury. Z tego powodu duży nacisk kładziony jest na upowszechnianie wyników badań, transfer technologii i wdrażanie rozwiązań społecznych. Umiejscowienie placówki edukacyjnej na terenie gminy Zbuczyn, będzie stanowiła ważny impuls rozwojowy o znaczeniu ponadgminnym.

Na podobszarach rewitalizacji znajdują się miejsca charakteryzujące się różnorodnością oraz dziedzictwem przyrodniczym i architektonicznym. Spośród wszystkich podobszarów rewitalizacji, największą koncentrację obiektów zabytkowych charakteryzuje się Krzesk Majątek. Dziedzictwo to powinno być wykorzystywane do celów społecznych, wspierając integrację mieszkańców, edukację oraz aktywność kulturalną i turystyczną. Istnieje pilna potrzeba rewitalizacji, która uwzględniałaby inwestycje mające na celu przywrócenie zabytkom dawnej świetności i dostosowanie ich do potrzeb społeczności. Dzięki temu nie tylko zachowamy historyczny i estetyczny wymiar tych miejsc, ale również stworzymy przestrzenie sprzyjające lokalnym inicjatywom oraz pobudzeniu rozwoju gospodarczego i społecznego.

W obrębie sołectwa Krzesk Majątek znajdują się pozostałości grodziska, pochodzącego z połowy IX wieku. Wówczas to w Krzesku powstał duży gród, którego dostępu strzegły dwa wały ziemne z drewnianymi konstrukcjami oraz dwie fosy. Wały grodziska w Krzesku były budowane w sposób rzadko spotykany na terenach południowej i centralnej Polski. Na przełomie X i XI wieku nastąpiła jego rozbudowa. Powstawały tam zarówno prymitywne domostwa z dachami opartymi bezpośrednio na ziemi, jak i budynki gospodarcze. Gród w Krzesku funkcjonował z przerwami do XIII wieku, kiedy to został opuszczony przez mieszkańców. Dawny gród w Krzesku, ze względu na swoje historyczne i archeologiczne znaczenie, może być wykorzystany do działalności kulturalnej i turystycznej na wiele sposobów, np.:

- Organizowanie corocznych festiwali poświęconych kulturze wczesnośredniowiecznej,
- Wokół grodziska można stworzyć ścieżkę edukacyjną z tablicami informacyjnymi o historii grodu, odkryciach archeologicznych i życiu wczesnośredniowiecznym. Trasa mogłaby być częścią szerszego szlaku turystycznego obejmującego inne zabytki regionu.
- Gród mógłby stać się miejscem inscenizacji dawnych obrzędów słowiańskich, takich jak święta związane z cyklem rocznym, np. Noc Kupały, dożynki czy Dziady. Takie wydarzenia mogłyby przyciągać turystów i pasjonatów kultury ludowej.
- Wokół grodziska można stworzyć obóz rekonstrukcyjny, który funkcjonowałby jako miejsce spotkań grup rekonstrukcyjnych, historyków i miłośników dawnych kultur.

Dzięki odpowiedniej promocji i współpracy z lokalnymi instytucjami grodzisko w Krzesku może stać się wyjątkowym miejscem, łączącym turystykę, kulturę i edukację, jednocześnie przyczyniając się do rozwoju regionu.

Rysunek 4 Dwór w Krzesku Majątek

Źródło: opracowanie własne

Jednym z ważniejszych obiektów zlokalizowanych na podobszarach rewitalizacji jest Zespół Dworski. W jego skład wchodzi klasycystyczny dwór. Wzniesiony został dla rodziny Marchockich w pierwszej połowie XIX wieku. Budynek jest parterowy, nakryty czterospadowym dachem, z ryzalitem na osi zwieńczonym trójkątnym szczytem, z charakterystycznym półkolistym oknem. Obiekt powiększono po połowie stulecia o nieregularne piętrowe skrzydło w modnym w owym czasie stylu nawiązującym do willi włoskiej z nakrytą niskim dachem wieżą - belwederem. Podobną „włoską" przybudówkę zyskały m.in. dwory w Bartodziejach i Krzynowłodze Wielkiej. Murowany, zwieńczony balustradą sześciokolumnowy ganek dodany został w wieku XX, kiedy już trudno było sobie wyobrazić ziemiański dwór bez kolumnowego portyku, do czego bez wątpienia przyczynił się kształtowany z początkiem wieku styl polski.

Obecnie dwór niszczeje i wymaga pilnych działań rewitalizacyjnych, aby uchronić go przed dalszą degradacją. Stan techniczny budynku znacznie się pogorszył, a oryginalne detale architektoniczne wymagają profesjonalnej konserwacji. Rewitalizacja jest więc nie tylko koniecznością z punktu widzenia ochrony zabytków, ale także ogromną szansą na przywrócenie dworu do użytku publicznego i uczynienie z niego centrum aktywności społecznej oraz kulturalnej.

W pobliżu dworu znajduje się stara oficyna z początku XIX wieku. Stan tego obiektu zabytkowego jest bardzo zły. Obiekt ma bardzo duży potencjał. Mógłby służyć za podręcznikowy przykład dworu typu „chudopacholskiego", z kanałem kominowym w samym środku budynku. W szerokiej podstawie komina zwężającej się ku górze znajdowała się tzw. czarna kuchnia. Od zachodu dworu znajdują się pozostałości parku z XIX w. Można rozpoznać w nim z resztki symetrycznego układu alejek i grabowych szpalerów. W parku zachowało się kilka rzadko spotykanych starych drzew - pomników przyrody.

Tabela 33 Legendy dotyczące miejscowości Krzesk Majątek

Legendy próbują wyjaśnić pochodzenie nazwy Krzesk, wspólnej wszystkim trzem sąsiadującym ze sobą miejscowościom, czy też nazwę jednej z nich: Krzesk – Królowa Niwa. Według jednej z legend, jeden z rodu Zawadzkich, właścicieli tych włości, uczestnik licznych bitew, zdobytych jeńców czynił robotnikami w swoich majątkach. Dawano im po kawałku ziemi i z biegiem czasu chrzczono na katolików. Ludzie ci, o różnej narodowości, mieli trudności z wymową i zamiast - chrześcijanie - mówili: - krzesczykanie. Dlatego ich osiedle nazwano Krzesko. Inna z legend wyjaśnia skąd w nazwie Krzesk – Królowa Niwa wzięło się słowo: „Królowa". Nawiązuje do znanego od wieków budowania przy szlakach pocztów, czyli karczm. Taka karczma miała stać na terenie dzisiejszego Krzeska. Pewnego dnia tędy przejeżdżał orszak królewski Zygmunta Starego i w Krzesku zatrzymał się na odpoczynek. W tym orszaku była obecna również królowa Bona. W pobliżu tej karczmy rosły na łące dwie wierzby, które nazywano „iwami". W tym czasie zakwitły ich bazie, a rój pszczół brzęczał wokół gałęzi. Królowa na pamiątkę mile spędzonego czasu pod iwami nazwała miejscowość - Krzesk Królowa Niwa. Kolejna legenda sugeruje, że nazwa miejscowości wiąże się z królową Jadwigą. Miała ona w karczmie w Krzesku zatrzymać się, jadąc do Wilna. Po odpoczynku, aby zażyć świeżego powietrza, wyszła na zewnątrz, stanęła przy drodze i w blasku słonecznego poranka popatrzyła na urocze pola, łąki i las. Wówczas w zachwycie miała powiedzieć: "jaka wspaniała niwa".

Źródło: Plan Odnowy Miejscowości Krzesk-Majątek na lata 2009-2015.

Obiekt jest aktualnie własnością fundacji Leny Grochowskiej. Fundacja została założona w 2014 roku przez Lenę i Władysława Grochowskich, kierując się ideą wsparcia dla osób, które muszą odnaleźć się w nowych warunkach życiowych, zawodowych, czy kulturowych. Na początku działalność fundacji koncentrowała się na pomocy repatriantom (osobom i ich potomkom wysiedlonym do Związku Radzieckiego). Dzięki temu wsparciu 25 rodzin z polskimi korzeniami z Kazachstanu, Ukrainy, Turkmenistanu i Uzbekistanu mogło zamieszkać w Polsce.

Od 2019 roku fundacja skupia się również na aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością intelektualną. Otworzyła Warsztat Rękodzieła Artystycznego „toMy", zatrudniając pierwsze kilkanaście osób. Obecnie w czterech oddziałach fundacji i trzech kawiarniach „toMy" pracuje ponad 80 osób z niepełnosprawnościami, które wcześniej były wykluczone z życia zawodowego. Po rosyjskiej inwazji na Ukrainę 24 lutego 2022 roku, fundacja we współpracy z grupą hotelową Arche zorganizowała miejsca noclegowe dla uchodźców. Już w marcu powstał pierwszy Dom Uchodźcy, oferujący długoterminowe wsparcie. Obecnie w pięciu Domach Uchodźcy dostępnych jest około 1300 bezpłatnych miejsc dla osób poszukujących schronienia. Fundacja kontynuuje swoje dotychczasowe programy i rozwija nowe inicjatywy, takie jak mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami oraz pomoc dla osób w kryzysie bezdomności, wszystko w ramach misji: *pomagamy normalnie żyć*.

Obiekty należące do Podlaskiej Wytwórnia Wódek "Polmos" S.A. to cenny zasób dziedzictwa przemysłowego obszaru rewitalizacji, znany w całym kraju z produkcji wysokiej jakości alkoholi (w tym wódki Chopin). Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A. jest właścicielem Gorzelni i Rektyfikacji w Krzesku - Majątku, jednego z najstarszych i najcenniejszych obiektów przemysłowych w regionie. Kompleks ten składa się z kilku historycznych budynków drewnianych i murowano-drewnianych, będących ważnym elementem dziedzictwa kulturowego wsi Krzesk-Majątek. Na terenie folwarku zachowały się następujące obiekty:

- Pałac wraz z parkiem,
- Kościół,
- Drewniany spichlerz,
- Murowano-drewniana stodoła,
- Budynek gorzelni.

Historia siedleckiego Polmosu sięga końca XIX wieku, kiedy Polska znajdowała się jeszcze pod zaborami. Władze carskie kupiły wówczas dla Państwowego Monopolu Spirytusowego znajdującą się w Siedlcach Wytwórnię Laku. Po zmianie profilu produkcji, do 1991 roku, przedsiębiorstwo wchodziło w skład Warszawskich Zakładów Przemysłu Spirytusowego i Drożdżowego „Polmos". Jako „Podlaska Wytwórnia Wódek Polmos" zakład funkcjonował w latach 1991 - 1998. W listopadzie 1998 roku firma zmieniła nazwę na Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A. Momentem przełomowym w historii przedsiębiorstwa było wprowadzenie na rynek w 1993 roku luksusowej wódki Chopin, w innowacyjnej wówczas, oszronionej butelce z okienkiem, przez które można było zobaczyć powiększony niczym w lupie portret Chopina. Gorzelnia Chopin to kameralny, klimatyczny obiekt otoczony sadami i polami, z których plony stanowią podstawę produkcji. Gorzelnia w Krzesku jest jednym z niewielu zakładów w Polsce, które nadal produkują spirytus przede wszystkim z ziemniaków, skupowanych głównie od rolników z gminy Zbuczyn. Proces produkcji rozpoczyna się we wrześniu i trwa do lutego, a surowiec przechowywany jest jedynie przez 2-3 dni ze względu na ograniczoną przestrzeń magazynową. Problem ten przekłada się na konieczność dostosowania harmonogramu dostaw do bieżącego zapotrzebowania zakładu, co często stanowi wyzwanie zarówno dla gorzelni, jak i lokalnych rolników. Brak odpowiedniej infrastruktury do przechowywania surowca sprawia, że producenci ziemniaków zmuszeni są do ich kopcowania lub korzystania z odpłatnych przechowalni, co znacznie zwiększa koszty i utrudnia planowanie produkcji. W związku z tym budowa nowoczesnej hali chłodniczej stanowi kluczowe rozwiązanie, które pozwoli na lepsze zarządzanie dostawami, poprawę jakości surowca oraz większą stabilność i efektywność procesu produkcyjnego.

Podobszar rewitalizacji Krzesek-Majątek charakteryzuje się słabo rozwiniętą bazą turystyczną, a gorzelnia jest jedną z nielicznych atrakcji w regionie. Aby zwiększyć atrakcyjność turystyczną, pobudzić

lokalną gospodarkę i wesprzeć przedsiębiorców, konieczne jest podejmowanie inicjatyw sprzyjających rozwojowi sektora turystycznego. Jednym z kluczowych wyzwań jest potrzeba rewitalizacji drewniano-murowanego budynku stodoły, który stanowi integralną część kompleksu gorzelni. Budynek ten wymaga pilnych prac remontowych, obejmujących:

- Wzmocnienie drewnianej konstrukcji,
- Wymianę dachu i pokrycie go drewnianym gontem,
- Renowację elewacji oraz wierzei drewnianych.

Rewitalizacja budynku pozwoli na jego adaptację do celów społecznych i kulturalnych, co wzbogaci ofertę turystyczną regionu oraz umożliwi organizację wydarzeń edukacyjnych i artystycznych.

Na terenie Gminy Zbuczyn istnieje znaczny deficyt w dostępie do miejsc skupienia lokalnego, spotkań mieszkańców. Problem ten dotyczy zwłaszcza podobszarów rewitalizacji Izdebki Błażeje, Izdebki Kośmidry, Izdebki Wąsy oraz Sobicze. Nowoczesne przestrzenie i obiekty stworzą również warunki do zwiększonej aktywności organizacji pozarządowych lub nawet tworzenia nowych, co spowoduje zwiększenie poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym. W nowej, funkcjonalnej bazie mogą odbywać się przedsięwzięcia edukacyjne, których celem będzie zdobycie wiedzy jak zwiększyć poziom bezpieczeństwa publicznego (którego poziom jest aktualnie niski). Działania edukacyjne będą również przeprowadzane w sferze szeroko rozumianej ekologii, co przyczyni się między innymi do zmniejszenia ilości niebezpiecznego azbestu, tak licznie występującego jeszcze na terenie podobszaru. Na podobszarze diagnozuje się poważny problem związany z deficytami nowoczesnej i funkcjonalnej infrastruktury społecznej służącej do świadczenia usług społecznych dla mieszkańców. Brak takich miejsc powoduje utrudnienia w prowadzeniu działalności animacyjnej i aktywizacyjnej.

W oparciu o przeprowadzoną analizę problemów, potrzeb i oczekiwań mieszkańców można zidentyfikować kilka kluczowych problemów mieszkańców podobszarów rewitalizacji w sferze społecznej. Przedstawiają się one następująco:

1. Problem wykluczenia społecznego i zagrożenie ubóstwem. Działania rewitalizacyjne powinny skupiać się na wsparciu rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, co bezpośrednio wynika z występowania istotnych problemów społecznych, takich jak ubóstwo i marginalizacja społeczna. Tworzenie świetlic środowiskowych oraz wsparcie psychologiczne, terapeutyczne i prawne będą miały na celu przeciwdziałanie wykluczeniu, co znacznie wzmocni skuteczność wsparcia w reintegracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem.

2. Brak dostępu do rynku pracy i niskie kompetencje zawodowe mieszkańców. Kolejnym wyzwaniem jest niski poziom zatrudnienia oraz brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych mieszkańców, szczególnie wśród osób korzystających z pomocy społecznej. Istnieje potrzeba aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców, co ma na celu zwiększenie ich zdolności do zatrudnienia.

3. Niewystarczające wsparcie dla seniorów. Problemem jest także brak odpowiednich form aktywizacji i wsparcia dla osób starszych, co skutkuje ich wykluczeniem z życia społecznego oraz pogorszeniem jakości ich życia. Tworzenie Klubów Seniora oraz warsztaty skierowane do seniorów mają na celu poprawę ich aktywności i zdrowia psychicznego.

4. Słaba integracja społeczna i poczucie wspólnoty. Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji Gminy Zbuczyn borykają się także z problemem niskiego poziomu integracji społecznej. Istnieje potrzeba wzmacniania więzi międzyludzkich oraz tożsamości lokalnej, co może przeciwdziałać dezintegracji i wykluczeniu.

5. Problemy zdrowotne i brak dostępu do usług opiekuńczych. Mieszkańcy, zwłaszcza osoby starsze i potrzebujące wsparcia, borykają się z ograniczonym dostępem do opieki zdrowotnej oraz usług opiekuńczych. Program rewitalizacyjny zakłada wprowadzenie usług opiekuńczych oraz teleopieki.

6. Niskie zaangażowanie młodzieży i brak możliwości rozwoju osobistego. Młodzież ma ograniczone możliwości uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym. Brakuje również oferty atrakcyjnych działań pobudzających ich kreatywność i rozwój osobisty, co przekłada się na niskie zaangażowanie w sprawy lokalne.

7. Niewykorzystany zasób dziedzictwa kulturowego i brak promocji lokalnych tradycji. Problemem rozwojowym jest również niewystarczające wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz tradycji w rozwoju lokalnym. Istnieje potrzeba promocji kultury i tradycji, a także rozwijania umiejętności artystycznych mieszkańców, co może przyczynić się do wzmocnienia więzi lokalnych.

8. Problemy z samooceną, niska pewność siebie i brak umiejętności społecznych. Wśród mieszkańców, a zwłaszcza tych zagrożonych wykluczeniem, zdiagnozowano niską samoocenę oraz brak kompetencji społecznych i zawodowych, co hamuje ich rozwój osobisty oraz utrudnia włączenie się w życie zawodowe i społeczne.

W oparciu o przeprowadzoną analizę problemów, potrzeb i oczekiwań mieszkańców można zidentyfikować kilka kluczowych problemów rozwojowych w sferze pozaspołecznej, z którymi boryka się gmina w kontekście planowanej rewitalizacji. Przedstawiają się one następująco:

1. **Zaniedbanie i niewykorzystanie obiektów historycznych i przestrzeni publicznych**. Na podobszarach rewitalizacji występują cenne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego obiekty, które wymagają odnowy i lepszego zagospodarowania.
2. **Brak odpowiedniej infrastruktury społecznej i kulturalnej**. Na podobszarach rewitalizacji brakuje miejsc do organizacji działań integracyjnych, edukacyjnych i kulturalnych, co wpływa na niską aktywność lokalnej społeczności. Brak tego typu przestrzeni wpływa na ograniczoną aktywność społeczności lokalnej.
3. **Wykluczenie społeczne i dostępność dla osób z niepełnosprawnościami**. Infrastruktura publiczna nie jest odpowiednio przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Brak

odpowiednich rozwiązań ogranicza dostęp tych osób do przestrzeni publicznych i wydarzeń społecznych.

4. **Niska efektywność energetyczna i konieczność ekologicznych rozwiązań**. Istnieje potrzeba modernizacji budynków publicznych pod kątem energetycznym poprzez wprowadzenie nowoczesnych technologii, takich jak odnawialne źródła energii (OZE) i oświetlenie LED.
5. **Niewystarczający potencjał gospodarczy i przedsiębiorczość lokalna**. Brak infrastruktury wspierającej przedsiębiorców, zwłaszcza w sektorze spożywczym i rolnym, ogranicza rozwój gospodarczy gminy. Potrzebne są inwestycje w przestrzenie produkcyjne, które pozwoliłyby na rozwój lokalnej gospodarki.
6. **Niski poziom bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznych**. Brak działań inwestycyjnych w obrębie terenów zielonych i innych miejsc przeznaczonych dla rekreacji , negatywnie wpływa na wizerunek gminy i komfort mieszkańców. Konieczna jest ich modernizacja oraz wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego.
7. **Słaba promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego**. Niedostatek infrastruktury promującej lokalne dziedzictwo, ogranicza możliwości rozwoju gminy w obszarze turystyki. Istnieje potrzeba zwiększenia działań promujących historię i kulturę, co wpłynie na edukację i rozwój turystyki.

Wymienione problemy wskazują na konieczność kompleksowych działań rewitalizacyjnych, które mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców, wzmocnienie infrastruktury społecznej i kulturalnej oraz wsparcie lokalnej gospodarki.

6.1.1 Analiza potencjałów podobszaru rewitalizacji Gminy Zbuczyn

Na podobszarze rewitalizacji w Gminie Zbuczyn występują znaczne potencjały (zasoby), które mogą usprawnić bądź wręcz umożliwić zaplanowany proces rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano zestawienie potencjałów dla każdego z podobszarów rewitalizacji. Wykorzystanie tych potencjałów znacznie ułatwi zaplanowany proces rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano występujące potencjały w podziale na sferę: społeczno - gospodarczą, środowiskową, przestrzenno - funkcjonalną i techniczną.

Tabela 34 Zidentyfikowane potencjały podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn

Lp.	Podobszar rewitalizacji	Zdiagnozowane potencjały
1	Grochówka	• Działalność Ochotniczej Straży Pożarnej w Grochówce. • Liderzy lokalni, społecznicy. • 8 obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.
2	Izdebki - Błażeje	• Liderzy lokalni, społecznicy. • Żaden z mieszkańców nie korzysta z systemu pomocy społecznej (świadczenie pieniężne i niepieniężnej). • Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego.

		• Tereny gminne z przeznaczeniem na tworzenie infrastruktury społecznej (świetlica wiejska).
3	Izdebki - Kosny	• Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Kosem". • Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Izdebkach – Kosny (organem prowadzącym jest stowarzyszenie). • Liderzy lokalni, społecznicy. • 1 obiekt wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Korzystne wskaźniki w zakresie przyrostu naturalnego. • Dodatnie saldo migracji – atrakcyjność osiedleńcza.
4	Izdebki - Kośmidry	• Liderzy lokalni, społecznicy. • 10 obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Korzystne wskaźniki w zakresie przyrostu naturalnego. • Tereny gminne z przeznaczeniem na tworzenie infrastruktury społecznej (świetlica wiejska).
5	Izdebki - Wąsy	• Liderzy lokalni, społecznicy. • 5 obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Dodatnie saldo migracji - atrakcyjność osiedleńcza. • Brak zarejestrowanych osób bezrobotnych. • Żaden z mieszkańców nie korzysta z systemu pomocy społecznej (świadczenie pieniężne i niepieniężnej). • Wysoki wskaźnik przedsiębiorczości - aktywność gospodarcza mieszkańców. • Tereny gminne z przeznaczeniem na tworzenie infrastruktury społecznej (świetlica wiejska).
6	Krzesk - Królowa Niwa	• Działalność Ochotniczej Straży Pożarnej w Krzesku Królowa Niwa (lokalizacja poza podobszarem rewitalizacji). • Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet w Krzesku. • Fundacja Instytut ART. • Stowarzyszenie Ośrodek Kultury i Aktywności Lokalnej w Krzesku. • ULKS „Niwa”. • Liderzy lokalni, społecznicy. • Dostęp do kanalizacji sanitarnej. • 1 obiekt wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Dodatnie saldo migracji - atrakcyjność osiedleńcza.
7	Krzesk - Majątek	• Stowarzyszenie Przyjaciół Krzeska. • Koło Gospodyń Wiejskich „Przy Dworku” w Krzesku - Majątku. • Parafia Rzymsko - Katolicka p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Krzesku. Kościół wzniesiono w stylu neogotyckim z czerwonej cegły, z jedną wieżą. • Funkcjonująca Gorzelnia Podlaskiej Wytwórni Wódek „Polmos” S.A. (jedyny producent wódki Chopin). • Liderzy lokalni, społecznicy. • Dostęp do kanalizacji sanitarnej. • 11 obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Zachowane resztki grodziska, sięgające połowy IX w. • Zespół Dworski z połowy XIX wieku. • 61 pomników przyrody. • Gorzelnia z początku XX wieku. • Dodatnie saldo migracji - atrakcyjność osiedleńcza.

		• Genisu loci (duch miejsca), podania i legendy związane z miejscowością.
8	Kwasy	• Liderzy lokalni, społecznicy. • 4 obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków.
9	Maciejowice	• Liderzy lokalni, społecznicy. • 2 obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Niski popyt na pomoc społeczną (świadczenia pieniężne i niepieniężne). • Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego.
10	Modrzew	• Działalność Ochotniczej Straży Pożarnej w Modrzewiu. • Koło Gospodyń Wiejskich w Modrzewiu. • Dodatnie saldo migracji – atrakcyjność osiedleńcza. • Niski popyt na pomoc społeczną.
11	Sobicze	• Liderzy lokalni, społecznicy. • 3 obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Korzystne wskaźniki w zakresie przyrostu naturalnego. • Wysoki wskaźnik przedsiębiorczości – aktywność gospodarcza mieszkańców. • Tereny gminne z przeznaczeniem na tworzenie infrastruktury społecznej (świetlica wiejska).
12	Stary Krzesk	• Związek Stowarzyszeń Federacja Organizacji Pozarządowych Wschodnie Mazowsze. • Koło Gospodyń Wiejskich Rejwach w Starym Krzesku. • 2 obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Korzystne wskaźniki w zakresie przyrostu naturalnego. • Dodatnie saldo migracji – atrakcyjność osiedleńcza.
13	Tęczki	• Działalność Ochotniczej Straży Pożarnej w Tęczkach. • KS Niwa Tęczki. • Koło Gospodyń Wiejskich *Sami Swoi* w Tęczkach. • 3 obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Dodatnie saldo migracji – atrakcyjność osiedleńcza. • Brak zarejestrowanych osób bezrobotnych.
14	Wesółka	• Liderzy lokalni, społecznicy. • 1 obiekt wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Korzystne wskaźniki w zakresie przyrostu naturalnego. • Dodatnie saldo migracji – atrakcyjność osiedleńcza. • Brak zarejestrowanych osób bezrobotnych.
15	Wólka Kamienna	• Koło Gospodyń Wiejskich w Wólce Kamiennej (siedziba znajduje się poza podobszarem rewitalizacji). • 3 obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Dodatnie saldo migracji – atrakcyjność osiedleńcza.
16	Zawady	• Liderzy lokalni, społecznicy. • 4 obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków. • Brak zarejestrowanych osób bezrobotnych. • Wysoki wskaźnik przedsiębiorczości – aktywność gospodarcza mieszkańców. • Obiekty Rolniczej Stacji Doświadczalnej – z możliwością przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych.

Źródło: opracowanie własne.

6.4 Podobszary rewitalizacji – tereny zalewowe

Wyznaczone w ramach Programu podobszary rewitalizacji nie są położone na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Analizując sytuację podobszarów rewitalizacji pod kątem fizyczno-geograficznym, jest to teren położony w dorzeczu Wisły, na obszarze regionu wodnego Środkowej Wisły. Jego lokalizację w kontekście powodziowym określa dokument, pt. *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*, który został przyjęty Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 roku.

Jedynie podobszar rewitalizacji Izdebki Kośmidry w Zbuczynie sąsiaduje z terenami położonymi na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. W celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią **projekty wprowadzone do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn dla tego podobszaru będą uwzględniać uwarunkowania prawne związane z lokalizacją na tzw. obszarach szczególnego zagrożenia powodzią**.

Dla potencjalnych projektów zlokalizowanych na obszarach zalewowych będą obowiązywać odrębne przepisy , tj. m.in. zakazy określone w art. 77 ust. 1 pkt 3 Prawa wodnego. W jego myśl na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią występuje bezwzględny zakaz lokalizowania nowych cmentarzy, gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wodę, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania. Należy brać pod uwagę, że w sytuacji gdy przedsięwzięcie rewitalizacyjne realizowane będzie na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, wymagane będzie zastosowanie odpowiednich technologii, materiałów, zabezpieczeń sieci i urządzeń minimalizujących ryzyko strat, do których mogłoby dojść w wyniku powodzi.

Poniżej na załączniku mapowym przedstawiono mapę zagrożenia powodziowego podobszarów rewitalizacji z uwzględnieniem obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie, wynoszące raz na 100 lat - oznacza to zasięg zalewu tzw. wodą „stuletnią" Q100 (czyli prawdopodobieństwo wynosi 1%).

Rysunek 5. Obszary, na których ryzyko wystąpienia powodzi oraz zagrożenie wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)

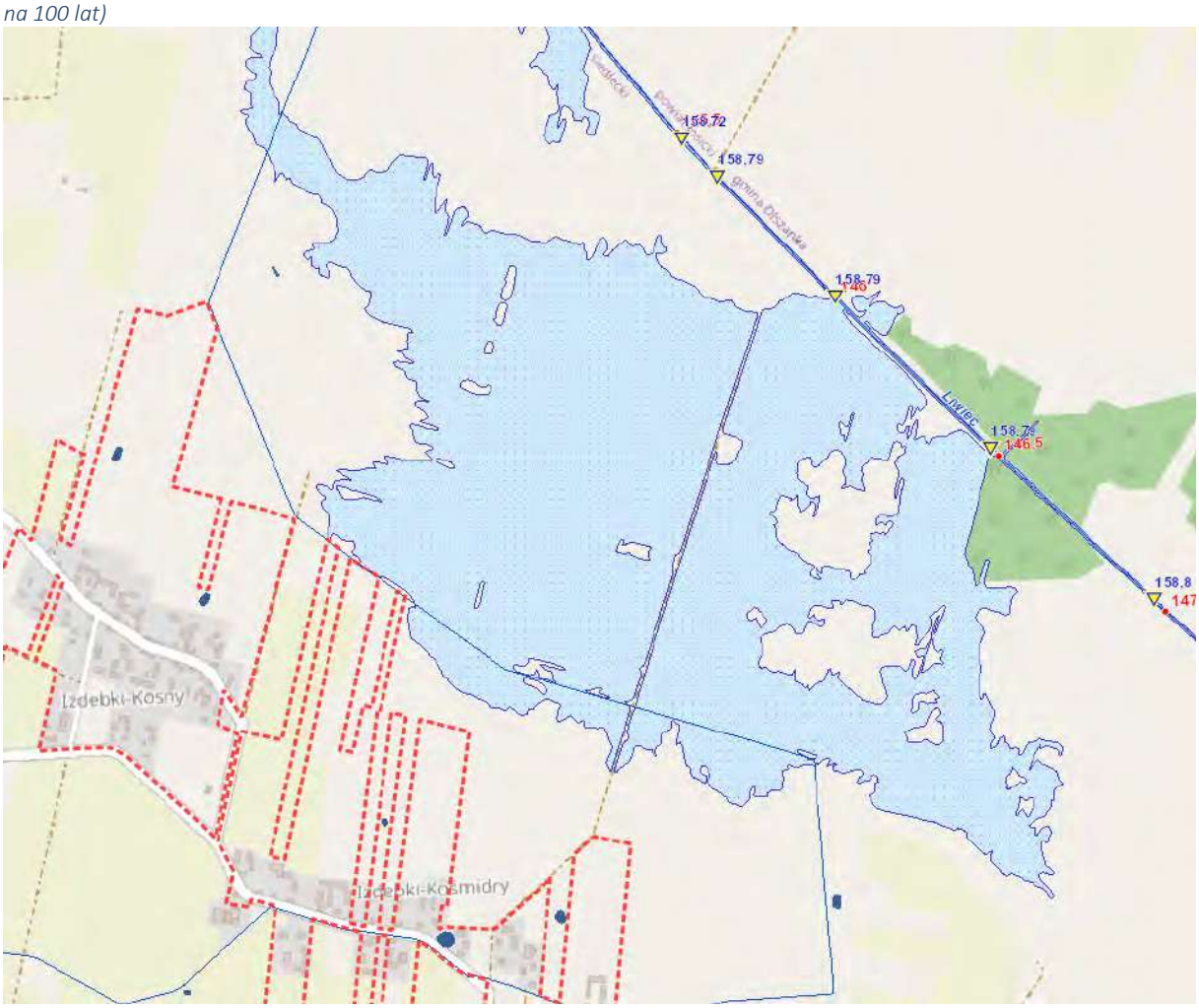

Źródło: opracowanie własne

6.5 Problemy społeczne i pozaspołeczne obszaru rewitalizacji – podsumowanie

Pogłębiona analiza podobszarów rewitalizacji wykazała poważne problemy, które uzasadniają podjęcie działań naprawczych, szczególnie w sferze społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej. Istnieje pilna potrzeba modernizacji gminnych obiektów i przestrzeni publicznych, w tym tworzenia nowych miejsc rekreacji oraz dbałości o zabytki. Priorytetem jest poprawa funkcjonalności gminnych instytucji, które odgrywają kluczową rolę w budowaniu więzi społecznych i integracji mieszkańców.

Najważniejszym czynnikiem sukcesu rewitalizacji będzie rozwiązanie problemów społecznych, które utrudniają rozwój Zbuczyna jako rolniczej gminy wiejskiej. Obecna sytuacja ogranicza możliwości tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy i zamieszkania. Planowana do 2030 roku rewitalizacja obejmuje działania inwestycyjne i społeczne, których celem jest przekształcenie gminy w nowoczesny ośrodek wiejski, oferujący mieszkańcom wysokiej jakości usługi publiczne oraz lepsze warunki zatrudnienia. Bliskość Siedlec powinna być postrzegana jako szansa na rozwój korzystnych powiązań gospodarczych i społecznych, co może być dodatkowo wspierane przez kontynuację budowy autostrady A2.

Pomimo licznych inwestycji infrastrukturalnych, w gminie nadal obserwuje się narastające problemy społeczne. W związku z tym konieczne jest uzupełnienie dotychczasowych działań oraz aktualizacja zakończonych projektów. W nadchodzących latach rewitalizacja powinna koncentrować się na poprawie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój terenów zielonych, miejsc rekreacyjnych oraz przestrzeni sprzyjających integracji społecznej. Program rewitalizacji zakłada także wsparcie osób w trudnej sytuacji życiowej oraz pomoc rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym, aby umożliwić im większą samodzielność i aktywne uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności.

Grafika 9 Obszary problemowe podobszarów rewitalizacji w sferze społecznej GPR Zbuczyn

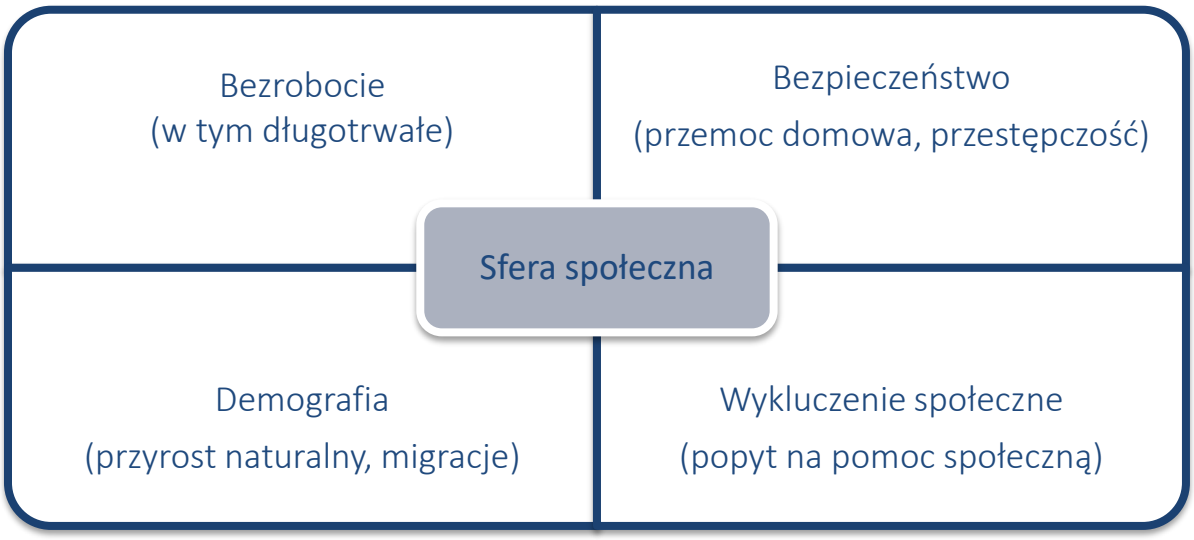

Źródło: opracowanie własne.

Mieszkańcy Zbuczyna wyrażają silne oczekiwanie co do poprawy warunków rozwoju zawodowego, dostępu do mieszkań oraz oferty rekreacyjnej. W kontekście rewitalizacji oczekują także zwiększenia atrakcyjności turystycznej na bazie lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych, co może przyczynić się do powstawania nowych miejsc pracy i atrakcyjnych miejsc do spędzania czasu wolnego.

Działania rewitalizacyjne obejmą także ochronę dziedzictwa kulturowego, m.in. przez renowację zabytków, odnowę terenów parkowych i miejsc historycznych, takich jak grodzisko w Krzesk Królowa Niwa. Planowane są inwestycje w rewitalizację zdegradowanych budynków i przekształcanie ich w przestrzenie dla działalności społecznej i gospodarczej. Kompleksowy proces rewitalizacji stworzy warunki do rozwoju zawodowego, społecznego i kulturalnego, co pozytywnie wpłynie na życie wszystkich mieszkańców.

Grafika 10 Obszary problemowe w sferze pozaspołecznej GPR Zbuczyn

Źródło: opracowanie własne.

Powodzenie programu rewitalizacji opiera się na umiejętnym budowaniu partnerstw podmiotów sektora publicznego z prywatnym i organizacjami pozarządowymi. Realizacja programu zakłada także rozwijanie lokalnej przedsiębiorczości, ochronę środowiska, promowanie odnawialnych źródeł energii oraz zwiększenie powierzchni rekreacyjnych (w tym zagospodarowanych terenów zielonych).

Podsumowując, na podobszarach rewitalizacji diagnozuje się następujące problemy w sferze społecznej i pozaspołecznej:

1. Niewykorzystany potencjał w zakresie rozwoju rynku pracy (przedsiębiorczości).
2. Niewystarczająca oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
5. Niekorzystne procesy demograficzne.
6. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno - gospodarczy.
7. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych.
8. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.
9. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.
10. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

Poniżej w formie tabelarycznej zestawiono zidentyfikowane problemy wraz z przypisanym im symbolem – PS jako problem społeczny oraz PI jako problem infrastrukturalny.

Tabela 35 Schemat problemowy GPR dla Gminy Zbuczyn na lata 2024-2030

Symbol	Zdiagnozowane problemy społeczne	Symbol	Zdiagnozowane problemy pozaspołeczne

PS 1	Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.	PI 1	Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy.
PS 2	Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.	PI 2	Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych.
PS 3	Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	PI 3	Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.
PS 4	Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.	PI 4	Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.
PS5	Niekorzystne procesy demograficzne.	PI5	Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

Źródło: opracowanie własne.

7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Podstawą założeń planistycznych Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2030 jest wizja, która z jednej strony jest odpowiedzią na problemy przedstawione w diagnozie delimitacyjnej, natomiast z drugiej jest swoistym rodzajem obrazu gminy, jaki mieszkańcy oraz samorząd lokalny chcieliby widzieć po przeprowadzeniu rewitalizacji. Podstawę do sformułowania wizji obszaru rewitalizacji stanowiły następujące elementy:

- analiza danych zastanych, pozyskanych z dokumentów źródłowych, jak i danych z instytucji samorządowych, powiatowych, wojewódzkich i rządowych,
- dedykowana analiza uwarunkowań, wyzwań, potencjałów i potrzeb poszczególnych podobszarów rewitalizacji,
- analiza ekspercka poparta badaniem społecznym wśród mieszkańców Zbuczyna,
- szeroka informacja odnośnie potrzeb i problemów pochodząca od pracowników samorządowych (w tym decydentów),
- opinie mieszkańców (interesariuszy) uzyskane podczas realizowanych działań partycypacyjnych, potwierdzające trafności przedstawionych wniosków oraz realności potrzeb w zakresie rewitalizacji,
- wyniki naboru propozycji projektowych, określających zakres, charakter oczekiwań i potrzeb interesariuszy procesu rewitalizacji.

Wizja obszaru rewitalizacji została zdefiniowana nie tylko w odniesieniu do całego obszaru rewitalizacji, ale również w odniesieniu do poszczególnych podobszarów rewitalizacji.

Tabela 36 Wizja rozwoju obszaru rewitalizacji w gminie Zbuczyn oraz poszczególnych podobszarów

Wizja rozwoju obszaru rewitalizacji Gminy Zbuczyn

Zbuczyn jest gminą, w której przeprowadzono modelową i ambitną rewitalizację, zgodną z oczekiwaniami społeczności lokalnej. Obszar objęty rewitalizacją stał się atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, pracy oraz spędzania czasu wolnego, charakteryzującym się przyjazną, otwartą i zrównoważoną przestrzenią.

Gmina efektywnie wykorzystuje swoje bogactwa architektoniczne i przyrodnicze oraz niematerialne dziedzictwo kulturowe dla zrównoważonego rozwoju. Mieszkańcy łączą się poprzez tradycję i silne przywiązanie do lokalnej ojczyzny, a podejmowane działania integrują społeczność lokalną. Prężnie działają kluby seniora i koła gospodyń wiejskich, oferując szereg działań aktywizacyjnych dla mieszkańców.

Po przeprowadzeniu ambitnych inicjatyw rewitalizacyjnych na obszarze objętym działaniami naprawczymi w sposób widoczny zniwelowano problemy społeczne. Obiekty i przestrzenie publiczne zostały odnowione i dostosowane do potrzeb społeczności, a utrzymane standardy dotyczące ochrony środowiska zapewniają mieszkańcom wysoką jakość życia.

Po udanej rewitalizacji Zbuczyn stanie się dynamiczną i zintegrowaną gminą, w której każdy mieszkaniec, niezależnie od wieku, będzie miał szansę na rozwój, aktywne uczestnictwo w życiu społecznym oraz dostęp do nowoczesnej infrastruktury. Dzięki wsparciu lokalnej przedsiębiorczości gmina zyska silną gospodarkę, oferującą liczne możliwości zatrudnienia. Rewitalizacja zabytków oraz ochrona przyrody uczynią Zbuczyn atrakcyjnym miejscem zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Gmina tworzy przestrzenie sprzyjające integracji społecznej oraz rozwojowi lokalnej tożsamości kulturowej, opierając się na tradycji i nowoczesności, z naciskiem na dbałość o środowisko naturalne i poprawę jakości życia wszystkich mieszkańców.

Wizja rozwoju podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn
Grochówka. W 2030 roku Grochówka staje się miejscem o lepszej jakości życia i stabilności demograficznej. Oferowane programy wspierające zatrudnienie oraz aktywizacja społeczna zmniejszają poziom bezrobocia i zapotrzebowanie na pomoc społeczną. Zmniejszony wskaźnik przestępczości, dzięki zwiększonej obecności służb oraz programom profilaktycznym, zapewnia większe bezpieczeństwo mieszkańcom.
Izdebki – Błażeje. Izdebki - Błażeje w 2030 roku to społeczność rozwijająca się dynamicznie dzięki młodszym mieszkańcom. Efektywny rynek pracy przyciąga nowych mieszkańców, a brak zapotrzebowania na pomoc społeczną i niski poziom przestępczości sprawiają, że jest to spokojna i stabilna okolica.
Izdebki – Kosny. W 2030 roku Izdebki - Kosny stają się przykładem rozwoju opartego na równowadze demograficznej i zrównoważonym rynku pracy. Programy wsparcia socjalnego oraz rozbudowane działania prewencyjne przyczyniają się do zmniejszenia zagrożenia przemocą w rodzinie i interwencji policji, czyniąc ten obszar bezpieczniejszym miejscem do życia. **Izdebki – Kośmidry.** W 2030 roku Izdebki - Kośmidry wyróżniają się wskaźnikiem zatrudnienia i integracją społeczną. Dzięki inicjatywom edukacyjnym i aktywizacyjnym zmniejsza się przemoc w rodzinie oraz poprawia sytuacja na rynku pracy. Mieszkańcy są zaangażowani w życie społeczne, a zapotrzebowanie na pomoc społeczną stopniowo maleje.
Izdebki – Wąsy. W 2030 roku Izdebki - Wąsy zachowują stabilność gospodarczą i niskie zapotrzebowanie na pomoc społeczną. To podobszar aktywny gospodarczo, z rozwiniętym rynkiem pracy. Działania prewencyjne poprawiają poczucie bezpieczeństwa, czyniąc z tej okolicy wzór zrównoważonego rozwoju. Podobszar zyskuje nową świetlicę wiejską - dodatkowe miejsce do spotkań i aktywizacji mieszkańców.

Krzesk - Królowa Niwa. Krzesk - Królowa Niwa w 2030 roku to miejsce, w którym inicjatywy wspierające zatrudnienie i edukacja społeczna zmniejszają bezrobocie. Mimo umiarkowanego zapotrzebowania na pomoc społeczną, zwiększa się integracja mieszkańców. Efektywne działania prewencyjne poprawiają bezpieczeństwo publiczne. Po udanej rewitalizacji grodziska wczesnośrednowiecznego podobszary rewitalizacji zyskały miejsce dla prowadzenia działań z zakresu edukacji i animacji kulturowej, jednocześnie stając się miejscem spotkań mieszkańców.
Krzesk – Majątek. W 2030 roku Krzesk-Majątek to dynamicznie rozwijająca się miejscowość, w której harmonijnie łączą się dziedzictwo kulturowe, rozwój gospodarczy i aktywność społeczna. Dzięki szerokim działaniom edukacyjnym i wsparciu socjalnemu mieszkańcy cieszą się wysokim poziomem bezpieczeństwa oraz integracji społecznej. Zrewitalizowane obiekty historyczne, w tym Zespół Parkowo-Pałacowy oraz Zespół Sakralny, pełnią funkcje kulturalne, edukacyjne i społeczne, służąc mieszkańcom wszystkich podobszarów rewitalizacji. W odrestaurowanym kompleksie dworskim funkcjonuje placówka wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, a otaczający park stanowi atrakcyjną przestrzeń rekreacyjną i miejsce spotkań społeczności lokalnej. Rozwój infrastruktury turystycznej i przedsiębiorczości lokalnej przyczynił się do wzrostu atrakcyjności regionu. Nowe inicjatywy, takie jak Muzeum Ziemniaka i organizacja wydarzeń kulturalnych, wspierają promocję lokalnych tradycji i produktów, pobudzając rozwój gospodarczy i aktywizując mieszkańców. Jednym z kluczowych przedsięwzięć w ramach rewitalizacji jest Utworzenie Centrum Wiedzy i Doświadczania w Krzesku „Dom Bociana", które staje się unikalnym ośrodkiem edukacyjnym i ekologicznym. Centrum, zlokalizowane w pobliżu terenów cennych przyrodniczo, pełni rolę miejsca popularyzującego wiedzę o ochronie przyrody, znaczeniu ptaków w ekosystemie oraz lokalnej bioróżnorodności. Dzięki interaktywnym wystawom, warsztatom oraz ścieżkom dydaktycznym, placówka przyciąga mieszkańców, turystów i młodzież szkolną, stanowiąc ważny element edukacyjny w regionie.
Kwasy. W 2030 roku Kwasy stają się obszarem o wyższym poziomie bezpieczeństwa, ze zmniejszonym zapotrzebowaniem na pomoc społeczną. Skuteczne wsparcie zatrudnienia i programy zapobiegające przemocy poprawiają jakość życia mieszkańców.
Maciejowice. W 2030 roku Maciejowice cieszą się stabilnością i spokojem, z niskim bezrobociem oraz małym zapotrzebowaniem na pomoc społeczną. Inwestycje w infrastrukturę i programy zatrudnienia przyczyniają się do rozwoju gospodarczego, czyniąc ten podobszar atrakcyjnym dla nowych mieszkańców.
Modrzew. W 2030 roku Modrzew jest obszarem rozwiniętym społecznie i gospodarczo, z mniejszym wskaźnikiem bezrobocia oraz zmniejszonym zapotrzebowaniem na pomoc społeczną. Zwiększone działania prewencyjne i wsparcie socjalne przyczyniają się do wyższego poziomu bezpieczeństwa i zadowolenia mieszkańców.
Sobicze. W 2030 roku Sobicze jest miejscem o poprawionej sytuacji socjalnej i bezpieczniejszym środowisku. Programy profilaktyczne oraz inicjatywy wspierające zatrudnienie zmniejszają potrzebę pomocy społecznej oraz poziom przemocy, czyniąc ten podobszar bardziej zintegrowanym i przyjaznym miejscem do życia. Podobszar zyskuje nową świetlicę wiejską - dodatkowe miejsce do spotkań i aktywizacji mieszkańców.

Stary Krzesk. W 2030 roku Stary Krzesk jest dynamicznie rozwijającym się podobszarem z niskim poziomem bezrobocia oraz zintegrowaną społecznością. Wsparcie socjalne i skuteczne działania prewencyjne w zakresie bezpieczeństwa przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju. W ramach działań rewitalizacyjnych utworzono Rodzinny Dom Pomocy, który zapewnia osobom starszym i wymagającym opieki godne warunki życia, profesjonalne wsparcie oraz możliwość aktywnego uczestnictwa w lokalnej społeczności. Dzięki stworzeniu domowej atmosfery oraz różnorodnym programom aktywizacyjnym, placówka nie tylko odpowiada na potrzeby seniorów, ale także integruje pokolenia, angażując mieszkańców w działania wolontariackie i kulturalne. Bezpieczne otoczenie, dostępność opieki zdrowotnej i społeczne inicjatywy powodują, że Krzesk-Stary staje się wzorcowym przykładem lokalnej polityki senioralnej, wspierając aktywne i godne starzenie się.
Tęczki. W 2030 roku Tęczki to podobszar o wysokiej jakości życia, stabilnym rynku pracy oraz skutecznych programach wsparcia społecznego. Działania profilaktyczne zmniejszają poziom przestępczości i przemocy w rodzinie, co przyczynia się do poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
Wesółka W 2030 roku Wesółka pozostaje stabilnym społecznie obszarem z niskim poziomem bezrobocia i zapotrzebowania na pomoc społeczną. Działania prewencyjne zwiększają bezpieczeństwo, a lokalna społeczność rozwija się w sposób zrównoważony.
Wólka Kamienna. W 2030 roku Wólka Kamienna osiąga stabilność demograficzną, a dzięki wsparciu zatrudnienia i programom profilaktycznym zwiększa się poziom bezpieczeństwa. Wsparcie socjalne w obu formach przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców.
Zawady. W 2030 roku Zawady stają się stabilną społecznością z dobrymi warunkami zatrudnienia oraz minimalnym zapotrzebowaniem na pomoc społeczną. Wzmacniane działania prewencyjne i aktywne zaangażowanie społeczności w życie lokalne tworzą sprzyjające warunki rozwoju. Po przeprowadzonej rewitalizacji w obiektach Rolniczej Stacji Doświadczalnej działalność prowadzi centrum konferencyjno wystawiennicze, stając się centrum dla działań edukacyjnych, społecznych oraz tych nastawionych na rozwój przedsiębiorczości.

Źródło: opracowanie własne.

8. Cele i kierunki działań w procesie rewitalizacji

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji wskazane w diagnozie delimitacyjnej obszar rewitalizacji będzie poddawany kompleksowemu procesowi rewitalizacji z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, ekonomicznych oraz społecznych. Szczególny nacisk ukierunkowano na stopień nasilenia problemów społecznych na obszarze - głównie w zakresie marginalizacji i wykluczenia społecznego mieszkańców.

Grafika 11 Logika procesu rewitalizacji GPR Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2030

Źródło: opracowanie własne.

Zamieszczone powyżej zapisy o charakterze postulatywnym (cele strategiczne i operacyjne i kierunki działań) wynikają ze szczegółowej analizy problemowej zaprezentowanej w części diagnostycznej i stanowią odpowiedź na przedstawione niekorzystne zjawiska i procesy na obszarze rewitalizacji.

Wizja przedstawia oczekiwany obraz obszaru rewitalizacji po realizacji zaplanowanych w nim zadań. Aby jego osiągnięcie było możliwe, kluczowe jest dokładne wyznaczenie celów rewitalizacji, które będą określały konkretne kierunki działań. Poniżej prezentowana jest zakładana logika interwencji w zakresie rewitalizacji w Gminie Zbuczyn.

Celem głównym rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego każdego z podobszarów rewitalizacji w gminie Zbuczyn poprzez realizację zaplanowanych, kompleksowych i zintegrowanych działań (społecznych i pozaspołecznych), ukierunkowanych na zrównoważony rozwój społeczny, infrastrukturalny i środowiskowy z udziałem samorządu, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw oraz mieszkańców.

Z uwagi na liczbę wyodrębnionych podobszarów oraz ich znaczenie dla rozwoju małych społeczności lokalnych, w procesie rewitalizacji działania społeczne podejmowane będą z myślą o całej społeczności podobszarów rewitalizacji. Traktowanie mieszkańców podobszarów rewitalizacji jako jednej grupy docelowej będzie kluczem do osiągnięcia zamierzonych celów rewitalizacyjnych.

Cel główny rewitalizacji jest zorientowany na wyprowadzenie wszystkich podobszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego, co w swej istocie ma przyczynić się do odnowy i ożywienia tych części gminy, mając pozytywny wpływ na klimat społeczno - gospodarczy Zbuczyna. Proces rewitalizacji będzie realizowany przy współudziale wszystkich interesariuszy i partnerów procesu rewitalizacji, w tym przede wszystkim mieszkańców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych oraz podmiotów

prowadzących działalność gospodarczą. Bardzo ważnym elementem planowanej rewitalizacji jest uwzględnienie specyfiki, zasobów i potencjałów poszczególnych podobszarów rewitalizacji. Kluczowym elementem planistycznym, służącym realizacji celu głównego, jest układ celów strategicznych odnoszących się do trzech wymiarów (społeczny, przestrzenno - infrastrukturalny oraz środowiskowy).

Grafika 12 Układ celów strategicznych GPR Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030

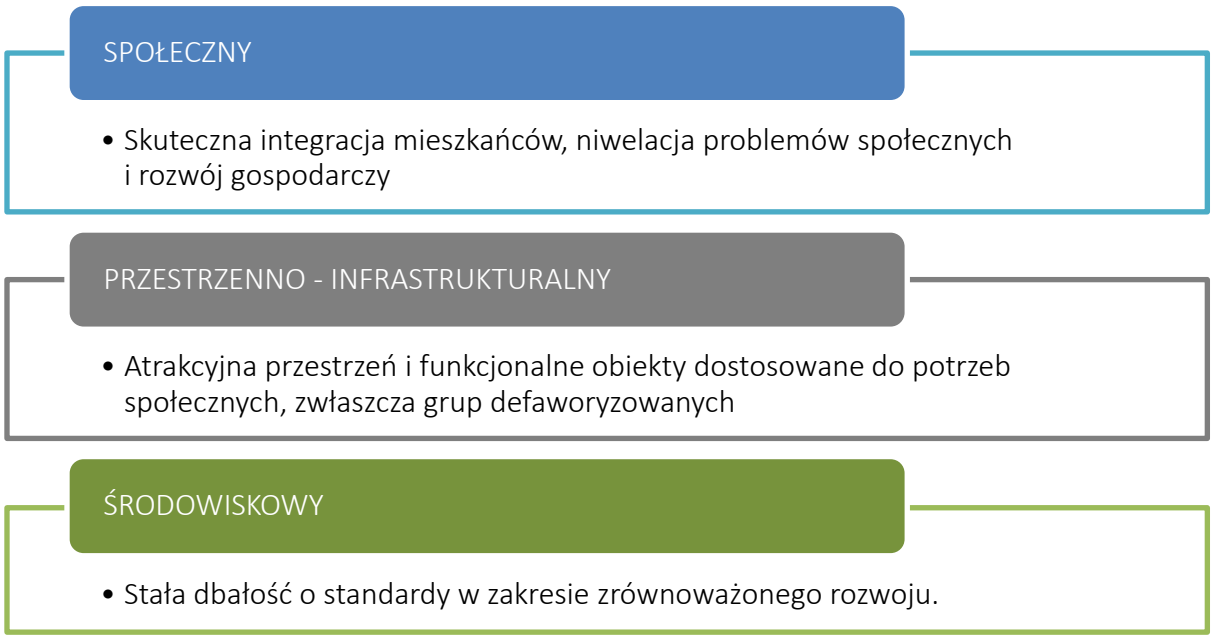

Źródło: opracowanie własne.

Kierunki działań wskazują na sposób osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych w zakresie planowanych przedsięwzięć służących wychodzeniu z sytuacji kryzysowej podobszarów rewitalizacji. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz identyfikowane potencjały. Skupiają się na celach i kierunkach działań rewitalizacji w obrębie trzech podsystemów. Logika interwencji rewitalizacyjnej dla poszczególnych podsystemów została przedstawiona w tabeli poniżej.

Tabela 37 Założenia interwencji rewitalizacyjnej GPR Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2030

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działań	Diagnozowane zjawiska kryzysowe	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty dla grup docelowych
Skuteczna integracja mieszkańców, niwelacja problemów społecznych i rozwój gospodarczy	CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy). CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców. CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji.	KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej. KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności. KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia. KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną. KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.	PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. PS 2. Deficyt programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. PS 3. Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego. PS. 5 Niekorzystne procesy demograficzne.	• Profesjonalizm samorządowych służb pomocy społecznej (wiedza i doświadczenie) oraz znajomość lokalnych problemów rodzin i pojedynczych osób. • Aktywna działalność organizacji pozarządowych. • Samoorganizacja mieszkańców, dbałość o dobro miejsca zamieszkania. • Tradycja i utrwalona tożsamość.	• Wzrost liczby miejsc pracy, osób prowadzących działalność gospodarczą • Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji • Wzrost liczby osób objętych wsparciem spośród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Zwiększenie ilości wydarzeń i imprez integracyjnych, edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych • Nowe inicjatywy edukacyjne, kulturalne i sportowe • Większa liczba seniorów i osób z niepełnosprawnością uczestniczących w życiu społeczno-kulturalnym
Atrakcyjna przestrzeń i funkcjonalne obiekty dostosowane do potrzeb społecznych	CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych. CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej. CO.2.3. Poprawa dostępności obiektów zabytkowych. CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu. CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).	KD.2.1 Rewitalizacja obiektów zabytkowych. KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej. KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji. KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych. KD 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych.	PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno - gospodarczy. PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych. PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych. PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych. PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.	• Zagospodarowana przestrzeń publiczna wraz z funkcjonującymi instytucjami publicznymi. • Obiekty zabytkowe. • Dostępność komunikacyjna. • Duża liczba obiektów użyteczności publicznej.	• Osiągnięcie ładu przestrzennego na obszarze rewitalizacji • Poprawa wizerunku, estetyki, funkcjonalności przestrzeni publicznych • Wzrost zainteresowania aktywnymi formami spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców. • Aktywne korzystanie z lokalnych miejsc, przestrzeni publicznych • Poprawa jakości i dostępności obiektów użyteczności publicznej i terenów rekreacyjnych • Wysoka jakość oferty kulturalnej i turystycznej. • Poprawa dostępności budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnością.
Ciągłe podnoszenie jakości standardów ekologicznych oraz promowanie zrównoważonego rozwoju	CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych. CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków. CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.	KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych. KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.	PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno - gospodarczy. PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych. PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.	• Występujące zagospodarowane tereny zieleni. • Miejsca ze znacznym potencjałem dla rozwoju aktywności sportowej, rekreacyjnej, wypoczynkowej.	• Poprawa jakości powietrza i stanu zdrowia mieszkańców. • Wzrost poczucia odpowiedzialności mieszkańców za stan środowiska naturalnego. • Ograniczenie skutków zmian klimatu • Poprawa dostępności terenów zielonych. • Poprawa atrakcyjności osiedleńczej.

Źródło: opracowanie własne.

9. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Zbuczyn zostały zgłoszone w ramach otwartego naboru, który trwał od 4 do 20 grudnia 2024 roku. Informacja o naborze została opublikowana na stronie internetowej Gminy Zbuczyn. Projekty można było składać zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej – za pośrednictwem dedykowanego formularza online. W ramach otwartego naboru wpłynęło łącznie 20 wniosków (fiszek projektowych), z czego 12 dotyczyło przedsięwzięć pozaspołecznych, a 8 obejmowało działania społeczne. Wszystkie zgłoszone propozycje zostały wprowadzone do Gminnego Programu Rewitalizacji. Propozycje projektów złożyły podmioty publiczne, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorstwa, co świadczy o szerokim zaangażowaniu różnych sektorów w proces rewitalizacji. Udział podmiotów publicznych gwarantuje zgodność działań z polityką lokalną i długofalową strategią rozwoju gminy, przedsiębiorstwa wnoszą cenny wkład inwestycyjny i innowacyjne podejście do realizacji przedsięwzięć, natomiast organizacje pozarządowe angażują społeczność i dbają o aspekt społeczny oraz integracyjny projektów. Dzięki tej różnorodności możliwe jest kompleksowe podejście do rewitalizacji, uwzględniające zarówno potrzeby infrastrukturalne, jak i społeczne, co zwiększa szanse na skuteczną i trwałą poprawę jakości życia mieszkańców. Poniższa tabela przedstawia zestawienie zgłoszonych projektów, wraz z ich rodzajem oraz wnioskodawcą.

Tabela 38 Zestawienie pozycji projektowych zebranych w otwartym naborze projektów do GPR Gminy Zbuczyn

Nr	Nazwa projektu	Społeczny / pozaspołeczny	Wnioskodawca	Uwagi
1	Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Pałacowo – Parkowego w miejscowości Krzesk Majątek	Pozaspołeczny	„ARCHE” Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Puławska 361, 02-801 Warszawa	Obiekt wpisany do rejestru zabytków.
2	Rewitalizacja części parkowej Zespołu Pałacowo – Parkowego w miejscowości Krzesk Majątek	Pozaspołeczny	Gmina Zbuczyn	Obiekt wpisany do rejestru zabytków.
3	Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Sakralnego w miejscowości Krzesk Majątek	Pozaspołeczny	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Krzesku Majątek	Obiekt wpisany do rejestru zabytków.
4	Rewitalizacja zaniedbanych, nieużytkowanych działek gminnych z budową infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej (świetlic	Pozaspołeczny	Gmina Zbuczyn	-

Nr	Nazwa projektu	Społeczny / pozaspołeczny	Wnioskodawca	Uwagi
	wiejskich) dla miejscowości Izdebki Wąsy i Sobicze			
5	Rewitalizacja zdegradowanego budynku i utworzenie przestrzeni dla wielobranżowej produkcji spożywczej dostosowanej do przepisów sanitarnych	Pozaspołeczny	Gmina Zbuczyn	-
6	Utworzenie centrum szkoleniowo-wystawienniczego przy Rolniczej Stacji Doświadczalnej im. prof. Feliksa Ceglarka w Zawadach Uniwersytetu w Siedlcach	Pozaspołeczny	Uniwersytet w Siedlcach	-
7	Rewitalizacja grodziska wczesnośrednowiecznego w miejscowości Krzesk Królowa Niwa	Pozaspołeczny	Gmina Zbuczyn	Obiekt (teren) wpisany do rejestru zabytków. Lokalizacja poza obszarem rewitalizacji.
8	Utworzenie lokalnych punktów wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	Społeczny	Gmina Zbuczyn / Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie (CUS)	-
9	Utworzenie Lokalnych Klubów Seniora	Społeczny	Gmina Zbuczyn / Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie (CUS)	-
10	Aktywność - START!	Społeczny	Gmina Zbuczyn / Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie (CUS)	-
11	Usługi społeczno - zdrowotne w Gminie Zbuczyn	Społeczny	Gmina Zbuczyn / Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie (CUS)	-
12	Młodzież w akcji	Społeczny	Gmina Zbuczyn / Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie (CUS)	-
13	Powrót do tradycji ludowej	Społeczny	Gmina Zbuczyn / Gminny Ośrodek Kultury	-
14	Sercem piszmy, co nam w duszy gra	Społeczny	Gmina Zbuczyn / Gminny Ośrodek Kultury	-
15	Aktywność w każdym wieku!	Społeczny	Gmina Zbuczyn / Gminny Ośrodek Kultury	-

Nr	Nazwa projektu	Społeczny / pozaspołeczny	Wnioskodawca	Uwagi
16	Budowa hali chłodniczej usprawniającej proces produkcji Podlaskiej Wytwórni Wódek „Polmos" S.A	Pozaspołeczny	Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A.	
17	Muzeum Ziemniaka w miejscowości Krzesk-Majątek. Interaktywne Centrum Edukacyjne o Regionie	Pozaspołeczny	Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A.	Obiekt wpisany do rejestru zabytków.
18	Rewitalizacja drewniano-murowanego budynku stodoły na cele społeczne	Pozaspołeczny	Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A.	Obiekt wpisany do rejestru zabytków.
19	Utworzenie Rodzinnego Domu Pomocy w Krzesku Starym	Pozaspołeczny	Gmina Zbuczyn	-
20	Utworzenie Centrum Wiedzy i Doświadczania w Krzesku „Dom Bociana"	Pozaspołeczny	Gmina Zbuczyn	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Zebrane w otwartym naborze propozycje projektowe zostały szczegółowo zweryfikowane przez pracowników Urzędu Gminy w Zbuczynie. Należy również dodać, że dla działań inwestycyjnych dotyczących obiektów i obszarów zabytkowych obowiązują przepisy odrębne, czyli Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, 1907).

9.1 Karty podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Poniżej, w układzie tabelarycznym, przedstawione zostały karty projektowe wszystkich podstawowych projektów rewitalizacyjnych. Zawierają one najważniejsze informacje o planowanych projektach rewitalizacyjnych i stanowią oś wykonawczą planowanej rewitalizacji w gminie Zbuczyn. Każda karta zawiera informacje takie jak: nazwa przedsięwzięcia, podmioty realizujące, zakres zaplanowanych działań, krótki opis problemu jaki ma rozwiązać jego realizacja oraz cel przedsięwzięcia. W kartach wskazano również szacowane wartości przedsięwzięć, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, a także opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.

Tabela 39 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 1, pn. Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Pałacowo – Parkowego w m. Krzesk Majątek.

Nazwa przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 1: Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Pałacowo – Parkowego w miejscowości Krzesk Majątek.
1. Podmioty realizujące:
„ARCHE" Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Puławska 361, 02-801 Warszawa.
2. Zakres realizowanych zadań:

Przedmiotem projektu jest kompleksowa rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Pałacowo – Parkowego w m. Krzesk Majątek, z utworzeniem ośrodka wsparcia osób z niepełnosprawnością. Obiekt zostanie dostosowany do działalności komercyjnej oraz społecznej.

3. Lokalizacja.

Podobszar rewitalizacji Krzesk Majątek. Działki: 226/4, 226/5 i 226/6 z obrębu 0019 Krzesk-Majątek.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
- PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
- PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.
- PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy.
- PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych.
- PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.
- PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.
- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem przedsięwzięcia jest rewitalizacja nieużytkowanych obiektów Zespołu Pałacowo – Parkowego na cele hotelarskie, gastronomiczne i społeczne ze specjalnym przeznaczeniem dla osób z niepełnosprawnością. W skład Zespołu wchodzi zabytkowy dwór i stajnia, które zostaną poddane działaniom rewitalizacyjnym.

Cele szczegółowe:

- Wykorzystanie architektonicznego dziedzictwa kulturowego Zbuczyna.
- Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Zbuczyna.
- Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców oraz wizerunku Gminy.
- Poprawa dostępności obiektów dla osób z niepełnosprawnością.
- Wzrost efektywności energetycznej obiektów w gminie Zbuczyn.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji.
- CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych.
- CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.
- CO.2.3. Poprawa dostępności obiektów zabytkowych.
- CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych.
- CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków.
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej.
- KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności.
- KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia.
- KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
- KD.2.1 Rewitalizacja obiektów zabytkowych.
- KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej.
- KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji.

• KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych. • KD 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych. • KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych. • KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
33 000 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: **Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru**): • Liczba obiektów poddanych rewitalizacji - 2. • Liczba zagospodarowanych przestrzeni – 1. • Liczba obiektów/terenów zabytkowych poddanych rewitalizacji – 2. • Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów spoza sektora publicznego -1. • Liczba obiektów/terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1. • Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej - 2. • Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu zagospodarowania terenów zielonych – 1. • Liczba istniejących obiektów / przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje – 2. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Kondygnacja parterowa budynków będzie w pełni dostępna do korzystania przez osoby z każdej grupy wiekowej o różnym stopniu sprawności fizycznej, w tym osoby niepełnosprawne i poruszające się na wózku inwalidzkim. Ostateczny zakres dostosowań dla osób z niepełnoprawnością będzie wskazany na etapie projektu wykonawczego.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 40 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 2, pn. Rewitalizacja części parkowej Zespołu Pałacowo – Parkowego w miejscowości. Krzesk Majątek

Nazwa przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 2: Rewitalizacja części parkowej Zespołu Pałacowo - Parkowego w miejscowości Krzesk Majątek.
1. Podmioty realizujące:
Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
Zakres rzeczowy projektu rewitalizacyjnego obejmuje kompleksowe zagospodarowanie części parkowej Zespołu Pałacowo - Parkowego z przeznaczeniem na cele społeczne.
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji Krzesk Majątek. Działki: 226/4, 225, 226/9 (obręb Krzesk Majątek).
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. • PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.

- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.
- PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy.
- PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych.
- PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.
- PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.
- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz warunków dla prowadzenia działalności społecznej dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji poprzez kompleksowe zagospodarowanie zabytkowego parku w Krzesku Majątek.

Cele szczegółowe:

- Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców oraz wizerunku Gminy.
- Poprawa warunków dla prowadzenia działalności społecznej, kulturalnej i turystycznej mieszkańców.
- Zwiększenie aktywności organizacji, grup nieformalnych oraz społeczności lokalnej w działalności społecznej.
- Wzmocnienie roli dziedzictwa przyrodniczego w działaniach społecznych oraz wzmocnienie przywiązania mieszkańców do miejsca zamieszkania.
- Wzmocnienie roli kultury w integracji społecznej.
- Poprawa efektywności użytkowania i estetyki przestrzeni publicznych.
- Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego.
- Poprawa dostępności podobszaru rewitalizacji i obiektów publicznych dla mieszkańców, odwiedzających, turystów oraz osób z niepełnosprawnością.
- Zwiększenie poziomu wykorzystania nowoczesnych technologii i rozwiązań ekologicznych (np. energooszczędne oświetlenie LED, OZE) w budowie infrastruktury.
- Zwiększenie potencjału infrastrukturalnego dla świadczenia usług społecznych oraz organizacji przedsięwzięć społecznych.
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu części mieszkańców.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji.
- CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych.
- CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.
- CO.2.3. Poprawa dostępności obiektów zabytkowych.
- CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.
- CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych.
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej.
- KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności.
- KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
- KD.2.1 Rewitalizacja obiektów zabytkowych.
- KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej.
- KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji.

• KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych. • KD 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych. • KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych. • KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
10 000 000, 00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się od osiągnięcia następujących rezultatów: **Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru**): • Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu zagospodarowania terenów zielonych – 1. • Liczba zagospodarowanych przestrzeni publicznych – 1. • Liczba obiektów / terenów zabytkowych poddanych rewitalizacji – 1. • Liczba obiektów / terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów sektora publicznego -1. • Liczba istniejących obiektów / przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje – 1. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Przestrzeń parkowa będzie w pełni dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnych. W ramach inwestycji rewitalizacyjnej, obejmującej zagospodarowanie przestrzeni publicznych, uwzględnione będą następujące kwestie: • Pochyłe chodniki i ciągi pieszo-jezdne (aby ułatwić poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich lub mającym trudności z chodzeniem). • Przystosowane schody (projektowanie schodów z odpowiednią szerokością i wysokością stopni, a także zastosowanie poręczy i prowadnic dla osób z ograniczoną sprawnością ruchową). • Bezpieczne oświetlenie (zapewnienie odpowiedniego oświetlenia na chodnikach, aby umożliwić bezpieczne poruszanie się osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności). • Dostępność małej architektury (projektowanie ławek, koszy na śmieci i innych elementów małej architektury w sposób dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zapewniając im komfort i bezpieczeństwo). Ostateczny zakres dostosowań będzie określony w projekcie wykonawczym dla tej inwestycji.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 41 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 3, pn. Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Sakralnego w miejscowości Krzesk Majątek.

Nazwa przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 3: Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Sakralnego w miejscowości Krzesk Majątek.
1. Podmioty realizujące:
• Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Krzesku Majątek. Krzesk Majątek 8, 08-111 Krzesk.
2. Zakres realizowanych zadań:
Projekt rewitalizacyjny polegał będzie na rewitalizacji znajdujących się na terenie parafii obiektów, zgodnie z wytycznymi Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji Krzesk Majątek. Krzesk Majątek 8. Działka nr 229, 604 (obręb Krzesk Majątek).
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. • PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne. • PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno - gospodarczy. • PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych. • PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych. • PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych. • PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest zwiększenie dostępności do zasobów kulturowych oraz przywrócenie obiektom Parafii ich dawnego blasku, przy jednoczesnym zahamowaniu procesu destrukcji zabytkowej tkanki. Pozwoli to na zachowanie obiektu w dobrym stanie dla przyszłych pokoleń. Cele szczegółowe projektu rewitalizacyjnego: • Wzrost funkcjonalności obiektów dziedzictwa kulturowego. • Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców oraz wizerunku gminy. • Poprawa warunków dla prowadzenia działalności społecznej i kulturalnej mieszkańców. • Zwiększenie aktywności organizacji i grup nieformalnych (zwłaszcza działających przy parafii), prowadzących działalność społeczną. • Poprawa dostępności podobszaru rewitalizacji dla mieszkańców, odwiedzających i turystów. • Poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnością. • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu części mieszkańców.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: • CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców. • CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji. • CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych. • CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej. • CO.2.3. Poprawa dostępności obiektów zabytkowych. • CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu. • CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne). • CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych. • CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków. • CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji: • KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności. • KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia. • KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną. • KD.2.1 Rewitalizacja obiektów zabytkowych. • KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej. • KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji. • KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych.

• KD 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych. • KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych. • KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
10 000 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się od osiągnięcia następujących rezultatów: Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba obiektów poddanych rewitalizacji -1. • Liczba zagospodarowanych przestrzeni - 1. • Liczba obiektów/terenów zabytkowych poddanych rewitalizacji - 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów spoza sektora publicznego -1. • Liczba obiektów/terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 1. • Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej - 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu zagospodarowania terenów zielonych - 1. • Liczba istniejących obiektów / przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje - 1. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Budynki mają być przystosowane do korzystania przez osoby z każdej grupy wiekowej o różnym stopniu sprawności fizycznej, w tym osoby niepełnosprawne i poruszające się na wózku inwalidzkim. Obiekt zapewniał będzie pełny dostęp osób niepełnosprawnych poprzez brak jakichkolwiek barier architektonicznych (dotyczy wszystkich form niesprawności). Ostateczny zakres dostosowań dla osób z niepełnoprawnością będzie wskazany na etapie projektu wykonawczego.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 42 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 4, pn. Rewitalizacja zaniedbanych, nieużytkowanych działek gminnych z budową infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej (świetlic wiejskich) dla miejscowości Izdebki Wąsy i Sobicze.

Nazwa przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 4: Rewitalizacja zaniedbanych, nieużytkowanych działek gminnych z budową infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej (świetlic wiejskich) dla miejscowości Izdebki Wąsy i Sobicze.
1. Podmioty realizujące:
Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem projektu rewitalizacyjnego jest utworzenie dwóch nowych, w pełni funkcjonalnych obiektów użyteczności publicznej, służących integracji mieszkańców podobszarów rewitalizacji. W ramach projektu na nieużytkowanych działkach gminnych powstaną dwie świetlice wiejskie. Świetlice będą w pełni funkcjonalne, wyposażone oraz spełniające standardy środowiskowe oraz te w zakresie dostępności.
3. Lokalizacja.
• Podobszar rewitalizacji Izdebki Wąsy, działka nr 220/4. • Podobszar rewitalizacji Sobicze, działka nr 226, ob. Sobicze.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
- PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
- PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.
- PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy.
- PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych.
- PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.
- PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.
- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz warunków dla prowadzenia działalności społecznej, integracji mieszkańców na podobszarach rewitalizacji w Gminie Zbuczyn.
Cele szczegółowe:

- Poprawa warunków prowadzenia działalności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej na podobszarach rewitalizacji oraz całej Gminy Zbuczyn.
- Pobudzenie aktywności społeczności lokalnej.
- Poprawa efektywności użytkowania przestrzeni publicznych.
- Poprawa dostępności podobszaru rewitalizacji dla mieszkańców, odwiedzających i turystów.
- Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych podobszarów rewitalizacji.
- Zwiększenie poziomu wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych i ekologicznych w budowie infrastruktury (energooszczędne oświetlenie LED, wykorzystanie OZE).

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji.
- CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych.
- CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.
- CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.
- CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych.
- CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków.
- CO. 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej.
- KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności.
- KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia.
- KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną.
- KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
- KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej.
- KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji.
- KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych.
- KD 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych.
- KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych.
- KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.

7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
3 000 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba nowoutworzonych obiektów publicznych - 2. • Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu zagospodarowania terenów zielonych - 2. • Liczba zagospodarowanych przestrzeni publicznych - 2. • Liczba obiektów / terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 2. • Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej - 2. • Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów sektora publicznego - 2. • Liczba istniejących obiektów / przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje - 2. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Przestrzenie i nowe obiekty mają być przystosowane do korzystania przez osoby z każdej grupy wiekowej o różnym stopniu sprawności fizycznej, w tym osoby niepełnosprawne i poruszające się na wózku inwalidzkim. Ostateczny zakres dostosowań dla osób z niepełnoprawnością będzie wskazany na etapie projektu wykonawczego.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 43 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 5, pn. Rewitalizacja zdegradowanego budynku i utworzenie przestrzeni do wielobranżowej produkcji spożywczej dostosowanej do przepisów sanitarnych

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 5: Rewitalizacja zdegradowanego budynku i utworzenie przestrzeni dla wielobranżowej produkcji spożywczej dostosowanej do przepisów sanitarnych.
1. Podmioty realizujące:
Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem projektu jest rewitalizacja zdegradowanego budynku i utworzenie dostosowanej do przepisów sanitarnych przestrzeni z przeznaczeniem na kompleksową, wielobranżową produkcję spożywczą. Analiza danych statystycznych z Powszechnego Spisu Rolnego 2020 r. wskazuje, że gospodarstwa indywidualne odgrywają kluczową rolę w gospodarce Gminy Zbuczyn. Co więcej, gmina ta jest jednym z czołowych ośrodków rolniczych w powiecie siedleckim. Rolnictwo zapewnia zatrudnienie dla ponad 35% mieszkańców gminy, co przewyższa regionalną średnią wynoszącą 32,67%. Mimo tego potencjału w Gminie brakuje miejsca wspierającego komercjalizację produkcji rolnej czy przetwórczej.
3. Lokalizacja.
• Podobszar rewitalizacji Wesółka - dz. nr 303, obręb Wesółka.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
- PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
- PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.
- PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy.
- PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych.
- PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.
- PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.
- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

5. Cel przedsięwzięcia.

Zwiększenie potencjału lokalnego rynku poprzez rewitalizację zdegradowanego budynku i stworzenie nowoczesnej przestrzeni spełniającej wymogi sanitarne, przeznaczonej do wielobranżowej produkcji spożywczej.

Cele szczegółowe:

- Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej, wytwórczej, produkcyjnej.
- Pobudzenie aktywności gospodarczej społeczności lokalnej.
- Poprawa efektywności użytkowania przestrzeni i obiektów publicznych na cele gospodarcze.
- Pobudzanie ducha przedsiębiorczości wśród mieszkańców.
- Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych podobszarów rewitalizacji.
- Zwiększenie poziomu wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych i ekologicznych w budowie infrastruktury (energooszczędne oświetlenie LED, wykorzystanie OZE).

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji.
- CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych.
- CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.
- CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.
- CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych.
- CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków.
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej.
- KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności.
- KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia.
- KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną.
- KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
- KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej.
- KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji.
- KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych.
- KD 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych.
- KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych.
- KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.

7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
5 000 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: **Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru**): • Liczba obiektów poddanych rewitalizacji - 1. • Liczba zagospodarowanych przestrzeni publicznych - 1. • Liczba obiektów / terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 1. • Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej - 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów sektora publicznego - 1. • Liczba istniejących obiektów / przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje - 1. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa. Wskaźnik rezultatu: • Liczba producentów / przetwórców produktów rolnych, którzy poprawili warunki prowadzenia działalności gospodarczej - 10. Sposób pomiaru: liczba umów dotyczących kooperacji między podmiotami gospodarczymi.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Przestrzenie i nowe obiekty mają być przystosowane do korzystania przez osoby z każdej grupy wiekowej o różnym stopniu sprawności fizycznej, w tym osoby niepełnosprawne i poruszające się na wózku inwalidzkim. Ostateczny zakres dostosowań dla osób z niepełnoprawnością będzie wskazany na etapie projektu wykonawczego.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 44 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 6, pn. Utworzenie obiektu konferencyjno – wystawienniczego w oparciu o zrewitalizowane obiekty Rolniczej Stacji Doświadczalnej w Zawadach

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 6: Utworzenie obiektu konferencyjno – wystawienniczego w oparciu o zrewitalizowane obiekty Rolniczej Stacji Doświadczalnej w Zawadach.
1. Podmioty realizujące:
Uniwersytet w Siedlcach – uczelnia wyższa. Adres: ul. Konarskiego 2, 08-110 Siedlce.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem projektu jest utworzenie obiektu konferencyjno-wystawienniczego na bazie nieużytkowanych budynków Rolniczej Stacji Doświadczalnej w Zawadach. Centrum szkoleniowo-wystawiennicze powstanie na obszarze tzw. Siedliska i obejmie teren o powierzchni 5 ha. Będzie to miejsce umożliwiające organizację pokazów, targów, pikników, szkoleń i konferencji poświęconych tematyce rolnictwa i wsi. Z jednej strony zapewni możliwość zapoznania się z innowacyjnymi technologiami uprawy roślin i hodowli zwierząt, w tym obserwację pracy maszyn na polach doświadczalnych. Z drugiej strony, sale szkoleniowo-konferencyjne pozwolą na wymianę wiedzy i doświadczeń. W ramach centrum planowane jest także utworzenie giełdy produktów lokalnych, na której mieszkańcy gminy – zwłaszcza z obszarów objętych rewitalizacją – będą mogli prezentować i sprzedawać swoje wyroby.

Dodatkowo, w jednym z zabytkowych budynków Rolniczej Stacji Doświadczalnej powstanie „Izba Pamięci", pełniąca funkcję muzeum wsi podlaskiej. Będzie ona gromadzić eksponaty związane z rolniczą kulturą regionu, przybliżając historię i tradycje lokalnej społeczności.

3. Lokalizacja.

- Podobszar rewitalizacji Zawady. Działka nr 247/14, obręb Zawady.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
- PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
- PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.
- PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno - gospodarczy.
- PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych.
- PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.
- PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.
- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem projektu rewitalizacyjnego jest utworzenie nowoczesnego obiektu konferencyjno-wystawienniczego w oparciu o zrewitalizowane zabudowania Rolniczej Stacji Doświadczalnej w Zawadach, który stanie się centrum wymiany wiedzy, innowacji oraz kultury, wspierając rozwój naukowy, edukacyjny i gospodarczy regionu poprzez wykorzystanie potencjału Uniwersytetu w Siedlcach.

Cele szczegółowe:

- Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni konferencyjno-wystawienniczej, umożliwiającej organizację wydarzeń naukowych, edukacyjnych, targów, wystaw oraz spotkań biznesowych.
- Wzrost atrakcyjności oferty Uniwersytetu w Siedlcach.
- Wzmocnienie relacji uczelni z otoczeniem gospodarczym oraz innymi instytucjami naukowymi.
- Poprawa warunków współpracy międzysektorowej (w tym z instytucjami edukacyjnymi, badawczymi oraz lokalnym samorządem, co przyczyni się do rozwoju regionu).
- Wzmocnienie promocji regionu jako ośrodka innowacyjnego i naukowego.
- Zwiększenie dostępności przestrzeni dla lokalnej społeczności.
- Tworzenie warunków do wzrostu liczby miejsc pracy.
- Zastosowanie ekologicznych rozwiązań w procesie rewitalizacji, w tym energooszczędnych technologii oraz systemów zarządzania energią, w celu zminimalizowania negatywnego wpływu na środowisko.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji..

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych.
- CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.
- CO.2.3. Poprawa dostępności obiektów zabytkowych.
- CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.
- CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych.
- CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków.
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

• KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej. • KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności. • KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia. • KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną. • KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu. • KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej. • KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji. • KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych. • KD 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych. • KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych. • KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
20 000 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: **Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru**): • Liczba obiektów poddanych rewitalizacji -1. • Liczba zagospodarowanych przestrzeni - 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów spoza sektora publicznego -1. • Liczba obiektów/terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 1. • Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej -1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów sektora publicznego - 1. • Liczba istniejących obiektów / przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje - 1. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Przestrzenie i nowe obiekty mają być przystosowane do korzystania przez osoby z każdej grupy wiekowej o różnym stopniu sprawności fizycznej, w tym osoby niepełnosprawne i poruszające się na wózku inwalidzkim. Ostateczny zakres dostosowań dla osób z niepełnoprawnością będzie wskazany na etapie projektu wykonawczego.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 45 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 7, pn. Rewitalizacja grodziska wczesnośrednowiecznego w miejscowości Krzesk Królowa Niwa

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 7: Rewitalizacja grodziska wczesnośrednowiecznego w miejscowości Krzesk Królowa Niwa.
1. Podmioty realizujące:
• Gmina Zbuczyn - jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:

Przedmiotem projektu jest rewitalizacja grodziska wczesnośrednowiecznego w miejscowości Krzesk Królowa Niwa, z jednoczesnym utworzeniem infrastruktury na organizację wydarzeń społecznych w ujęciu historycznym i patriotycznym (np. piknik z historią).
Grodzisko zostało odkryte w drugiej połowie XIX wieku. W 1965 roku archeolodzy określili jego powstanie na VII - VIII wiek. Należy do grupy grodzisk pierścieniowatych kolistych, charakteryzujących się podwójnym, zamkniętym obwodem wałów o średnicy około 200 metrów. Grodzisko jest interesujące ze względu na specyficzną konstrukcję, typową dla wczesnośredniowiecznych warowni nad Dnieprem.
Grodzisko, jako unikalne dziedzictwo historyczne, może stanowić doskonałą bazę do rozwoju inicjatyw społecznych i kulturalnych. Inwestycja realizowana przez Gminę Zbuczyn otwiera możliwości dla różnych podmiotów, takich jak organizacje pozarządowe, placówki edukacyjne, lokalne instytucje kultury czy grupy rekonstrukcyjne dla działań edukacyjnych, kulturalnych czy integracyjnych. Realizacja tych działań przyczyni się do popularyzacji lokalnej historii, integracji mieszkańców oraz wzmocnienia tożsamości kulturowej gminy. Ponadto grodzisko może stać się atrakcyjnym punktem na mapie turystycznej regionu, przyciągającym zarówno mieszkańców, jak i odwiedzających.

3. Lokalizacja.

Krzesk Królowa Niwa (poza obszarem rewitalizacji). Działka nr 305, 532, 608/1 (obręb Krzesk Królowa Niwa).

Uzasadnienie realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji:
Realizacja projektu mimo, iż znajduje się poza obszarem rewitalizacji, jest w pełni uzasadniona i zgodna z celami oraz kierunkami działań określonymi w gminnym programie rewitalizacji. Projekt rewitalizacji grodziska przyczynia się do osiągnięcia celów rewitalizacji w następujących aspektach:

- Społecznych – poprzez integrację mieszkańców wokół wspólnego dziedzictwa kulturowego, organizację wydarzeń historycznych i patriotycznych, a także edukację historyczną i kulturalną.
- Kulturalnych i edukacyjnych – grodzisko stanie się miejscem edukacji regionalnej i historycznej, umożliwiając prowadzenie warsztatów, lekcji terenowych i wydarzeń o charakterze rekonstrukcyjnym.
- Turystycznych i gospodarczych – rewitalizacja grodziska zwiększy atrakcyjność turystyczną gminy, co może wpłynąć na rozwój lokalnej gospodarki i wspierać działalność lokalnych podmiotów.

Przedsięwzięcie przyczyni się do rozwoju lokalnej społeczności, wzmocnienia tożsamości kulturowej, poprawy jakości przestrzeni publicznych oraz aktywizacji gospodarczej i turystycznej. Dzięki temu teren grodziska stanie się ważnym miejscem spotkań, edukacji i integracji społecznej, służąc zarówno mieszkańcom, jak i odwiedzającym.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
- PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
- PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.
- PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy.
- PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych.
- PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.
- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem przedsięwzięcia jest stworzenie infrastruktury do organizacji wydarzeń społecznych o charakterze historycznym i patriotycznym, mających na celu kultywowanie tradycji, edukację historyczną oraz integrację lokalnej społeczności.
Cele szczegółowe:

- Poprawa jakości infrastruktury społecznej podobszaru rewitalizacji, podnoszące jakość życia mieszkańców i poziom ich integracji.
- Zabezpieczenie i ochrona grodziska wczesnośredniowiecznego jako cennego dziedzictwa kulturowego, poprzez przeprowadzenie prac konserwatorskich i archeologicznych.
- Zagospodarowanie terenu grodziska poprzez budowę infrastruktury umożliwiającej organizację wydarzeń plenerowych, takich jak pikniki historyczne, rekonstrukcje i uroczystości patriotyczne.
- Zwiększenie potencjału infrastrukturalnego podobszaru rewitalizacji dla świadczenia usług społecznych oraz organizacji przedsięwzięć społecznych.
- Podniesienie świadomości historycznej i patriotycznej wśród lokalnej społeczności oraz odwiedzających, poprzez organizację tematycznych wydarzeń edukacyjnych i kulturalnych.
- Stworzenie atrakcji turystycznej promującej miejscowość Krzesk Królowa Niwa, która przyciągnie odwiedzających zainteresowanych historią, kulturą oraz rekreacją na świeżym powietrzu.
- Wzmocnienie tożsamości lokalnej społeczności poprzez pielęgnowanie dziedzictwa historycznego oraz organizowanie wydarzeń sprzyjających integracji mieszkańców.
- Rozbudowa infrastruktury turystycznej wspierającej organizację wydarzeń o charakterze historycznym, takich jak ścieżki edukacyjne, miejsca rekreacyjne oraz punkty informacyjne.
- Zastosowanie ekologicznych i zrównoważonych rozwiązań w procesie rewitalizacji, w celu minimalizacji negatywnego wpływu na środowisko naturalne otaczające grodzisko.
- Poprawa warunków dla prowadzenia aktywności społeczności lokalnej.
- Poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnością.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych.
- CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.
- CO.2.3. Poprawa dostępności obiektów zabytkowych.
- CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.
- CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej.
- KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności.
- KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia.
- KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną.
- KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
- KD.2.1 Rewitalizacja obiektów zabytkowych.
- KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej.
- KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji.
- KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych.
- KD. 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych.
- KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych.

7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

2 000 000,00 zł

8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się od osiągnięcia następujących rezultatów: **Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru**): • Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 1. • Liczba zagospodarowanych przestrzeni – 1. • Liczba obiektów/terenów zabytkowych poddanych rewitalizacji – 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów sektora publicznego – 1. • Liczba obiektów/terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1. • Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej – 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu zagospodarowania terenów zielonych – 1. • Liczba istniejących obiektów / przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje – 1. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Przestrzenie i nowe obiekty mają być przystosowane do korzystania przez osoby z każdej grupy wiekowej o różnym stopniu sprawności fizycznej, w tym osoby niepełnosprawne i poruszające się na wózku inwalidzkim. Ostateczny zakres dostosowań dla osób z niepełnoprawnością będzie wskazany na etapie projektu wykonawczego.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 46 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 8, pn. Utworzenie lokalnych punktów wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 8: Utworzenie lokalnych punktów wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
1. Podmioty realizujące:
• Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn, • Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
W ramach projektu przewidziano działania wspierające rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym oraz pomoc w zakresie usług środowiskowych. W tym celu powstaną świetlice środowiskowo-profilaktyczne działające przy Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie / Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, w której dorośli, dzieci z tych rodzin zostaną objęci: • wsparciem psychologa, • wsparciem terapeuty, • wsparciem prawnika, • wsparciem pedagogicznym. Ponadto w ramach projektu rewitalizacyjnego będą organizowane: • warsztaty wspierające, motywacyjne, aktywizacyjne dla dorosłych np. warsztaty profilaktyczne, szkoła dla rodziców, warsztaty kompetencji wychowawczych, warsztaty komunikacja bez przemocy, • zajęcia dla dzieci: sportowe, plastyczne, informatyczne, profilaktyczne, kompetencji / umiejętności społecznych, • warsztaty rozwijające zainteresowania / pasje.

Wszelkie zajęcia będą miały na celu zapewnienie czasu wolnego w sposób ciekawy i atrakcyjny, ale przede wszystkim będą okazją do integracji, prowadzenia rozmów z dziećmi z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

3. Lokalizacja.

Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn (z przeznaczeniem dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji).

Uzasadnienie realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji

Choć planowane działania w ramach Projektu Rewitalizacyjnego nr 8 – „Utworzenie lokalnych punktów wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym" – będą realizowane w siedzibie Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, która znajduje się poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji, ich bezpośrednimi beneficjentami będą mieszkańcy wszystkich podobszarów rewitalizacji na terenie gminy.

Lokalizacja działań poza obszarem rewitalizacji wynika z faktu, że CUS pełni funkcję centralnej jednostki koordynującej wsparcie społeczne na terenie całej gminy i dysponuje odpowiednim zapleczem lokalowym oraz kadrowym do skutecznego świadczenia usług. Umiejscowienie punktu wsparcia właśnie w tej placówce pozwoli na sprawne prowadzenie zintegrowanych działań pomocowych – psychologicznych, terapeutycznych, edukacyjnych i profilaktycznych – skierowanych do osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym zamieszkujących obszary rewitalizacji.

Z uwagi na brak odpowiednich warunków lokalowych w obrębie podobszarów rewitalizacji, wykorzystanie istniejącej infrastruktury CUS jest rozwiązaniem racjonalnym, efektywnym kosztowo i zapewniającym wysoką jakość realizowanych usług. Co istotne, wszystkie działania będą miały charakter mobilny lub otwarty, a dostęp do nich zostanie zapewniony mieszkańcom z całego obszaru rewitalizacji.

Tym samym, mimo że lokalizacja projektu znajduje się poza fizycznymi granicami obszaru rewitalizacji, jego oddziaływanie i cel są w pełni zgodne z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji, ponieważ projekt bezpośrednio przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych i przeciwdziała ich wykluczeniu społecznemu.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
- PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
- PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin poprzez stworzenie kompleksowego systemu wsparcia środowiskowego, obejmującego pomoc psychologiczną, terapeutyczną, prawną i pedagogiczną oraz organizację działań edukacyjnych, profilaktycznych i integracyjnych.

Cele szczegółowe:

- Zwiększenie kompetencji społecznych oraz podniesienie samooceny i poczucia własnej wartości uczestników - osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie, zamieszkałych na obszarze rewitalizacji.
- Wzmocnienie kompetencji zawodowych oraz przygotowanie uczestników do wejścia na rynek pracy poprzez opracowanie i wdrożenie programów szkoleniowych dostosowanych do ich potrzeb.
- Wzmocnienie tożsamości lokalnej oraz integracja społeczna mieszkańców zamieszkałych na obszarze rewitalizacji, poprzez działania aktywizujące i wspierające współpracę w ramach społeczności.
- Kształtowanie poczucia przynależności do lokalnej społeczności poprzez organizację imprez i wydarzeń angażujących osoby zagrożone wykluczeniem oraz wykluczone społecznie, co sprzyja ich aktywizacji i integracji z otoczeniem.

• Zwiększenie zaangażowania mieszkańców i poczucia ich odpowiedzialności za to co się dzieje na terenie ich gminy, • Aktywizacja osób w każdej grupie wiekowej.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: • CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy). • CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców. • CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji. • CO. 2.5. Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne). • CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji: • KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej. • KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności. • KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia. • KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną. • KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
1 000 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba podjętych inicjatyw z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej - 4. • Liczba podjętych inicjatyw z zakresu zwiększenia aktywności i udziału mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym - 3. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa. Wskaźniki rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji, którzy podnieśli swoje umiejętności społeczne - 80 osób. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Organizowane w ramach projektu rewitalizacyjnego aktywności będą dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd. Wydarzenia zostaną zorganizowane w przestrzeniach dostępnych dla osób o szczególnych potrzebach. W zależności od potrzeb (zgłaszanych przez uczestników) przewiduje się zatrudnienie tłumacza języka migowego i prelegentów przygotowanych do pracy z osobami o zróżnicowanych potrzebach.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 47 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 9, pn. Utworzenie Lokalnych Klubów Seniora

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 9:

Utworzenie Lokalnych Klubów Seniora.

1. Podmioty realizujące:

- Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
- Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.

2. Zakres realizowanych zadań:

Projekt rewitalizacyjny zakłada realizację różnorodnych form aktywizacji mieszkańców (zwłaszcza seniorów z podobszarów rewitalizacji) w formie klubów seniora. Przewiduje się realizację zajęć integrujących, rozwijających talenty i pasje uczestników, które wpłyną na poprawę jakości życia seniorów oraz budowanie pozytywnego wizerunku tej grupy. W ramach projektu będą prowadzone:

- warsztaty psychologiczno-motywacyjne,
- warsztaty florystyczne, z rękodzieła, taneczne, informatyczne, dietetyczne, gimnastyki zdrowotnej,
- zajęcia informatyczne,
- wykłady z ciekawymi ludźmi (np. literackie, historyczne, wskazane przez uczestników),
- wyjazdy integrująco-edukacyjno-poznawcze,
- spotkania integracyjne (spotkania sąsiedzkie, wieczorki taneczne, pikniki, imprezy okolicznościowe),
- wyjścia kulturalne (kino, teatr, opera).

Projekt rewitalizacyjny umożliwi seniorom udział w warsztatach, kursach, wykładach. Z projektu skorzystają także młodsze grupy mieszkańców Zbuczyna, bowiem zaplanowane działania stworzą okazję do spotkań, budowania więzi międzyludzkich.

3. Lokalizacja.

Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn (z przeznaczeniem dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji).

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
- PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
- PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.
- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości życia seniorów z podobszarów rewitalizacji poprzez aktywizację społeczną, rozwijanie ich talentów i pasji oraz integrację z lokalną społecznością, co przyczyni się do budowania pozytywnego wizerunku tej grupy oraz wzmocnienia więzi międzyludzkich wśród mieszkańców Zbuczyna.

Cele szczegółowe:

1. Aktywizacja społeczna seniorów poprzez uczestnictwo w różnorodnych warsztatach, zajęciach i spotkaniach, które pobudzają ich do działania, rozwijają zainteresowania oraz zwiększają aktywność w życiu społecznym.
2. Podniesienie kompetencji i umiejętności seniorów w zakresie technologicznym, manualnym, zdrowotnym i artystycznym poprzez organizację warsztatów florystycznych, rękodzielniczych, tanecznych, informatycznych, dietetycznych oraz gimnastyki zdrowotnej.
3. Wzmocnienie zdrowia psychicznego i motywacji uczestników poprzez udział w warsztatach psychologiczno-motywacyjnych, które poprawią samoocenę i poczucie własnej wartości seniorów.
4. Integracja międzypokoleniowa oraz budowanie więzi między seniorami a młodszymi mieszkańcami Zbuczyna poprzez wspólne uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, sąsiedzkich spotkaniach, wyjazdach edukacyjnych i imprezach okolicznościowych.

5. Kształtowanie poczucia przynależności do lokalnej wspólnoty poprzez organizację spotkań sąsiedzkich, wieczorków tanecznych, pikników i wyjść kulturalnych, co sprzyja integracji społecznej i wzmacnia relacje międzyludzkie. 6. Rozwój kulturalny i edukacyjny seniorów poprzez uczestnictwo w wykładach, wyjściach do kina, teatru czy opery, a także w wyjazdach integrująco-edukacyjnych, co poszerzy ich horyzonty i przyczyni się do aktywnego uczestnictwa w kulturze. Realizacja projektu przyczyni się do wzrostu stopnia integracji mieszkańców podobszarów rewitalizacji oraz wzrostu jakości ich życia.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: • CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy). • CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców. • CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji. • CO. 2.5. Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne). • CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji: • KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej. • KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności. • KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia. • KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną. • KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
1 000 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba podjętych inicjatyw z zakresu zwiększenia aktywności i udziału mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym – 7. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa. Wskaźniki rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji, którzy podnieśli swoje umiejętności społeczne - 80 osób. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Organizowane w ramach projektu rewitalizacyjnego aktywności będą dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd. Wydarzenia zostaną zorganizowane w przestrzeniach dostępnych dla osób o szczególnych potrzebach. W zależności od potrzeb (zgłaszanych przez uczestników) przewiduje się zatrudnienie tłumacza języka migowego i prelegentów przygotowanych do pracy z osobami o zróżnicowanych potrzebach.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 48 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 10, pn. Aktywność - START!

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 10: Aktywność - START!
1. Podmioty realizujące:
• Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn • Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
Realizacja zaplanowanego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego będzie polegała na poprawie dostępu do rynku pracy oraz aktywnej integracji głównie osób zamieszkujących podobszary rewitalizacji, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, poprzez poprawę i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia. Projekt zakłada realizację szeregu działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej mieszkańców podobszarów rewitalizacji. I. **Program aktywizacji społecznej**, który ukierunkowany jest na nabycie przez uczestników projektu rewitalizacyjnego podstawowych kompetencji osobistych (czy też społecznych), niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w życiu osobistym i zawodowym. 1. Pakiet „JA" składający się z: • Treningu rozwoju osobistego (Kompetencje społeczne w kontekście relacji z samym sobą i z innymi, Kompetencje społeczne w kontekście rozwoju zawodowego (umiejętności pracowniczych), • Warsztatów motywacyjnych (czyli rozwój kompetencji działania - stosunek do zadań, wyzwań i działań), • Treningu odbudowy pewności siebie i kreowania wizerunku (czym jest pewność siebie, co wpływa na naszą pewność siebie, jak widzimy samego siebie, zewnętrzne atrybuty pewności siebie, budowa autentycznej pewności siebie w praktyce, nasz wizerunek). • Indywidualnego coachingu życiowego. • Indywidualnego poradnictwa psychologicznego/ terapii uzależnień. 2. Pakiet wzmacniania więzi rodzinnych, na który składają się z: • Warsztatów relacji i komunikacji w rodzinie. • Warsztatów wspólnego spędzania czasu w rodzinie. 3. Pakiet Aktywność i Zdrowie, na który składają się: • Warsztaty z profilaktyki uzależnień XXI w. • Warsztaty prozdrowotne. • Program *Od wyjścia z domu do pracy zawodowej*. • Wyjazdy 1 dniowe dla uczestników i otoczenia. • Aktywności i inicjatywy społeczne/lokalne. II. **Program aktywizacji zawodowej**, którego zadaniem jest odbudowanie przez uczestników zdolności do samodzielnego świadczenia pracy, wyposażenia w kompetencje i kwalifikacje zawodowe, umiejętności pożądane na rynku pracy, nabycie doświadczenia zawodowego. Program reintegracji zawodowej składa się z 4 pakietów wsparcia i obejmuje: 1. Pakiet bliżej pracy, zakładający realizację: • Doradztwa zawodowego grupowego. • Warsztaty organizacji pracy, zasad bezpieczeństwa w pracy. • Przełamywania barier utrudniających wejście na rynek pracy. • Szkolenia, pt. *Prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy*. 2.Pakiet bliżej technologii informacyjno-komunikacyjnych, który obejmuje warsztaty poruszania się po rynku pracy z użyciem nowoczesnych technologii, szukanie pracy wraz z tworzeniem dokumentów aplikacyjnych; rozmowa kwalifikacyjna w formie zdalnej- praca zdalna/ hybrydowa; elektroniczny

podpis, załatwianie spraw urzędowych poprzez technologie informatyczno – komunikacyjne itd. Zakres obejmuje wykorzystywanie technologii w codziennym życiu, osobistym i zawodowym jako podstawowego narzędzia wspierające aktywność społeczną i zawodową.
3. Pakiet kompetencje i kwalifikacje, który obejmuje szkolenia różnego rodzaju dobierane według potrzeb / indywidualnych ścieżek; które będą wynikać bezpośrednio z potrzeb lokalnego / regionalnego rynku pracy.
4. Pakiet doświadczenie, obejmujący realizację staży zawodowych przygotowujące do podjęcia aktywności zawodowej.

3. Lokalizacja.

Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn (z przeznaczeniem dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji).

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
- PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
- PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.
- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem przedsięwzięcia jest wzmacnianie integracji społecznej i zawodowej mieszkańców podobszarów rewitalizacji zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę ich zdolności do zatrudnienia. Projekt ma na celu zwiększenie dostępu do rynku pracy oraz aktywizację społeczną i zawodową poprzez działania reintegracyjne, podnoszenie kwalifikacji i rozwój kompetencji, co przyczyni się do poprawy jakości życia uczestników i ich samodzielności ekonomicznej.
Cele szczegółowe:

- kształtowanie poczucia przynależności do lokalnej społeczności poprzez organizowanie imprez i wydarzeń, które angażują osoby zagrożone wykluczeniem i wykluczone społecznie zamieszkałe na obszarze rewitalizacji,
- pobudzenie przedsiębiorczości,
- zwiększenie kompetencji społecznych, podniesienie samooceny i własnej wartości uczestników - osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie zamieszkałych na obszarze rewitalizacji,
- wzmocnienie kompetencji zawodowych i przygotowanie do wejścia na rynek pracy poprzez stworzenie odpowiednich programów szkoleniowych.
- budowanie wspólnoty mieszkańców, zintegrowanej społeczności lokalnej.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO. 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji.
- CO. 2.5. Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej.
- KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności.
- KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia.

• KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną. • KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
867 627,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: **Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru**): • Liczba podjętych inicjatyw z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej - 19. • Liczba podjętych inicjatyw z zakresu zwiększenia aktywności i udziału mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym – 19. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa. **Wskaźniki rezultatu**: • Liczba mieszkańców podobszarów rewitalizacji, którzy podnieśli swoje umiejętności społeczne i zawodowe - 50 osób. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Organizowane w ramach projektu rewitalizacyjnego aktywności będą dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Wydarzenia zostaną zorganizowane w przestrzeniach dostępnych dla osób o szczególnych potrzebach. W zależności od potrzeb (zgłaszanych przez uczestników) przewiduje się zatrudnienie tłumacza języka migowego i prelegentów przygotowanych do pracy z osobami o zróżnicowanych potrzebach.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 49 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 11, pn. Usługi społeczno - zdrowotne w Gminie Zbuczyn

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 11: Usługi społeczno - zdrowotne w Gminie Zbuczyn.
1. Podmioty realizujące:
• Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn. • Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem projektu rewitalizacyjnego jest realizacja pakietu usług społeczno – zdrowotnych dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji, obejmujące następujące działania: 1. Pakiet opiekuńczy osób potrzebujących wsparcia w miejscu zamieszkania: • usługi opiekuńcze, • specjalistyczne usługi opiekuńcze - fizjoterapeutyczne, psychologiczne, • usługi asystenckie, • usługi zdrowego żywienia, • usługa teleopieki. 2. Pakiet wspierający opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia: • opieka wytchnieniowa, • grupa wsparcia, • usługa szkoleniowo – warsztatowa z zakresu dietetyki, pielęgnacji i rehabilitacji.

3. Usługa zwiększenia liczby miejsc usług opiekuńczych w formie stacjonarnej w Dziennym Domu Senior + w Zbuczynie.
Zadanie obejmuje również usługę transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób potrzebujących wsparcia.

3. Lokalizacja.

Punkt koordynacyjny: Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
Projekt jest przeznaczony dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
- PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
- PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.
- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest zapewnienie kompleksowego wsparcia społeczno-zdrowotnego dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji poprzez rozwój i dostępność usług opiekuńczych, asystenckich i rehabilitacyjnych, a także wsparcie opiekunów faktycznych.
Cele szczegółowe:

- Poprawa sytuacji osób potrzebujących wsparcia,
- Odroczenie lub całkowite zniwelowanie umieszczenia osoby potrzebujących wsparcia w całodobowym systemie opieki, np. dom pomocy społecznej, zakład opiekuńczo – leczniczy,
- Aktywizacja osób potrzebujących wsparcia,
- Rozwijanie / wzmacnianie aktywności i samodzielności życiowej, nabycie kompetencji osobistych, społecznych niezbędnych w życiu osobistym i zawodowym, motywacji do działania, odbudowa pewności siebie, wsparcie psychologiczne/terapeutyczne, nabycie umiejętności komunikacji, odbudowa relacji w rodzinie, poznanie zasad prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia, nabycie aktywności społecznej,
- Wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia poprzez umożliwienie uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej, tj. odciążenie od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki nad osobą z niepełnosprawnością przez zapewnienie czasowego zastępstwa w tym zakresie. Dzięki temu wsparciu, osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki nad osobą z niepełnosprawnością dysponować będą czasem, który mogą przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw życiowych.
- Wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO. 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji.
- CO. 2.5. Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej.

• KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności. • KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia. • KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną. • KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
1 000 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba podjętych inicjatyw z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej - 9. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Wskaźniki rezultatu: • Liczba mieszkańców podobszarów rewitalizacji, którzy odczuli korzyści wynikające z udziału w projekcie - 40 osób. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Wydarzenia zostaną zorganizowane w przestrzeniach dostępnych dla osób o szczególnych potrzebach. W zależności od potrzeb przewiduje się zatrudnienie tłumacza języka migowego i prelegentów przygotowanych do pracy z osobami o zróżnicowanych potrzebach.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 50 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 12, pn. Młodzież w akcji.

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 12: Młodzież w akcji.
1. Podmioty realizujące:
• Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn. • Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest realizacja cyklu przedsięwzięć kulturalno - edukacyjno - integracyjnych, aktywizujących młodzież zamieszkującą podobszary rewitalizacji w Gminie Zbuczyn. W ramach projektu zorganizowane zostaną warsztaty dla młodzieży, które będą miały na celu zaprezentowanie zagadnień z różnych dziedzin życia, aby młodzi ludzie otworzyli się na nowe perspektywy. W tym celu zaplanowano: • wydarzenia edukacyjne, kulturne i integracyjne, • kreatywne warsztaty, nowe koła zainteresowań, • wystawy czasowe, • wydarzenia wieczorne i weekendowe (m.in. kino letnie, koncerty, festiwale), • angażowanie młodych ludzi w wolontariat, • szkolenia dla lokalnych młodzieżowych liderów, • działania na rzecz dialogu młodych z władzami lokalnymi, • angażowanie młodych ludzi do przyjęcia aktywnej postawy obywatelskiej, promując odpowiedzialność społeczną, inicjatywność i przedsiębiorczość,

• wyjazdy integrująco-edukacyjno-poznawcze.
3. Lokalizacja.
Punkt koordynacyjny: Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn (projekt jest przeznaczony dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn).
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. • PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego. • PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne. • PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest wszechstronna integracja i aktywizacja młodzieży z podobszarów rewitalizacji Gminy Zbuczyn poprzez realizację kompleksowego programu edukacyjno – kulturalnego ukierunkowanego na zdobywanie nowych umiejętności oraz włączenie się w życie społeczności lokalnej. Cele szczegółowe: • wzmocnienie kompetencji niezbędnych do wsparcia młodzieży wśród osób pracujących w organizacjach młodzieżowych i przestrzeniach młodzieżowych, • pobudzanie kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości • zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej, • wzrost liczby działań kulturalnych, edukacyjnych i animacyjnych, • wzrost umiejętności liderskich i inicjatywności wśród animatorów - liderów, • podniesienie poziomu zaangażowania młodzieży w życiu społecznym i kulturalnym, • zwiększenie odwagi do podejmowania działań prospołecznych.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: • CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy). • CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców. • CO. 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji. • CO. 2.5. Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne). • CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji: • KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej. • KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności. • KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia. • KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną. • KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
800 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba podjętych inicjatyw z zakresu zwiększenia aktywności i udziału mieszkańców podobszarów rewitalizacji w życiu społeczno-kulturalnym Zbuczyna – 9. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

Wskaźniki rezultatu: • Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji, którzy odczuli korzyści wynikające z udziału w projekcie - 40 osób. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Wydarzenia zostaną zorganizowane w przestrzeniach dostępnych dla osób o szczególnych potrzebach. W zależności od potrzeb przewiduje się zatrudnienie tłumacza języka migowego i prelegentów przygotowanych do pracy z osobami o zróżnicowanych potrzebach.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 51 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 13, pn. Powrót do tradycji ludowej

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 13: Powrót do tradycji ludowej
1. Podmioty realizujące:
• Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn. • Gminny Ośrodek Kultury w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 3, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest organizacja i przeprowadzenie spotkań (zajęć) aktywizacyjnych dla członków i członkiń Kół Gospodyń Wiejskich z podobszarów rewitalizacji. Planuje się realizację: • Dwóch spotkań (4 h każde), pt. „Szkoła Haftu" - nauka tworzenia haftu. Podczas spotkania uczestnicy wysłuchają wykładu dotyczącego historii haftu, a także poznają współczesne techniki i ściegi hafciarskie. Po wykładzie odbędzie się część praktyczna, na której każdy uczestnik wykona własnoręcznie hafciany obraz (w trakcie warsztatów zapewniony będzie poczęstunek). • Czterech spotkań (3h każde), pt. „Gdzie tradycja łączy się z nowoczesnością". Są to warsztaty kulinarne poprowadzone przez profesjonalnego szefa kuchni, specjalizującego się w tradycyjnych potrawach naszego regionu oraz kuchni współczesnej. W trakcie spotkania uczestnicy nabędą praktycznych umiejętności, które będą mogli wykorzystywać do dalszej pracy na rzecz mieszkańców gminy.
3. Lokalizacja.
Punkt koordynacyjny: Gminny Ośrodek Kultury w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 3, 08-106 Zbuczyn. Projekt jest przeznaczony dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn. Zadanie będzie realizowane w obiektach poddanych rewitalizacji w ramach przedmiotowego programu.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. • PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne. • PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego zwiększenie aktywności i integracji członków Kół Gospodyń Wiejskich z podobszarów rewitalizacji poprzez organizację warsztatów rozwijających umiejętności artystyczne i kulinarne oraz promocję lokalnych tradycji w połączeniu z nowoczesnymi praktykami.

Cele szczegółowe:
- Rozwój umiejętności hafciarskich poprzez naukę tradycyjnych i współczesnych technik haftu.
- Przekazanie wiedzy na temat historii haftu oraz praktyczne zastosowanie zdobytych umiejętności w tworzeniu własnych prac.
- Promocja lokalnych tradycji kulinarnych poprzez organizację warsztatów kulinarnych z profesjonalnym szefem kuchni.
- Rozwój umiejętności kulinarnych uczestników w zakresie łączenia tradycyjnych potraw regionalnych z nowoczesną kuchnią.
- Wzmocnienie więzi społecznych i współpracy wśród członków Kół Gospodyń Wiejskich.
- Zwiększenie zaangażowania członków KGW w dalszą działalność na rzecz społeczności lokalnej.

Projekt przyczyni się do zwiększenie poziomu integracji społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji i całej gminy. Główne założenia przedsięwzięcia to zainteresowanie mieszkańców bogatym niematerialnym dziedzictwem kulturowym gminy Zbuczyn.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:
- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji.
- CO. 2.5. Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:
- KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej.
- KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności.
- KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia.
- KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną.
- KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.

7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

34 500,00 zł

8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):
- Liczba podjętych inicjatyw z zakresu zwiększenia aktywności i udziału mieszkańców podobszarów rewitalizacji w życiu społeczno-kulturalnym Zbuczyna - 6.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
Wskaźniki rezultatu:
- Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji, którzy podnieśli swoje umiejętności społeczne - 90 osób.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania

Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Wydarzenia zostaną zorganizowane w przestrzeniach dostępnych dla osób o szczególnych potrzebach. W zależności od potrzeb przewiduje się zatrudnienie tłumacza języka migowego i prelegentów przygotowanych do pracy z osobami o zróżnicowanych potrzebach.

10. Okres realizacji.

Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 52 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 14, pn. Sercem piszmy, co nam w duszy gra

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 14: Sercem piszmy, co nam w duszy gra.
1. Podmioty realizujące:
• Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn. • Gminny Ośrodek Kultury w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 3, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest organizacja i przeprowadzenie 12 warsztatów artystycznych: teatralnych, muzycznych i rękodzieła, przeznaczone dla wszystkich mieszkańców podobszarów rewitalizacji Gminy Zbuczyn. Planuje się realizację: • Czterech warsztatów (3 h każdy), pt. „Teatr w naszym domu" (grupa młodsza od 5 do 8 lat oraz grupa starsza od 9 do 15 lat). Zajęcia będą podzielone na dwie części. W pierwszej dzieci zapoznają się z historią teatru, wysłuchają krótkiego „wykładu" o tym jak powstaje sztuka teatralna. W drugiej części zajęć uczestnicy pod okiem instruktora stworzą scenariusz i krótką inscenizację. • Czterech warsztatów (3 h każdy), pt. „Zaśpiewajmy razem" (grupa młodsza od 5 do 8 lat oraz grupa starsza od 9 do 15 lat), czyli ciekawie o muzyce. Warsztaty muzyczne przeprowadzone przez lokalnych instrumentalistów i wokalistów. Na warsztatach dzieci i młodzież poznają różne gatunki muzyczne, poznają najpopularniejsze instrumenty oraz techniki śpiewu. • Czterech warsztatów (3 h każdy), pt. „Wszyscy jesteśmy artystami". Zajęcia z decoupage (grupa młodsza od 5 do 8 lat oraz grupa starsza od 9 do 15 lat). Warsztaty obejmuję poznanie metod, technik oraz samodzielne wykonanie prac przez dzieci i młodzież pod nadzorem doświadczonego instruktora.
3. Lokalizacja.
Punkt koordynacyjny: Gminny Ośrodek Kultury w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 3, 08-106 Zbuczyn. Projekt jest przeznaczony dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn. Zadanie będzie realizowane w obiektach poddanych rewitalizacji w ramach przedmiotowego programu.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. • PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego. • PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne. • PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest rozwój artystyczny i integracja społeczności podobszarów rewitalizacji Gminy Zbuczyn poprzez organizację warsztatów teatralnych, muzycznych i rękodzielniczych dla dzieci i młodzieży, wspierających ich kreatywność, umiejętności artystyczne oraz zaangażowanie w życie kulturalne. Cele szczegółowe: • Zapoznanie uczestników z historią teatru oraz procesem tworzenia sztuki teatralnej. • Rozwój umiejętności dramatycznych i scenariuszowych poprzez tworzenie krótkich inscenizacji teatralnych pod okiem instruktora. • Edukacja muzyczna dzieci i młodzieży poprzez poznanie różnych gatunków muzycznych, technik śpiewu oraz popularnych instrumentów.

• Rozwijanie umiejętności wokalnych i muzycznych uczestników poprzez aktywny udział w warsztatach prowadzonych przez lokalnych muzyków. • Zwiększenie zdolności manualnych i kreatywności uczestników poprzez naukę technik decoupage oraz wykonanie własnych prac artystycznych. • Wzmocnienie więzi między uczestnikami z różnych grup wiekowych oraz promocja wspólnych działań artystycznych na rzecz społeczności lokalnej. Projekt przyczyni się do zwiększenie poziomu integracji społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji i całej gminy. Główne założenia przedsięwzięcia to aktywizacja mieszkańców gminy Zbuczyn poprzez udział w ciekawych zajęciach ukierunkowanych na rozwój talentów, umiejętności artystycznych oraz pobudzanie kreatywności.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: • CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy). • CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców. • CO. 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji. • CO. 2.5. Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne). • CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji: • KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej. • KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności. • KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia. • KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną. • KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
31 800,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba podjętych inicjatyw z zakresu zwiększenia aktywności i udziału mieszkańców podobszarów rewitalizacji w życiu społeczno-kulturalnym Zbuczyna – 12. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Wskaźniki rezultatu: • Liczba mieszkańców podobszarów rewitalizacji, którzy podnieśli swoje umiejętności społeczne - 180 osób. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd. Wydarzenia zostaną zorganizowane w przestrzeniach dostępnych dla osób o szczególnych potrzebach. W zależności od potrzeb przewiduje się zatrudnienie tłumacza języka migowego i prelegentów przygotowanych do pracy z osobami o zróżnicowanych potrzebach.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne. na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 53 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 15, pn. Aktywność w każdym wieku!

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 15: Aktywność w każdym wieku!
1. Podmioty realizujące:
• Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn. • Gminny Ośrodek Kultury w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 3, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest organizacja i przeprowadzenie 6 spotkań edukacyjno – aktywizacyjnych dla seniorów z podobszarów rewitalizacji Gminy Zbuczyn. Planuje się realizację: • Dwóch warsztatów (3 h każdy), w ramach „Plenerów malarskich". Na warsztatach uczestnicy będą mogli posłuchać o historii malarstwa, popularnych technikach malarskich, słynnych artystach oraz ich dziełach. Sami również będą mogli spróbować swoich sił w trakcie części praktycznej spotkania. • Dwóch spotkań (3 h każde) w ramach „Zajęć z dogoterapii". Na spotkaniach seniorzy poznają rolę psa w kulturze ludowej, pokaz dogoterapii. Instruktor przybliży uczestnikom znaczenie jakie ma kontakt ze zwierzętami dla zdrowia człowieka. Wyjaśni znaczenie dogoterapii w leczeniu konkretnych schorzeń występujących u seniorów. • Dwóch spotkań (3 h każde) w ramach „Zajęć mydlarskich". Na warsztatach uczestnicy zdobędą wiedzę oraz umiejętności wymagane do wyrobu naturalnych mydeł. Instruktor przybliży znaczenie olejków eterycznych i naturalnych składników dla naszego zdrowia oraz dobrego samopoczucia.
3. Lokalizacja.
Punkt koordynacyjny: Gminny Ośrodek Kultury w Zbuczynie, ul. Jana Pawła II 3, 08-106 Zbuczyn. Projekt jest przeznaczony dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn. Zadanie będzie realizowane w obiektach poddanych rewitalizacji w ramach przedmiotowego programu.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. • PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne. • PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest aktywizacja i edukacja seniorów z podobszarów rewitalizacji Gminy Zbuczyn poprzez udział w warsztatach artystycznych, terapeutycznych i rękodzielniczych, wspierających ich rozwój osobisty oraz poprawę samopoczucia. Cele szczegółowe: • Zapoznanie seniorów z historią malarstwa oraz rozwój ich umiejętności artystycznych poprzez udział w plenerach malarskich. • Zwiększenie wiedzy seniorów na temat popularnych technik malarskich i znanych dzieł sztuki. • Wprowadzenie seniorów w temat dogoterapii oraz przedstawienie jej korzyści dla zdrowia psychicznego i fizycznego. • Zaprezentowanie znaczenia kontaktu ze zwierzętami w kulturze ludowej oraz w terapii osób starszych. • Edukacja seniorów w zakresie produkcji naturalnych mydeł oraz znaczenia zdrowotnych właściwości olejków eterycznych i składników naturalnych. • Rozwój umiejętności praktycznych seniorów w tworzeniu rękodzieła i poprawa ich samopoczucia poprzez twórcze działania.

Projekt przyczyni się do zwiększenie poziomu integracji społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji i całej gminy. Główne założenia przedsięwzięcia to aktywizacja mieszkańców gminy Zbuczyn poprzez udział w ciekawych zajęciach ukierunkowanych na kreację artystyczną seniorów oraz wzrost ich umiejętności potrzebnych w codziennym życiu.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: • CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy). • CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców. • CO. 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji. • CO. 2.5. Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne). • CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji: • KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej. • KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności. • KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia. • KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną. • KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
20 300,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba podjętych inicjatyw z zakresu zwiększenia aktywności i udziału mieszkańców podobszarów rewitalizacji w życiu społeczno-kulturalnym Zbuczyna – 6. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Wskaźniki rezultatu: • Liczba mieszkańców podobszarów rewitalizacji, którzy podnieśli swoje umiejętności społeczne - 90 osób. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Wydarzenia zostaną zorganizowane w przestrzeniach dostępnych dla osób o szczególnych potrzebach. W zależności od potrzeb przewiduje się zatrudnienie tłumacza języka migowego i prelegentów przygotowanych do pracy z osobami o zróżnicowanych potrzebach.
10. Okres realizacji.
Lata: 2025 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne. na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 54 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 16, pn. Budowa hali chłodniczej usprawniającej proces produkcji Podlaskiej Wytwórni Wódek „Polmos" S.A

Nazwa przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 16: Budowa hali chłodniczej usprawniającej proces produkcji Podlaskiej Wytwórni Wódek „Polmos" S.A

1. Podmioty realizujące:
Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A. ul. Kolejowa 10, 08-110 Siedlce.
2. Zakres realizowanych zadań:
Projekt obejmuje budowę hali chłodniczej do przechowywania płodów rolnych przy fabryce Podlaskiej Wytwórni Wódek „Polmos" S.A. w Zbuczynie. Obiekt będzie zgodny z obowiązującymi normami środowiskowymi i wykorzystywać odnawialne źródła energii. Budowa hali umożliwi uniezależnienie harmonogramu dostaw od możliwości przerobu gorzelni, co pozwoli rolnikom dostarczać płody rolne zgodnie z ich planem zbiorów, bez konieczności dostosowywania się do wydłużonego harmonogramu dostaw aż do okresu zimowego.
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji Krzesk Majątek. Krzesk Majątek 63. Gmina Zbuczyn.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest poprawa jakości i efektywności pracy okolicznych rolników oraz procesu produkcji w gorzelni należącej do Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A. poprzez usprawnienie dostaw i dostosowanie go do potrzeb okolicznych rolników. Aktywizacja drobnych rolników poprzez uproszczenia i skrócenie łańcucha dostaw płodów rolnych. Cele szczegółowe projektu: 1. Poprawa warunków przechowywania surowca - zapewnienie rolnikom możliwości dostaw ziemniaków w dogodnym terminie oraz eliminacja strat związanych z długotrwałym kopcowaniem lub koniecznością przechowywania w zewnętrznych magazynach. 2. Zwiększenie elastyczności harmonogramu produkcji - uniezależnienie procesu produkcyjnego od dostępności świeżych ziemniaków i możliwość ich wykorzystania w dłuższym okresie. 3. Wzrost konkurencyjności lokalnych rolników - poprawa warunków sprzedaży płodów rolnych oraz zwiększenie opłacalności uprawy ziemniaków dzięki stabilniejszym dostawom do gorzelni. 4. Optymalizacja kosztów i procesów produkcyjnych - ograniczenie strat surowca oraz zwiększenie efektywności produkcji spirytusu poprzez dostęp do odpowiednio przechowywanych ziemniaków przez cały sezon przetwórczy. 5. Wzmocnienie współpracy między gorzelnią a rolnikami - budowanie długoterminowych relacji z lokalnymi dostawcami oraz poprawa warunków współpracy poprzez stabilniejszy i bardziej przewidywalny system skupu. Projekt rewitalizacyjny przyczyni się do usprawnienia procesu produkcji, zapewni korzyści dla okolicznych rolników oraz podniesie jakość surowca wykorzystywanego w produkcji spirytusu, dzięki lepszemu zarządzaniu dostawami i warunkami przechowywania ziemniaków. Wartością dodaną będzie utworzenie dodatkowych miejsc pracy utworzone na podobszarach rewitalizacji.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: • CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy). • CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków. Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji: • KD 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
20 000 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: **Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru)**: • Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów spoza sektora publicznego – 1. • Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej – 1. • Liczba istniejących obiektów/przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje – 1. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa. Wskaźnik rezultatu: • Liczba producentów / przetwórców produktów rolnych, którzy poprawili warunki prowadzenia działalności gospodarczej - 10. Sposób pomiaru: liczba umów dotyczących kooperacji między podmiotami gospodarczymi.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Zakres dostosowań dla osób z niepełnoprawnością będzie wskazany na etapie projektu wykonawczego.
10. Okres realizacji.
Lata: 2026 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 55 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 17, pn. Muzeum Ziemniaka w miejscowości Krzesk-Majątek. Interaktywne Centrum Edukacyjne o Regionie

Nazwa przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 17: Muzeum Ziemniaka w miejscowości Krzesk-Majątek. Interaktywne Centrum Edukacyjne o Regionie.
1. Podmioty realizujące:
Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A. ul. Kolejowa 10, 08-110 Siedlce.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem projektu jest utworzenie Muzeum Ziemniaka / Interaktywnego Centrum Edukacyjnego o Ziemniaku i Regionie w budynku historycznej stodoły na terenie gorzelni w Krzesku - Majątek. W ramach inwestycji przewidziano adaptację i modernizację historycznego budynku oraz stworzenie przestrzeni ekspozycyjnej z elementami interaktywnymi, prezentującymi historię i znaczenie rolnictwa (zwłaszcza kultura uprawy ziemniaka) w regionie, jego zastosowanie oraz wpływ na lokalną gospodarkę. Ponadto wokół muzeum planowana jest organizacja cyklicznych wydarzeń tematycznych, takich jak festiwale, warsztaty kulinarne, pokazy i imprezy kulturalne promujące zdrową żywność, lokalnych wytwórców oraz tradycyjną kuchnię. Projekt przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej gminy Zbuczyn, wydłużenia czasu pobytu turystów w regionie oraz rozwoju usług okołoturystycznych, co wpłynie pozytywnie na lokalną gospodarkę i rynek pracy.
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji Krzesk Majątek (działka 171/7), Krzesk Majątek 63, Gmina Zbuczyn.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. • PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne. • PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy. • PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych. • PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.

- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem przedsięwzięcia jest poszerzenie oferty turystycznej edukacyjno-kulturalnej miejscowości Krzesk-Majątek poprzez stworzenie Muzeum Ziemniaka/Interaktywnego Centrum Edukacyjnego o Ziemniaku i Regionie w budynku historycznej stodoły na terenie gorzelni w Krzesku. Dodatkowo wokół takiego miejsca organizować można cykliczne imprezy tematyczne (zdrowa żywność z regionu, promocja lokalnych wytwórców/przedsiębiorców, lokalnej kuchni, przetworów itp.), warsztaty oraz imprezy kulturalne (np. Festiwal Ziemniaka). Muzeum Ziemniaka będzie miało również pozytywny wpływ na lokalną gospodarkę poprzez rozwój usług około turystycznych i wzrost zatrudnienia w tej branży oraz na promocję regionu.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych.
- CO.2.3. Poprawa dostępności obiektów zabytkowych.
- CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.
- CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych.
- CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków.
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności.
- KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia.
- KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną.
- KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
- KD.2.1 Rewitalizacja obiektów zabytkowych.
- KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej.
- KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji.
- KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych.
- KD. 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych.
- KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych.
- KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.

7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

30 000 000,00 zł

8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów:
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

- Liczba obiektów poddanych rewitalizacji - 1.
- Liczba obiektów/terenów zabytkowych poddanych rewitalizacji - 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów spoza sektora publicznego -1.
- Liczba obiektów/terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 1.
- Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej - 1.

• Liczba istniejących obiektów / przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje - 1. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Budynek będzie przystosowany do korzystania przez osoby z każdej grupy wiekowej o różnym stopniu sprawności fizycznej, w tym osoby niepełnosprawne i poruszające się na wózku inwalidzkim. Obiekt zapewniał będzie pełny dostęp osób niepełnosprawnych poprzez brak jakichkolwiek barier architektonicznych. Ostateczny zakres dostosowań dla osób z niepełnoprawnością będzie wskazany na etapie projektu wykonawczego.
10. Okres realizacji.
Lata: 2026 - 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 56 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 18, pn. Rewitalizacja drewniano-murowanego budynku stodoły na cele społeczne

Nazwa przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 18: Rewitalizacja drewniano-murowanego budynku stodoły na cele społeczne.
1. Podmioty realizujące:
Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A. ul. Kolejowa 10, 08-110 Siedlce.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem projektu jest kompleksowa rewitalizacja historycznego budynku murowano-drewnianej stodoły z początku XX wieku, znajdującego się na terenie Gorzelni i Rektyfikacji w Krzesku - Majątku. Obiekt ten stanowi część dawnego zespołu dworskiego, obejmującego m.in. pałac, park, kościół oraz zabudowania folwarczne, takie jak gorzelnia i drewniany spichlerz. Po zakończeniu prac odrestaurowana stodoła zostanie przekształcona w przestrzeń służącą lokalnej społeczności. Planowane jest wykorzystanie budynku do organizacji wydarzeń kulturalnych, warsztatów edukacyjnych, spotkań społecznych oraz działań integracyjnych. Dzięki rewitalizacji budynek stanie się ważnym miejscem aktywizacji mieszkańców i wzmacniania lokalnej tożsamości, a także przyczyni się do ochrony dziedzictwa kulturowego Krzeska - Majątek.
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji Krzesk-Majątek. Krzesk-Majątek 63, Gmina Zbuczyn, działka 171/7.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. • PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego. • PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne. • PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy. • PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych. • PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych. • PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia jest przywrócenie dawnej świetności budynku oraz nadanie mu nowych funkcji społecznych. W ramach prac rewitalizacyjnych przewidziano wzmocnienie drewnianej konstrukcji

budynku, remont elewacji, wymianę dachu wraz z pokryciem drewnianym gontem, a także renowację historycznych wierzei drewnianych.
Cele szczegółowe projektu rewitalizacyjnego:

- Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego.
- Wzmacnianie tożsamości lokalnej.
- Rozwój oferty kulturalnej i edukacyjnej.
- Promocja i rozwój turystyki regionalnej.
- Wspieranie przedsiębiorczości i lokalnych inicjatyw.
- Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO. 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji.
- CO. 2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych.
- CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.
- CO.2.3. Poprawa dostępności obiektów zabytkowych.
- CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.
- CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO. 3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych.
- CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków.
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia.
- KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną.
- KD. 1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
- KD. 2.1 Rewitalizacja obiektów zabytkowych.
- KD. 2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych.
- KD. 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych.
- KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych.
- KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.

7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

3 000 000,00 zł

8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów:
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

- Liczba obiektów poddanych rewitalizacji - 1.
- Liczba obiektów/terenów zabytkowych poddanych rewitalizacji - 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów spoza sektora publicznego -1.
- Liczba obiektów/terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 1.
- Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej - 2.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu zagospodarowania terenów zielonych - 1.
- Liczba istniejących obiektów / przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje - 1.

Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa.

9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Budynek będzie przystosowany do korzystania przez osoby z każdej grupy wiekowej o różnym stopniu sprawności fizycznej, w tym osoby niepełnosprawne i poruszające się na wózku inwalidzkim. Obiekt zapewniał będzie pełny dostęp osób niepełnosprawnych poprzez brak jakichkolwiek barier architektonicznych. Ostateczny zakres dostosowań dla osób z niepełnoprawnością będzie wskazany na etapie projektu wykonawczego.
10. Okres realizacji.
Lata: 2026 – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 57 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 19 pn. Utworzenie Rodzinnego Domu Pomocy w Krzesku Starym

Nazwa przedsięwzięcia
Przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 19: Utworzenie Rodzinnego Domu Pomocy w Krzesku Starym.
1. Podmioty realizujące:
Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań.
Przedmiotem projektu rewitalizacyjnego jest utworzenie Rodzinnego Domu Pomocy w budynku dawnej szkoły w miejscowości Krzesk Stary. Budynek szkoły jest obiektem o historycznym charakterze, pochodzącym z lat 20-tych XX w. W ostatnim czasie pełnił funkcję filii Gminnego Ośrodka Kultury. Aktualnie nie jest wykorzystywany. W ramach przedsięwzięcia nastąpi remont i przebudowa istniejącego budynku oraz jego bezpośredniego otoczenia, w celu nadania mu nowego przeznaczenia i umożliwienia funkcjonowania RDP (w szczególności – utworzone zostaną pokoje mieszkalne z węzłami sanitarnymi, zaplecze kuchenne, pomieszczenia administracyjne, obiekt i otoczenie zostaną dostosowane do potrzeb mieszkańców, w szczególności poprzez likwidację barier architektonicznych). Rodzinny dom pomocy to forma całodobowych usług opiekuńczych i bytowych, przeznaczona dla grupy od trzech do ośmiu osób, które ze względu na wiek lub niepełnosprawność wymagają takiego wsparcia. Placówka zapewni kameralną atmosferę oraz indywidualne podejście do podopiecznych, oferując bardziej domowe i przyjazne warunki niż tradycyjne domy opieki.
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji Krzesk Stary. Działka nr 870, obręb Krzesk Stary.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. • PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne. • PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy. • PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych. • PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych. • PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych. • PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest poprawa jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Zbuczyn poprzez utworzenie Rodzinnego Domu Pomocy

w budynku dawnej szkoły w miejscowości Krzesk Stary, zapewniającego całodobowe usługi opiekuńcze i bytowe w przyjaznym, kameralnym środowisku.
Cele szczegółowe:

- **Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i bytowych** - zapewnienie bezpiecznego miejsca zamieszkania dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, które wymagają wsparcia, ale nie muszą jeszcze przebywać w instytucjonalnych placówkach opieki.
- **Poprawa jakości życia seniorów i osób z niepełnosprawnościami** - stworzenie warunków sprzyjających ich komfortowi, poczuciu bezpieczeństwa i godności poprzez indywidualne podejście oraz opiekę w przyjaznym, niemedycznym środowisku.
- **Ograniczenie izolacji społecznej** - umożliwienie mieszkańcom Rodzinnego Domu Pomocy utrzymywania relacji społecznych oraz aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności.
- **Wsparcie rodzin i opiekunów osób niesamodzielnych** - odciążenie rodzin, które nie są w stanie zapewnić całodobowej opieki swoim bliskim, przy jednoczesnym zagwarantowaniu im godnych warunków życia.
- **Promowanie modelu rodzinnej opieki długoterminowej** - rozwój alternatywnych form wsparcia wobec domów pomocy społecznej i zakładów opiekuńczo-leczniczych, oferujących bardziej domową atmosferę i indywidualne podejście do podopiecznych.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji.
- CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych.
- CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.
- CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych.
- CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków.
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej.
- KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności.
- KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia.
- KD. 1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną.
- KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
- KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej.
- KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji.
- KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych.
- KD. 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych.
- KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych.
- KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.

7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

3 000 000, 00 zł

8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się od osiągnięcia następujących rezultatów:
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

- Liczba obiektów poddanych rewitalizacji -1.

• Liczba zagospodarowanych przestrzeni publicznych - 1. • Liczba obiektów/terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - 1. • Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej - 1 • Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu zagospodarowania terenów zielonych - 1 • Liczba istniejących obiektów/przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje - 1 • Liczba nowoutworzonych obiektów publicznych - 1. Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Obiekt będzie w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ostateczny zakres dostosowań będzie określony w projekcie wykonawczym dla tej inwestycji.
10. Okres realizacji.
Lata: 2026 - 2027 r.

Źródło: opracowanie własne. na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 58. Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 20 pn. Utworzenie Centrum wiedzy i doświadczenia w Krzesku „Dom Bociana"

Nazwa przedsięwzięcia
Projekt rewitalizacyjny nr 20: Utworzenie Centrum wiedzy i doświadczenia w Krzesku „Dom Bociana".
1. Podmioty realizujące:
Gmina Zbuczyn – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem projektu rewitalizacyjnego jest utworzenie Centrum Wiedzy i Doświadczania „Dom Bociana" w miejscowości Krzesk Majątek. Centrum powstanie na terenie zabytkowego parku, przy jednoczesnej rewitalizacji historycznych nasadzeń, co pozwoli zachować unikalny charakter tego miejsca. „Dom Bociana" będzie interdyscyplinarną placówką naukowo-kulturalną, zlokalizowaną w sercu jednego z najbogatszych siedlisk bociana białego w Polsce – w Gminie Zbuczyn. Jego misją będzie ochrona przyrody, budowanie świadomości ekologicznej, promowanie dialogu międzykulturowego oraz zrównoważonego rozwoju. Będzie to przestrzeń, w której nauka spotyka się z pasją, a wiedza przekształca się w pozytywne działanie. Centrum połączy badania, edukację, twórczość inspirowaną naturą oraz zaangażowanie społeczne. W ramach projektu przewidziana jest budowa dwóch budynków. Pierwszy, o powierzchni ok. 800 m², przeznaczony będzie na działalność wystawienniczą i spotkaniową. Drugi o powierzchni około 350 m2, przeznaczony będzie na funkcje naukowe, edukacyjne i magazynowe. Planowane jest staranne zagospodarowanie otoczenia, co pozwoli na stworzenie spójnego kompleksu harmonijnie wpisanego w otaczającą przyrodę. Nowoczesna, proekologiczna architektura, zintegrowana z zielenią i ciszą otoczenia, uczyni to miejsce wizytówką Gminy Zbuczyn oraz atrakcyjną przestrzenią zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Budynek 1 obejmie następujące przestrzenie: • Recepcja - nowoczesny punkt informacyjny, gdzie odwiedzający będą mogli uzyskać informacje o działalności „Domu Bociana" oraz atrakcjach w okolicy. • Przestrzeń wystawienniczo – edukacyjna, poświęcona tematyce bociana białego oraz ochrony przyrody. • Bociania Biblioteka - specjalistyczne zbiory poświęcone bocianom i ochronie przyrody.

- Infrastruktura sanitarna i dostępnościowa w pełni dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- Zaplecze administracyjne i socjalne - przestrzeń dla pracowników i organizatorów wydarzeń.
- Kawiarenka - miejsce odpoczynku i spotkań dla odwiedzających.

Budynek 2 obejmie pracownię naukową, przestrzenie edukacyjne, magazynowe.
Otoczenie budynku zostanie zagospodarowane w sposób podkreślający jego związek z naturą i sprzyjający edukacji ekologicznej. Znajdą się tu:

- Plenerowa przestrzeń wystawienniczo - edukacyjna, zadaszona i dostosowana do organizacji mobilnych wydarzeń, np. kina plenerowego.
- Ogród sensoryczny i naturalny plac zabaw, umożliwiający dzieciom i dorosłym interaktywne doświadczenie przyrody.
- Azyl dla bocianów - specjalnie przygotowana przestrzeń do czasowego przetrzymywania kontuzjowanych bocianów, z wolierami, chłodniami do przechowywania pokarmu oraz sprzętem do ich transportu. Po rehabilitacji ptaki będą wypuszczane na wolność lub przekazywane do Azylu dla Ptaków przy Warszawskim Ogrodzie Zoologicznym.
- Miejsca kontemplacji - odosobnione przestrzenie wkomponowane w naturalne otoczenie, sprzyjające refleksji i wyciszeniu.
- Architektura mobilna służąca indywidualnemu odpoczynkowi.
- Miejsce piknikowe wyposażone w ławki i stoły, sprzyjające spotkaniom i rekreacji.

Realizacja projektu przyczyni się do powstania unikalnej przestrzeni łączącej naukę, kulturę i ekologię, która stanie się ważnym ośrodkiem edukacyjnym i społecznym na mapie regionu.

3. Lokalizacja.

- Podobszar rewitalizacji Krzesk Majątek. Działka nr 225, 226/9, obręb Krzesk Majątek.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
- PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.
- PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.
- PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno - gospodarczy.
- PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.
- PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.
- PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem przedsięwzięcia jest utworzenie nowoczesnej przestrzeni edukacyjno-badawczej, wspierającej ochronę przyrody, rozwój nauki oraz budowanie świadomości ekologicznej, przy jednoczesnej rewitalizacji zabytkowego założenia parkowego w Krzesku Majątku.
Cele szczegółowe:

- Rozwój badań naukowych poprzez stworzenie przestrzeni umożliwiającej prowadzenie interdyscyplinarnych badań nad bocianem białym i jego siedliskiem.
- Rozwój edukacji ekologicznej poprzez promowanie wiedzy o ochronie środowiska poprzez interaktywne wystawy, warsztaty i programy edukacyjne dla różnych grup wiekowych.
- Promocja zrównoważonego rozwoju poprzez wdrażanie ekologicznych rozwiązań w architekturze i funkcjonowaniu obiektu jako modelowego przykładu harmonii człowieka z naturą.
- Ochrona i rehabilitacja bocianów poprzez utworzenie azylu dla rannych bocianów, ich leczenie oraz powrót do naturalnego środowiska.
- Integracja społeczna i aktywizacja lokalnej społeczności poprzez stworzenie miejsca sprzyjającego wymianie wiedzy, doświadczeń oraz współpracy między mieszkańcami, naukowcami i organizacjami ekologicznymi.

- Budowanie partnerstw i współpracy poprzez nawiązywanie relacji z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami zajmującymi się ochroną przyrody i edukacją ekologiczną.

6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami i kierunkami rewitalizacji..

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:

- CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy).
- CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
- CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców.
- CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych.
- CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.
- CO.2.3. Poprawa dostępności obiektów zabytkowych.
- CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.
- CO.2.5. Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).
- CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych.
- CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków.
- CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi kierunkami rewitalizacji:

- KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności.
- KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia.
- KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu.
- KD.2.1 Rewitalizacja obiektów zabytkowych.
- KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej.
- KD.2.3.Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji.
- KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych.
- KD 2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenie usług społecznych i komercyjnych.
- KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych.
- KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE.

7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

30 000 000,00 zł

8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów:
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

- Liczba zagospodarowanych przestrzeni publicznych - 1.
- Liczba obiektów/terenów zabytkowych poddanych rewitalizacji – 1.
- Liczba obiektów/terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1.
- Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej – 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu zagospodarowania terenów zielonych – 1.
- Liczba istniejących obiektów/przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje – 1.
- Liczba nowoutworzonych obiektów publicznych – 1.

Sposób pomiaru: protokół odbioru, dokumentacja zdjęciowa.

9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Obiekt będzie w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ostateczny zakres dostosowań będzie określony w projekcie wykonawczym dla tej inwestycji.
10. Okres realizacji.
Lata: 2026 – 2029 r.

Źródło: opracowanie własne. na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

9.2 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Oprócz kluczowych działań rewitalizacyjnych możliwa jest realizacja projektów uzupełniających, które mogą być zlokalizowane także poza wyznaczonymi podobszarami rewitalizacji. Ich głównym celem jest wsparcie działań prowadzonych w obszarach rewitalizowanych. Na etapie wdrażania GPR szczegółowy zakres oraz ramy finansowe tych projektów nie są jeszcze określone, jednak ich założenia powinny wpisywać się w cele i kierunki GPR. Dzięki temu przyczynią się one do zwiększenia integracji i aktywności społecznej mieszkańców oraz przyniosą dodatkowe korzyści gospodarcze, środowiskowe i przestrzenno-funkcjonalne. Do projektów uzupełniających zakwalifikować możemy:

1. Inicjatywy rozwijające potencjał lokalnych społeczności, organizacja wydarzeń aktywizujących mieszkańców, promocja lokalnego dziedzictwa historycznego, przyrodniczego i kulturowego.
2. Przedsięwzięcia społeczne z zakresu integracji i aktywizacji mieszkańców, zwiększenie ich partycypacji w życiu publicznym oraz pobudzania przedsiębiorczości.
3. Zagospodarowanie przestrzeni publicznych, w tym roboty budowlane w obiektach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia w celu zaspokajania różnych potrzeb społeczności lokalnej.
4. Modernizacja budynków użyteczności publicznej (w tym energetyczna).
5. Budowa lub przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (np. wiaty, parki, place zabaw, skwery, oświetlenie, boiska).
6. Zachowanie elementów lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego.

Proces rewitalizacji będzie skuteczniejszy, jeśli w jego realizację zaangażują się nie tylko instytucje publiczne, ale także organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy. Ważne jest również wsparcie przedstawicieli jednostek pomocniczych, grup nieformalnych, mieszkańców, a zwłaszcza lokalnych liderów. Oddolne działania powinny uzupełniać i podtrzymywać efekty przedsięwzięć prowadzonych na podobszarach rewitalizacji. Dodatkowo, we współpracy z organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi, przewiduje się realizację projektów, które będą wspierać następujące cele:

- Budowanie społeczeństwa obywatelskiego, uczestniczącego, zaangażowanego w sprawy gminy.
- Tworzenie platform współpracy, dyskusji, wymiany poglądów dla mieszkańców.

- Wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrażanie długotrwałych pozytywnych zmian w miejscu zamieszkania.
- Rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych.
- Zachęcenie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddolnych działań na rzecz dobra wspólnego.
- Zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie pozytywnych relacji sąsiedzkich.
- Wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym.
- Wykorzystywanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwa kulturowego).
- Wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej w celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności.

W poniższej tabeli zaprezentowano powiązanie uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami i kierunkami działań w ramach GPR. Projekty uzupełniające są zgodne z założoną strategią interwencji dla wyodrębnionych podobszarów rewitalizacji.

Tabela 59 Zgodność projektów komplementarnych z celami (strategicznymi i operacyjnymi) oraz kierunkami działań GPR

Nr	Projekt uzupełniający	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działań	Potencjalne finansowanie
1	Inicjatywy rozwijające potencjał lokalnych społeczności, organizacja wydarzeń aktywizujących mieszkańców.	Skuteczna integracja mieszkańców, niwelacja problemów społecznych i rozwój gospodarczy.	CO.1.1 i CO.1.3: Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i wzrost tożsamości lokalnej.	KD.1.1, KD.1.3, KD.1.4: Podejmowanie inicjatyw integracyjnych, organizacja spotkań i programów budujących tożsamość lokalną.	Unia Europejska EFS +. Inne dostępne środki.
2	Przedsięwzięcia społeczne z zakresu integracji i aktywizacji mieszkańców.	Skuteczna integracja mieszkańców, niwelacja problemów społecznych i rozwój gospodarczy.	CO.1.2 i CO.1.3: Przeciwdziałanie wykluczeniu oraz lepsza integracja mieszkańców.	KD.1.1, KD.1.3, KD.1.5: Aktywna integracja, animacja spotkań oraz budowanie partnerstw międzysektorowych.	Unia Europejska EFS +. Inne dostępne środki.
3	Zagospodarowanie przestrzeni publicznych.	Atrakcyjna przestrzeń i funkcjonalne obiekty dostosowane do potrzeb społecznych. Ciągłe podnoszenie jakości standardów ekologicznych oraz promowanie zrównoważonego rozwoju.	CO.2.1 i CO.3.1: Poprawa jakości przestrzeni publicznej i wzrost atrakcyjności terenów zielonych.	KD.2.3 i KD.3.1: Tworzenie stref wypoczynku i rewitalizacja terenów zielonych.	Unia Europejska. EFRR. Inne dostępne środki.
4	Modernizacja budynków użyteczności publicznej (w tym energetyczna).		CO.2.2 i CO.3.2: Podniesienie funkcjonalności budynków publicznych i poprawa efektywności energetycznej.	KD.2.2 i KD.3.2: Przebudowa budynków oraz inwestycje w efektywność energetyczną.	Unia Europejska. EFRR.
5	Budowa lub przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (np. wiaty, parki, place zabaw, skwery, oświetlenie, boiska).		CO.2.4 i CO.2.5: Poprawa jakości infrastruktury rekreacyjnej oraz zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.	KD.2.3, KD.2.4, KD.2.5: Modernizacja i tworzenie funkcjonalnych przestrzeni rekreacyjnych oraz przestrzeni do świadczenia usług.	Inne dostępne środki.
6	Zachowanie elementów lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego.		CO.2.3 i CO.3.3: Poprawa dostępności obiektów zabytkowych i wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.	KD.2.1, KD.1.4: Rewitalizacja zabytków oraz realizacja programów kulturowych budujących świadomość lokalną i ekologiczną.	Unia Europejska. EFRR.

Źródło: opracowanie własne.

10. Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono w jaki sposób zaproponowana do realizacji wiązka podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych odpowiada na konkretne problemy / bariery rozwojowe (zidentyfikowane na etapie diagnozy pogłębionej podobszarów rewitalizacji). Takie zestawienie pozwala na zobrazowanie wpływu realizacji poszczególnych projektów na ograniczenie lub eliminację problemów występujących na poszczególnych podobszarach rewitalizacji w Gminie Zbuczyn.

Tabela 60 Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych i pozaspołecznych

Wiązka projektowa	Zdiagnozowane problemy społeczne	Zdiagnozowane problemy pozaspołeczne
Projekty podstawowe programu rewitalizacji	• PS 1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości. • PS 2. Niska oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych. • PS 3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • PS 4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego. • PS 5. Niekorzystne procesy demograficzne.	• PI 1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy. • PI 2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych. • PI 3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych. • PI 4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych. • PI 5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.

Źródło: opracowanie własne.

10.1 Efekt synergii programu rewitalizacji

Realizacja programu rewitalizacji w gminie Zbuczyn opiera się na realizacji projektów infrastrukturalnych i społecznych, które wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają wzajemne oddziaływania. Zrewitalizowane obiekty infrastrukturalne staną się bazą do realizacji różnorodnych projektów społecznych, tworząc przestrzeń sprzyjającą integracji, aktywizacji oraz wsparciu mieszkańców. Efekt synergii projektów infrastrukturalnych i społecznych w gminie Zbuczyn rozpatrywana jest w następujących aspektach:

1. **Zrewitalizowana lub nowotworzona infrastruktura jako baza dla podejmowanych działań społecznych:**
    - Zrewitalizowane obiekty infrastrukturalne (np. Zespół Pałacowo-Parkowy w Krzesk Majątku, świetlice wiejskie, grodzisko średniowieczne) będą wykorzystywane jako przestrzeń do realizacji działań społecznych, takich jak spotkania, warsztaty, czy wydarzenia integracyjne.
    - Odnowione i nowe budynki stworzą sprzyjające warunki do rozwoju społeczności lokalnej, ułatwiając dostęp do miejsc spotkań i wsparcia dla mieszkańców (np. Centrum Wiedzy i Doświadczania w Krzesku „Dom Bociana”).
    - Utworzenie Rodzinnego Domu Pomocy w Krzesku Starym zapewni wsparcie osobom starszym i z niepełnosprawnościami, które nie mogą przebywać w tradycyjnych

placówkach opiekuńczych, ale wymagają całodobowej opieki w kameralnym, domowym środowisku.

2. **Zwiększona dostępność i funkcjonalność obiektów:**
    - Świetlice wiejskie (np. w Izdebkach Wąsach i Sobiczach) staną się przestrzeniami do organizacji inicjatyw społecznych, integracyjnych oraz edukacyjnych.
    - Modernizacja obiektów poprawi jakość życia mieszkańców, umożliwiając organizację zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów.
    - Centrum Wiedzy i Doświadczenia w Krzesku „Dom Bociana" stworzy unikatową przestrzeń edukacyjną i badawczą, łączącą ochronę przyrody, ekologię oraz naukę w praktyce. Będzie miejscem spotkań dla naukowców, studentów, organizacji ekologicznych i społeczności lokalnej.
3. **Zwiększenie skuteczności działań:**
    - Projekty społeczne, takie jak „Lokalne Kluby Seniora" czy „Aktywność w każdym wieku!", będą skuteczniejsze dzięki nowoczesnej infrastrukturze.
    - Inwestycje w Centrum Wiedzy i Doświadczenia w Krzesku „Dom Bociana" umożliwią realizację warsztatów ekologicznych, programów badawczych oraz wydarzeń kulturalnych, przyciągając zarówno mieszkańców, jak i turystów.
    - Zrewitalizowane przestrzenie ułatwią organizację zajęć edukacyjnych oraz spotkań integracyjnych, zwiększając zaangażowanie mieszkańców.
4. **Zwiększona atrakcyjność historyczna i kulturalna:**
    - Rewitalizacja historycznych obiektów, takich jak grodzisko w Krzesk Królowa Niwa czy Zespół Sakralny, umożliwi organizację wydarzeń edukacyjnych i kulturalnych (przez samorząd, organizacje pozarządowe oraz mieszkańców).
    - Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy poprzez ochronę dziedzictwa kulturowego stworzy nowe możliwości integracyjne i edukacyjne dla mieszkańców.
    - Tworzenie atrakcji turystycznych na bazie dziedzictwa architektonicznego oraz gospodarczego (utworzenie Muzeum Ziemniaka w miejscowości Krzesk-Majątek).
5. **Trwały rozwój społeczny i gospodarczy:**
    - Infrastruktura tworzona w ramach rewitalizacji będzie otwartą przestrzenią dla realizacji różnorodnych inicjatyw społecznych, co przyczyni się do trwałego rozwoju lokalnej społeczności.
    - Tworzenie bazy poprawiającej warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.
    - Połączenie inwestycji w infrastrukturę i działania społeczne prowadzi do wzmacniania więzi międzyludzkich, wspierania talentów oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Synergia między projektami infrastrukturalnymi a społecznymi w gminie Zbuczyn stanowi klucz do trwałego i efektywnego rozwoju. Inwestycje w rewitalizację obiektów, takich jak świetlice wiejskie czy historyczne miejsca, tworzą przestrzeń sprzyjającą rozwojowi inicjatyw społecznych, co bezpośrednio przekłada się na poprawę jakości życia mieszkańców. Wzajemne wzmacnianie tych dwóch sfer sprawia, że gmina (a zawłaszcza podobszary rewitalizacji) stanie się bardziej atrakcyjna zarówno dla mieszkańców, jak i turystów, przyczyniając się do integracji społecznej, rozwoju kulturalnego oraz ogólnej poprawy warunków życia.

11. Komplementarność i mechanizmy integrowania

Komplementarność jest niezwykle istotnym elementem Gminnego Programu Rewitalizacji, który znajduje swój wymiar zarówno w spójności zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będących odpowiedzią na zidentyfikowane problemy i bariery rozwojowe, zgodności z określonymi celami rewitalizacji oraz efektywności wydatkowania środków finansowych na zadania rewitalizacyjne. Komplementarność Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 rozpatrywana jest na poziomie pięciu aspektów: przestrzennego, problemowego, proceduralno - instytucjonalnego, międzyokresowego i finansowego (źródeł finansowania).

Grafika 13 Zasady komplementarności Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn

Źródło: opracowanie własne.

11.1 Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 oparta jest głównie na budowaniu relacji przestrzennych z pozostałymi częściami gminy. Zasadniczo w tym aspekcie obszar Gminy jest traktowany jako całość. Zakłada się, że efekty działań rewitalizacyjnych będą oddziaływać nie tylko punktowo, ale na całe otoczenie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne (podstawowe i uzupełniające) realizowane są na podobszarach rewitalizacji, przez

co charakteryzują się komplementarnością przestrzenną. Wyznaczenie podobszarów zdegradowanych i na tej podstawie określenie podobszarów rewitalizacji oparte zostało o szczegółową analizę wskaźnikową (analizę danych zastanych) oraz liczne konsultacje społeczne. Dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, pozytywne skutki ich oddziaływania widoczne będą w skali całej gminy, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli nie tylko mieszkańcy podobszarów, ale także całej Gminy, jak i osoby odwiedzające Zbuczyn. Wszystkie działania będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować zjawiska kryzysowe, a nie przenosić je w inne miejsca, czy też doprowadzać do niepożądanych efektów takich jak segregacja społeczna, czy dalsze wykluczenie. Część z projektów rewitalizacyjnych realizowana będzie wspólnie, na wszystkich podobszarach rewitalizacji (a właściwie dla mieszkańców wszystkich wyodrębnionych podobszarów rewitalizacji).

Rysunek 6. Komplementarność przestrzenna GPR Zbuczyn

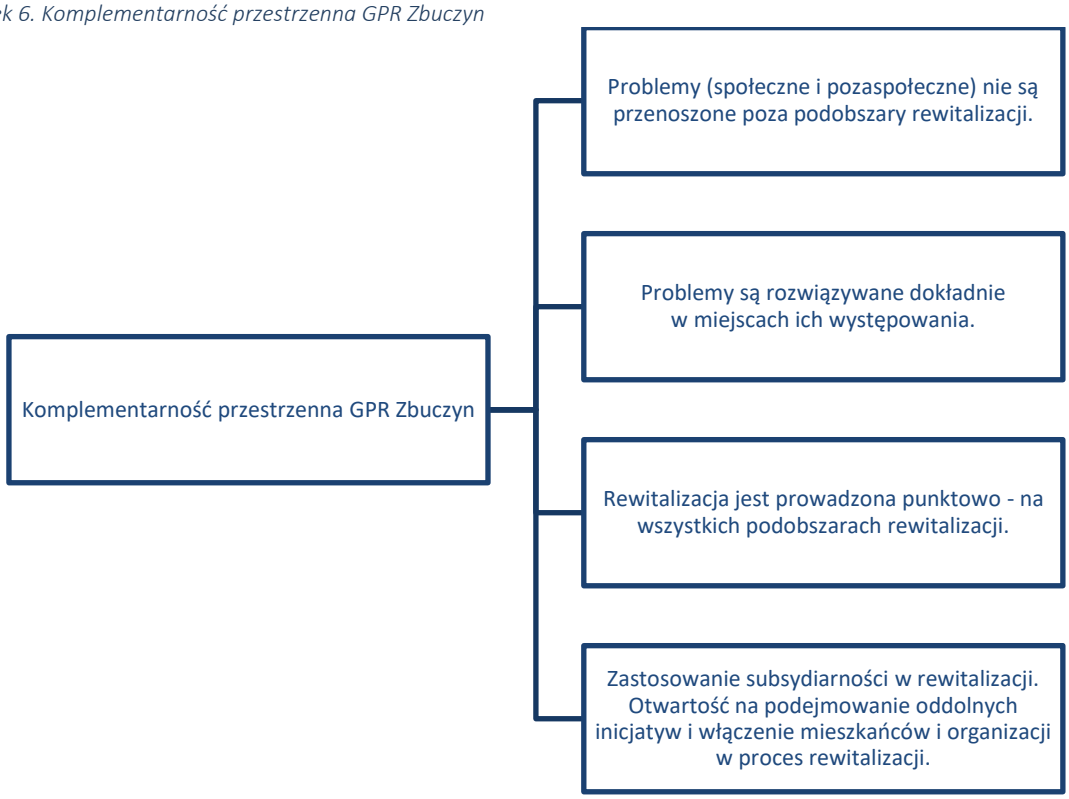

Źródło: opracowanie własne

W aspekcie komplementarności przestrzennej należy również brać pod uwagę zapisy Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, przyjętego Uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2018 r. poz. 13180). Sieć osadniczą województwa mazowieckiego, oprócz Warszawy, tworzą ośrodki o randze regionalnej – Radom i Płock oraz subregionalnej – Ostrołęka, Ciechanów i Siedlce. Z uwagi na swój potencjał gospodarczy i demograficzny ośrodki te pełnią rolę równoważącą w stosunku do Warszawy, i mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia spójności wewnętrznej regionu. W tym kontekście budowanie

powiązań z miastem powiatowym Siedlce (zwłaszcza w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego miasta Siedlce) stanowi kluczowe wyzwanie w rozwoju Gminy Zbuczyn w aspekcie zewnętrznym.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 to dokument w zakresie planowania rozwoju lokalnego, określający kluczowe kierunki rozwoju MOF Miasta Siedlce. Strategia wskazuje wizję, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań wyznaczone do realizacji w okresie jej obowiązywania i obejmuje Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce na podstawie porozumienia nr 2/2022 z dnia 27 lipca 2022 roku, określającego zasady współpracy jednostek samorządu terytorialnego w celu przegotowania i realizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego pomiędzy Gminą Siedlce, Gminą Zbuczyn, Gminą Mokobody, Gminą Kotuń, Gminą Wiśniew i Miastem Siedlce. Dokument jest jednym z podstawowych instrumentów zarządzania i stanowi podstawę do prowadzenia przez władze samorządowe długookresowej polityki rozwoju gmin.

Mimo, że wojewódzkie dokumenty w zakresie planowania przestrzennego nie wyznaczają Gminie Zbuczyn roli ośrodka ponadlokalnego, to należy założyć, że skutecznie zrealizowana rewitalizacja przełoży się pozytywnie na sytuację społeczno – gospodarczą powiatu siedleckiego oraz szerzej subregionu siedleckiego.

Grafika 14 Komplementarność przestrzenna GPR Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030

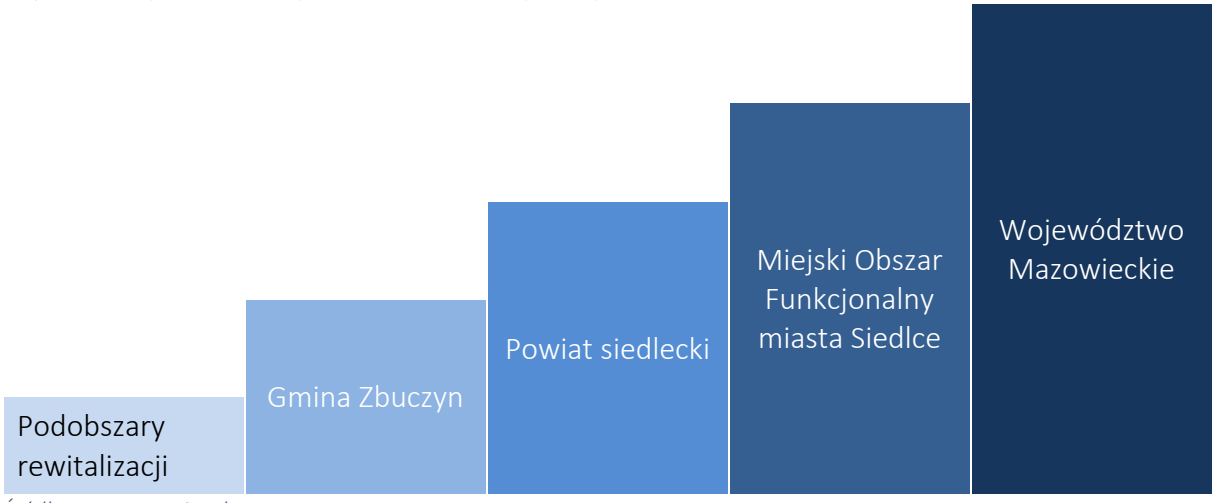

Źródło: opracowanie własne.

W Gminie Zbuczyn obszar rewitalizacji podzielony jest na szesnaście podobszarów, które zajmują łącznie powierzchnię 661,5 ha (3,14% powierzchni gminy) i jest zamieszkały przez 2 127 osób (21,03% mieszkańców). Zaproponowane w GPR projekty realizują zasadę rozwiązywania problemów na miejscu (w miejscu występowania, i/lub ich generowania). Dzięki precyzyjnemu zawężeniu granic podobszarów rewitalizacji możliwa jest koncentracja działań wszystkich zaangażowanych w rewitalizację podmiotów. Rewitalizacja prowadzona jest na ściśle wyodrębnionym obszarze, przez co zwiększają się realne szanse na odwrócenie niekorzystnych tendencji i uzyskanie realnej zmiany. Poprzez realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych, pozytywne skutki ich oddziaływania widoczne będą na całym obszarze gminy, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej,

przez co korzystać z nich będą mogli nie tylko mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także osoby odwiedzające gminę Zbuczyn. Wszystkie działania będą prowadzone w taki sposób, aby eliminować zjawiska kryzysowe, zapobiegać ich rozprzestrzenianiu się na inne obszary gminy oraz zminimalizować ryzyko wystąpienia niepożądanych efektów.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zarówno podstawowe, jak i uzupełniające mają charakter przedsięwzięć wzajemnie dopełniających się, a ich realizacja odbywać się będzie w poszczególnych podobszarach rewitalizacji, w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy rozwojowe. Spełniają zatem warunek komplementarności przestrzennej w ujęciu interwencji społecznej i infrastrukturalnej, powiązanych wzajemnie i nastawionych na rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów gminy.

11.2 Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza wzajemne dopełnianie się różnych form działań rewitalizacyjnych (np. animacyjno-społecznych, aktywizacyjno-gospodarczych, środowiskowych i inwestycyjnych), co zapewnia wielokierunkowe całościowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Komplementarność problemową w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 zagwarantowano poprzez zamiar jednoczesnego zrealizowania projektów zarówno społecznych, jak i pozaspołecznych (głownie infrastrukturalnych), których zakres jest realną odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne, gospodarcze, przestrzenne, techniczne i środowiskowe. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniają pomiędzy różnymi sferami tematycznymi. Zaplanowane inwestycje infrastrukturalne służą bowiem celom społecznym, jednocześnie porządkując przestrzeń publiczną, wpływając na zachowanie ładu przestrzennego i docelowo poprawiając jakość życia mieszkańców oraz zwiększając stopień ich aktywizacji.

Zasada komplementarności problemowej wyraża się także w tym, że poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpisują się w logikę interwencji GPR. Każdy z projektów rewitalizacyjnych ma przypisane problemy rozwojowe podobszarów rewitalizacji, na które będzie miał oddziaływanie niwelujące. Wzajemne dopełnianie się przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak również powiązanie ich z celami rewitalizacji, zapobiega zjawisku fragmentaryzacji, zapewniając kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji.

W celu nadania przejrzystości i komplementarności zaplanowanej interwencji, dla każdego problemu rozwojowego (społecznego i pozaspołecznego) przypisano przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które mają na celu jego niwelowanie lub ograniczenie skutków.

Tabela poniżej przedstawia powiązanie pomiędzy zdiagnozowanymi problemami na podobszarach rewitalizacji, a planowanymi działaniami naprawczymi.

Tabela 61 Komplementarność problemowa – powiązanie problemów zdiagnozowanych na podobszarach rewitalizacji wraz z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi mającymi wpływ na ich rozwiązanie

Problemy rozwojowe podobszarów rewitalizacji	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mające wpływ na niwelację problemu
PS1. Niewykorzystany potencjał w zakresie rozwoju rynku pracy (przedsiębiorczości).	Przedsięwzięcie nr: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20.
PS2. Niewystarczająca oferta programów aktywizacyjnych, animacyjnych czy rozwojowych.	Przedsięwzięcie nr: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18 ,19, 20.
PS3. Funkcjonowanie grup, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Przedsięwzięcie nr: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20.
PS4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.	Przedsięwzięcie nr: 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 18.
PS5. Niekorzystne procesy demograficzne.	Przedsięwzięcie nr: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20.
PI1. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno – gospodarczy.	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 16, 17, 18,19, 20.
PI2. Występowanie obiektów publicznych niedostosowanych do potrzeb społecznych.	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 19.
PI3. Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych.	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 17, 18, 19, 20.
PI4. Niszczejące obiekty (w tym zabytkowe), wymagające działań naprawczych.	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 17, 18, 19, 20.
PI5. Deficyt miejsc skupienia lokalnego budujących wspólnotę samorządową.	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20.

Źródło: opracowanie własne.

Analiza komplementarności problemowej wskazuje na szeroki zakres oddziaływania projektów rewitalizacyjnych na kluczowe wyzwania rozwojowe podobszarów objętych interwencją. Zidentyfikowane problemy społeczne, takie jak niewykorzystany potencjał rynku pracy, brak oferty aktywizacyjnej czy zagrożenie wykluczeniem społecznym, są adresowane przez liczne przedsięwzięcia, co świadczy o ich kompleksowym charakterze. Również problemy infrastrukturalne, obejmujące niszczejące obiekty, niedostosowane przestrzenie publiczne czy deficyt miejsc integracji społecznej, znalazły odzwierciedlenie w projektach rewitalizacyjnych, które mają na celu ich modernizację i adaptację do współczesnych potrzeb mieszkańców. Znaczna liczba przedsięwzięć przypisanych do każdego z problemów podkreśla holistyczne podejście do procesu rewitalizacji oraz integrację działań infrastrukturalnych z programami społecznymi i gospodarczymi.

11.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 jest dokumentem strategicznym programującym rozwój gminy poprzez działania rewitalizacyjne. Ze względu na fakt, że projekty w nim zawarte mogły być zgłaszane nie tylko przez jednostki samorządu terytorialnego, jego wdrażanie wymaga szerokiej współpracy samorządu z podmiotami sektora pozarządowego (obywatelskiego) oraz biznesowego. Oznacza to konieczność zbudowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji, wzajemne uzupełnianie działań oraz spójność we wdrażanych procedurach.

Za całościową realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 odpowiada Wójt Gminy Zbuczyn, wspierany przez Urząd Gminy oraz jednostki organizacyjne gminy. Bezpośredni nadzór nad realizacją GPR sprawuje Zastępca Wójta Gminy Zbuczyn. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Gminy Zbuczyn (przyjętym Zarządzeniem nr 72/2021 Wójta Gminy Zbuczyn z dnia 7 grudnia 2021 r.), Zastępca Wójta nadzoruje pracę Wydziału Infrastruktury oraz wszystkich jednostek organizacyjnych gminy. W ramach tych obowiązków pełni również funkcję koordynatora programu rewitalizacji w gminie. Umiejscowienie koordynatora w strukturach Urzędu Gminy Zbuczyn zapewnia skuteczne zarządzanie programem oraz umożliwia kontynuację i uzupełnianie działań podejmowanych w ramach realizacji zadań rewitalizacyjnych.

W celu skutecznej realizacji założeń GPR przewidziano także współpracę z jednostkami organizacyjnymi gminy, instytucjami społecznymi i gospodarczymi, organizacjami pozarządowymi oraz osobami fizycznymi. Współpraca ta będzie opierać się na zlecaniu zadań publicznych zgodnie z procedurami przewidzianymi w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz Ustawie z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych.

Odpowiednie instrumenty zarządzania i wdrażania programu zostały opisane w kolejnych rozdziałach dokumentu. Dodatkowo realizacja GPR będzie systematycznie monitorowana, co umożliwi ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie ewentualnych korekt w przypadku potrzeby.

11.4 Komplementarność międzyokresowa

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2030 jest dokumentem, w którym zaplanowany został dalszy rozwój gminy. To także formalna deklaracja samorządu w zakresie kontynuacji polityki rozwojowej opartej o rewitalizację. Zapisane w ramach niniejszego programu przedsięwzięcia są następstwem podjętych działań i inicjatyw z zakresu rewitalizacji we wcześniejszych latach.

Grafika 15 Ewolucja procesu rewitalizacji w Gminie Zbuczyn

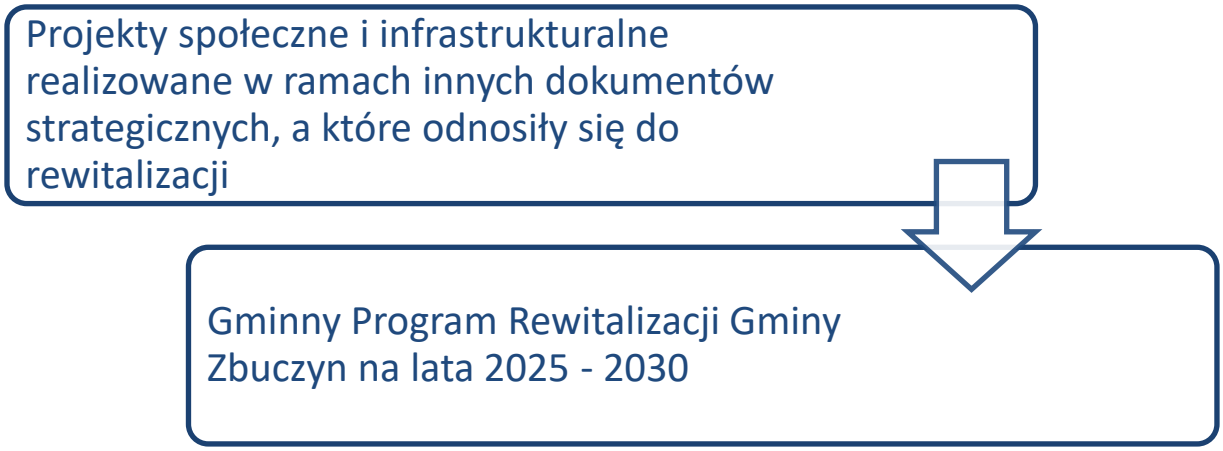

Źródło: opracowanie własne.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2030 jest pierwszym formalnym dokumentem dotyczącym rozwoju gminy poprzez rewitalizację. Mimo braku tego typu dokumentu Gmina realizowała projekty, które można określić jako „rewitalizacyjne".

Należą do nich następujące projekty:

1. Inwestujemy w kulturę - projekt realizowany przez GOK w ramach programu rządowego Infrastruktura Domów Kultury dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodząca z Funduszu Promocji Kultury. W ramach dotacji wykonano m. in. malowanie ścian na korytarzach, zakupiono sprzęt nagłośnieniowy, sprzęt komputerowy do biura instruktorów, sprzęt do prowadzenia zajęć z nowoczesnych technologii dla dzieci i młodzieży oraz wyposażono salę w pętlę indukcyjną wspomagającą osoby z dysfunkcjami słuchu.
2. Modernizacja sali widowiskowej Gminnego Ośrodka Kultury w Zbuczynie.
3. Dostawa i montaż systemu monitoringu wizyjnego w szkołach podstawowych gminy Zbuczyn.
4. Renowacja stawu w miejscowości Grochówka.
5. Renowacja stawu w miejscowości Modrzew.
6. Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej w Borkach-Kosach.
7. Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Zawady (w systemie zaprojektuj u wybuduj.)

Komplementarność międzyokresowa została osiągnięta poprzez zaplanowanie działań rewitalizacyjnych wykorzystując efekty przedsięwzięć zrealizowanych poprzednio (w tym w poprzedniej perspektywie finansowej UE). Przedsięwzięcia w niniejszym programie są następstwem podjętych działań i inicjatyw we wcześniejszym okresie.

11.5 Komplementarność źródeł finansowania

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji będą finansowane z różnych źródeł, w tym m.in. ze środków własnych podmiotów realizujących dane przedsięwzięcie oraz funduszy zewnętrznych, takich jak Fundusze Europejskie, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, Fundusze EOG i Fundusze Norweskie, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, programy krajowe i państwowe fundusze celowe, a także pożyczki, kredyty i dotacje. Takie zróżnicowane źródła finansowania wskazują na komplementarność przyjętych rozwiązań oraz zwiększają szanse na skuteczną realizację zaplanowanych przedsięwzięć.

Gminny Program Rewitalizacji zakłada szeroką współpracę podmiotów publicznych (Gmina Zbuczyn, Uniwersytet w Siedlcach), organizacji pozarządowych (Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Boskiej Częstochowskiej) oraz sektora prywatnego („ARCHE" Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A.). Takie partnerstwo pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i komercyjnym podkreśla zintegrowane podejście do rewitalizacji, które nie tylko wspiera odbudowę infrastruktury, ale także przyczynia się do długofalowego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

11.6 Podsumowanie komplementarności

Podsumowanie komplementarności w obrębie GPR zaprezentowano na poziomie celów i kierunków działań. Związane jest to z postrzeganiem procesu rewitalizacji jako narzędzia osiągania konkretnych i mierzalnych celów. Dla pełnej prezentacji komplementarności zdecydowano się na wykorzystanie matrycy pokazującej wzajemne zależności pomiędzy poszczególnymi celami procesu, wskazując wiążący rodzaj jej komplementarności.

Poniższa matryca, prezentuje poszczególne projekty rewitalizacyjne wraz z przypisanymi im celami strategicznymi oraz celami operacyjnymi.

Tabela 62 Komplementarność wiązek projektowych z celami strategicznymi i celami operacyjnymi

Lp.	Projekt rewitalizacyjny	Skuteczna integracja mieszkańców, niwelacja problemów społecznych i rozwój gospodarczy				Atrakcyjna przestrzeń i funkcjonalne obiekty dostosowane do potrzeb społecznych					Ciągłe podnoszenie jakości standardów ekologicznych oraz promowanie zrównoważonego rozwoju		
		CO.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (rynku pracy)	CO.1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.	CO.1.3. Wzrost tożsamości lokalnej oraz lepsza integracja mieszkańców	CO 1.4. Poprawa bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji	CO.2.1. Poprawa jakości i funkcjonalności zagospodarowanych przestrzeni publicznych	CO.2.2. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej	CO.2.3. Poprawa dostępności obiektów zabytkowych.	CO.2.4. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu	CO. 2.5 Otwartość na osoby ze szczególnymi potrzebami (włączenie społeczne).	CO.3.1. Wzrost atrakcyjności terenów zielonych	CO.3.2. Poprawa efektywności energetycznej budynków	CO 3.3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.
1.	Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Pałacowo – Parkowego w m. Krzesk Majątek	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X
2	Rewitalizacja części parkowej Zespołu Pałacowo – Parkowego w miejscowości Krzesk Majątek	X	X	X	X	X		X	X	X	X		X
3	Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Sakralnego w miejscowości Krzesk Majątek		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4	Rewitalizacja zaniedbanych, nieużytkowanych działek gminnych z budową infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X
5	Rewitalizacja zdegradowanego budynku i utworzenie dostosowanej do przepisów sanitarnych przestrzeni do wielobranżowej produkcji spożywczej		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X
6	Utworzenie obiektu konferencyjno – wystawienniczego w oparciu o zrewitalizowane obiekty Rolniczej Stacji Doświadczalnej w Zawadach	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X
7	Rewitalizacja grodziska wczesnośrednowiecznego w miejscowości Krzesk Królowa Niwa	X	X	X		X	X	X	X	X	X		
8	Utworzenie lokalnych punktów wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	X	X	X	X					X			X
9	Utworzenie Lokalnych Klubów Seniora	X	X	X	X					X			X
10	Aktywność - START!	X	X	X	X					X			X
11	Usługi społeczno - zdrowotne w Gminie Zbuczyn	X	X	X	X					X			X
12	Młodzież w akcji	X	X	X	X					X			X
13	Powrót do tradycji ludowej	X	X	X	X					X			X
14	Sercem piszmy, co nam w duszy gra	X	X	X	X					X			X
15	Aktywność w każdym wieku!	X	X	X	X					X			X
16	Budowa hali chłodniczej usprawniającej proces produkcji Podlaskiej Wytwórni Wódek „Polmos” S.A	X	X									X	
17	Muzeum Ziemniaka w miejscowości Krzesk-Majątek. Interaktywne Centrum Edukacyjne o Regionie	X	X	X		X		X	X	X	X	X	X
18	Rewitalizacja drewniano-murowanego budynku stodoły na cele społeczne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
19	Utworzenie Rodzinnego Domu Pomocy w Krzesku Starym		X	X	X	X	X			X	X	X	X
20	Utworzenie Centrum Wiedzy i Doświadczania w Krzesku „Dom Bociana”	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X

Źródło: opracowanie własne.

Program rewitalizacji w gminie Zbuczyn obejmuje szeroki wachlarz działań, które koncentrują się na trzech głównych obszarach: rewitalizacji infrastrukturalnej i przestrzennej, aktywizacji społecznej oraz rozwoju przedsiębiorczości i usług społecznych.

Rewitalizacja infrastrukturalna i przestrzenna obejmuje odbudowę, modernizację i adaptację budynków oraz przestrzeni publicznych, w tym obiektów zabytkowych, użyteczności publicznej oraz terenów zielonych. W ramach tych działań realizowane są projekty takie jak rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Krzesku Majątek, utworzenie obiektu konferencyjno-wystawienniczego w Zawadach czy odnowa świetlic wiejskich. Działania te mają na celu poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy.

Aktywacja społeczna i integracja mieszkańców to drugi istotny filar programu rewitalizacji. Inicjatywy w tym zakresie wspierają aktywność społeczną, integrację międzypokoleniową oraz pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem. Projekty takie jak „Aktywność - START!", „Młodzież w akcji", tworzenie lokalnych punktów wsparcia dla rodzin, rozwój klubów seniora czy promocja tradycji ludowej mają na celu budowanie silnych więzi społecznych oraz wzmacnianie tożsamości lokalnej.

Trzecim kluczowym elementem rewitalizacji jest rozwój przedsiębiorczości i usług społecznych, który ma na celu tworzenie nowych miejsc pracy oraz poprawę dostępu do usług społecznych i zdrowotnych. Przykładem są projekty związane z utworzeniem przestrzeni dla wielobranżowej produkcji spożywczej, rozwój usług społeczno-zdrowotnych w gminie oraz budowanie partnerstw międzysektorowych. Działania te przyczyniają się do poprawy warunków życia mieszkańców oraz zwiększają atrakcyjność inwestycyjną regionu.

Tabela 63 Komplementarność problemowa – powiązanie problemów zdiagnozowanych na podobszarach rewitalizacji wraz z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi mającymi wpływ na ich rozwiązanie

Kierunek działań	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące ten kierunek
KD.1.1. Podejmowanie inicjatyw z zakresu aktywnej integracji społecznej	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 20.
KD.1.2. Realizacja programów pobudzania przedsiębiorczości, kreatywności i praktycznych umiejętności	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 20.
KD.1.3. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia	Przedsięwzięcie nr 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20.
KD.1.4. Realizacja programów kulturowych, patriotycznych, budujących tożsamość lokalną	Przedsięwzięcie nr 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19.
KD.1.5. Budowanie partnerstw międzysektorowych służących rozwojowi lokalnemu	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19,
KD.2.1. Rewitalizacja obiektów zabytkowych	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 7, 17, 18, 20.
KD.2.2. Przebudowa i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 17, 19, 20.
KD.2.3. Tworzenie w przestrzeni publicznej funkcjonalnych stref wypoczynku i rekreacji.	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 17, 19, 20.
KD.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych, kulturalnych, edukacyjnych i sportowych	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 17, 18, 19, 20.

KD.2.5. Tworzenie przestrzeni i obiektów do świadczenia usług społecznych i komercyjnych	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 16, 17, 18, 19, 20.
KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 17, 18, 19, 20.
KD.3.2. Inwestycje ograniczające niską emisję oraz rozwój OZE	Przedsięwzięcie nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 17, 18, 19, 20.

Źródło: opracowanie własne.

Rewitalizacja w gminie Zbuczyn jest kompleksowa i zakłada łączenie działań infrastrukturalnych z aktywizacją społeczną i wsparciem gospodarczym, co sprzyja zrównoważonemu rozwojowi lokalnej społeczności. Dzięki tym inicjatywom gmina staje się bardziej przyjaznym miejscem do życia, pracy i inwestycji, a mieszkańcy zyskują nowe możliwości rozwoju i integracji.

11.7 Mechanizmy integracji

Integrowanie działań zaproponowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2030 jest istotnym elementem procesu rewitalizacji, głównie z punktu widzenia osiągania zamierzonych celów. Polega ono na połączeniu m.in. działań koncepcyjnych, organizacyjnych i finansowych. Tym samym przedmiotowy podrozdział stanowi uzupełnienie wykazanej komplementarności. Głównym źródłem zbudowania trzech autonomicznych poziomów integracji przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest założenie, że każde z działań zwiększa swój własny potencjał czerpiąc z innych i zarazem zwiększa ich potencjał.

Tworzona w ramach rewitalizacji infrastruktura techniczna (obiekty i przestrzenie) będzie w pełni wykorzystywana do działań społecznych, nie tylko tych zaplanowanych w ramach rewitalizacji. Odnowione obiekty, takie jak Zespół Pałacowo-Parkowy i Zespół Sakralny w Krzesk Majątek, świetlice wiejskie, centrum szkoleniowo-wystawiennicze, Muzeum Ziemniaka czy lokalne kluby seniora, staną się miejscami spotkań, integracji i aktywizacji mieszkańców. Dzięki temu powstaną przestrzenie sprzyjające organizacji wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, warsztatów i inicjatyw społecznych, które będą odpowiadać na bieżące potrzeby lokalnej społeczności. Rewitalizacja grodziska wczesnośredniowiecznego czy Muzeum Ziemniaka wzbogacą ofertę turystyczno-edukacyjną, przyciągając zarówno mieszkańców, jak i gości z zewnątrz. Utworzenie punktów wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem oraz rozwój usług społeczno-zdrowotnych pozwolą na skuteczniejszą pomoc osobom potrzebującym. Dzięki odpowiedniej infrastrukturze możliwe będzie długofalowe rozwijanie inicjatyw społecznych, które wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców i wzmocnienie więzi lokalnych. Tym samym, mechanizmy integracji wzmacniają sprzężenie zwrotne pomiędzy planowanymi przedsięwzięciami.

Grafika 16 Schemat integrowania działań rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Kluczowymi mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji będą następujące czynniki:

1. **Integracja na poziomie celów** – mechanizm integracji w tym obszarze został wdrożony już na etapie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania. Etap opracowania dokumentu uwzględniał takie mechanizmy jak:
    a. Konsultacje w sprawie wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonych na jego podstawie podobszarów rewitalizacji – etap ten rozpoczął mechanizm integracji poprzez uruchomienie procesu udziału interesariuszy w tworzeniu GPR.
    b. Otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych do GPR - otwarty nabór przedsięwzięć przełożył się na stworzenie pola do weryfikacji przedsięwzięć z punktu widzenia ich oddziaływania na podobszary rewitalizacji i zaplanowania kompleksowej i zintegrowanej interwencji.

    Na etapie wdrażania mechanizmem integracji na poziomie celów będzie proces monitoringu - weryfikacji osiąganych celów i formułowania zaleceń określających dalsze kroki wdrażania dla GPR.
2. **Integracja na poziomie partycypacji społecznej** w zarządzaniu wdrażaniem GPR, mechanizm ten jest realizowany poprzez:
    a. Powołanie Komitetu Rewitalizacyjnego - podstawową funkcją Komitetu jest ocenianie postępu wdrażania GPR z punktu widzenia integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji. Uchwałą

nr X/57/2024 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 26.11.2024 roku określono zasady wyznaczania oraz działania Komitetu Rewitalizacji.

b. Współpracę ze środowiskiem seniorów, młodzieży, podmiotami świadczącymi usługi dla osób zagrożonych wykluczeniem, głównie osób z niepełnosprawnościami i osób bezrobotnych, z przedstawicielami organizacji pozarządowych w zakresie realizowanych działań rewitalizacyjnych.
c. Periodyczne spotkania z interesariuszami procesu rewitalizacji.
d. Dodatkowym narzędziem integracji będzie kontrola społeczna procesu realizowana dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

3. **Integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem** - mechanizm związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany będzie poprzez monitoring i ewaluację.

Monitoring oraz ewaluacja GPR zostały opisane w rozdziale 14. Na poziomie mechanizmów integracji zostaną one wykorzystane dla prowadzenia procesu zarządzania, zgodnie z zaplanowanymi celami, jednocześnie odnosząc się do mierzalnych wskaźników, co pozwoli na pomiar realizacji celów, a tym samym ocenę integracji GPR.

11.8 Dostępność

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2024-2030 został opracowany z uwzględnieniem zagadnień dotyczących dostępności. Każde przedsięwzięcie w ramach programu było analizowane pod kątem zapewnienia możliwie jak największej dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z definicją zawartą w ustawie, osoba ze szczególnymi potrzebami to osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne, wewnętrzne lub okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu pokonania barier, aby uczestniczyć w życiu społecznym na równych zasadach z innymi osobami.

W analizie dostępności poszczególnych projektów brano pod uwagę następujące udogodnienia:

Dostępność architektoniczna:

1. Zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych w budynkach.
2. Instalacja urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych umożliwiających dostęp do wszystkich pomieszczeń.
3. Zapewnienie informacji o rozkładzie pomieszczeń w budynku w formie wizualnej, dotykowej lub głosowej.

4. Zapewnienie osobom korzystającym z psa asystującego wstępu do budynku.
5. Zapewnienie możliwości ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami lub ich ratowania w inny sposób.

Dostępność cyfrowa: Realizacja wymagań określonych w Ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna:

1. Obsługa z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, takich jak język migowy oraz inne środki komunikacji, lub zapewnienie zdalnego dostępu do tłumacza online.
2. Instalacja urządzeń wspomagających słyszenie dla osób słabosłyszących.
3. Udostępnianie informacji o działalności podmiotu na jego stronie internetowej w formie elektronicznego pliku odczytywalnego maszynowo, nagrań w polskim języku migowym oraz tekstu łatwego do zrozumienia.
4. Zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w preferowanej formie.

Każda zgłoszona do GPR propozycja projektowa została przeanalizowana pod kątem powyższych udogodnień. Jednym z kluczowych celów realizowanych w ramach GPR jest poprawa warunków życia i funkcjonowania osób ze szczególnymi potrzebami, które są najbardziej narażone na marginalizację lub dyskryminację, m.in. z powodu niepełnosprawności, podeszłego wieku czy choroby.

12. Indykatywne ramy finansowe

Kluczowym aspektem realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest dywersyfikacja źródeł finansowania. Komplementarność tych źródeł sprawia, że realizacja zaplanowanych działań nie tylko staje się możliwa w wielu przypadkach, ale również bardziej efektywna. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą być realizowane zarówno przez podmioty z sektora publicznego, jak i prywatnego oraz pozarządowego.

Największe znaczenie w finansowaniu projektów zapisanych w GPR mają środki własne z budżetu gminy, środki budżetu państwa, fundusze europejskie oraz inne krajowe i zagraniczne źródła finansowania. Planowany zakres przedsięwzięć oraz czas ich realizacji będą w dużej mierze zależeć od możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł wsparcia.

Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych w ramach GPR wynosi 259 754 227,00 zł, z czego 57 754 227,00 zł (33%) stanowią środki samorządu Gminy Zbuczyn.

Udział wydatków innych niż samorząd Zbuczyna wynosi 202 000 000,00 zł w tym 86 000 000 zł (49%) to wkład kapitału prywatnego (podmiotów komercyjnych).

Szczegółowe zestawienie ram finansowych dla poszczególnych przedsięwzięć znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 64 Indykatywna lista projektów rewitalizacyjnych

Nr	Nazwa projektu	Szacowane koszty inwestycji / zadania	Potencjalne źródło finansowania inwestycji
1	Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Pałacowo – Parkowego w miejscowości Krzesk Majątek	33 000 000,00	ARCHE Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Puławska 361, 02-801 Warszawa. Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, krajowe środki publiczne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Konserwator Zabytków, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe.
2	Rewitalizacja części parkowej Zespołu Pałacowo – Parkowego w miejscowości Krzesk Majątek	10 000 000,00	Środki Gminy Zbuczyn. Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, krajowe środki publiczne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Konserwator Zabytków. Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe.
3	Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Sakralnego w miejscowości Krzesk Majątek	10 000 000,00	Środki prywatne Parafii Rzymsko-Katolicka p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej. Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, krajowe środki publiczne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Konserwator Zabytków, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe.
4	Rewitalizacja zaniedbanych, nieużytkowanych działek gminnych z budową infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej (świetlic wiejskich) dla miejscowości Izdebki Wąsy i Sobicze	3 000 000,00	Środki Gminy Zbuczyn. Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, krajowe środki publiczne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe.
5	Rewitalizacja zdegradowanego budynku i utworzenie przestrzeni dla wielobranżowej produkcji spożywczej dostosowanej do przepisów sanitarnych	5 000 000,00	Środki Gminy Zbuczyn. Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Fundusz Spójności, krajowe środki publiczne, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe.
6	Utworzenie centrum szkoleniowo-wystawienniczego przy Rolniczej Stacji	20 000 000,00	Środki publiczne: Uniwersytet w Siedlcach.

Nr	Nazwa projektu	Szacowane koszty inwestycji / zadania	Potencjalne źródło finansowania inwestycji
	Doświadczalnej im. prof. Feliksa Ceglarka w Zawadach Uniwersytetu w Siedlcach		Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, krajowe środki publiczne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe.
7	Rewitalizacja grodziska wczesnośrednowiecznego w miejscowości Krzesk Królowa Niwa	2 000 000,00	Środki Gminy Zbuczyn. Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, krajowe środki publiczne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Konserwator Zabytków. Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe.
8	Utworzenie lokalnych punktów wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	1 000 000,00	Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, Fundusze Europejskie dla Mazowsza, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe, środki prywatne.
9	Utworzenie Lokalnych Klubów Seniora	1 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, krajowe środki publiczne Senior+, dotacje samorządu województwa z zakresu pomocy społecznej lub zdrowotnej.
10	Aktywność - START!	867 627,00	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, krajowe środki publiczne Senior+, dotacje samorządu województwa z zakresu pomocy społecznej lub zdrowotnej, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe
11	Usługi społeczno - zdrowotne w Gminie Zbuczyn	1 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Europejski Fundusz Społeczny, środki krajowe np. samorządowe środki na pomoc społeczną (MCPS) i zdrowotną (Dep. Zdrowia UM), dotacje MRPiPS lub MZ
12	Młodzież w akcji	800 000,00	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, Europejski Fundusz Społeczny, środki krajowe np. samorządowe środki na pomoc społeczną (MCPS) i zdrowotną (Dep. Zdrowia UM), dotacje MRPiPS lub MZ
13	Powrót do tradycji ludowej	34 500,00	Środki własne Gminy Zbuczyn, inne programy grantowe.
14	Sercem piszmy, co nam w duszy gra	31 800,00	Środki własne Gminy Zbuczyn, inne programy grantowe.
15	Aktywność w każdym wieku!	20 300,00	Środki własne Gminy Zbuczyn, inne programy grantowe.

Nr	Nazwa projektu	Szacowane koszty inwestycji / zadania	Potencjalne źródło finansowania inwestycji
16	Budowa hali chłodniczej usprawniającej proces produkcji Podlaskiej Wytwórni Wódek „Polmos" S.A	20 000 000,00	Kapitał prywatny. Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A. ul. Kolejowa 10, 08-110 Siedlce. Inne środki publiczne, grantowe, dotacyjne.
17	Muzeum Ziemniaka w miejscowości Krzesk-Majątek. Interaktywne Centrum Edukacyjne o Regionie	30 000 000,00	Kapitał prywatny. Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A. ul. Kolejowa 10, 08-110 Siedlce.
18	Rewitalizacja drewniano-murowanego budynku stodoły na cele społeczne	3 000 000,00	Kapitał prywatny. Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos" S.A. ul. Kolejowa 10, 08-110 Siedlce.
19	Utworzenie Rodzinnego Domu Pomocy w Krzesku Starym	3 000 000,00	Środki Gminy Zbuczyn. Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, krajowe środki publiczne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Konserwator Zabytków. Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe
20	Utworzenie Centrum Wiedzy i Doświadczania w Krzesku „Dom Bociana"	30 000 000,00	Środki Gminy Zbuczyn. Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027, krajowe środki publiczne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Konserwator Zabytków. Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe

Źródło: opracowanie własne.

13. Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji, zadaniem własnym samorządu szczebla gminnego jest przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie. Głównymi stronami przy wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2030 są:

- Wójt Gminy Zbuczyn (przy udziale Urzędu Gminy w Zbuczynie wraz z jednostkami organizacyjnymi),
- Rada Gminy Zbuczyn,
- Komitet Rewitalizacji.

Organem mającym ustawowe umocowanie do zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji jest Wójt Gminy, będący operatorem procesu rewitalizacji, który decyduje o kształcie pozostałych elementów organizacyjnych struktury zarządzania wdrożeniem programu.

Zarządzanie GPR będzie odbywać się w ramach istniejących struktur Urzędu Gminy w Zbuczynie. Całością realizacji programu zarządzać będzie Zastępca Wójta Gminy Zbuczyn. Obrany schemat zarządzania nie generuje dodatkowych kosztów w ramach zarządzania programem. Ponadto w realizacji zadań w ramach GPR potencjalnie ważną rolę w strukturze zarządzania, czy też wdrażania przypisano partnerom projektowym, zgodnie z Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324, 862, 1717, 1940). Na podstawie art. 28a tejże ustawy w celu wspólnej realizacji projektów, mogą być tworzone partnerstwa, przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt (zwany projektem partnerskim), na warunkach określonych w porozumieniu lub umowie partnerskiej lub na podstawie odrębnych przepisów.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne przypisane dla Gminy Zbuczyn będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy w Zbuczynie Wieloletnią Prognozą Finansową (WPF) oraz poszczególnymi budżetami rocznymi. Spójność niniejszego programu z WPF zapewnić ma efektywną realizację zaplanowanych, zhierarchizowanych w planie przedsięwzięć. Do zadań Rady Gminy w Zbuczynie należy również uchwalenie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji oraz podejmowanie uchwał dotyczących zmian czy aktualizacji GPR.

Dla sprawnego zarządzania większymi zadaniami inwestycyjnymi Wójt Gminy Zbuczyn może powoływać zespoły zadaniowe, w skład których będą wchodzić przedstawiciele poszczególnych komórek Urzędu Gminy w Zbuczynie, odpowiedzialnych za cząstkowe funkcje zarządzania przedsięwzięciami. Ideą powołania ww. zespołów jest właściwe przygotowanie przedsięwzięcia od strony technicznej i sprawne zarządzanie jego realizacją, począwszy od przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację, kontrolę i nadzór nad robotami,

zarządzanie przepływem dofinansowania, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanej pomocy.

Grafika 17 Schemat organizacji procesu rewitalizacji GPR Gminy Zbuczyn

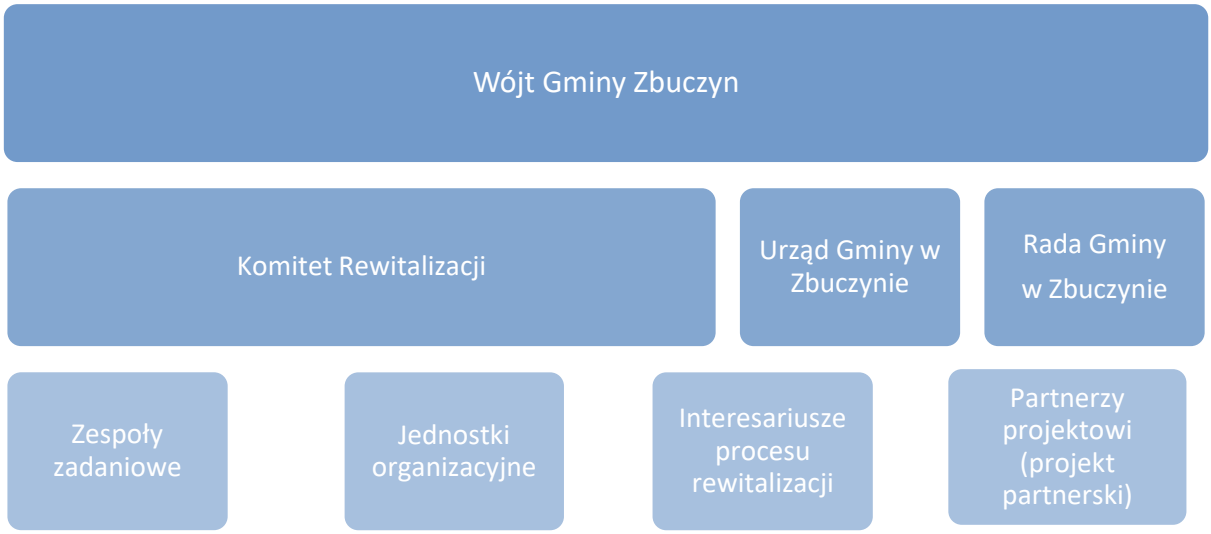

Źródło: opracowanie własne.

Komitet Rewitalizacji

Rolą Komitetu Rewitalizacji jest wsparcie doradcze Wójta Gminy Zbuczyn w zakresie dbałości o prawidłową realizację GPR oraz prowadzenie dialogu między poszczególnymi interesariuszami procesu rewitalizacji, a organami Gminy. Komitet reprezentuje lokalne środowiska społeczne, gospodarcze, mieszkańców gminy, organizacje pozarządowe oraz inne grupy.

Grafika 18 Schemat organizacji procesu rewitalizacji

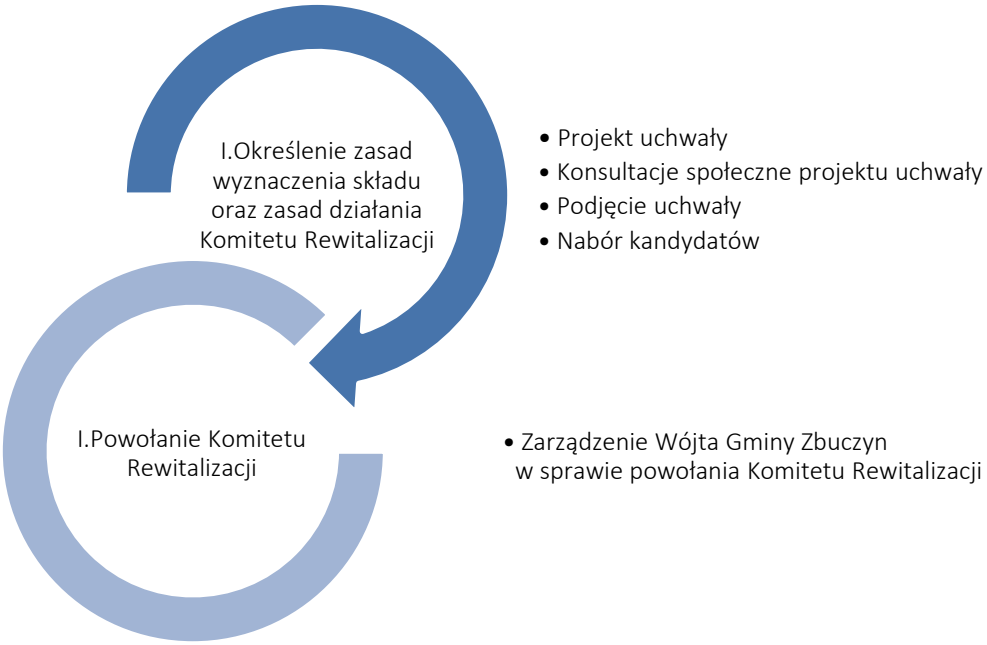

Źródło: opracowanie własne.

Komitet może inicjować również partnerstwa między samorządem, a partnerami projektowymi, w celu realizacji przedsięwzięć zapisanych w GPR. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu

Rewitalizacji określiła Rada Gminy w Zbuczynie uchwałą Nr X/57/2024 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 26 listopada 2024 r., zapewniając przejrzysty mechanizm wyłaniania przez interesariuszy ich przedstawicieli, przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji. Podjęcie uchwały w tej sprawie było poprzedzone konsultacjami społecznymi. Do zadań Komitetu należy w szczególności:

- opiniowanie dokumentów dotyczących rewitalizacji, w tym projektów aktualizacji i zmian Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030, przedkładanych przez Wójta Gminy Zbuczyn;
- podejmowanie inicjatyw i współdziałanie w procesie rewitalizacji, w tym w działaniach służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami rewitalizacji;
- przedkładanie Wójtowi Gminy Zbuczyn propozycji działań w zakresie zaspokajania potrzeb i oczekiwań interesariuszy rewitalizacji.

Jednostki organizacyjne Gminy Zbuczyn

Jednostki organizacyjne gminy będą bezpośrednio zaangażowane w realizację przedsięwzięć ujętych w GPR, zgodnie z ich kompetencjami.

Interesariusze rewitalizacji

Zarządzanie rewitalizacją przez interesariuszy rewitalizacji odbywać się będzie za pośrednictwem Komitetu Rewitalizacji oraz form przewidzianych w ramach uspołecznienia wdrażania GPR (między innymi poprzez zaangażowanie organizacji społecznych i innych interesariuszy rewitalizacji powołanych do Komitetu).

Realizatorzy zadań GPR

Zgodnie z przedstawioną listą przedsięwzięć rewitalizacyjnych obowiązek ich realizacji będzie spoczywał głównie na następujących podmiotach:

- Gmina Zbuczyn (wraz z jednostkami),
- Uniwersytet w Siedlcach,
- Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Krzesku Majątku,
- „ARCHE” Spółka Akcyjna.
- Podlaska Wytwórnia Wódek „Polmos” S.A.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą podlegały wszystkim ustaleniom i obowiązkom wynikającym z konieczności prowadzenia sprawozdawczości, a więc projekt zgłoszony przez podmiot będzie podlegał monitoringowi i ewaluacji. Z uwagi, iż wnioskodawcy to podmioty z wieloletnim doświadczeniem współpracy kooperacja przy wdrażaniu GPR będzie przebiegała zgodnie z przyjętymi zasadami współpracy podmiotów publicznych. Wskazane podmioty będą odpowiedzialne za realizację zadań na każdym etapie ich realizacji – od pozyskania i zagwarantowania finansowania inwestycji, przez

przygotowanie dokumentacji projektowej do realizacji projektu i utrzymania jego efektów w okresie trwałości.

Identyfikacja i sposób ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR

W tabeli poniżej przedstawiono możliwe ryzyka, które mogą wystąpić podczas wdrażania GPR. Do każdego ze wskazanych ryzyk przypisano prawdopodobieństwo wystąpienia w 3 stopniowej skali:

- 1 - niskie ryzyko wystąpienia,
- 2 - średnie ryzyko wystąpienia,
- 3 - ryzyko prawdopodobne.

Tabela 65 Identyfikowane ryzyka dla procesu rewitalizacji dla Gminy Zbuczyn

Rodzaj ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Sposoby rozwiązywania sytuacji problemowej
Brak środków finansowych	3 - ryzyko prawdopodobne	1. Próba dywersyfikacji źródeł finansowania (źródła prywatne, konkursowe, zagraniczne, PPP - partnerstwo publiczno-prywatne). 2. Aktualizacja GPR.
Opóźnienia w realizacji przedsięwzięć	2 - średnie ryzyko wystąpienia	1. Odpowiednia konstrukcja umów zakładająca kary umowne i odpowiedzialność wykonawcy za terminowe ukończenie inwestycji/projektu. 2. Bieżący monitoring postępu realizacji przedsięwzięć (więcej w rozdziale 14 GPR).
Brak chętnych do uczestnictwa w przedsięwzięciach społecznych	2 - średnie ryzyko wystąpienia	1. Skierowanie indywidualnych zaproszeń do potencjalnych uczestników przez jednostki organizacyjne Gminy. 2. Osobiste zaangażowanie liderów wybranych grup w proces rekrutacji.
Odstąpienie od realizacji projektów przez wnioskodawców	3 - ryzyko prawdopodobne	1. Indywidualne wsparcie doradcze w zakresie możliwości pozyskania środków zewnętrznych. 2. Spotkania informacyjne dla interesariuszy procesu rewitalizacji w zakresie pozyskiwania środków na zadania zapisane z GPR.

Źródło: opracowanie własne.

14. System monitoringu i ewaluacji

14.1 Monitoring gminnego programu rewitalizacji

Monitoring procesu rewitalizacji polega na systematycznym rejestrowaniu postępów procesu rewitalizacji, dokonywanego na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji poszczególnych projektów (produktów i rezultatów).

Monitoring prowadzony w odniesieniu do realizowanych przedsięwzięć będzie polegał na pozyskiwaniu informacji na temat postępów rzeczowych oraz kontroli założeń. Ponadto kontrolowane będą aspekty finansowe przedsięwzięć w kontekście zapewnienia trwałości osiąganych rezultatów. W związku z powyższym, monitoring będzie polegał na utrzymywaniu stałego kontaktu z podmiotami realizującymi przedsięwzięcia rewitalizacyjne, za co bezpośrednio odpowiedzialny będzie koordynator procesu rewitalizacji.

Podstawą oceny realizacji GPR będą pozyskane dane ilościowe i jakościowe. Dla usystematyzowania uzyskiwanych informacji w cyklu rocznym, do wszystkich zaangażowanych podmiotów skierowane zostaną zapytania dotyczące postępów w zakresie realizowanych przedsięwzięć. Zgromadzone dane zostaną zweryfikowane i posłużą do opracowania raportu z monitoringu. Raporty sporządzane będą raz na dwa lata. Z jednej strony umożliwi to reagowanie na różne zdarzenia związane z wdrażaniem poszczególnych przedsięwzięć, z drugiej prezentację informacji podmiotom zaangażowanym w proces rewitalizacji, w szczególności Komitetowi Rewitalizacji w zakresie postępu prowadzonych prac. Tak zaplanowany monitoring pozwoli na utrzymanie systematycznego kontaktu ze wszystkimi zaangażowanymi podmiotami, jednocześnie pozwalając na właściwe przeprowadzenie ewaluacji.

Podstawowym narzędziem do śledzenia postępów są wskaźniki monitorowania. Do monitorowania zmian stanu obszaru rewitalizacji będą wykorzystane wskaźniki realizacji celów GPR (wskazane w dalszej części opracowania), mierzące konkretne efekty podejmowanych działań w ramach realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

14.2 Ocena stopnia przemian na obszarze rewitalizacji

Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR będzie realizowana w cyklach dwuletnich i będzie obejmować całość działań zaplanowanych do realizacji w ramach GPR, również ocenę osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom, zakończoną raportem. W poniższej tabeli przedstawiono wskaźniki monitoringu, służące ocenie horyzontalnych przemian na obszarze rewitalizacji

Tabela 66 Wskaźniki monitorowania osiągania celów GPR

Wskaźnik	Wartość wskaźnika (2024)	Źródło danych	Oczekiwana tendencja	Wartość docelowa wskaźnika
Cel 1.				

Wskaźnik	Wartość wskaźnika (2024)	Źródło danych	Oczekiwana tendencja	Wartość docelowa wskaźnika
Liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	14,12	Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach	spadek	12,12
Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	24,86	Centrum Usług Społecznych w Zbuczynie	spadek	22,86
Cel 2.				
Liczba obiektów poddanych rewitalizacji	0	fiszka projektowa	wzrost	5
Liczba zagospodarowanych przestrzeni publicznych	0	fiszka projektowa	wzrost	11
Liczba obiektów/terenów zabytkowych poddanych rewitalizacji	0	fiszka projektowa	wzrost	4
Cel 3.				
Średnie roczne stężenie pyłu zawieszonego PM2.5	12,8	https://powietrze.gios.gov.pl/	Spadek	11,8

Źródło: opracowanie własne

Poszczególne cele strategiczne będą monitorowane poprzez odpowiednie wskaźniki monitoringu, które są zgodne ze wskaźnikami użytymi do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Monitoring GPR będzie odbywał się co dwa lata, w ostatnim kwartale lat 2026, 2028 i 2030. Prawidłowo funkcjonujący monitoring oraz ewaluacja działań pozwolą na efektywne zarządzanie projektem. Podstawowym celem monitoringu jest weryfikacja zatem skuteczności przedsięwzięć, które zawarte są w dokumencie. Stały monitoring umożliwia wprowadzanie zmian, a tym samym prowadzi do podniesienie efektywności prowadzonych polityk publicznych. Dodatkowo umożliwia szybką reakcję w przypadku pojawienia się komplikacji lub problemów w realizacji zadań. Monitoring realizowany będzie przez Urząd Gminy w Zbuczynie przy wsparciu Komitetu Rewitalizacji.

14.3 Ocena realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych

Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie odbywało się w cyklach dwuletnich za pomocą przygotowanych kart projektów. Podmiot odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (wydział lub inny realizator) będzie zobligowany do wypełnienia karty projektu, zgodnie z poniższym wzorem.

Tabela 67 Wzór karty monitorowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Nazwa projektu	*Tytuł*
Cel ogólny realizacji projektu	*Opis*
Krótki opis działań	*Opis*
Realizator (wydział/referat/inne)	*Opis*
Miejsce realizacji (adres)	*Opis*
Monitorowane wskaźniki	*Opis*

Wydatkowane środki finansowe	*Opis*
Zaawansowanie realizacji/przygotowania do realizacji	*Opis*
Planowana data zakończenia (oddania do użytku/realizacji) projektu	*Opis*
Data sporządzenia karty	*Opis*

Źródło: opracowanie własne.

W uzasadnionych przypadkach, np., gdy realizowane zadanie tego wymaga lub jest bardziej skomplikowane, wzór może podlegać modyfikacjom. Sporządzone karty powinny zostać przekazane do Urzędu Gminy w Zbuczynie, gdzie na ich podstawie pracownik merytoryczny odpowiedniego referatu sporządzi raport z realizacji projektów GPR w cyklu dwuletnim. Raport powinien zostać opublikowany w BIP oraz na stronie internetowej poświęconej rewitalizacji.

14.4 Ewaluacja GPR

Ewaluacja okresowa GPR będzie realizowana w cyklach trzyletnich. Obejmować będzie całość działań zaplanowanych do realizacji w ramach GPR, w tym pośrednią ocenę osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom. Poniżej zaprezentowano strukturę uprawnień i odpowiedzialności w ramach ewaluacji.

Tabela 68 Organizacja procesu ewaluacji GPR Gminy Zbuczyn

Stanowisko	Uprawnienie	Odpowiedzialność
Wójt Gminy Zbuczyn	Wskazanie terminów i sposobów wykonania zadań, zatwierdzenie raportu z ewaluacji okresowej.	Za zrealizowanie zadań przewidzianych na dany rok budżetowy, terminowe przekazanie raportu z ewaluacji okresowej Komitetowi Rewitalizacji i Radzie Gminy Zbuczyn. Publikacja raportu z ewaluacji na stronie www.gminy.
Komitet Rewitalizacji	Opiniowanie raportu z ewaluacji okresowej.	Formułowanie zaleceń i opinii dotyczących wdrażania GPR.
Zastępca Wójta Gminy Zbuczyn	Zatwierdzenie treści dokumentu.	
	Ostateczna weryfikacja raportu.	Rzetelność raportu, terminowe przekazanie raportu do zatwierdzenia Wójtowi Gminy Zbuczyn i do opiniowania Komitetowi Rewitalizacji.
Naczelnik Wydziału Infrastruktury	1. Sprawdzenie poprawności danych dot. realizowanych zadań, sporządzenie raportu zbiorczego z realizacji zadań ujętych w GPR 2. Przeprowadzenie ankietyzacji podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne) zaangażowanych we wdrażanie GPR.	Skompletowanie informacji nt. stanu realizacji zadań, skompletowanie ankiet, przygotowanie raportu zbiorczego na podstawie otrzymanych informacji, weryfikacja wskaźników realizacji GPR.
Pracownik referatu merytorycznego lub kierownik jednostki organizacyjnej	Realizacja zadań ujętych w GPR, pozyskanie danych o realizacji zadań (formularz), sporządzenie sprawozdania z realizacji tych zadań i	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie informacji nt.

Stanowisko	Uprawnienie	Odpowiedzialność
	przygotowanie i zebranie ankiety ewaluacyjnej.	stopnia realizacji zadań i ankiety do Referatu Infrastruktury Komunalnej.
Podmioty prywatne i publiczne; partnerzy (inne niż jednostki gminne)	Realizacja zadań ujętych w GPR, wypełnienie ankiet dostarczonych przez Referat Infrastruktury Komunalnej.	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie ankiet.

Źródło: opracowanie własne.

W ramach ewaluacji okresowej przeprowadzane będą następujące czynności:

1. Podmiot odpowiedzialny za realizację danego zadania zapisanego w GPR wypełnia przygotowany przez Koordynatora rewitalizacji formularz informacji dotyczącej stopnia realizacji zadania oraz ankietę ewaluacyjną tego zadania, uwzględniające w szczególności poziom osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.
2. Informację dotyczącą stopnia szczegółowości realizacji zadania oraz ankietę ewaluacyjną za analizowany okres podmiot odpowiedzialny przekazuje do Koordynatora rewitalizacji.
3. Koordynator rewitalizacji sprawdza kompletność otrzymanych informacji nt. stopnia realizacji zadań oraz weryfikuje ankiety. W przypadku stwierdzenia uchybień, odsyła ją do właściwego wydziału / biura lub kierownika jednostki organizacyjnej w celu naniesienia poprawek. Poprawnie wypełnione ankiety ewaluacyjne zostają skompletowane i poddane analizie.
4. Koordynator rewitalizacji na podstawie zebranych informacji, przygotowuje zbiorczy raport, który przekazuje do Naczelnikowi Wydziału Infrastruktury.
5. Naczelnik Wydziału Infrastruktury zatwierdza raport i przekazuje do Zastępcy Wójta Gminy.
6. Zastępca Wójta Gminy dokonuje weryfikacji i akceptacji raportu oraz przekazuje raport Wójtowi Gminy Zbuczyn.
7. Wójt Gminy Zbuczyn zatwierdza raport i przekazuje go Komitetowi Rewitalizacyjnemu. Raport będzie stanowił podstawę sformułowania zaleceń na kolejne lata wdrażania GPR.
8. Komitet Rewitalizacyjny opiniuje raport i przekazuje swoje uwagi i zalecenia Wójtowi Gminy Zbuczyn.
9. Wójt Gminy Zbuczyn po uzyskaniu opinii Komitetu Rewitalizacyjnego przekazuje go niezwłocznie do akceptacji Radzi Gminy w Zbuczynie.
10. Publikacja raportu z ewaluacji na stronach internetowych gminy Zbuczyn.

Po publikacji raportu z ewaluacji na stronach internetowych podejmowane będą dodatkowe działania informacyjne, aby zapewnić transparentność procesu i poinformować opinię publiczną:

- **Komunikat prasowy** – wydanie oficjalnej informacji prasowej podsumowującej wyniki ewaluacji, przedstawiającej kluczowe wnioski oraz zalecenia na kolejne lata wdrażania GPR.

- **Udostępnienie raportu w mediach społecznościowych** – zamieszczenie podsumowania ewaluacji wraz z linkiem do pełnego dokumentu na oficjalnych profilach gminy w mediach społecznościowych.
- **Prezentacja raportu na sesji Rady Miasta** – omówienie wyników ewaluacji podczas obrad, zapewniając możliwość zadawania pytań przez radnych oraz mieszkańców.
- **Monitoring wdrażania zaleceń** – śledzenie postępów w realizacji rekomendacji zawartych w raporcie i informowanie o nich opinii publicznej w kolejnych aktualizacjach GPR.

Dzięki tym działaniom mieszkańcy oraz inne zainteresowane podmioty będą na bieżąco informowani o efektach realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji oraz planowanych usprawnieniach.

14.4 Aktualizacja GPR

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025–2030 podlega okresowej ocenie i może być aktualizowany w przypadku:

- pozyskania środków finansowych na realizację przedsięwzięć z listy uzupełniającej,
- wystąpienia problemów rzutujących na niską efektywność w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- istotnych zmian w uwarunkowaniach społecznych, gospodarczych, przestrzennych lub organizacyjnych na obszarze rewitalizacji,
- nieosiągania zakładanych wskaźników lub opóźnień w realizacji działań,
- konieczności dostosowania GPR do aktualnych wytycznych krajowych lub regionalnych.

Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR jest przeprowadzana co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Za jej przeprowadzenie odpowiada Wójt Gminy Zbuczyn, przy wsparciu zespołu ds. rewitalizacji. Ocena ta opiera się na analizie postępów rzeczowo-finansowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, osiągniętych wskaźnikach oraz opiniach interesariuszy. Może być wsparta dodatkową ewaluacją.

W przypadku wprowadzania zmian i korekt w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych, w dokumencie należy przedstawić ich szczegółowe uzasadnienie. Zmiana (aktualizacja) Gminnego Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim był on uchwalony. Procedura aktualizacji obejmuje następujące etapy:

1. Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR (przeprowadzana co najmniej raz na 3 lata).
2. Opiniowanie oceny przez Komitet Rewitalizacji.
3. Ogłoszenie zaopiniowanej oceny na stronie internetowej gminy i w BIP.
4. Wniosek do Rady Gminy o zmianę programu rewitalizacji.
5. Dokonanie zmian w GPR.
6. Konsultacje społeczne aktualizowanego programu rewitalizacji.

7. Opiniowanie, procedura środowiskowa - nie wymaga uzyskania opinii i przeprowadzenia konsultacji społecznych taka zmiana gminnego programu rewitalizacji, która nie dotyczy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie wymaga zmiany uchwały dotyczącej ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji (jeżeli w gminie ustanowiona została Specjalna Strefa Rewitalizacji).
8. Podjęcie uchwały.
9. Publikacja uchwały - zamieszczenie treści uchwały oraz zaktualizowanego programu rewitalizacji na stronie internetowej miasta i w Biuletynie Informacji Publicznej.
10. Komunikat prasowy - wydanie oficjalnej informacji prasowej na temat zmian w programie rewitalizacji oraz ich uzasadnienia.
11. Spotkania informacyjne - organizacja otwartych spotkań dla mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji społecznych, na których przedstawione zostaną zmiany oraz ich wpływ na proces rewitalizacji.
12. Monitoring wdrażania zmian - regularne raportowanie o postępach wdrażania zmienionego programu rewitalizacji, publikacja wyników na stronie internetowej miasta oraz w mediach społecznościowych.

Dzięki przyjętym przejrzystym procedurom i zaangażowaniu społeczności lokalnej, aktualizacja GPR będzie procesem transparentnym, dostosowanym do zmieniających się potrzeb Gminy Zbuczyn i oczekiwań społeczności lokalnej.

14.5 Harmonogram realizacji

W poniższej tabeli zaprezentowano ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030. Harmonogram zawiera przewidywany okres realizacji dla głównych elementów związanych z jego przyjęciem (uchwaleniem), realizacją oraz dalszą ewaluacją.

Tabela 69 Harmonogram realizacji GPR Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030

Wyszczególnienie	Okres realizacji
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030.	2025 r.
Powołanie i rozpoczęcie prac przez Komitet Rewitalizacji.	2025 r.
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej.	Niezwłocznie po uchwaleniu GPR
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji.	Od 2025 r. (przynajmniej jedno posiedzenie w trakcie roku)
Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach GPR.	Od 2025 r.

Wyszczególnienie	Okres realizacji
Monitoring.	Od 2025 r. (realizowany systematycznie w okresach dwuletnich)
Ewaluacja okresowa.	Od 2025 (realizowana w okresach trzyletnich)
Komunikacja społeczna GPR.	Od 2024 r.

Źródło: opracowanie własne.

14.6 Koszty zarządzania

Całość procesu wdrażania, monitoringu i ewaluacji będzie realizowana przez pracowników Urzędu Gminy w Zbuczynie w ramach obowiązków służbowych, w związku z czym nie przewiduje się ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu. W przypadku ewaluacji dopuszcza się jednak zlecenie opracowania badania ewaluacyjnego podmiotowi zewnętrznemu. Zaangażowanie wyspecjalizowanego podmiotu realizującego tego typu usługi możliwe będzie w przypadku dysponowania wolnymi środkami w budżecie gminy. Komitet Rewitalizacyjny powołany przez Wójta Gminy Zbuczyn jako ciało doradcze, funkcjonuje w oparciu o przedstawicieli Urzędu Gminy w Zbuczynie i gminnych jednostek organizacyjnych, jak również wyłonionych przedstawicieli podmiotów publicznych i prywatnych oraz mieszkańców. Praca w ramach Komitetu Rewitalizacyjnego będzie miała charakter społeczny, nieodpłatny.

14.7 Wskaźniki realizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 wymaga usystematyzowanego monitoringu. Jednym z podstawowych narzędzi służących do śledzenia postępu realizacji GPR są wskaźniki realizacji. Dostarczają one informacji dotyczących efektów realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w dokumencie. Podkreślić należy, iż wybór wskaźników skupiony jest na ocenie osiągnięcia poszczególnych celów rewitalizacji wskazanych w części planistycznej, a nie produktów poszczególnych przedsięwzięć. Wynika to z postrzegania interwencji w ramach rewitalizacji jako procesu całościowego, który nie jest prostą sumą realizowanych przedsięwzięć, a ma na celu osiągnięcie zmiany na obszarze objętym rewitalizacją.

Tabela 70 Wskaźniki realizacji GPR dedykowane celom rewitalizacji

Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Źródło danych (fiszka projektu)	Wartość docelowa wskaźnika
Liczba obiektów poddanych rewitalizacji	0	1, 3, 5, 6, 7, 17,18,19	8
Liczba zagospodarowanych przestrzeni publicznych	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,19,20	13
Liczba obiektów/terenów zabytkowych poddanych rewitalizacji	0	1, 2, 3, 7, 17,18,20	7

Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Źródło danych (fiszka projektu)	Wartość docelowa wskaźnika
Liczba projektów rewitalizacyjnych podmiotów spoza sektora publicznego	0	1, 3, 6, 16,17,18	6
Liczba obiektów/terenów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,17,18,19,20	11
Liczba obiektów, w których zastosowano rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 16, 17,18,19,20	12
Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu zagospodarowania terenów zielonych	0	1, 2, 3, 4, 7,19,20	10
Liczba istniejących obiektów/przestrzeni, które w wyniku rewitalizacji będą pełnić nowe funkcje	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,16,17,18,19,20	12
Liczba nowoutworzonych obiektów publicznych	0	4,19,20	4
Liczba podjętych inicjatyw z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej	0	8, 10, 11	32
Liczba podjętych inicjatyw z zakresu zwiększenia aktywności i udziału mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym	0	8, 9, 10	29
Liczba podjętych inicjatyw z zakresu zwiększenia aktywności i udziału mieszkańców podobszarów rewitalizacji w życiu społeczno-kulturalnym Zbuczyna	0	12, 13, 14, 15	33
Liczba producentów / przetwórców produktów rolnych, którzy poprawili warunki prowadzenia działalności gospodarczej	0	5, 16,	20

Źródło: opracowanie własne.

15. Uspołecznienie dokumentu i proces partycypacji społecznej

15.1 Uspołecznienie opracowania GPR

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 opracowany został przy współudziale społeczności lokalnej zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Wszystkie podjęte w tym celu działania polegały na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- podejmowaniu działań zapobiegających wykluczeniu mieszkańców podobszarów rewitalizacji z możliwości korzystania za pozytywnych efektów procesu rewitalizacji,
- prowadzeniu skierowanych do interesariuszy działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji (celach, zasadach, przebiegu),
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowywaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji,

- zapewnieniu możliwości wypowiedzenia się interesariuszy w czasie przygotowywania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

W związku z pracami nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 w ramach partycypacji społecznej, Gmina Zbuczyn prowadziła konsultacje społeczne na każdym etapie tworzenia dokumentu, zapewniając mieszkańcom udział w pracach nad dokumentem. Program opracowany został metodą partycypacji społecznej zgodnie z wymaganiami ustawy. Partycypacja społeczna to proces, który obejmuje aktywne zaangażowanie interesariuszy we wszystkie etapy procesu rewitalizacji, począwszy od planowania przez realizację, aż po ocenę podejmowanych działań. Jest to realizowane m.in. poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych, czy w pracach Komitetu Rewitalizacji, co zapewnia realny wpływ społeczności na kształt i wynik zaplanowanego procesu rewitalizacji.

Uspołecznienie procesu opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 składało się z kilku następujących etapów:

1. **Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla Gminy Zbuczyn.**

   Pierwszym etapem, włączającym społeczność lokalną w przygotowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 -2030 były konsultacje społeczne uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zbuczyn.

   Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt uchwały Rady Gminy Zbuczyn w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zbuczyn. Konsultacje społeczne zostały ogłoszone na podstawie art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 278). Konsultacje społeczne miały na celu poznanie opinii mieszkańców, partnerów społecznych i gospodarczych oraz wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji na temat projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zbuczyn.

   Uprawnionymi do uczestnictwa w konsultacjach społecznych byli mieszkańcy oraz wszystkie działające na obszarze gminy podmioty społeczno-gospodarcze, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, interesariusze rewitalizacji wymienieni w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji. Konsultacje przeprowadzono w terminie od dnia 21 sierpnia 2024 roku do 25 września 2024 roku.

   Informacja o konsultacjach społecznych rozpowszechniana była poprzez stronę internetową gminy, Biuletyn Informacji Publicznej, drukowaną prasę lokalną, wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddanym konsultacjom oraz na tablicy ogłoszeniowej Urzędu Gminy Zbuczyn.

Konsultacje zostały przeprowadzone w następujących formach:

- zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej poprzez wypełnienie formularza uwag dostępnego w Urzędzie Gminy Zbuczyn oraz na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Zbuczyn pod adresem: www.bip.zbuczyn.pl w zakładce „Tablica ogłoszeń", a także pod dedykowanym internetowym linkiem: https://ankieta.deltapartner.org.pl/zbuczyn_formularz_uwag_or_oz;
- otwartych spotkań dla interesariuszy procesu rewitalizacji, które odbyły się w dniu 12 września 2024 r. o godzinie 17:00 w Starym Krzesku oraz o godzinie 19.00 w Krzesku – Królowa Niwa. W spotkaniach udział wzięło łącznie 96 osób. Podczas spotkań zapoznano uczestników z prowadzonym procesem konsultacji oraz przedstawiono propozycję wyznaczenia podobszarów rewitalizacji.
- wypełnienia formularza dedykowanej rewitalizacji ankiety, dostępnej na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Zbuczyn pod adresem: www.bip.zbuczyn.pl w zakładce „Tablica ogłoszeń", oraz elektronicznie pod linkiem: https://ankieta.deltapartner.org.pl/zbuczyn_ankieta_ozor;
- zbierania uwag ustnych do protokołu w Urzędzie Gminy Zbuczyn, pokój nr 13.

Uwagi i opinie do projektu uchwały w formie wypełnionego formularza konsultacyjnego można było składać do 25 września 2024 r.:

- za pośrednictwem poczty elektronicznej lub platformy ePUAP Urzędu Gminy Zbuczyn;
- drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Zbuczyn;
- osobiście do Urzędu Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08-106 Zbuczyn w godzinach pracy Urzędu;
- poprzez wypełnienie dedykowanego formularza uwag on-line;
- podczas dwóch otwartych spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami, które odbyły się dnia 12 września 2024 r.

Proces delimitacji został zakończony podjęciem Uchwały nr IX/47/2024 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 29 października 2024 r. *w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zbuczyn* (DZ. URZ. WOJ. 2024.10888 Ogłoszony: 12.11.2024).

2. **Ankieta on-line.** Jednocześnie do prowadzonych konsultacji w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przeprowadzono ankietę on-line dotyczącej zebrania opinii mieszkańców o zasadności dokonanego wyboru oraz głównych wyzwań i barier charakteryzujących podobszary rewitalizacji w Gminie Zbuczyn. Przyjęty sposób konsultacji wypełnia ustawowe wymagania w zakresie konieczności stosowania form konsultacji społecznych. W przypadku prowadzonego procesu delimitacji było to zbieranie uwag w postaci

papierowej i elektronicznej, jak również przeprowadzenie ankiety dotyczącej obszaru rewitalizacji oraz bezpośrednie spotkanie dla interesariuszy procesu rewitalizacji (zaawansowana metoda partycypacji).

3. **Przystąpienie do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji**. Uchwałą nr X/56/2024z dnia 26 listopada 2024 r. *w sprawie przystąpienia do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030,* formalnie przystąpiono do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Wykonanie uchwały powierzono Wójtowi Gminy Zbuczyn.
4. **Spotkanie konsultacyjne wraz z wizytacją podobszarów rewitalizacji**, przeprowadzone w Urzędzie Gminy w Zbuczynie dnia 12.09.2024 roku. Spotkanie konsultacyjne dotyczyło projektów rewitalizacyjnych, ich specyfiki oraz potrzeb mieszkańców, barier rozwojowych oraz możliwych form aktywizacji mieszkańców, zwłaszcza tych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wizyta na podobszarach rewitalizacji pozwoliła zapoznać się z uwarunkowaniami lokalnymi procesu rewitalizacji.
5. **Otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych**. Otwarty nabór projektów do GPR został prowadzony w terminie od 4 do 20 grudnia 2024 r. Propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych można było zgłaszać w następujący sposób:
   - w formie papierowej poprzez wypełnienie formularza zgłoszeniowego dostępnego on-line lub dostępnego w Punkcie Obsługi Klienta w siedzibie Urzędu Gminy.
   - w formie elektronicznej, korzystając z dedykowanego linku do ankiety.

   W ramach prowadzonego otwartego naboru wpłynęło 20 formularzy (propozycji projektowych). Otrzymane propozycje przedsięwzięć były weryfikowane przez pracowników Urzędu Gminy Zbuczyn i zakwalifikowane jako propozycje projektów rewitalizacyjnych.
6. **Konsultacje projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030.**

   Przez cały proces rewitalizacyjny prowadzony przez Gminę Zbyczyn, priorytetem były działania edukacyjno-informacyjne, które zapewniały ciągły dostęp do informacji dotyczących procesu rewitalizacji. W ramach uspołeczniania opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 stosowane były zarówno obligatoryjne formy konsultacji społecznych, jak i zaawansowane metody konsultacyjne.

   Konsultacje społeczne przeprowadzono zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 6 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278) art. 30 ust. 2 pkt. 1a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572, 1907, 1940). O rozpoczęciu konsultacji społecznych Wójt Gminy Zbuczyn powiadomił 9 kwietnia 2025 r. W tym dniu na stronie internetowej gminy i BIP zamieszczono Obwieszczenie Wójta Gminy Zbuczyn w sprawie konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu

Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030. Informacja o rozpoczęciu konsultacji społecznych została ogłoszona również poprzez publikację w gazecie Tygodnik Siedlecki, nr 14 z dnia 09.04.2025 r. oraz wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem (tj. obszarze rewitalizacji) i w siedzibie Urzędu Gminy Zbuczyn.

Projekt GPR wraz z załącznikami oraz formularz konsultacyjny dostępne były w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na oficjalnej stronie internetowej Gminy Zbuczyn. Natomiast wersja papierowa dostępna była w Urzędzie Gminy Zbuczyn. Konsultacje przeprowadzone były w następujących formach:

- otwarte spotkanie konsultacyjne, podczas którego omówiony został projekt dokumentu. Spotkanie odbyło 5 maja 2025 r. o godz. 14:00 w formie online. Udział w spotkaniu wzięły udział 2 osoby. Nie zgłoszono żadnych uwag,
- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego dostępnego w siedzibie Urzędu Gminy Zbuczyn oraz umieszczonego na stronie internetowej Gminy Zbuczyn (www.zbuczyn.eu) w Biuletynie Informacji Publicznej www.bip.zbuczyn.pl, który należało przesłać na adres email: michal.kowal@zbuczyn.pl, złożyć osobiście/korespondencyjnie w siedzibie Urzędu Gminy Zbuczyn lub wypełnić dedykowany konsultacjom formularz on-line.
- zbieranie uwag i opinii w formie dodatkowej ankiety elektronicznej uzupełnianej online, dostępnej na stronie internetowej www.zbuczyn.eu , w Biuletynie Informacji Publicznej www.bip.zbuczyn.pl.

Uwagi i opinie do projektu GPR w formie wypełnionego formularza konsultacyjnego można było składać w okresie trwania konsultacji:

- drogą elektroniczną na adres: michal.kowal@zbuczyn.pl,
- drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Zbuczyn lub osobiście w godzinach pracy Urzędu Gminy Zbuczyn, ul. Jana Pawła II 1, 08 – 106 Zbuczyn
- podczas spotkania konsultacyjnego w dniu 5 maja 2025 r.

W ramach prowadzonych konsultacji nie wpłynęła żadna uwaga do projektu dokumentu.

Gminny Program Rewitalizacji został opracowany przy współudziale społeczności lokalnej oraz kluczowych grup interesariuszy zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz art. 8 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060. W proces opracowania GPR włączono:

- władze regionalne, lokalne oraz inne instytucje publiczne – w ramach procesu opiniowania;

- partnerów gospodarczych i społecznych – do udziału w pracach nad GPR zaproszono przedsiębiorców, organizacje pozarządowe oraz instytucje działające na rzecz rozwoju lokalnego;
- właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie – włączono organizacje pozarządowe, przedstawicieli mieszkańców oraz podmioty zajmujące się ochroną środowiska, promocją włączenia społecznego, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji. Uwzględniono ich opinie poprzez konsultacje społeczne, otwarte spotkania oraz badania ankietowe. Działania informacyjne i edukacyjne były dostosowane do osób o szczególnych potrzebach, m.in. poprzez możliwość udziału w konsultacjach on-line oraz organizację spotkań w miejscach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami.

W ramach partycypacji społecznej przeprowadzono szeroki zakres działań, w tym konsultacje społeczne, otwarte spotkania, badania ankietowe oraz spacery studyjne po obszarach rewitalizacji. Urząd Gminy w Zbuczynie prowadził również działania edukacyjno-informacyjne, zapewniając stały dostęp do informacji na temat rewitalizacji. Proces opracowania GPR spełniał ustawowe wymagania w zakresie konsultacji społecznych i partycypacji, zgodnie z wytycznymi krajowymi oraz unijnymi.

Grafika 19 Zastosowane formy konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Wyznaczenie OZ i OR (diagnoza delimitacyjna)

- zbieranie uwag w postaci papierowej,
- zbieranie uwag w wersji elektonicznej,
- badanie ankietowe (ankietyzacja mieszkańców),
- bezpośrednie spotkania dla interesariuszy procesu rewitalizacji (zaawansowana metoda partycypacji).

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji

- zbieranie uwag w postaci papierowej,
- zbieranie uwag w wersji elektonicznej,
- spotkanie konsultacyjne z wizytacją podobszarów rewitalizacji (zaawansowana metoda partycyopacji)
- kosnultacje społeczne projektu dokumentu wraz z otwartym spotkaniem konsultacyjnym (zaawansowana metoda partycypacji).

Źródło: opracowanie własne.

15.2 Uspołecznienie wdrażania GPR

Podstawowym celem działań związanych z uspołecznieniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2030 na etapie jego wdrażania jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów i interesariuszy. Proces partycypacji mieszkańców w realizacji GPR odbywać się będzie:

1. pośrednio - poprzez informowanie o poszczególnych etapach realizacji dokumentu, z wykorzystaniem strony internetowej gminy, publikacji promocyjnych i informacyjnych oraz lokalnej prasy,
2. bezpośrednio – podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych środowisk oraz z organizacjami pozarządowymi, grupami nieformalnymi (dopuszczalna formuła zdalna).

Interesariuszami procesu rewitalizacji, w stosunku do których prowadzona będzie polityka komunikacji i informacji będą mieszkańcy gminy, a zwłaszcza mieszkańcy podobszarów rewitalizacji (w tym także poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami itp.), lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne.

W ramach rozpowszechniania informacji o Gminnym Programie Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Zbuczyn dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji,
- publikowanie informacji na stronie internetowej Urzędu oraz profilu Gminy na portalu społecznościowym (facebook.com/zbnchannel) o nowo realizowanych zadaniach w ramach GPR,
- współpraca z lokalnymi mediami mająca na celu informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wnioskach z monitorowania GPR.

Uspołecznienie wdrażania GPR będzie również realizowane z wykorzystaniem i wspieraniem rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi poprzez:

- przygotowywanie informacji bieżących z przebiegu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji,
- opracowanie ankiety internetowej skierowanej do mieszkańców i innych interesariuszy dotyczącej oceny Gminnego Programu Rewitalizacji, prowadzonego procesu rewitalizacji oraz możliwości zgłaszania nowych potrzeb rewitalizacyjnych wynikających ze zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej,
- powołany Komitet Rewitalizacji składający się z przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji. Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji. Pełni również funkcję opiniodawczo - doradczą Wójta Gminy Zbuczyn,

- organizację co najmniej jednego w roku otwartego spotkania konsultacyjno – informacyjnego (dopuszczalna formuła zdalna), w trakcie którego mieszkańcy oraz przedstawiciele instytucji lokalnych będą mogli uzyskać informacje na temat aktualnego zaawansowania prac nad wdrożeniem procesu rewitalizacji oraz zgłosić uwagi dotyczące prowadzonych prac.

Proponowane działania mające na celu wspieranie rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi mogą zostać rozszerzone, dostosowane do aktualnych regulacji prawnych.

W proces realizacji i wdrażania GPR zaangażowani zostaną wszyscy partnerzy, o których mowa w art. 8 ust. 1 rozporządzenia ogólnego[7], w tym m.in. właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie. Kluczową przesłanką realizującą ten postulat jest udział przedstawicieli tych podmiotów w Komitecie Rewitalizacji. Stanowi on forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy Zbuczyn w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo - doradczą Wójta Gminy Zbuczyn. Udział w pracach Komitetu przedstawicieli organizacji pozarządowych, organizacji społecznych i grup nieformalnych działających na terenie Gminy Zbuczyn, pozwoli na zaangażowanie się przedstawicieli podmiotów partnerskich w realizowany proces rewitalizacji, a nadto pozwoli na wyrażanie opinii w zakresie wpływu realizowanych projektów na osoby i grupy zagrożone wykluczeniem społecznym.

15.3 Procedura opiniowania GPR

W oparciu o przepisy art. 17 ust. 2 pkt. 4 lit. a oraz b ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz dodatkowo na podstawie art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w powiązaniu z art. 8 zwrócono się wnioskiem o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn do 28 podmiotów. Podmioty te zostały wymienione w tabeli poniżej.

[7] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006

Zgodnie z przywołanymi zapisami ustawy o rewitalizacji, projekt Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 został przekazany do zaopiniowania 30 podmiotom. Instytucjom wyznaczono termin na przedłożenie opinii wynoszący 21 dni od dnia doręczenia projektu. Nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważane było za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu dokumentu. Poniżej przedstawiona została lista podmiotów, do których skierowano pisma o zaopiniowanie dokumentu.

Tabela 71 Podmioty, do których zwrócono się o zaopiniowanie projektu GPR Gminy Zbuczyn

Lp.	Podmioty, które winny zaopiniować GPR w każdym przypadku
1	Zarząd Powiatu Siedleckiego
2	Zarząd Województwa Mazowieckiego
3	Wojewoda Mazowiecki
4	Agencja Wywiadu
5	Nadwiślański Oddział Straży Granicznej im. Powstania Warszawskiego
6	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego - Delegatura w Warszawie
7	Wydział Zarządzania Kryzysowego, Starostwo Powiatowe w Siedlcach
8	Komisariat Policji w Mordach
9	Komenda Miejska Policji w Siedlcach
10	Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji Ośrodek Zamiejscowy w Warszawie
11	Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Siedlcach
12	Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Warszawie
13	Gminna Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna
14	Wydział Dróg, Starostwo Powiatowe w Siedlcach
15	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie
16	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. Oddział w Warszawie
17	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakład Linii Kolejowych w Warszawie
18	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Zakład Linii Kolejowych w Siedlcach
19	Gminna Spółka Komunalna Sp. z o.o.
20	Polska Spółka Gazownictwa - Gazownia w Siedlcach
21	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.
22	Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ SYSTEM S.A.
23	Polskie Sieci Elektroenergetyczne Spółka Akcyjna
24	PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa
25	PGE Dystrybucja S.A., Rejon Energetyczny Siedlce
26	LIQUID SYSTEMS Sp. z o.o.
27	LUKMAN MULTIMEDIA Sp. z o.o.
28	Krajowy Zasób Nieruchomości
Lp.	Podmioty, które winny zaopiniować projekt GPR, w związku ze specyfiką obszaru.
29	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie
30	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie
31	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie
32	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Siedlce

33	Starosta Siedlecki
34	Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie

Źródło: opracowanie własne.

Wskazane podmioty miały 21 dni na wyrażenie swojej opinii z uwzględnieniem zasady milczącej zgody.

W przeprowadzonej procedurze otrzymano pisemną odpowiedzi od następujących podmiotów:

Tabela 72. Podmioty, od których uzyskano pisemną odpowiedź w procedurze opiniowania projektu GPR Gminy Zbuczyn

L.p.	Nazwa podmiotu
1	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.
2	Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji Ośrodek Zamiejscowy w Warszawie
3	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. Oddział w Warszawie
4	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Siedlce
5	Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ SYSTEM S.A.
6	Zarząd Województwa Mazowieckiego
7	Zarząd Powiatu Siedleckiego
8	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie
9	Nadwiślański Oddział Straży Granicznej im. Powstania Warszawskiego
10	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie
11	Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków
12	Zarząd Powiatu Siedleckiego (w zakresie dróg powiatowych)

Źródło: opracowanie własne.

W procesie opiniowania nie zgłoszono żadnej uwagi dotyczącej podobszarów rewitalizacji. Szczegóły dotyczące przeprowadzonego procesu opiniowania zostały zawarte w opracowaniu, pt. „Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu”, który opublikowano się na internetowej stronie gminy oraz w biuletynie informacji publicznej.

16. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Zgodnie z ustawą z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko projekt gminnego programu rewitalizacji obowiązkowo podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (sooś), o ile wyznacza ramy dla późniejszej realizacji projektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią:

- Dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.7.2001, str. 30-37),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112), oraz
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, która dodatkowo uszczegóławia przepisy odnośnie obszarów podlegających ochronie, w szczególności obszarów Natura 2000.

W dniu 09.04.2025 r. złożono wniosek do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie dotyczący uzgodnienia braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030" (zwanego dalej „GPR").

W odpowiedzi Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie, zgodnie z pismem o sygnaturze WOOŚ-III.410.152.2025.JDR z dnia 16 maja 2025 r. wyraził stanowisko, że projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy buczyn nie jest dokumentem, dla którego, zgodnie z art. 46 i art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, ze zm.), wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdyż z analizy uwarunkowań, o których mowa w art. 49 ww. ustawy (mając na uwadze charakter działań przewidzianych w dokumencie, ich rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko oraz cechy obszaru objętego projektem) wynika, iż:

- przedmiotowy dokument nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na obszary Natura 2000,
- realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

GPR to ogólny dokument o charakterze lokalnym; dotyczy gminy wiejskiej położonej we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie siedleckim, w odległości 15 km od Siedlec, o powierzchni ok. 211 km² z 9 796 mieszkańcami (według danych za 2023 r). Użytki rolne w gminie zajmują ponad 60% powierzchni. Łączna powierzchnia obszaru zdegradowanego (tj. obszaru znajdującego się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami) w gminie wynosi 12 409,4 ha (58,9% powierzchni gminy) i jest zamieszkała przez 5 125 osób

(50,7% ogółu mieszkańców gminy). Obszar rewitalizacji składa się natomiast 16 podobszarów (Grochówka, Izdebki – Błażeje, Izdebki – Kosny, Izdebki – Kośmidry, Izdebki – Wąsy, Krzesk – Królowa Niwa, Krzesk – Majątek, Kwasy, Maciejowice, Modrzew, Sobicze, Stary Krzesk, Tęczki, Wesółka, Wólka Kamienna, Zawady), które zajmują łącznie powierzchnię ok. 661,5 ha, co stanowi 3,14% ogólnej powierzchni gminy, zamieszkuje je 2 127 osób (21,03% ludności gminy). Dokument stanowi wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zmierzający do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. GPR wyznacza trzy cele strategiczne: zwiększenie konkurencyjności poprzez dynamiczny rozwój sektora rolnego oraz sektorów towarzyszących; wzmacnianie dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej oraz świadome kształtowanie ładu przestrzennego; pozycjonowanie gminy jako lidera innowacji w szeroko rozumianej działalności rolnej.

Realizacja wszystkich przedsięwzięć inwestycyjnych zawartych w GPR powinna przebiegać z uwzględnieniem występowania okolicznej szaty roślinnej oraz zwierząt. Aby zapewnić jak najmniejszą ingerencję zaplanowanych inwestycji w środowisko przyrodnicze, w trakcie realizacji prac powinny być przestrzegane obowiązujące normy i przepisy w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego oraz zastosowane rozwiązania chroniące środowisko. Przed przystąpieniem do planowanych działań należy uwzględnić występowanie w obszarach objętych GPR form ochrony przyrody i obowiązujące w związku z tym przepisy odrębne.

Powyższe w szczególności dotyczy prac, które mogą spowodować naruszenie zakazów dla pomników przyrody np. zakazu niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu, zakazu umieszczania tablic reklamowych, czy zniszczenie siedlisk zwierząt, w tym podlegających ochronie gatunkowej. Może nastąpić sytuacja, że przeprowadzenie planowanych czynności będzie mogło być zrealizowane dopiero po uzyskaniu stosownych zezwoleń. Ustawodawca w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody określił, na jakich zasadach mogą mieć miejsce odstępstwa od generalnej reguły, jaką jest ochrona prawna form ochrony przyrody. Taki sposób postępowania pozwoli praktycznie na wyeliminowanie negatywnego wpływu na ochronę przyrody.

W przypadku inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko wnioskodawca/inwestor będzie zobligowany do uzyskania stosownej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

17. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2024-2030 nie przewiduje wprowadzenia zmian w uchwałach prawa lokalnego obowiązujących w Gminie Zbuczyn, w tym w Uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.

18. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

18.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2030 nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji.

18.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

Planowane przedsięwzięcia infrastrukturalne zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025 - 2030 nie są sprzeczne z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zbuczyn (przyjęte Uchwałą Nr XXXVII/327/2014 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 13 marca 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zbuczyn), stąd też brak konieczności modyfikacji wskazanego dokumentu). Planowane przedsięwzięcia infrastrukturalne zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 są zgodne z obowiązującymi Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego, stąd też nie przewiduje się konieczności modyfikacji wskazanych dokumentów.

Spis grafik

Grafika 1 Powiązanie GPR i strategii IIT ... 13
Grafika 2 Logika definiowania i klasyfikacji problemowej dla rewitalizacji w Gminie Zbuczyn ... 16
Grafika 3 Syntetyczny wskaźnik degradacji w Gminie Zbuczyn ... 24
Grafika 4 Mapa poglądowa podobszarów zdegradowanych w gminie Zbuczyn ... 30
Grafika 5 Warunki konieczne do wyznaczenia obszaru do rewitalizacji ... 31
Grafika 6 Mapa poglądowa podobszarów rewitalizacji w gminie Zbuczyn ... 32
Grafika 7 Delimitacja w gminie Zbuczyn– schemat wyłonienia obszaru rewitalizacji ... 34
Grafika 8 Schemat logiczny szczegółowej analizy podobszarów rewitalizacji GPR Zbuczyn ... 35
Grafika 9 Obszary problemowe podobszarów rewitalizacji w sferze społecznej GPR Zbuczyn ... 84
Grafika 10 Obszary problemowe w sferze pozaspołecznej GPR Zbuczyn ... 85
Grafika 11 Logika procesu rewitalizacji GPR Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2030 ... 90
Grafika 12 Układ celów strategicznych GPR Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 ... 91
Grafika 13 Zasady komplementarności Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn ... 142
Grafika 14 Komplementarność przestrzenna GPR Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 ... 144
Grafika 15 Ewolucja procesu rewitalizacji w Gminie Zbuczyn ... 147
Grafika 16 Schemat integrowania działań rewitalizacyjnych ... 153
Grafika 17 Schemat organizacji procesu rewitalizacji GPR Gminy Zbuczyn ... 161
Grafika 18 Schemat organizacji procesu rewitalizacji ... 161
Grafika 19 Zastosowane formy konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji ... 176

Spis tabel

Tabela 1 Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym Gminy Zbuczyn ... 10
Tabela 2 Elementy obowiązkowe strategii IIT w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 ... 14
Tabela 3 Podział wiejskich obszarów porównawczych w Gminie Zbuczyn ... 18
Tabela 4 Zestawienie obszarów porównawczych (ewidencyjnych) w ramach programu rewitalizacji ... 19
Tabela 5 Kryteria delimitacji w aspekcie społecznym ... 20
Tabela 6 Syntetyczny wskaźnik degradacji w zakresie czynników społecznych dla jednostek porównawczych w Gminie Zbuczyn ... 23
Tabela 7 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości wskaźników (cz. I) ... 25
Tabela 8 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna –wartości wskaźników (cz. II) ... 26
Tabela 9 Liczba czynników pozaspołecznych dla jednostek porównawczych w gminie Zbuczyn ... 27
Tabela 10 Podsumowanie analizy obszarów - sfera pozaspołeczna ... 28
Tabela 11 Podobszary zdegradowane – powierzchnia i ludność ... 29
Tabela 12 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych dla obszaru rewitalizacji ... 32
Tabela 13 Dane o liczbie ludności dla Gminy Zbuczyn w latach 2015 – 2023 ... 37
Tabela 14 Udział ludności Gminy Zbuczyn w poszczególnych grupach wiekowych ... 37
Tabela 15 Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2023 roku ... 38
Tabela 16 Wydatki majątkowe inwestycyjne Gminy Zbuczyn w latach 2015 - 2023 ... 38
Tabela 17 Mocne i słabe strony gminy w odniesieniu do procesu rewitalizacji ... 41
Tabela 18 Rekomendacje rozwojowe gminy Zbuczyn w perspektywie 2034 roku ... 42
Tabela 19 Wskaźnik dotyczące sytuacji demograficznej na podobszarach rewitalizacji Gminy Zbuczyn ... 43
Tabela 20 Wskaźniki dotyczące bezrobocia na podobszarach rewitalizacji Gminy Zbuczyn ... 46
Tabela 21. Wskaźniki dotyczące udzielanej pomocy społecznej dla podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn ... 49
Tabela 22 Wskaźniki dotyczące bezpieczeństwa na podobszarach rewitalizacji ... 53

Tabela 23. Zestawienie wskaźników dotyczących sytuacji społecznej na podobszarach rewitalizacji ... 56
Tabela 24 Wskaźniki dotyczące aktywności społecznej i ekonomicznej na podobszarach rewitalizacji ... 57
Tabela 25 Wskaźniki dotyczące aktywności ekonomicznej na podobszarach rewitalizacji ... 59
Tabela 26. Analiza środowiskowa podobszarów rewitalizacji w zakresie stężenia pyłu zawieszonego PM2.5 ... 60
Tabela 27 Powierzchnia i udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem dla podobszarów rewitalizacji ... 62
Tabela 28 Zabytki, pomniki przyrody, oraz tereny rekreacyjne dla podobszarów rewitalizacji ... 63
Tabela 29 Budynki mieszkalne w strefie zagrożenia hałasem drogowym dla podobszarów rewitalizacji ... 64
Tabela 30 Budynki mieszkalne w strefie zagrożenia hałasem drogowym dla podobszarów rewitalizacji ... 65
Tabela 31 Bilans sytuacji problemowej w sferze pozaspołecznej dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji ... 66
Tabela 32. Zestawienie wskaźników dotyczących sytuacji pozaspołecznej na podobszarach rewitalizacji ... 70
Tabela 33 Legendy dotyczące miejscowości Krzesk Majątek ... 75
Tabela 34 Zidentyfikowane potencjały podobszarów rewitalizacji w Gminie Zbuczyn ... 79
Tabela 35 Schemat problemowy GPR dla Gminy Zbuczyn na lata 2024-2030 ... 85
Tabela 36 Wizja rozwoju obszaru rewitalizacji w gminie Zbuczyn oraz poszczególnych podobszarów ... 86
Tabela 37 Założenia interwencji rewitalizacyjnej GPR Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2030 ... 92
Tabela 38 Zestawienie pozycji projektowych zebranych w otwartym naborze projektów do GPR Gminy Zbuczyn ... 93
Tabela 39 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 1, pn. Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Pałacowo – Parkowego w m. Krzesk Majątek. ... 95
Tabela 40 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 2, pn. Rewitalizacja części parkowej Zespołu Pałacowo – Parkowego w miejscowości. Krzesk Majątek ... 97
Tabela 41 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 3, pn. Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Sakralnego w miejscowości Krzesk Majątek. ... 99
Tabela 42 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 4, pn. Rewitalizacja zaniedbanych, nieużytkowanych działek gminnych z budową infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej (świetlic wiejskich) dla miejscowości Izdebki Wąsy i Sobicze. ... 101
Tabela 43 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 5, pn. Rewitalizacja zdegradowanego budynku i utworzenie przestrzeni do wielobranżowej produkcji spożywczej dostosowanej do przepisów sanitarnych ... 103
Tabela 44 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 6, pn. Utworzenie obiektu konferencyjno – wystawienniczego w oparciu o zrewitalizowane obiekty Rolniczej Stacji Doświadczalnej w Zawadach ... 105
Tabela 45 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 7, pn. Rewitalizacja grodziska wczesnośrednowiecznego w miejscowości Krzesk Królowa Niwa ... 107
Tabela 46 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 8, pn. Utworzenie lokalnych punktów wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. ... 110
Tabela 47 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 9, pn. Utworzenie Lokalnych Klubów Seniora ... 112
Tabela 48 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 10, pn. Aktywność - START! ... 115
Tabela 49 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 11, pn. Usługi społeczno - zdrowotne w Gminie Zbuczyn ... 117
Tabela 50 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 12, pn. Młodzież w akcji. ... 119
Tabela 51 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 13, pn. Powrót do tradycji ludowej ... 121
Tabela 52 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 14, pn. Sercem piszmy, co nam w duszy gra ... 123
Tabela 53 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 15, pn. Aktywność w każdym wieku! ... 125
Tabela 54 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 16, pn. Budowa hali chłodniczej usprawniającej proces produkcji Podlaskiej Wytwórni Wódek „Polmos" S.A ... 126
Tabela 55 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 17, pn. Muzeum Ziemniaka w miejscowości Krzesk-Majątek. Interaktywne Centrum Edukacyjne o Regionie ... 128
Tabela 56 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 18, pn. Rewitalizacja drewniano-murowanego budynku stodoły na cele społeczne ... 130
Tabela 57 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 19 pn. Utworzenie Rodzinnego Domu Pomocy w Krzesku Starym ... 132
Tabela 58. Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 20 pn. Utworzenie Centrum wiedzy i doświadczenia w Krzesku „Dom Bociana" ... 134
Tabela 59 Zgodność projektów komplementarnych z celami (strategicznymi i operacyjnymi) oraz kierunkami działań GPR ... 139

Tabela 60 Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych i pozaspołecznych..... 140
Tabela 61 Komplementarność problemowa – powiązanie problemów zdiagnozowanych na podobszarach rewitalizacji wraz z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi mającymi wpływ na ich rozwiązanie 146
Tabela 62 Komplementarność wiązek projektowych z celami strategicznymi i celami operacyjnymi..... 150
Tabela 63 Komplementarność problemowa – powiązanie problemów zdiagnozowanych na podobszarach rewitalizacji wraz z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi mającymi wpływ na ich rozwiązanie 151
Tabela 64 Indykatywna lista projektów rewitalizacyjnych..... 157
Tabela 65 Identyfikowane ryzyka dla procesu rewitalizacji dla Gminy Zbuczyn 163
Tabela 66 Wskaźniki monitorowania osiągania celów GPR..... 164
Tabela 67 Wzór karty monitorowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego..... 165
Tabela 68 Organizacja procesu ewaluacji GPR Gminy Zbuczyn..... 166
Tabela 69 Harmonogram realizacji GPR Gminy Zbuczyn na lata 2025-2030 169
Tabela 70 Wskaźniki realizacji GPR dedykowane celom rewitalizacji 170
Tabela 71 Podmioty, do których zwrócono się o zaopiniowanie projektu GPR Gminy Zbuczyn..... 179
Tabela 72. Podmioty, od których uzyskano pisemną odpowiedź w procedurze opiniowania projektu GPR Gminy Zbuczyn 180

Spis rysunek

Rysunek 1 Podział gminy Zbuczyn na jednostki porównawcze 19
Rysunek 2 Wyzwania gminy Zbuczyn w kontekście rewitalizacji 40
Rysunek 3 Obiekt Rolniczej Stacji Doświadczalnej w Zawadach 72
Rysunek 4 Dwór w Krzesku Majątek..... 74
Rysunek 5. Obszary, na których ryzyko wystąpienia powodzi oraz zagrożenie wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat) .. 83
Rysunek 6. Komplementarność przestrzenna GPR Zbuczyn 143

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI

GMINA ZBUCZYN

0 100 200 m

SKALA 1:5000

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne (pozasspołeczne):

1. Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Pałacowo – Parkowego w miejscowości Krzesk Majątek
2. Rewitalizacja części parkowej Zespołu Pałacowo – Parkowego w miejscowości Krzesk Majątek
3. Rewitalizacja obiektów wchodzących w skład Zespołu Sakralnego w miejscowości Krzesk Majątek
4. Rewitalizacja zaniedbanych, nieużytkowanych działek gminnych z budową infrastruktury i obiektów użyteczności publicznej (świetlic wiejskich)dla miejscowości Izdebki Wąsy i Sobicze
5. Rewitalizacja zdegradowanego budynku i utworzenie przestrzeni dla wielobranżowej (produkcji spożywczej dostosowanej do przepisów sanitarnych
6. Utworzenie centrum szkoleniowo-wystawienniczego przy Rolniczej Stacji Doświadczalnej im. prof. Peliksa Ceglańka w Zawadach Uniwersytetu w Siedlcach
7. Rewitalizacja grodziska wczesnośredniowiecznego w miejscowości Krzesk Majątek
8. Budowa hali chłodniczej usprawniającej proces produkcji Radzieckiej Wytwórni Wódek „Polmos" S.A
9. Muzeum Ziemniaka w miejscowości Krzesk-Majątek. Interaktywne Centrum Edukacyjne o Regionie
10. Rewitalizacja drewniano-murowanego budynku stodoły na cele społeczne
11. Utworzenie Rodzinnego Domu Pomocy w Krzesku Starym
12. Utworzenie Centrum Wiedzy i Doświadczania „Dom Ilociana"

Pozostałe oznaczenia:

- granica obszaru rewitalizacji
- granica działki ewidencyjnej
- budynek wpisany do rejestru zabytków
- obszar wpisany do rejestru zabytków
- budowla sportowa
- budynek
- pomniki przyrody

Uproszczona struktura funkcjonalno-przestrzenna wg Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego:

- tereny zabudowy mieszkalnej
- tereny zieleni
- tereny parkowe
- tereny rolnicze

PODOBSZAR MIODRZEW

PODOBSZAR IZDEBKI-WĄSY

PODOBSZAR IZDEBKI-BLAŻEJE

PODOBSZAR IZDEBKI-KOSNY
PODOBSZAR IZDEBKI-KOŚMIDRY

PODOBSZAR KWASY

PODOBSZAR SOBICZE

PODOBSZAR WÓLKA KAMIENNA

PODOBSZAR STARY KRZESK

PODOBSZAR KRZESK-MAJĄTEK

PODOBSZAR WESÓŁKA

PODOBSZAR ZAWADY

POZA OBSZAREM REWITALIZACJI

PODOBSZAR KRZESK-KRÓLÓWKA NIWA

PODOBSZAR MACIEJOWICE

PODOBSZAR GROCHÓWKA

PODOBSZAR TĘCZKI